

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

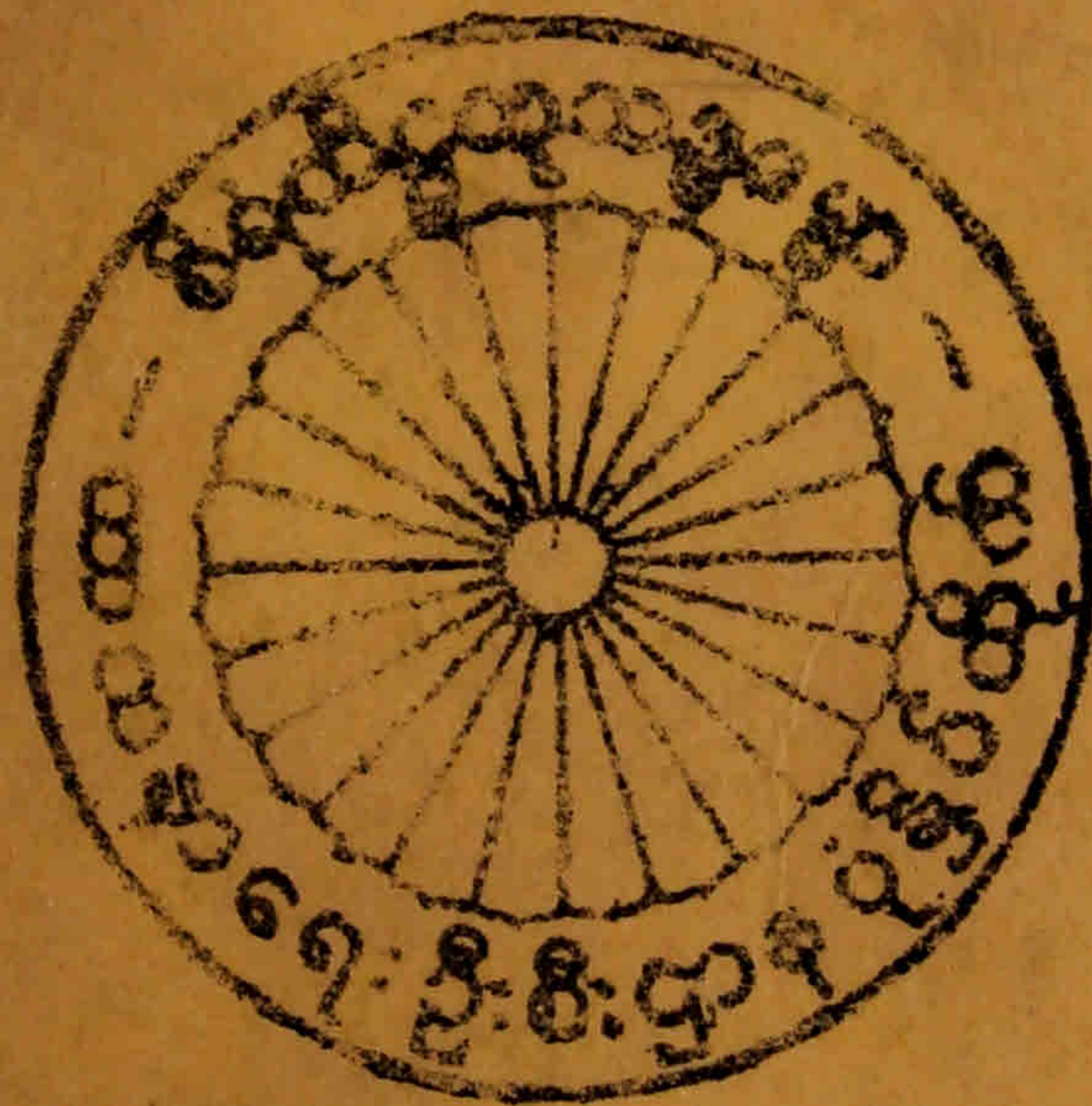
၏

သောဋ္ဌသမကျမ်းစာ

သာသနာရေး ဦးစီးဌာန သို့
အရှင်ကောဝိဒ မှ
လှူ ဖြန့် ပါ သည်။

မူလ တန်း

ပါဠိသိက္ခာနှင့်သဒ္ဓါကျမ်း

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

သောဠသမကျမ်းစာ

မူလတန်း

ပါဠိသိက္ခာနှင့်သဒ္ဓါကျမ်း

သာသနာ-၂၅၂၅

ကောဇာ-၁၃၄၃

မေ-၁၉၈၁

ပါဠိသိက္ခာ က

ဒုတိယအကြိမ်

အုပ်စု - ၅၀၀၀

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် သာသနာရေးဦးစီးဌာန အတွက် ဦးတင်မောင်(၀၂၅၆-မြ)စာပေပေါင်းကူးစာပုံနှိပ်တိုက်၊ အမှတ်-၉၀၊ အေ၊ဘီ၊ ဝေဇယန္တာလမ်း၊ (၈)ရပ်ကွက်၊ တောင်ဥက္ကလာပမြို့၊ ရန်ကုန်က ဖွဲ့စည်း၍ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးမြင့်မောင် (၀၂၅၂၇) က ထုတ်ဝေသည်။

အခြေခံနိဒါန်း

မူလတန်း စီစဉ်ခြင်း၏ အကြောင်း

- ၁။ အဆင့်အတန်း မခွဲခြားပဲ စာသင်ရခြင်း၏ အပြစ်ကို ယခုခေတ် စာချပုဂ္ဂိုလ်အများပင် ရိပ်စားမိကြပါပြီ။ သို့သော် လက်ရှိ ဖြစ်နေသော စာမေးပွဲများ၏ အခြေအနေအရ ပြုပြင်ဖို့ခဲယဉ်း လှသောကြောင့်သာ မပြုပြင်နိုင်ကြသေးပဲ မိမိတို့ စိတ်ကူး ဉာဏ်အားလျော်စွာ ဖြစ်နိုင်သလို စီစဉ်၍ ပို့ချနေကြရပါသည်။
- ၂။ မိမိကား ထိုသို့ အဆင့်အတန်း မခွဲခြားခြင်း၌ ကြာလေ အပြစ် မြင်လေ ဖြစ်နေပါသောကြောင့် မိမိ၏ နေရာဌာနအတွက် ခန့်မှန်းချက်မျှသာ အတန်းခွဲခြား၍ ရောက်ခါစ ငယ်ရွယ်သူ မှန်လျှင် မသင်မနေရသော ဤမူလတန်းကို ကြိုးစား၍ စီစဉ် ပြီးနောက် ကိုယ်တိုင် ပို့ချစမ်းရာ ယခုအခါ စိတ်ပါဝင်စား လောက်သော လွယ်ကူခြင်း၏ အကျိုးကို ရရှိနေပါသည်။
- ၃။ လှိုကြောင့် မိမိဌာနအတွက် မသင်မနေရဖြစ်သည်အားလျော် စွာ ဤ မူလတန်း သင်ခန်းစာကို လက်ရေးမူအတိုင်း အဆင့် ဆင့် ရေးကူးကြရာ၌ အမှားအယွင်း မကင်း၊ အဖြတ် အတောက် ပိုဒ်ခတ်မှ စ၍ ကျနခြင်းလည်း မရှိသောကြောင့် ထို အပြစ် များကို ထိန်းသိမ်းလိုသော ဆန္ဒဖြင့် ယခုအခါ ပုံနှိပ်အပ်သော ကျမ်းစာအုပ်ငယ်တစ်စောင် အဖြစ်ဖြင့် စီစဉ်လိုက်ရပါသည်။

(၁)

အခြေခံနိဒါန်း

စီစဉ်ပုံနှင့် ညွှန်ပြချက်

၄။ ဤ မူလတန်းကို (က) ပါဠိသိက္ခာ၊ (ခ) သဒ္ဒါအကျဉ်းဟု ၂-ခန်း ခွဲခြားထား၏။ ယို ၂-ခန်းလုံးပင် အရကျက်ရမည့် သင်ခန်းစာတို့ကို နည်းနိင်သမျှ နည်းစေ၍ အတော်အတန် နှုတ်တက်ရုံမျှ အထပ်ထပ် ဖတ်ရမည့် သင်ခန်းစာတို့သာ အများ အပြား ပါဝင်အောင် စီစဉ်ထားပါသည်။ ထို့ပြင် အရေး အဖတ် အပြော ကျမ်းကျင်စေရန် ပါဠိ ဖတ်စာကိုလည်း ဖြည့် စွက်ထားပါသည်။

၅။ သို့ဖြစ်၍ ဤ မူလတန်းကို စိတ်ပါပင်စားသော စာချ အရှင် များသည် လောကဇာတ်ကျောင်း၌ ၄-တန်းအောင်ပြီး သို့ မဟုတ် ရိုးရိုးဘုန်းကြီးကျောင်း၌ လောကနိတိအထိ သင်ပြီး သော ငယ်ရွယ်သူ ကလေးများကို ပို့ချသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ ပို့ချရာ၌ ၂-ချိန်ထားလျက် ပါဠိသိက္ခာကို ပဌမအချိန် ပို့ချ၍ သဒ္ဒါကျဉ်းကို ဒုတိယအချိန်မှာ ပို့ချသင့်ပါသည်။

၆။ ထိုသို့ ပို့ချရာ၌ ဆိုင်ရာအခန်းဝယ် သင်နည်းမှတ်ချက် ပြထား သည့်အတိုင်း “ ဖတ်လည်းဖတ် ၊ ရေးလည်းရေး ၊ တခါတခါ ပုစ္ဆာမေး၍ ဖြေနည်းကိုလည်း ညွှန်ပြကာ ” ကြပ်မ၍ သင်ပြ ကြပါလျှင် အလွန် ပျော်ရွှင်စွာဖြင့် အသိဉာဏ် တိုးတက်ကာ စိတ်အား လက်သန်လျက် အထက်ပါဠိတော်၏ အခြေခံကို ကေန့် ရကြပါလိမ့်မည်။

အရှင် ဇနကာဘိဝံသ

၁၃၁၈-ခုနှစ်၊ ဇော်သလင်းလ။

မာတိကာ ခေါင်းစဉ်

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

လွယ်ကူသော ဝိဘတ်နက်များကို ပြုရာ
ပဌမ အခန်း

ပဌမာဝိဘတ်နက်	၂
တုလျတ်, လိင်္ဂတ်	၅
ကတ္တာနှင့် ကြိယာ	၆
ဒုတိယာ ဝိဘတ်နက်	၁၁
တတိယာ ဝိဘတ်နက်	၁၄
စတုတ္ထိ ဝိဘတ်နက်	၁၇
ပဉ္စမိ ဝိဘတ်နက်	၂၁
ဆဋ္ဌိ ဝိဘတ်နက်	၂၅
စတုတ္ထိ + ဆဋ္ဌိတံ	၂၆
သတ္တမိ ဝိဘတ်နက်	၂၇

အနက်ထူးပြုရာ ဒုတိယအခန်း

န + နု + နနု + ဝါကျများ	၂၀
အရတူ ဝိသေသန	၃၃
ဒုတိယာ ဝိသေသန	၃၅
ဒုတိယာ ဝိဘတ်နက်	၃၇
တတိယာ ဝိသေသန	၄၀

(ဆ)

မာတိကာခေါင်းစဉ်

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အနာဒရိယ+အနာဒရ	... ၄၁
လက္ခဏာ+လက္ခ	... ၄၂
ကံယောဂါကျ	... ၄၃
အနက်ပေါင်းချုပ်	... ၄၈
အာချာတ်ဝိဘတ်နှင့် ကိတ်ပစ္စည်းပြရာ	
တတိယအခန်း	
အနာဂတ် အာချာတ်ဝိဘတ်	... ၅၃
အတိတ် အာချာတ်ဝိဘတ်	... ၅၆
ပဉ္စမိ အာချာတ်ဝိဘတ်	... ၅၉
သတ္တမိ အာချာတ်ဝိဘတ်	... ၆၅
ကိတ်ကြိယာများ	... ၆၇
နိပါတ် ဥပသာရများ	... ၇၅
သဒ္ဒါကျဉ်း	
နာမ်ဂိုဏ်း အကျဉ်း	... ၈၂
အာချာတ်ဂိုဏ်း အကျဉ်း	... ၁၀၆
သန္တိအကျဉ်း	... ၁၁၂
သမာသ်အကျဉ်း	... ၁၃၆
တဒ္ဒိတ်အကျဉ်း	... ၁၄၈
ကိတ်အကျဉ်း	... ၁၇၈
မူလတန်း ပါဠိဖတ်စာ	... ၁၈၃

တိုက်တွန်းချက်

- (က) ရတနာ ၃-ပါး၊ ဆရာများ၊ ဦးဖျား
ထိပ်ဝယ်တင်။
- (ခ) မူလတန်း၏၊ သင်ခန်းညှိ၊ ပါဠိ-
သဒ္ဒါထွင်။
- (ဂ) အကျဉ်းသိခါ၊ အကျယ်လာ၊ လှယ်စွာ
သိမည်ပင်။
- (ဃ) ထို့ကြောင့်မူလ၊ အကျဉ်းမှ၊ စ၍ သင်တို့သင်။

ပါဠိသိက္ခာ

သရဏဂုံ ၃-ပါး (အရကျက်)

- ၁။ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-ဘုရားကိုးကွယ်ပါ၏။
- ၂။ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-တရား ကိုးကွယ်ပါ၏။
- ၃။ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-အရိယာ သံဃာကို ကိုးကွယ်ပါ၏။

ကြည့်ရှုရန်

အမှတ်။ ။ဒွံ-ဓမ္မံ-သံ-စ္ဆာ တို့ကို ခပ်ပြင်းပြင်း ရွတ်ပါ။

“ဗုဒ္ဓံ=ဘုရား” ဟု ဆိုရာ၌ သက်တော် ထင်ရှား ဘုရားရှင်ကို မှန်းပါ။ “ဓမ္မံ=တရား” ဟု ဆိုရာ၌ မဂ်တရား ဖိုလ်တရား နိဗ္ဗာန် တရားနှင့် ပိဋကတ် တရားတော်များကို မှန်းပါ။ “သံဃံ=အရိယာ သံဃာ” ဟု ဆိုရာ၌ အရိယာ ဖြစ်ပြီးသော သံဃာတော်များကို မှန်းပါ။

ဗုဒ္ဓံ-မြတ်စွာဘုရားကို။ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာ ဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။ သိမှတ်ပါ၏။ ဓမ္မံ-တရားတော်ကို၊...သံဃံ-အရိယာ သံဃာတော်ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာ ဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-ဆည်းကပ်ပါ၏။ သိမှတ်ပါ၏။

ပါဠိသိက္ခာ-၁

ပဌမခန်း

[ဤအခန်း၌ လွယ်ကူသော ဝိဘတ်နက်များကိုသာ ပြထား၏။]

ပဌမာဝိဘတ်နက် (ကျက်ရန်)

အယံ-ဤသု၊ ဤသုမ၊ ဤဟာ၊ ဒီဟာ။

ဣမေ-ဤသုတိ၊ ဤသုများ၊ ဤဟာတေ၊ ဒီဟာတေ။

ဣမာ-ဤသုမတိ၊ ဤသုမများ၊ ဤသုမတေ။

တံ-သင်၊ နင်၊ မင်း၊ ခင်ဗျား၊ အရှင်ဘုရား။

တုမေ-သင်တို့၊ နင်တို့ စသည်။

အဟံ-ငါ၊ ကျွန်ုပ်၊ ကျွန်တော်၊ တပည့်တော်။

မယံ-ငါတို့၊ ကျွန်ုပ်တို့ စသည်။

ကြည့်ရှုရန်

အယံ ။ ။ လက်ထောက်၍ ပြရလောက်အောင် နီးကပ်သော သက်ရှိ အထီး အမနှင့် သက်မဲ့ အရာဝတ္ထုကို ပြောသော ကေဝုစံပါဠိ။

ဣမေ ။ ။ အထီး (အဖို) ကို ပြောသော ဗဟုဝုစံပါဠိ။

ဣမာ ။ ။ အမကို ပြောသော ဗဟုဝုစံပါဠိ။

တံ ။ ။ မိမိနှင့် အတူ ပြောနေသူကို ပြောသော ကေဝုစံပါဠိ။

တုမေ ။ ။ ဗဟုဝုစံပါဠိ [အထီး အမ အားလုံးကို သုံးနိုင်၏။]

အဟံ ။ ။ မိမိကို ပြောသော ကေဝုစံပါဠိ။

မယံ ။ ။ မိမိတို့ကို ပြောသော ဗဟုဝုစံပါဠိ။

ပဌမာဝိဘတီနက်

(ကျက်မှတ်ရန်)

နာမ—မည်၏။ ကိံ နာမော-အဘယ် အမည် ရှိသနည်း။
 ကိံ နာမာ- အဘယ် အမည် ရှိကုန်သနည်း။ [“အမ” ဖြစ်လျှင်
 “ကိံ နာမာ-အဘယ် အမည် ရှိသနည်း” ဟု ကေတုစံလည်း သုံးစွဲ
 နိုင်၏။]

မောင်ဝ+နာမ-မောင်ဝ+မည်၏။

သာမဏေရာ+နာမ သာမဏေတို့+မည်၏။ [ကိုရင်တို့+မည်၏။]

ကြည့်ရှုရန်

“နာမ” ဟု ရှိရာ၌ အမြဲ ကေတုစံပေးပါ။ “သာမဏေရာ + နာမ-
 သာမဏေတို့+မည်ကုန်၏” ဟု ဗဟုဝုစံ မပေးနှင့်။

ကိံ နာမာ-ဟု ရှိရာ၌ကား ဗဟုဝုစံပေးရသည်။ ကိံ ကို “ကိံ” ဟု
 သာဖတ်ပါ။ “ကိန်း” ဟု ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါစေရ။ အယံ၌လည်း “အယမ်း”
 ဟု ဝိသဇ္ဇနီသံ မပါစေရ။

အနက်ပေးရာ၌ ရိုးရိုးနိဿယ အတိုင်း “အာရုသော သာမဏေရ-
 ငါ့ရှင် သာမဏေ၊ အယံ ဒါရကော-ဤ ကလေးသည်၊ ကိံ နာမော-
 အဘယ်အမည်ရှိသနည်း” စသည်ဖြင့် ပေးပါ။

မြန်မာပြန်ရာ၌ကား—မြန်မာစကားပြေ ရေးသလို “ဤကလေး
 အဘယ်အမည် ရှိသနည်း” ဟု ပြန်ပါ။

စကားပြောရာ၌မူ “ဒီကလေး နာမည် ဘယ်လို ခေါ်သလဲ” ဟု
 ပြန်ဆိုပါ။ [ဒါရိကာ-ကလေးမ (သူငယ်မ) (သတို့သမီး)။]

ပါဠိကို ကျက်၍

အနက်ပေး၊ ပြန်မာပြန်ပါ

- ၁။ အာဝုသော သာမဏေရ...အယံ ဒါရကော ကိံ နာမော။
- ၂။ ဘန္တေ ဗုဒ္ဓရက္ခိတ ...အယံ ဒါရကော မောင်ဝ နာမ။
- ၃။ ဘောတိ ကညေ ...အယံ ဒါရိကာ ကိံ နာမာ။
- ၄။ ဘော ပုရိသ...အယံ ဒါရိကာ မအေး နာမ။
- ၅။ ဘော ဒါရက...တံ ကိံ နာမော။
- ၆။ ဘော သမဏ ...အဟံ မောင်လှ နာမ။
- ၇။ ဘောတိ ဒါရိကေ ကိံ နာမာ။
- ၈။ ဘော ပုရိသ...အဟံ မထွေး နာမ။
- ၉။ ဘော သာမဏေရ...အယံ ဝိဟာရော ကိံ နာမော။
- ၁၀။ ဘောန္တော သမဏာ...အယံ ဝိဟာရော ဇေတဝနံ နာမ။

အာဝုသော, ဘော, ဘန္တေ, ဘောန္တော, ဘောတိ တို့သည် ခေါ်သော၊ ပြန်၍ ထူးသော ပုဒ်များတည်း။ ငယ်သူကို “အာဝုသော=ငါ့ရှင်၊ ငါ့ရှင်တို့” ဟု ၎င်း၊ ကြီးသူကို “ဘန္တေ=အရှင်ဘုရား၊ အရှင်ဘုရားတို့” ဟု ၎င်း သုံးစွဲပါ။ အာဝုသော သာမဏေရ-ငါ့ရှင်သာမဏေ၊ ဘန္တေ ဗုဒ္ဓရက္ခိတ-အရှင်ဘုရား ဗုဒ္ဓရက္ခိတ၊ ဘောန္တော သမဏာ-အို ရဟန်းတို့။

အမှာ။ ။ ဤအချိန်မှာ သဒ္ဒါကျဉ်း၌လည်း နာမ် ပဒမာလာကို သင် လျက်ရှိပါလိမ့်မည်။ သာမဏေရော, ဗုဒ္ဓရက္ခိတော, ဒါရကော, သမဏောတို့ကို ပုရိသောကဲ့သို့ ၎င်း၊ ဇေတဝနံကို စိတ္တံကဲ့သို့ ၎င်း၊ ဒါရိကာကို ကညာကဲ့သို့ ၎င်း နာမ်ဂိုဏ်း ကြည့်၍ ရုပ်စဉ်ပါစေ။

အခန်း]

ပဌမာဓိဘတ်နက်

၅

(ကျက်မှတ်ရန်)

တုလျှာ=လိဂ်တံ

အနက်ပေး၊ မြန်မာပြန်

- ၁။ အယံ ကိံနာမော။ အယံ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော နာမ။
- ၂။ ဣမေ ကိံနာမာ။ ဣမေ သာမဏေရာ နာမ။
- ၃။ တံ ကိံနာမော။ အဟံ မောင်ဝ နာမ။
- ၄။ တုမေ ကိံနာမာ။ မယံ သဏော နာမ။

ကြည့်ရှုရန်

ကြိယာ မပါသော ဝါကျများ၌ “အယံနှင့် ဗုဒ္ဓရက္ခိတော နာမ” ကဲ့သို့ ၂-ပုဒ်ကို တူသောအနက် ရှိသောကြောင့် “တုလျှာ=တုလျှာ” ဟု၎င်း၊ လိဂ် အနက်ချည်းသာ ရှိသောကြောင့် “လိဂ်=လိဂ်” ဟု၎င်း ခေါ်၏။

[ဆောင်] ကြိယာ မသတ်, တုလျှာ, လိဂ်တံ မြဲမှတ်ပါ။

လင်နည်း။ ။ ကိံ ပါသော ဝါကျတို့သည် အမေးဝါကျ၊ အယံ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော နာမ-စသော တံဖက်ဝါကျတို့သည် အဖြေဝါကျ၊ တပည့်များကို ၂-စုခွဲထားပြီးလျှင် အမေးဝါကျကို တစုအား အဆိုခိုင်း၍ အဖြေဝါကျကို အခြား ၀ စုအား အဆိုခိုင်းပါ။ မေးထိုင်းဖြေထိုင်း လက်ညှိုးထိုး၍ ပြုပါစေ။ ဥပမာ တံ-ဟု ဆိုလျှင် ထိုသူ့ကို လက်ညှိုးထိုး၍ အဟံဟု ဆိုလျှင် မိမိကို လက်ညှိုးညွှန်၍ ဆိုပါစေ။

(ကျက်မှတ်ရန်)

ကတ္တားနှင့် ကြိယာ

အနက်ပေး မြန်မာပြန်

ဝိဘတ်။ ။တိ၊ အန္တိ။ သိ၊ ထ။ မိ၊ မ။

အယံ ဘဝတိ။ ဣမေ ဘဝန္တိ။

တံ ဘဝသိ။ တုမေ ဘဝထ။

အဟံ ဘဝါမိ။ မယံ ဘဝါမ။

[ဆောင်] အစ ၂-သွယ် သူ့ တွက်ချယ်၊ အလယ် ၂-လုံး သင့်တွက်သုံး၊ အဆုံး ၂-ချက် ငါ့ အတွက်၊ ၃-ချက် နားလည်စေ။

ကြည့်ရှုရန်

တိနှင့် အန္တိ ဟူသော အစ ဝိဘတ် ၂-သွယ်ကို သူများ အတွက် သုံးစွဲရ၏။ သိနှင့် ထ ဟူသော အလယ် ၂-လုံးကို သင်၊ နင်၊ မင်း၊ ခင်ဗျား၊ အရှင်ဘုရားတို့အတွက် သုံးစွဲရ၏။ မိနှင့် (မ) ဟူသော အဆုံး ၂-လုံးကို ငါ၊ ကျွန်ုပ်၊ ကျွန်တော်၊ တပည့်တော်၊ ကျန်မ (ကျမ)တို့ အတွက် သုံးစွဲရသည်။

အယံ၊ ဣမေ၊ တံ၊ တုမေ၊ အဟံ၊ မယံ တို့ကို “ကတ္တား” ဟုခေါ်၏။ ဘဝတိ၊ ဘဝန္တိ-စသော ပုဒ်တို့ကို “ကြိယာ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုကတ္တား နှင့် ကြိယာ ပေါင်းထားသော (တရံတခါ ကြိယာ မပါသော) စကားတရပ်ကို “ဝါကျ” ဟု ခေါ်ကြသည်။

၁။ တို့-များ-ကုန်-ကြ၊ မပါရ၊ မှတ်ကြ ကေဝုဇ်။

၂။ တို့-များ-ကုန်-ကြ၊ ပါစေရ၊ မှတ်ကြ ဗဟုဝုဇ်။

ကြည့်ရှုရန်

ကတ္တာပုဒ်များကို အနက်ပေး မြန်မာပြန်ရာ၌ ကေဝုဇ်ဖြစ်လျှင် “တို့,များ,တေ” ဟု မပါစေရ။ ဗဟုဝုဇ်ဖြစ်လျှင် “တို့,များ,တေ” ဟု ပါစေရသည်။ ကြိယာပုဒ်များကို အနက်ပေး မြန်မာပြန်ရာ၌လည်း ကေဝုဇ်ဖြစ်လျှင် “ကုန်,ကြ” ဟု မပါစေရ။ ဗဟုဝုဇ်ဖြစ်လျှင် ထို ၂-ခု တွင် တခုခု ပါစေရသည်။

နိဿယနက်။ ။ “အယံ- ဤသူသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။ ဣမေ- ဤသူတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏” စသည်ဖြင့် “မယံ- ငါတို့သည်၊ ဘဝါမ-ဖြစ်ကုန်၏” တိုင်အောင် အနက်ပေး တတ်ပါစေ။

မြန်မာပြန်။ ။ အယံ ဘဝတိ-ဤသူဖြစ်၏=ဒီသူဖြစ်တယ်။ ဣမေ ဘဝန္တိ- ဤသူတို့ ဖြစ်ကုန်၏=ဒီသူများ ဖြစ်ကြတယ်။ မယံ ဘဝါမ- ငါတို့ ဖြစ်ကုန်၏ = ငါတို့ ဖြစ်ကြတယ်။ “ဒီသူဖြစ်တယ်” စသော စကားအသုံးကို စကားပြောရာ၌သာ သုံးပါ။

အမှာ။ ။ ပါဠိကို အနက်ပေးသောအခါ၊ မြန်မာကို ပါဠိစီသော အခါတို့၌ နှုတ်ကလည်း ပီပီဆီပါစေ။ ကျောက်သင်ပုန်း မှာလည်း သတ်ပုံမှန်ကန်စွာနှင့် လက်ရေးလှလှရေးပါစေ။

(ကျက်မှတ်ရန်)

ကတ္တာနှင့် ကြိယာ

အနက်ပေး၊ မြန်မာပြန်

ဟောတိ၊ ဟောန္တိ။ ဟောသိ၊ ဟောထာ။ ဟောမိ၊ ဟောမ။

အတ္တိ၊ သန္တိ။ အသိ၊ အတ္ထ။ အမိ၊ အမ္ပ။

ဗုဒ္ဓေါ	ဟောတိ။	ဗုဒ္ဓေါ	ဟောန္တိ။
တံ	ဟောသိ။	တုမေ	ဟောထာ။
အဟံ	ဟောမိ။	မယံ	ဟောမ။
ကညာ	အတ္တိ။	ကညာယော	သန္တိ။
တံ	အသိ။	တုမေ	အတ္ထ။
အဟံ	အမိ။	မယံ	အမ္ပ။

သိဒ္ဓတ္ထော ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ။
 ဒါရကာ သာမဏေရာ ဟောန္တိ။
 အာရုဿော တံ ကိံ နာမော အသိ။
 အဟံ ဘန္တေ (ဗုဒ္ဓရက္ခိတော နာမ) အမိ။ [“ဗုဒ္ဓ ရက္ခိတော
 နာမ” အစား ကိုယ်နာမည်သွင်း၍ဖြေပါ။]
 ဘန္တေ တုမေ ကိံ နာမာ အတ္ထ။
 မယံ အာရုဿော သမဏာနာမ အမ္ပ။

ကြည့်ရှုရန်

ဟောတိ- ဖြစ်၏ = ဖြစ်သည်။ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏ = ဖြစ်ကြသည်။
 အတ္တိ- ရှိ၏၊ ဖြစ်၏။ သန္တိ- ရှိကုန်၏၊ ဖြစ်ကုန်၏။ သိဒ္ဓတ္ထော-
 သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား။

(ကျက်မှတ်ရန်)

အနက်ပေး၊ မြန်မာပြန်

- ၁။ ကော ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ။ သိဒ္ဓတ္ထော ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ။
- ၂။ ကော သယတိ။ ဒါရကော သယတိ။
- ၃။ ကာ ပစတိ။ ဒါရိကာ ပစတိ။
- ၄။ ကေ ဂစ္ဆန္တိ။ ပုရိသာ ဂစ္ဆန္တိ။
- ၅။ ကာယော အဂစ္ဆန္တိ။ ကညာယော အာဂစ္ဆန္တိ။

ပါဠိစီရန် မြန်မာ

- (က) ဘုရား ကြွလာ၏။ (ခ) ကိုရင် သွားသည်။
- (ဂ) သူငယ်မ အိပ်နေသည်။ (ဆ) သင် ချက်၏။
- (င) သင်တို့ သွားကြ၏။ (စ) ငါ လာသည်။
- (ဆ) ကလေးသည် ကိုရင် ဖြစ်၏။

ကြည့်ရှုရန်

ကော-အဘယ်သူ၊ ဘယ်သူ၊ ဘသူ၊ ဘယ်ဟာ။ ကေ-အဘယ်သူတို့သည်၊ ဘသူတွေ။ ကာ-အဘယ်သူမ။ ကာယော-အဘယ်သူမ တို့သည်။ သယ-အိပ်။ ပစ-ချက်။ ဂစ္ဆ-သွား။ အာဂစ္ဆ-လာ(ကြ)။

သင်နည်း။ ။ ပဌမနေ့၌ ပါဠိ၊ အနက်၊ မြန်မာပြန်ကို ကြေးကြဲရအောင် ကျက်ပါစေ။ ဒုတိယနေ့ကျမှ ပါဠိအစီခိုင်းပါ။ ကတ္တားပုဒ်များကိုလည်း စာအုပ်ကြည့်၍ နာမ်ရုပ်စဉ်ပါစေ။

နုနှင့်တွဲသောဝါကျများ

- ၁။ အတ္တိန္ဒ ဒါရကော။ အာမ ..အတ္တိ ဒါရကော။
- ၂။ ဂစ္ဆတိန္ဒ ကညာ။ အာမ....ကစ္ဆတိ ကညာ။
- ၃။ သယသိန္ဒ တံ။ အာမ....သယာမိ အဟံ။
- ၄။ ပစန္တိန္ဒ ဒါရိကာယော။ အာမ....ပစန္တိ ဒါရိကာယော။

ပါဠိစိရန်

- (က) သင် လာသလား။ ဟုတ်ကဲ့ ကျွန်ုပ် လာပါတယ်။
- (ခ) သင် သွားသလား။ ဟုတ်ကဲ့ ...ကျွန်ုပ် သွားပါတယ်။
- (ဂ) ကလေးများ ရှိကြသလား။ ဟုတ်ကဲ့ ...ကလေးများ ရှိကြပါတယ်။

ကြည့်ရှုရန်

အတ္တိန္ဒ-ရှိသလော(နိဿယ)...ရှိသလား(မြန်မာပြော)။
 ပစန္တိန္ဒ-ချက်ကုန်သလော = ချက်ကြသလား၊ [အနက် ပေးပုံနှင့် မြန်မာပြန်ပုံကို ခွဲခြား၍ ပြောပါ။]

အာမ-မှန်ပါ, တင်ပါ, ဟုတ်ကဲ့, အင်း (အိမ်း)။

သင်နည်း။ ။ အမေးဝါကျ၌ “အတ္တိန္ဒ” ဟု ဆိုသည်နှင့် တပြိုင်နက် မေးပုံ သရုပ်ပေါ်အောင် မေးထိုးလိုက်ပါစေ။ အဖြေဝါကျကို ဆိုသောအခါ “အာမ” ဟု ဆိုသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဦးခေါင်းကိုလည်း ညှိတ်မိအောင် ညှိတ်ပါစေ။

အခန်း]

ပဌမာ-ဒုတိယာဝိဘတ်နက်

၃၁

ကတ္တားနှင့် ကံ၊ ကြိယာ

- [ဆောင်] ၁။ ပြုလုပ်တတ်မှု၊ ကတ္တားဟူ၊ မှတ်ယူ “သည်၊ က” အနက်ဆို။
- ၂။ အပြုခံရ၊ ကံခေါ်ကြ၊ မှတ်ကြ “ကို၊ သို့” အနက်ဆို။
- ၃။ ပြုခြင်း၊ ကြိယာ၊ အနက်မှ၊ မှတ်ပါ “၏၊ သည်၊ တယ်” ဟု ဆို။

အနက်ပေး၊ မြန်မာပြန်

- ၁။ ဒါရကော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ။
- ၂။ ဒါရိကာ ဘတ္တံ ပစတိ။
- ၃။ ပုရိသာ ဂါမံ အာဂစ္ဆန္တိ။
- ၄။ ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

ပါဠိစီရန်

- (က) ကလေးတို့သည် လမ်းကို သွားကုန်၏။
- (ခ) ကလေးမတို့သည် ထမင်းကို ချက်ကုန်၏။
- (ဂ) ယောက်ျားသည် ရွာသို့ လာ၏။
- (ဃ) ဘုရားတို့သည် တရားကို ဟောတော်မူကုန်၏။

ကြည့်ရှုရန်

ပြုတတ် လုပ်တတ်သူကို “ကတ္တား” ဟု၎င်း၊ အပြုခံရသော (အသွား ခံရသော) လမ်း စသည်ကို “ကံ” ဟု၎င်း၊ ပြုလုပ်ခြင်း (သွားခြင်း၊ ချက်ခြင်း) စသည်ကို “ကြိယာ” ဟု၎င်း ခေါ်၏။

ကတ္တားကို “သည်” ဟု၎င်း၊ “က” ဟု၎င်း၊ ရောက်နေရာကို “ကို” ဟု၎င်း၊ မရောက်အပ်သေးသော ရှေးရှုက်ကို “သို့” ဟု၎င်း၊ ကြိယာကို “၏၊ သည်၊ တယ်” ဟု၎င်း အနက်ပေးရ၏။ [ဒေသေတိ-ဟောတော် မူ၏။ မဂ္ဂေါ-လမ်း၊ ဂါမော-ရွာ၊ ဘတ္တံ-ထမင်း။]

ကိံ ပါဏော အမေးနှင့် အဖြေ

- ၁။ အာရုသော သာမဏောရ...ကော ဓမ္မံ ဒေသေတိ။
- ၂။ ဘန္တေ ဗုဒ္ဓရက္ခိတ...ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။
- ၃။ ဘော ပုရိသ...ကေ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တိ။
- ၄။ ဘော ဒါရက...ကညာယော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တိ။
- ၅။ ဘောတိ ကညေ...ကာ ဘတ္တံ ပစတိ။
- ၆။ ဘော ပုရိသ...ဒါရိကာ ဘတ္တံ ပစတိ။

ပါဠိစီရန်

- (က) အို ယောကျ်ား...အဘယ် သူတို့သည် တရား ဟောကုန် သနည်း။
- (ခ) အို သတို့သမီး...အဘယ် သူမတို့သည် ထမင်း ချက်ကုန် သနည်း။
- (ဂ) အို ကလေး...အဘယ်သူသည် ရွာသို့ လာသနည်း။
- (ဃ) အို ယောကျ်ားတို့...သင်တို့သည် ရွာသို့ သွားကြကုန်၏။
- (င) အို ကိုရင်...ငါသည် လမ်းကို သွား၏။

ကြည့်ရှုရန်

သင်နည်း။ ။ မြန်မာပြန်ရာ၌ဖြစ်စေ၊ ပါဠိစီရန်ရာ၌ဖြစ်စေ၊ ဤပြုထားသော ရေးပုံအတိုင်း တပုဒ်စီချဲ့၍ ၎င်း၊ ၁-၂(က) (ခ) စသည်ဖြင့် ဂဏန်းစဉ်တပ်၍ ၎င်း ကျောက်သင်ပုန်းမှာ ရေးပါစေ။

(ကျက်မှတ်ရန်)

- ၁။ ဗုဒ္ဓေါ န ဘဝတိ။ ... ၂။ ဒါရကော န သယတိ။
- ၃။ ဘတ္တံ နတ္ထိ။... ၄။ နေဿာ န သန္တိ။
- ၅။ တံ သာမဏေရာ န အသိ။
- ၆။ အဟံ မနုဿော န အမိ။
- ၇။ ဒါရိကာ ဘတ္တံ န ယတိ။... ၈။ ပုရိသာ မဂ္ဂံ န ဂစ္ဆတိ။
- ၉။ သာမဏရာ ဓမ္မံ န ဒေသေန္တိ။

ပါဠိစီရန်

- (က) သတို့သမီးသည် ဘုရား မဖြစ်။
- (ခ) ကလေးသည် မရှိ။ [ကလေးမရှိ]။
- (ဂ) ထမင်းတို့သည် မရှိကုန်။ [ထမင်းတွေ မရှိကြ]။
- (ဃ) သင်သည် လူမဖြစ်။ [လူ မဟုတ်]။
- (င) ငါတို့သည် လူများ မဟုတ်ကြ။
- (စ) သတို့သမီးတို့သည် ထမင်းကို မချက်ကုန်။
- (ဆ) ငါတို့သည် ရွာသို့ မလာကုန်။ [ငါတို့ ရွာ မလာကြ]။

ကြည့်ရှုရန်

န သဒ္ဓါသည် မြန်မာလို “ မ ” နှင့် အနက်တူ၏။ တားမြစ်ခြင်း (ပဋိသေဓ) အနက်ဟောပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “န+ဘဝတိ-မဖြစ်၊ န+သယတိ-မအိပ်၊ န+ဂစ္ဆတိ-မသွား” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အနက် ပေးရသည်။

ဖြင့်- ဟု ပေးရသော တတိယာ ဝိဘတ်

- ၁။ ဒါရကော ပါဒေန ဂါမံ ဂစ္ဆတိ။
- ၂။ ဒါရိကာယော သကဋေန နဂရံ ဂစ္ဆန္တိ။
- ၃။ ပုရိသော အဂ္ဂိရထေန ရန်ကုန်နဂရံ ဂစ္ဆတိ။
- ၄။ မနုဿာ နာဝါယ မန္တလေး နဂရံ အာဂစ္ဆန္တိ။
- ၅။ သမဏေရာ ယန္တနာဝါယ စစ်ကိုင်းပဗ္ဗတံ ဂစ္ဆတိ။
- ၆။ အာဂစ္ဆသိန္န တံ အာဂုဿာ နဂရံ အဂ္ဂိရထေန။
- ၇။ နာ-ဟံ ဘန္တေ အဂ္ဂိရထေန နဂရံ အာဂစ္ဆာမိ။
ဝါယုယာနေန အာဂစ္ဆာမိ။

ပါဠိစိရန်

- (က) သင်သည် ဘာဖြင့် ရွာသို့ လာသနည်း။
- (ခ) ငါသည် မီးရထားဖြင့် မြို့သို့ လာ၏။
- (ဂ) သင်သည် ရွာသို့ ခြေဖြင့် (ခြေလျင်) လာသလော။
- (ဃ) တပည့်တော်သည် မြို့သို့ ခြေလျင် မလာပါ။

ကြည့်ရှုရန်

ပါဒေါ-ခြေ။ သကဋံ လှည်း (လှဲ)။ နဂရံ-မြို့။ ပဗ္ဗတော-
တောင်။ ရထော-ရထား။ အဂ္ဂိရထော-မီးရထား။ အဿရတော-
မြင်းရထား။ ဝါယုယာနံ=အာကာသယာနံ-လေယာဉ်ပျံ။ နာဝါ-
လှေ။ ယန္တနာဝါ - စက်လှေ (သင်္ဘော)။ အဂ္ဂိနာဝါ-မီးသင်္ဘော။
ဤပုဒ်များကိုရှုပုံစဉ်ပါစေ။

ကြောင့်-ဟု ပေးရသော တတိယာဝိဘတ်

- ၁။ တံ အာဝုသော ကေန ဝဿိ။
- ၂။ အဟံ ဘန္တေ အန္ဓေန ဝဿမိ။
- ၃။ တံ အာဝုသော ကေန ဘောဂံ လဘသိ။
- ၄။ အဟံ ဘန္တေ ဒါနေန ဘောဂံ လဘာမိ။
- ၅။ မနုဿာ အာဝုသော ကေန သုခံ လဘန္တိ။
- ၆။ မနုဿာ ဘန္တေ သီလေန သုခံ လဘန္တိ။
- ၇။ သတ္တာ အာဝုသော ကေန နိဗ္ဗာနံ ပါပုဏန္တိ။
- ၈။ သတ္တာ ဘန္တေ ဘာဝနာယ နိဗ္ဗာနံ ပါပုဏန္တိ။

ပါဠိစိရန်

- (က) ငါ့ရှင် ... သင်သည် ဘာကြောင့် ထမင်း ချက်သနည်း။
- (ခ) တပည့်တော်သည် အစာကြောင့် နေသည် ဟုတ်ပါ။
- (ဂ) သတ္တဝါတို့သည် ဒါနကြောင့် ဘာကို ရကြသနည်း။

ကြည့်ရှုရန်

ဝဿ-နေ။ လဘ-ရ။ ပါပုဏ-ရောက်။ အန္တိ-အစာ။ မနုဿော၊ မာနုဿော၊ နရော-လူ။ သတ္တာ- သတ္တဝါ။ ဒါနိ-ဒါန(အလှူပေးမှု)။ သီလံ-သီလ(ကျွန် နှုတ် စိတ်ကို ကောင်းစွာထားမှု)။ ဘာဝနာ-ဘာဝနာ (စိတ်ကောင်း တိုးလာအောင် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မှု)။ ကိ-အဘယ်ကို (ဘာကို)။ ဘောဂေါ-စည်းစိမ်။

နှင်း-ဟု ပေးရသော တတိယာဝိဘတ်

- ၁။ တံ ကေန သဟ ဝိဟရသိ။
- ၂။ အဟံ ဗုဒ္ဓေန သဟ ဝိဟရာမိ။
- ၃။ ဗုဒ္ဓေါ ကေန သဒ္ဓိံ နဂရံ ဂစ္ဆတိ။
- ၄။ ဗုဒ္ဓေါ သံဇေန သဒ္ဓိံ နဂရံ ဂစ္ဆတိ။
- ၅။ ပဏ္ဍိတာ ကေဟိ ဝိနာ ဝိဟာရံ အာဂစ္ဆန္တိ။
- ၆။ ပဏ္ဍိတာ ဗာလေဟိ ဝိနာ ဝိဟာရံ အာဂစ္ဆန္တိ။

ပါဠိစိရန်

- (က) ငါသည် သင်နှင့် အတူ (တကွ) နေ၏။
- (ခ) သင်သည် ငါနှင့် အတူ မနေ။
- (ဂ) လူလိမ္မာသည် လူမိုက်နှင့် အတူ နေသလော။
- (ဃ) လူမိုက်သည် လူလိမ္မာနှင့် ခွဲ၍ နေ၏။
- (င) ဘုရားသည် သံဃာနှင့် အတူ ကြွလာတော်မူ၏။
- (စ) သံဃာသည် ဘုရားနှင့် ခွဲ၍ မလာ။

ကြည့်ရှုရန်

ဝိဟရ-နေ။ သဟ, သဒ္ဓိံ-အတူ (တကွ)။ ဝိနာ-ခွဲ၍ (ကင်း၍)။
 ပဏ္ဍိတော-လူလိမ္မာ (ပညာရှိ)။ ဗာလော-လူမိုက် (လူဆိုး, လူဖျင်း
 လူန, လူအ, လူထိုင်း)။ တယာ- သင်နှင့်။ မယာ-ငါနှင့်။

အား-ဟု ပေးရသော စတုတ္ထိဝိဘတ်

[ဆောင်] ဒါဓာတ်-ရုစွ၊ ခမ တလိ၊ ဆဒိ တထေ၊ ဓာရေ-နမော၊
အာရောစ-နက်၊ ယှဉ်ရာတွက်၊ မှတ်ချက် စတုတ္ထိထား။

ကြည့်ရန်

ဒါဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ “သံဃာယ ဒေတိ” ဟု၎င်း၊ ရုစခတ်မှ ရုစ၏ ယှဉ်ရာ၌ “ရုစတိ သံဃာယ” ဟု၎င်း၊ ခမုဓာတ်မှ ခမ၏ ယှဉ်ရာ၌ “ခမတိ သံဃာယ” ဟု၎င်း၊ ဆဒိဓာတ်မှ ဆာဒေ၏ ယှဉ်ရာ၌ “ဆာဒေတိ ဒါရ-ကဿ” ဟု၎င်း၊

ဓာရေတိမှ လာသော ဓာရေ၏ ယှဉ်ရာ၌ “အာရရိယဿ ဆတ္တိ ဓာရေတိ=ဓာရယတိ၊ ဣဏသမိကဿ ဣဏံ ဓာရယတိ” ဟု၎င်း၊ နမောပုဒ်နှင့် ယှဉ်ရာ၌ “နမော တဿ ဘဂဝတော” စသည်ဖြင့်၎င်း၊ စတုတ္ထိဝိဘတ် ထားရသည်။ [“နမာမိ” စသည်နှင့် ယှဉ်ရာ၌ကား “ဗုဒ္ဓံ နမာမိ” ဟု ထားရသည်။]

အာရောစ- (ပြော, ဟောခြင်း) အနက်ရှိသော အာရောစ, ဒေသေ, ကထယ, အာမန္တ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌ “အာရောစယာမိ ဝေါ (သင်တို့အား)” စသည်ဖြင့် စတုတ္ထိထားရသည်။ သိလာသ, ဟန စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်း စတုတ္ထိ ထားရသေး၏။

ယှဉ်-ဆိုသည်မှာ အနက်အဓိပ္ပာယ် ယှဉ်စပ်နေခြင်း ဆက်သွယ်နေခြင်းတည်း။ “သံဃာအား+ပေးလှူ၏” စသည်ဖြင့် လှူခြင်းနှင့် သံဃာသည် အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်နေသည်-ဟုလို့။

(က) အနက်ပေး၊ မြန်မာပြန်

- ၁။ မနုဿာ ကဿ ဒါနံ ဒေန္တိ။
- ၂။ မနုဿံ သံဃဿ ဒါနံ ဒေန္တိ။
- ၃။ ရုစ္စတိ ကဿ သစ္စံ။
- ၄။ ရုစ္စတိ သံဃဿ သစ္စံ။
- ၅။ ရုစ္စတိနု ဒါရကဿ သာဒု။
- ၆။ ကဿ သာဒု န ရုစ္စတိ။
- ၇။ ဓမတိနု သံဃဿ ကမ္ပံ။
- ၈။ အာမ...ဓမတိ သံဃဿ ကမ္ပံ။
- ၉။ နက္ခမတိနု သံဃဿ ကမ္ပံ။
- ၁၀။ အာမ...နက္ခမတိ သံဃဿ ကမ္ပံ။

ကြည့်ရှုရန်

အမှာ။ ပါဠိအသုံးသည် အရပ်စကားအသုံးနှင့် တချို့နေရာမှာ မတူတတ်ချေ။ ဥပမာ-စကားပြောရာ၌ “သံဃာကို ပေးလှူတယ်” ဟု ပြောနိုင်၏။ ပါဠိစီရင်္ခိကား “သံဃံ ဒေတိ” ဟု မစီနိုင်၊ “သံဃဿ ဒေတိ” ဟု စီရသည်။ ထို့ကြောင့် ဒါဇာတ်စသည်တို့နှင့် တွဲယှဉ်၍ ပါဠိစီရင်္ခိ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်ကို အထူး မှတ်သားရမည်။ သို့သော် တချို့တလေ ပါဠိ၌ ထိုစည်းကမ်းအတိုင်း မဟုတ်ပဲလည်း ရှိတတ်ပါသေး၏။

ရုစ္စ-နှစ်သက် (ကြိုက်၊ သဘောကျ)။ ဓမ-ခံ၊ [နှစ်သက်ခြင်း၊ သဘောကျခြင်းကိုပင် “ခံ” ဟု ခေါ်၏။] သစ္စံ-သစ္စာ (မှန်သော စကား)။ ကမ္ပံ-ကံ(အလုပ်)။ သာဒု-ကောင်းသော အရသာ။

(ခ) အနက်ပေး၊ မြန်မာပြန်

- ၁။ ဆာဒေတိနု ဒါရကဿ ဘတ္တံ။
- ၂။ နုစ္ဆာဒေတိ ဒါရကဿ ဘတ္တံ။
- ၃။ သိဿော ကဿ ဆတ္တံ ဓာရေတိ။
- ၄။ သိဿော အာစရိယဿ ဆတ္တံ ဓာရေတိ။
- ၅။ ကော ဣဏသမိကဿ ဣဏံ ဓာရေတိ။
- ၆။ ဣဏာယိကော ဣဏသမိကဿ ဣဏံ ဓာရယတိ။
- ၇။ အာစရိယော သိဿာနံ ကိံ အာရောဇေတိ။
- ၈။ အာစရိယော သိဿာနံ ဓမ္မကထံ အာရောဇေတိ။
- ၉။ ဗုဒ္ဓေါ ကေသံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။
- ၁၀။ ဗုဒ္ဓေါ ဒေဝမနုဿာနံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။
- ၁၁။ ကော ဘဂဝတော နမော။
- ၁၂။ သော-ဟံ နမော ဘဂဝတော၊ နမော သတ္တန္တံ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓါနံ။

ကြည့်ရှုရန်

ဆာဒ-ဆာ (စားချင်, အလိုရှိ)။ ဓာရေ-ဆောင်၏ (ဆောင်း၏, ဆပ်ပေး၏)။ အာရောဇေ-ပြော။ ဣဏသုမိကော-ကြေးရှင် (မြီရှင်)။ ဣဏာယိကော-ကြေးယူသူ (မြီစား)။ ဣဏံ-ကြေး (အတိုးပေး၍ ချေး ယူရသောငွေ)။ သော+အဟံ-ထို တပည့်တော်။ သတ္တန္တံ-ခုနစ်ဆူကုန် သော။ သိဿော-တပည့်။ ဆတ္တံ-ထီး။

ပါဠိစိရန်

- (က) သင်သည် ဘယ်သူ့အား အလှပေးသနည်း။
- (ခ) ရဟန်းအား သစ္စာစကားသည် နှစ်သက်သလော။
- (ဂ) သံဃာအား ကံသည် ခံသည် မဟုတ်လော။ [သံဃာသည် ကံကို သဘောကျတယ် မဟုတ်လား။]
- (ဃ) ဘယ်သူ့အား ကောင်းသောအရသာသည် နှစ်သက်သနည်း။ [ဘယ်သူ အကောင်းကြိုက်သလဲ။]
- (င) ဆရာသည် တပည့်အား ထီးကို ဆောင်းပေးသလော။
- (စ) ဆရာသည် တပည့်အား ထီးကို မဆောင်းပါ။
- (ဆ) ကြေးယူသည် ကြေးရှင်အား ကြေးကို မဆပ်ဘူးလော။ [မြီစားသည် မြီရှင်အား ကြေးမဆပ်ဘူးလား။]
- (ဇ) ကိုရင်သည် ကလေးတို့အား တရားစကားကို ပြော၏။
- (ဈ) ငါသည် ခုနစ်ဆူကုန်သော ဘုရားတို့အား ရှိခိုးပါ၏။
- (ည) တပည့်သည် ဆရာအား လမ်းကို ပေး၏။ (ဖယ်ပေး၏။)
- (ဋ) ဆရာတို့သည် တပည့်တို့အား တရားကို ဟောကြကုန်၏။
- (ဌ) ထို ငါသည် တရားတော်အား ရှိခိုးပါ၏။
- (ဍ) ထို သင်သည် အဘယ့်ကြောင့် အလှကို သံဃာတော်အား မပေးသနည်း။
- (ဎ) ထို တပည့်တော်သည် သံဃာတော်အား ရှိခိုးပါ၏။

မှ-ဟု ပေးရသော ပဉ္စမိဝိဘတ်

[ဆောင်] ဖဲခွါ-ထွက်သွား၊ ကျဉ်း- သက်ဆင်း၊ ကြောက်ခြင်း ထိတ်လတ်၊ အတတ် သင်ယူ၊ ပြိုင်မှု ရှုံးလစ်၊ စ၍ဖြစ်ရာ၊ ရှောင်- ဝေးရာ၊ နိုးစွာ ပဉ္စမိထား။

ကြည့်ရှုရန်

- ဖဲခွါ။ ဂါမာ အပေန္တိ=ရွာမှ ဖဲခွါကုန်၏။
- ထွက်သွား။ နဂရာ နိဂ္ဂတော=မြို့မှ ထွက်သွား၏။
- ကျဉ်း။ ရုက္ခာ ပတန္တိ=သစ်ပင်မှ ကျကုန်၏။
- သက်ဆင်း။ ပဗ္ဗတာ သြရောဟန္တိ=တောင်မှ သက်ဆင်းကုန်၏။
- ကြောက်ခြင်း။ စောရာ ဘာယတိ=ခိုးသူမှ ကြောက်၏။
- ထိတ်လတ်။ ပါပါ ဥတ္တသတိ=မကောင်းမှုမှ ထိတ်လန့်၏။
- အတတ်သင်ယူ။ အာစရိယမ္မာ သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဏှာတိ=ဆရာမှ (ဆရာ့ အထံမှ) အတတ် သင်ယူ၏။
- ပြိုင်မှုရှုံး။ ဗုဒ္ဓသွာ ပရာဇေန္တိ တိတ္ထိယာ= တိတ္ထိတို့သည် ဘုရားမှ ရှုံးကုန်၏။
- စ၍ဖြစ်။ ဟိမဝတာ ပဘဝန္တိ မဟာနဒိယော=မြစ်ကြီးတို့ သည် ဟိမဝန္တာမှ စ၍ ဖြစ်ကုန်၏။
- ရှောင်။ ပါဏာတိပါတာ ဝိရမာမိ = သူ့အသက် သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ၏။

ဝေးရာ။ ဂါမာ ဒုရံ = ရွာမှ ဝေး၏။ အာရကာ သာသနာ = သာသနာတော်မှ ဝေး၏။

နီးစွာ။ ။ဂါမာ သန္တိကံ = ရွာမှ အနီးဖြစ်၏။ [ဤသို့စသည်ဖြင့် ခွဲခွဲခြင်းသဘော ပါရာဠိ မူလ ခွဲရာကို “အပါဒါန်” ဟု ခေါ်၏။ ထို အပါဒါန်အနက်၌ ပဉ္စမိဝိဘတ် သက်ရသည်။]

(က) အနက်ပေး၊ မြန်မာပြန်

- ၁။ သာမဏေရာ ကုတော အပေန္တိ။
- ၂။ သာမဏေရာ ဂါမာ အပေန္တိ။
- ၃။ ရာဇာ ကုတော နိဂ္ဂတော။
- ၄။ ရာဇာ နဂရာ နိဂ္ဂတော။
- ၅။ ဒါရကော ကုတော ပတတိ။
- ၆။ ဒါရကော ရုက္ခာ ပတတိ။
- ၇။ ပုရိသော ကုတော သြရောဟတိ။
- ၈။ ပုရိသော ဂေဟာ သြရောဟတိ။
- ၉။ မနုဿာ ဂေဟိ ဘာယန္တိ။
- ၁၀။ မနုဿာ စောရေဟိ ဘာယန္တိ။

ကြည့်ရှုရန်

အပေန္တိ-ဖဲကုန်၏။ နိဂ္ဂတော- ထွက်သွား၏။ ပတ-ကျ။ သြရောဟ-သက် (ဆင်း)။ ကုတော-အဘယ်မှ။ ဘာယ- ကြောက်။ ဂေဟိ-အိမ်။ စောရေ-သူခိုး။ ရုက္ခ-သစ်ပင်။

(ခ) အနက်ပေး၊ မြန်မာပြန်

၁။ ကညာယော ကေဟိ ဥတ္တသန္တိ။ ကညာယော ဗာလေဟိ ဥတ္တသန္တိ။

၂။ သိဿာ ကုတော သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဏန္တိ။ သိဿာ အာစရိယတော သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဏန္တိ။

၃။ သာမဏေရာ ကုတော ဥပဇ္ဈံ ဂဏန္တိ။ သာမဏေရာ ဥပဇ္ဈာယမှာ ဥပဇ္ဈံ ဂဏန္တိ။

၄။ တိတ္ထိယာ ကုတော ပရာဇေန္တိ။ တိတ္ထိယာ ဗုဒ္ဓသ္မာ ပရာဇေန္တိ။

၅။ မဟာနဒိယော ကုတော ပဘဝန္တိ။ မဟာနဒိယော ဟိမဝတော ပဘဝန္တိ။

၆။ ဂါမော နဂရတော ကိဝ ဒူရော။ ဂါမော နဂရတော ယောဇနံ ဒူရော။

၇။ အာသန္နောနု အာဝုဿော ဂါမော နဂရတော။ န အာသန္နော ဘန္တေ နဂရတော ဂါမော၊ ဂါဝုတံ ဒူရော။

ကြည့်ရှုရန်

ဥတ္တသ—ထိတ် (လန့်)။ ဂဏု-ယူ။ ဥဂ္ဂဏု--သင်ယူ။ ပရာဇေ-ရှုံး။ ပဘဝ--စ၍ဖြစ်။ ကိဝဒူရော ဘယ်လောက်ဝေးသနည်း။ တိတ္ထိယော-တိတ္ထိ(အယူမှားသူ)။ ဒူရော-ဝေး၏။ အာသန္နော--နီး၏။ ဥပဇ္ဈာယော (ဥပဇ္ဈာ) - ဥပဇ္ဈာယ်။ ဂါဝုတံ - တစ်ဂါဝုတ်။ ယောဇနံ-တစ်ယူဇနာ။

ပါဠိစိရန်

- (က) သင်သည် ဘယ်မှ လာသနည်း။ [ဘယ်က လာသလဲ။]
- (ခ) ကျွန်ုပ်သည် မြို့မှ လာပါ၏။ [မြို့က လာပါတယ်။]
- (ဂ) ငါတို့သည် အိမ်မှ ထွက်ကုန်၏။ [အိမ်က ထွက်ကြတယ်။]
- (ဃ) ကလေးသည် အိမ်မှ ကျ၏။ [အိမ်ပေါ်က ကျတယ်။]
- (င) လူလိမ္မာတို့သည် မကောင်းမှုမှ ကြောက်ကုန်၏။
- (စ) လူမိုက်တို့သည် မကောင်းမှုမှ မလန့်ကုန်။
- (ဆ) သင်သည် အဘယ်သူမှ အတတ်ကို သင်ယူသနည်း။
[ဘယ်သူ့ဆီက အတတ် သင်သလဲ။]
- (ဇ) ကျွန်ုပ်သည် ဆရာ့ဆီက အတတ်ကို သင်ယူပါတယ်။
- (ဈ) ကိုရင်သည် ဥပဇ္ဈာယ် အထံမှ ဥပဇ္ဈာယ်ကို ယူ၏။
- (ည) ရွာသည် ဘယ်က စ၍ ဖြစ်သနည်း။
- (ဋ) မြို့သည် ရွာမှ ဘယ်လောက် ဝေးသနည်း။
- (ဌ) ရွာသည် မြို့မှ နီးသလား။ [မြို့နဲ့ နီးသလား။]

အမှာ။ ။ စတုတ္ထိဝိဘတ်နှင့် ဤပဉ္စမိ ဝိဘတ်အခန်း၌ ကျက်ဖို့ရာ ပါဠိ အတော်များ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိကို (၂-ရက်စီ) အနက်ပေး မြန်မာပြန်စေ၍ ပါဠိပုံစံကို တရက်သတ်သတ် စီပါစေ။

ဆရာတို့သည် ပြီးခဲ့သော ပါဠိများကို မမေ့ဖို့ရန် အပိုပါဠိစိဖို့ရာ မြန်မာလို ပြောပေးကြပါ။

၏-ဟု ပေးရသော ဆဋ္ဌိဝိဘတ်

- ၁။ ဣဒံ ကဿ သန္တကံ။ ... ၂။ ဣဒံ မမ သန္တကံ။
- ၃။ ဣဒံ ကဿ ဝတ္တံ။ ... ၄။ ဣဒံ မမ ဝတ္တံ။
- ၅။ ဣဒံ ကဿ ဂေဟံ။ ... ၆။ ဣဒံ မမ ဂေဟံ။
- ၇။ အယံ ကဿ ပတ္တော။ ... ၈။ အယံ မမ ပတ္တော။
- ၉။ ဣဒံ ကဿ စိဝရံ။ ... ၁၀။ ဣဒံ မမ စိဝရံ။
- ၁၁။ ဣဒံနု တေ သန္တကံ။ ... ၁၂။ နယိဒံ မမ သန္တကံ။

မောင်ဌေး ဒါရကဿ သန္တကံ။

- (က) ဤဟာသည် ငါ၏ ဥစ္စာမဟုတ်။
- (ခ) ဤဟာတွေ့ သင်၏ ဥစ္စာများ မဟုတ်ကြ။
- (ဂ) သပိတ်သည် ငါ၏ ဥစ္စာ မဟုတ်ပါ။

ကြည့်ရှုရန်

ဣဒံ-ဤဟာ, ဤဝတ္ထု [စသည်ဖြင့် နပုလိန်ဆိုင်ရာ၌ ဘာမဆို သုံးစွဲပါ။] ဣမာနိ-ဤဟာတို့, ဤဝတ္ထုတို့, ဤဟာတွေ့။

အယံ-ဤသူ။ [“ဤယောကျ်ား, ဤမိန်းမ” စသည်။]

ဣမာယော-ဤမိန်းမတို့သည်။

တေ, တဝ, တုယံ - သင်၏။ မေ, မမ, မယံ - ငါ၏။ သန္တကံ-ဥစ္စာ။ ပတ္တော-သပိတ်။ စိဝရံ-သင်္ကန်း။ ဝတ္တံ-အဝတ် (ကထည်)။ နယိဒံ=န+ဣဒံ။

၏+ငှါ-ဟု ပေးရသော ဆဋ္ဌိနှင့်

စတုတ္ထိဝိဘတ်တံ

- ၁။ ဗုဒ္ဓေါ ကေသံ အတ္တာယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
- ၂။ ဗုဒ္ဓေါ သတ္တာနံ အတ္တာယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
- ၃။ ဗုဒ္ဓေါ ကေသံ ဟိတာယ သုခါယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
- ၄။ ဗုဒ္ဓေါ ဒေဝမနုဿာနံ ဟိတာယ သုခါယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
- ၅။ တံ ကိမတ္ထာယ ဂါမံ ဂစ္ဆသိ။
- ၆။ အဟံ ပိဏ္ဏာယ ဂါမံ ဂစ္ဆာမိ။
- ၇။ ဣဒံ ကေသံ ဘတ္တံ။.... ဂ။ ဣဒံ အာဂန္တုကာနံ ဘတ္တံ။

- (က) သင်သည် ငါ၏ အကျိုးငှါ လာ၏။ [ငါ့အတွက်လာ၏။]
- (ခ) ငါသည် သင်၏ အကျိုးငှါ (သင့်ဖို့) ထမင်းချက်၏။
- (ဂ) ဒီဟာ ဘယ်သူ့ဖို့ကျောင်းလဲ။
- (ဃ) ဒီဟာ ငါ့ဖို့ ကျောင်း။

ကြည့်ရှုရန်

အတ္တာယ-အကျိုးငှါ၊ ဟိတာယ - စီးပွားအလို့ငှါ၊ သုခါယ-ချမ်းသာခြင်းငှါ၊ ဥပ္ပဇ္ဇ-ဖြစ်တော်မူ (ပွင့်တော်မူ)၊ ကိမတ္ထာယ - အဘယ်အကျိုးငှါ၊ ပိဏ္ဏာယ - ဆွမ်းအလို့ငှါ။

ကေသံ-ဘယ်သူ့ဖို့ (ဘယ်သူ့တို့၏ အကျိုးငှါ)၊ အာဂန္တုကာနံ-ညွှန်သည်တို့ဖို့ (ညွှန်သည်တို့၏ အကျိုးငှါ)။ [“အကျိုးငှါ၊ အလို့ငှါ” ဟူသော စကားသည် “အတွက်ဖို့” ဟူသော စကားနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူ၏။]

ဦး-ဟု ပေ'ရသော သတ္တမိဝိဘတ်

- ၁။ ဗုဒ္ဓေါ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ ဝိဟရတိ။
- ၂။ ဗဏ္ဍိတာ ဗုဒ္ဓေ ပသီဒန္တိ။
- ၃။ ဒါရကာ သယနေ သယန္တိ။
- ၄။ ဗာလော ပါပသ္မိံ ရမတိ။
- ၅။ အာကာသေ သကုနာ ပက္ခန္ဓန္တိ။
- ၆။ တိလေသု တေလံ တိဋ္ဌတိ။

- (က) သူငယ်မသည် အိမ်၌ ယမင်း ချက်နေ၏။
- (ခ) ငါတို့သည် လမ်း၌ မအိပ်ကြကုန်။
- (ဂ) လူမိုက်သည် ဘုရား၌ ကြည်ညိုသလော။
- (ဃ) လူတို့သည် ကောင်းကင်၌ မပျံနိုင်ကုန်။
- (င) အဘယ့်ကြောင့် သင်သည် အိပ်နေသနည်း။

ကြည့်ရှုရန်

ဝိဟရ-နေ (သီတင်းသုံး)။ အာရာမော-အာရာမ်(ကျောင်းတိုက်)။
 ပသီဒ-ကြည်ညို (ကြည်လင်)။ ရမ-မွေ့လျော် (ပျော်)။ ပက္ခန္ဓ-ပုံ
 (ပြေးဝင်)။ အနာထပိဏ္ဍိကော-အနာထပိဏ္ဍိကသဌေး၊ သယနံ-အိပ်ရာ။
 အာကာသော-ကောင်းကင်။ သကုနော-ငှက်။ တိလံ-နှမ်း ။ တေလံ-
 ဆီ။ တိဋ္ဌ-တည်။

အသုံးများသော ဝိဘတ်နက်များကို ပြုရာ
 ပဌမအခန်းပြီး၏။

ဒုတိယခန်း

နု-ပါသော အပေးနှင့် အဖြေ

- ၁။ ဒေသေတိနု အာရုသော...ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ။
- ၂။ အာမ...ဒေသေတိ ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ။
- ၃။ ဂစ္ဆသိနု အာရုသော...တံ ဂါမံ။
- ၄။ အာမ...ဂစ္ဆာမိ အဟံ ဂါမံ။
- ၅။ ပစထနု ဘောတိယော...တုမေ ဘတ္တံ။
- ၆။ အာမ...ပစာမ မယံ ဘတ္တံ။

- (က) ငါ့ရှင်...ဘုရားတို့သည် တရားတို့ကို ဟောကြသလား။
- (ခ) တင်ပါ...ဘုရားရှင်တို့ တရား ဟောကြပါသည်။
- (ဂ) ငါ့ရှင်တို့...သင်တို့သည် ရွာသို့ သွားကြသလား။
- (ဃ) မှန်ပါ...တပည့်တော်တို့ ရွာသို့ သွားကြပါသည်။
- (င) အို ကလေးမ...သင်သည် ထမင်းတို့ကို ချက်သလား။
- (စ) ဟုတ်ကဲ့...ကျမ ထမင်းတို့ကို ချက်နေပါသည်။

အမှာ။ ။ အာရုသော, ဘန္တေ ကဲ့သို့ အာလုပ်တို့ကို များသောအားဖြင့် တပုဒ်နောင် ထားလေ့ရှိ၏။ သို့သော် တရံတခါ အစဆုံး မှာလည်း ထားလေ့ ရှိသေး၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့အခန်း၌ အစဆုံးထားခဲ့၍ ဤအခန်း၌ တပုဒ်နောင် ထားပါသည်။ မြန်မာလို ပြန်သောအခါ၌မူ “ ငါ့ရှင် သင် သွားသလား ” စသည်ဖြင့် အစဆုံးထား၍ မြန်မာပြန်ရသည်။

န-န စသည်တည့်ပုံ

န-ဖြင့် မေး, န-ဖြင့် ဖြေ

- ၁။ အတ္တိနု အာဝုသော ဘတ္တံ။
- ၂။ နတ္တိ ဘန္တေ ဘတ္တံ။
- ၃။ သန္တိနု အာဝုသော မနုဿာ။
- ၄။ န သန္တိ ဘန္တေ မနုဿာ။
- ၅။ အသိနု တံ အာဝုသော သာမဏေရော။
- ၆။ န အမိ ဘန္တေ အဟံ သာမဏေရော။
- ၇။ ပစတိနု အာဝုသော ဒါရိကာ ဘတ္တံ။
- ၈။ န ပစတိ ဘန္တေ ဒါရိကာ ဘတ္တံ။
- ၉။ ဂစ္ဆသိနု အာဝုသော တံ ဂါမံ။
- ၁၀။ န ဂစ္ဆာမိ ဘန္တေ အဟံ ဂါမံ။

နနှင့် န ပေါင်းသော မေး ဖြေ

- ၈၁။ အတ္တိ နနု အာဝုသော ဗုဒ္ဓေါ။
- ၈၂။ အာမ ဘန္တေ,....ဗုဒ္ဓေါ အတ္တိ။
- ၈၃။ ဒေသေန္တိနု အာဝုသော ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ။
- ၈၄။ အာမ ဘန္တေ,....ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။
- ၈၅။ ပစတိ နနု အာဝုသော ကညာ ဘတ္တံ။
- ၈၆။ န ပစတိ ဘန္တေ ကညာ ဘတ္တံ။
- ၈၇။ ဂစ္ဆသိ နနု တံ အာဝုသော ဂါမံ။
- ၈၈။ န ဂစ္ဆာမိ ဘန္တေ အဟံ ဂါမံ။

ပါဠိ စိရန်

- (က) ငါ့ရှင်...သင်တို့ သာမဏေများ ဖြစ်ကြသလား။
- (ခ) အရှင်ဘုရား...ကျွန်ုပ်တို့ ကိုရင်များ မဟုတ်ကြပါ။
- (ဂ) ငါ့ရှင်တို့...သင်တို့ ထမင်း ချက်ကြသလား။
- (ဃ) အရှင်ဘုရား...တပည့်တော်တို့ ထမင်း မချက်ကြပါ။
- (င) ငါ့ရှင်...သာမဏေရှိသည် မဟုတ်လော။
- (စ) မှန်ပါ၊ အရှင်ဘုရား...ကိုရင် ရှိပါသည်။
- (ဆ) ငါ့ရှင်...သင် ထမင်း ချက်သည် မဟုတ်လော။
- (ဇ) အရှင်ဘုရား...တပည့်တော် ထမင်း မချက်ပါ။
- (ဈ) အဘယ်သူသည် ထမင်း ချက်သနည်း။
- (ည) သတို့သမီးသာ ထမင်း ချက်ပါသည်။

န=မ+နု=လော။ နနု=မဟုတ်လော၊ ဆိုင်ရာ ကြိယာနှင့် တွဲ၍ “အတ္ထိ နနု-ရှိသည် မဟုတ်လော (ရှိတယ်မဟုတ်လား)၊ ဒေသေတိ နနု-ဟောသည် မဟုတ်လော (ဟောတယ် မဟုတ်လား)၊ ဂစ္ဆတိ နနု-သွားသည် မဟုတ်လော (သွားတယ် မဟုတ်လား)” ဟု အနက် ပေး၍ မြန်မာပြန်ရသည်။ [ကိုရင်နှင့် သာမဏေ အတူတူပင်...ကညာ ဝေ-သတို့သမီးသာ။]

နနှင့် န အကြား ကြိယာထားပုံ

- ၁။ န ဂစ္ဆသိနု တံ မဂ္ဂံ။ ၂။ အာမ...န ဂစ္ဆာမိ အဟံ မဂ္ဂံ။
- ၃။ န ဂစ္ဆသိနု တံ ဂါမံ။ ၄။ အာမ...အဟံ ဂါမံ န ဂစ္ဆာမိ။
- ၅။ န ပစသိနု တံ ဘတ္တံ။ ၆။ အာမ...အဟံ ဘတ္တံ န ပစာမိ။

နနှင့် နနအကြား ကြိယာထားပုံ

- ၇။ န အတ္ထိ နန ဗာလော။ ၈။ အတ္ထိယေဝ ဗာလော။
- ၉။ န ဂစ္ဆသိ နန တံ ဂါမံ။ ၁၀။ အာမ,အဟံ ဂါမံ န ဂစ္ဆာမိ။
- ၁၁။ န ပစသိ နန တံ ဘတ္တံ။ ၁၂။ အာမ,အဟံ ဘတ္တံ န ပစာမိ။

- (က) ငါ့ရှင်...ဘုရားမရှိဘူးလော။ [မရှိဘူးလား။]
- (ခ) အရှင်ဘုရား...ဘုရားရှိပါသည်။ [ရှိပါတယ်။]
- (ဂ) ငါ့ရှင်...ကိုရင်သည် ထမင်း မချက်ဘူးလား။
- (ဃ) မှန်ပါ...ကိုရင်များ ထမင်း မချက်ကြပါ။

ကြည့်ရှုရန်

န-မ+ဂစ္ဆ+ သွား+နု - လော (လား) [န ဂစ္ဆတိနု - မသွားဘူးလော, မသွားဘူးလား။] ဤသို့ ပုဒ်နေ အစဉ်ကြည့်၍ အနက် အစဉ် အတိုင်း ပေးရ, မြန်မာပြန်ရသည်။

“န+ဂစ္ဆတိ+နန= မသွားသည် မဟုတ်လော၊ န အတ္ထိ နန-မရှိသည် မဟုတ်လော၊ န ဟောဟိ နန-မဖြစ်သည် မဟုတ်လော” ဤသို့ ပုဒ်စဉ်အတိုင်း အနက်ပေးရ, မြန်မာပြန်ရသည်။ သာ၍ နားလည်အောင် တခန်းပြပါဦးမည်။

- ၁။ ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ။
- ၂။ ဗုဒ္ဓေါ န ဟောတိ။
- ၃။ ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ န။
- ၄။ ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ နန။
- ၅။ ဗုဒ္ဓေါ န ဟောတိ န။
- ၆။ ဗုဒ္ဓေါ န ဟောတိ နန။

[ဆောင်] န-ချည်းသက်သက်၊ နိုသက်သက်တည်း၊ တွဲလျက် နန၊
 ခဲ့ န+နနှင့်၊ နန နောက်တွဲ-ရှေ့ (န) ဆွဲ၊ ရှိမဲ့ကြိယာ
 ငါးမျိုးတည်း။

ကြည့်ရှုရန်

န-ချည်းသက်သက်။ န- မပါပဲ န-သက်သက်ကို ကြိယာနှင့် တွဲ၍
 “န ဟောတိ=မဖြစ်”ဟု၎င်း။

န-သက်သက်။ န-မပါပဲ “ဟောတိ န=ဖြစ်သလော”ဟု၎င်း။

နန-တွဲ၍ “ဟောတိ နန=ဖြစ်သည် မဟုတ်လော”ဟု၎င်း။

န-နှင့် နကို ခွဲ၍ “န ဟောတိ န=မဖြစ် သလော=မဖြစ်ဘူး
 လော”ဟု၎င်း။

န-နကို ကြိယာနောက်ကတွဲ၍၊ န-ကို ကြိယာရှေ့ကဆွဲထားလျက်
 “န ဟောတိ နန-မဖြစ်သည်မဟုတ်လော”ဟု၎င်း ဝါကျ ၅-မျိုး
 ရှိရှိဖြစ်သည်။

ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီးသော ဝါကျများကို စာသင်ဆား၏ ဉာဏ်လိုက်၍
 အမျိုးမျိုး အတွဲခိုင်းပါ။ ဉာဏ်သဘော ဝေးသေးပုံ ရလျှင်လည်း ပြန်၍
 မခိုင်းပါနှင့်။ ပါဠိ အခြေရသောအခါ အလိုလို သဘောပေါက်လာ
 ပါလိမ့်မည်။

အရတူ ဝိသေသန

- ၁။ ကော ပုရိသော ဝိဟာရံ အာဂစ္ဆတိ။
- ၂။ တံ မဟန္တော ပဏ္ဍိတော အသိ။
- ၃။ တုမေ မဟန္တော ပဏ္ဍိတာ အတ္ထ။
- ၄။ အဟံ မဟန္တော ပဏ္ဍိတော အမှိ။
- ၅။ မယံ မဟန္တော ပဏ္ဍိတာ အမှ။
- ၆။ အသိနု တံ ဗာလော မနုဿော။
- ၇။ နာ-ဟံ အမှိ ဗာလော မနုဿော၊ ပဏ္ဍိတော-မှိ။

- (က) တယောက်သော လူသည် ရွာသို့ သွား၏။
- (ခ) မြတ်ကုန်သော လူလိမ္မာတို့သည် ဘုရားကို ဆည်းကပ်ကြကုန်၏။
- (ဂ) ငါတို့သည် မိုက်ကုန်သော လူများ မဟုတ်ကြပါ။
- (ဃ) မြတ်သော ယောကျ်ား။
- (င) မြတ်သော ယောကျ်ား တယောက်။
- (စ) မြတ်သော သတို့သမီး။
- (ဆ) မြတ်သော သတို့သမီး တယောက်။
- (ဇ) မိုက်သော ကလေး တယောက်။
- (ဈ) လိမ္မာသော သူငယ်မ တယောက်။

ကြည့်ရှုရန်

ကေ- တစ်။မဟန္တ-မြတ်သော,ကြီးသော။ ဣတ္ထိလိင်၌ “မဟန္တ” ပုလ္လိင်၌ “မဟန္တ” ဟု ဖြစ်၏။

မဂ်္ဇိသိက္ခာ-၃

ဒုတိယံ ဝိဘတ်နက်
အရတူ ဝိသေသန

- ၁။ အဟံ ဧကံ ဒါရိကံ ပဿာမိ။
- ၂။ ကညာ အဘိရူပံ ဒါရကံ ဩလောကေတိ။
- ၃။ ဣစ္ဆသိန္န တံ ဗာလံ သိဿံ။
- ၄။ န ဣစ္ဆာမိ အဟံ ဗာလံ သိဿံ၊ ဣစ္ဆာမိ အဟံ ပဏ္ဍိတံ သိဿံ။
- ၅။ သမဏာ ဇေတဝနံ နာမ အာရာမံ အာဂစ္ဆန္တိ။

- (က) ငါသည် မိုက်သော ယောက်ျားကို အလိုမရှိ။
- (ခ) လူတို့သည် လိမ္မာသော ကလေးမကို ကြည့်ကြကုန်၏။
- (ဂ) ကလေးသည် ဂန္ဓာရုံမည်သော ကျောင်းတိုက်သို့ လာ၏။
- (ဃ) ရတနာတို့သည် အရသာကောင်းသော ဆွမ်းကို မရကြ။
- (င) အလွန်လှသော သတို့သားသည် အလွန်လှသော သတို့သမီးကို မရ။
- (စ) ကြီးစွာသော ယောက်ျားကို။
- (ဆ) မြတ်သော ယောက်ျား တယောက်ကို။
- (ဇ) လိမ္မာသော သတို့သမီး တယောက်ကို။

ကြည့်ရှုရန်

ပဿ-မြင် (ကြည့်)။ ဩလောကေ-ကြည့်။ ဣစ္ဆ-လိုလား၊ လိုချင်၊ အလိုရှိ။ အဘိရူပံ-လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသော (အလွန်လှသော)။ ဇေတဝနံ နာမ- ဇေတဝနံ မည်သော။ ဂန္ဓာရာမော-ဂန္ဓာရုံ။ အာရာမော-အာရာမံ၊ ခြံ၊ ကျောင်းတိုက်။

(က) ဒုတိယာ ကြိယာဝိသေသန

၁။ ဒါရကော သုခံ သယတိ။

၂။ အဟံ ဒုက္ခံ န သယာမိ။

၃။ ဒါရိကာ သြဒနံ မုဒံ ပစတိ။

၄။ သြဒနော မုဒံ န ပစ္စတိ။

၅။ ပုရိသော ဧကမန္တံ နိသိဒကိ။

၆။ တံ.ဧကမန္တံ န နိသိဒသိ။

(က) သင်သည် ချမ်းသာစွာ အိပ်ရ၏လော။

(ခ) ကျွန်ုပ်သည် ချမ်းသာစွာနေရပါ၏၊ ဆင်းဆင်းရဲရဲ မနေရပါ။

(ဂ) ထမင်းသည် နူးနူးနပ်နပ် ကျက်ပါ၏လော။

(ဃ) သူငယ်မသည် သင့်တော်အောင် ထိုင်နေ၏။

ကြည့်ရှုရန်

ကြိယာကို အထူးပြုသောပုဒ်ကို “ကြိယာဝိသေသန” ဟု ခေါ်၏။ “သုခံ သယတိ” ၌ သုခံသည် အိပ်ခြင်းကြိယာကို အထူးပြု၏။ “ချမ်းသာစွာ + အိပ်ရသည်၊ ဆင်းဆင်းရဲရဲ မအိပ်ရ” ဟူလို။

ပစ္စ-ကျက်။ နိသိဒ-ထိုင်။ သုခံ-ချမ်းသာစွာ (ချမ်းချမ်းသာသာ)။ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲစွာ (ဆင်းဆင်းရဲရဲ)။ မုဒံ-နူးညံ့စွာ=နူးနပ်စွာ (နူးနူးညံ့ညံ့=နူးနူးနပ်နပ်)။ ဤပုဒ်တို့ကို ပဌမန္တ ဝိသေသနဟုလည်း ဆိုကြသေး၏။

ဧကမန္တံ- သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ (သင့်တင့်သောအရပ် အပို့၌)။

(ခ) ဒုတိယာ ကြိယာဝိသေသန

၁။ မနုဿာ သိဃံ ဂစ္ဆန္တိ။

၂။ သမဏာ သဏိကံ ဂစ္ဆန္တိ။

၃။ ဝိသာခါ နာမ ကညာ သဏိကံ အာဂစ္ဆတိ။

၄။ ဗာလာ ကညာယော သိဃံ သိဃံ အာဂစ္ဆန္တိ။

၅။ သာမဏေဗု ပရိမဏ္ဍလံ နိဝါသေန္တိ၊ ပရိမဏ္ဍလံ ပါရုပန္တိ။

၆။ သမဏာ ကာယပ္ပစာလကံ န ဂစ္ဆန္တိ။

၇။ သမဏာ သုရုသုရုကာရကံ န ဘုဉ္ဇန္တိ။

(င) သင်တို့သည် ပြေးပြေးလာကြလော၊ လျင်စွာ မလာကြနှင့်။

(စ) သင်တို့သည် အဝန်းညီစွာ မဝတ်ကြ၊ မရမ်းကြ။

(ဆ) သင်တို့သည် ရှုရှု ရှုရှု မည်အောင် စားကြသည်။

ကြည့်ရှုရန်

နိဝါသေ-ဝတ်။ ပါရုပ-ရုံ၊ ခြံ၊ ရမ်း။ ပရိမဏ္ဍလံ-ထက်ဝန်းကျင် ဝန်းဝိုင်းစွာ (အဝန်းညီစွာ)။

ကာယပ္ပစာလကံ—ကိုယ်ကို လှုပ်၍လှုပ်၍။ သုရုသုရု ကာရကံ- ရှုပ်ရှုပ် အသံကိုပြု၍ (ရှုရှုရှုရှု မည်အောင်)။ သိဃံ-လျင်စွာ (လျင် လျင်မြန်မြန်)။ သဏိကံ-ပြေးပြေး (နှေးနှေး)။

၌-ဟု ပေးရသော ဒုတိယာဝိဘတ်နက်

၁။ ကေံ သမယံ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ ဂိဇ္ဈကုဋေ ယဗ္ဗတေ။

၂။ သမဏာ ပုဗ္ဗဏှသမယံ ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသန္တိ။

၃။ ပုရိသော အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတိ။

၄။ မနုဿာ ကေမန္တံ နိသီဒန္တိ။

(က) အခါတပါးဝယ် ငါသည် မန္တလေးမြို့၌ နေ၏။

(ခ) သင်တို့သည် နံနက်အခါ၌ မြို့သို့ ဆွမ်းခံဝင်ကြ၏။

(ဂ) ငါသည် မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်၌ နေ၏။

(ဃ) ငါတို့သည် တခုသော အရပ်အဖို့၌ ထိုင်နေကြ၏။

ကြည့်ရှုရန်

ပဝိသ—ဝင်။ အဇ္ဈာဝသ—နေ။ နိသီဒ—ထိုင်။ ကေံ သမယံ- တခုသောအခါ၌ (အခါတပါးဝယ်)။ ပုဗ္ဗဏှ သမယံ-နံနက်အခါ၌။ အဂါရံ-အိမ်၌။

ကေမန္တံ— ကေံ+ အန္တံ- တခုသော+ အရပ် အဖို့၌။ [“သင့်တင့် လျောက်ပတ်စွာ”ဟု ကြိယာဝိသေသန အနက်လည်း ပေးခဲ့၏။] ဂိဇ္ဈကုဋေ ဂိဇ္ဈကုဋ်မည်သော၊ ပဗ္ဗတေ-တောင်၌။

ပတ်လုံး—ဟု ပေးရသော

ကာလအစွန္တသံယောဂ

၁။ မာသံ မံသောဒနော ဟောတိ။

၂။ သဗ္ဗကာလံ ဝိဟာရော ရမဏီယော။

၃။ တိယဒမံ သယတိ။

၄။ ဣမသ္မိံ ဝိဟာရေ ဣမံ တေမာသံ ဝဿံ ဥပေမိ။

(က) တလပတ်လုံး ဆွမ်းရှိ၏။

(ခ) မြို့သည် အခါခပ်သိမ်း ပျော်စရာကောင်း၏။

(ဂ) ကလေးသည် ညဉ့်သုံးယာမ်ပတ်လုံး အိပ်၏။

(ဃ) ငါသည် ဤကျောင်း၌ တလပတ်လုံး နေ၏။

အစွန္တံ = အဆက်မပြတ် + သံယောဂ = ယှဉ်စပ်ခြင်း။ [အချိန်ကာလ ဖြစ်စေ၊ ခရီးအခွန်ဖြစ်စေ၊ ထမင်းစသော အရာဝတ္ထုခြင်နှင့်၎င်း၊ သွားခြင်း စသော ကြိယာနှင့်၎င်း၊ မွေ့လျော်ဖွယ်စသော ဂုဏ်နှင့်၎င်း အဆက်မပြတ် (အကြားမလပ်ပဲ) ယှဉ်ခြင်းကို “အစွန္တသံယောဂ အနက်”ဟု ခေါ်၏။]

ဤပုံစံများသည် ကာလအစွန္တသံယောဂ ပုံစံများတည်း။ “တလ ပတ်လုံး = တလလုံးလုံး” ဟု အနက်ပေးရ၏။ ရမဏီယော-မွေ့လျော် အိပ်၏ = မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်း၏ = ပျော်စရာကောင်း၏။ ဥပေ- ကပ်ရောက်။

မံသောဒနော (မံသ+ဩဒနော)- အသားထမင်း (အသားရော သော ထမင်း = သားပြွမ်းထမင်း = ဒန်ပေါက်ထမင်း)။ သဗ္ဗကာလံ- အလုံးစုံသော ကာလပတ်လုံး (အခါခပ်သိမ်း)။ တိယာမံ-ညဉ့်သုံးယာမ် ပတ်လုံး။ ဣမံ တေမာသံ- ဤ ၃-လပတ်လုံး။ ဝဿံ- မိုးအခါ၌ နေခြင်းသို့ (မိုးခိုခြင်းသို့)။

တိုင်တိုင်-ဟု ပေးရသော
အဒ္ဓါအစ္စန္ဒသံယောဂ

- ၁။ ယောဇနံ ဝနရာဇိ ပကာသတိ။
- ၂။ ဂါဝုတံ ပဗ္ဗတော ဒိဗော။
- ၃။ ကောသံ သဗ္ဗယတိ။ [“သဗ္ဗာ”ဟု မရှိစေရ။]
- (က) တယူဇနာတိုင်တိုင် (တယူဇနာတိုင်အောင်) တောတန်းရှည်၏။
- (ခ) ငါတို့သည် တဂါဝုတ်တိုင်တိုင်ရှည်သော တောင်ကို မြင်ကြရ၏။
- (ဂ) သင်တို့သည် တကောသတိုင်တိုင် သွားကြကုန်၏။

ကြည့်ရှုရန်

ဤပုံစံများသည် အဒ္ဓါ (အဇ္ဈန္ဒ=ခရီး) အတွက် အစ္စန္ဒသံယောဂများတည်း။ “တိုင်တိုင်=တိုင်အောင်” ဟု အနက်ပေးရ၏။

ပကာသ-ထင်ရှား။ သဗ္ဗယ-သရဗ္ဗာယ်= ရွတ်ဆို= စာအံ။

ယောဇနံ-တယူဇနာတိုင်တိုင် (တယူဇနာတိုင်အောင်)။ ဝနရာဇိ-တောအရေး (တောတန်း)။ ကောသံ-တကောသ တိုင်တိုင်။ [လေးအပြန် ငါးရာရှိသော ခရီးကို “တကောသဝေသော ခရီး”ဟု ခေါ်၏။ ၄- ကောသရှိသောခရီးကို “တဂါဝုတ်” ဟု ခေါ်၏။ လေးအပြန်သည် ၄-တောင်ရှိ၏။]

အားဖြင့်-ဟု ပေးရသော တတိယာ ဝိသေသန

- ၁။ အံ့မှောက် ပုဒ္ဓေါ ဂေါတ္တေန ဂေါတမော နာမ ဟောတိ။
 - ၂။ ဇာတိယာ သာကိယော နာမ ဟောတိ။
 - ၃။ နာမေန သိဒ္ဓတ္ထော နာမ ကုမာရော ဟောတိ။
 - ၄။ ပကတိယာ အဘိရူပေါ။
 - ၅။ ဇာတိယာ သောဠသဝဿော။
- (က) ငါသည် အနွယ်တော်အားဖြင့် ဂေါတမမည်သော မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးပါ၏။
 - (ခ) ငါတို့သည် ဇာတ်အားဖြင့် သာကိယမည်သော မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးပါကုန်၏။
 - (ဂ) သင်သည် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အလွန်အဆင်းလှသော သိဒ္ဓတ္ထမည်သော မင်းသားကို မြင်သည် မဟုတ်လော။
 - (ဃ) သင်သည် မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့် အဘယ်နှစ်နှစ် ရှိသနည်း။

ကြည့်ရှုရန်

ဂေါတ္တေန-အနွယ်အားဖြင့်။ (၂) ဇာတိယာ-ဇာတ် (အမျိုး) အားဖြင့်။ (၅) ဇာတိယာ-မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့် (မွေးသည်မှ စ၍)။ ပကတိယာ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့် (နဂိုအတိုင်း မပြုပြင်ပဲ)။

ကုမာရော- မင်းသား။ အဘိရူပေါ-လွန်ကဲသော အဆင်းရှိ၏ (အလွန် အဆင်းလှ၏)။ သောဠသဝဿော- တဆယ့်ခြောက်နှစ်ရှိသည်။ [ကတိဝဿော-အဘယ်နှစ်နှစ် ရှိသနည်း။ “ကတိဝဿောသိ”ဟု ပါဠိစီပါ။]

အနာဒရိယ-အနာဒရ
[သည်-စဉ်ဟု အနက်ပေး။]

- ၁။ ဒါရိကဿ ရုဒတော ပိတာ ပဗ္ဗဇတိ။
- ၂။ ဒါရကေ ရုဒန္တသ္မိံ ပိတာ ပဗ္ဗဇတိ။
- ၃။ ဝေဿန္တရဿ ပေက္ခတော ဇူဇကော ဒါရကေ နေတိ။
- ၄။ မဟာဇနေ ပေက္ခမာနေ မစ္စု ဂိလာနံ နေတိ။

- (က) ကလေးသည် ငိုနေစဉ် (ကလေးငိုနေတုန်း) မိခင်သည် အိမ်မှ ထွက်သွား၏။ [ဆဋ္ဌိ-သတ္တမီ ဝါကျ ၂-မျိုးစီပါ။]
- (ခ) ရဟန်းသည် ကြည့်နေစဉ် သူခိုးသည် သပိတ် သင်္ကန်းကို ဆောင်ယူသွား၏။ [ဆဋ္ဌိ သတ္တမီ ဝါကျ ၂-မျိုးစီပါ။]
- (ဂ) ဆရာသည် ပြောဆိုနေစဉ် တပည့်တို့သည် အိပ်နေကြကုန်၏။

ကြည့်ရှုရန်

ပဗ္ဗဇ=ရဟန်းပြု။ နေတိ-ဆောင်ယူသွား၏။ ရုဒတော, ရုဒန္တသ္မိံ- ငိုနေစဉ် (ငိုနေတုန်း)။ ပေက္ခတော, ပေက္ခမာနေ ကြည့်နေစဉ် (ကြည့်နေတုန်း)။

ဝေဿန္တရော-ဝေဿန္တရာမင်း။ ဇူဇကော- ဇူဇကော ပုဏ္ဏား။ မဟာ ဇနော-များစွာသော လူအပေါင်း (လူအများ)။ မစ္စု-သေမင်း။ ဂိလာနော-မကျန်းမာသူ (လူမမာ)။

လက္ခဏ-လက္ခ

[သည့်, သော်, လသော် ဟု ပေး။]

- ၁။ ဗောဓိသတ္တေ ဇာယမာနေ မာတာ ပမောဒတိ။
- ၂။ ဘိက္ခုသု ဘုတ္တေသု ပုရိသော ပစ္စာဂစ္ဆတိ။
- ၃။ ဧဝံ ဝုတ္တေ ပုရိသော ပဋိဝစနံ န ဒေတိ။
- ၄။ ဧဝံ ဝုစ္စမာနော ဒါရကော အာဂစ္ဆတိ။

- (က) ကလေးသည် ဖွားမြင်လသော် အဘသည် အလွန် ဝမ်းမြောက်၏။
- (ခ) သူငယ်မသည် ထမင်းစားပြီးသော် အမိသည် သွား၏။
- (ဂ) ငါသည် ဂန္ဓာရုံ၌ နေလသော် ဤ ပါဠိသိက္ခာကို ရေး၏။
[လသော်ကို “လတ်သော်” ဟုလည်း သုံး၏။]

ကြည့်ရှုရန်

ပမောဒ-လွန်စွာဝမ်းမြောက်။ ပစ္စာဂစ္ဆ-ပြန်လာ။ ဇာယမာနေ-ဖွားမြင်လသော်။ ဘုတ္တေသု-စားပြီးကုန်သော်။ ဧဝံ-ဤသို့။ ဝုတ္တေ-ပြောဆို အပ်သော်။ ဝုစ္စမာနော-ပြောဆို အပ်သော် (အပြောအဆို ခံရသော်)။

ဝိဟရန္တော-နေလသော်, သီတင်းသုံးတော်မူလသော် (သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်=သီတင်း သုံးတော်မူခိုက်=သီတင်း သုံးတော်မူတုန်း)။ လိခ-ရေး။ [မာန-အန္တရိလျှင် ပဋ္ဌမာဝိဘတ်ကိုလည်း “သော်” ဟု ပေးနိုင်၏။]

ကံဟော ဝါကျ

- [ဆောင်] ၁။ ကတ္တား တတိယာ၊ ကံ ပဌမာ၊ ရံခါတွေ့ရလျှင်။
- ၂။ ကြိယာ သဘော၊ အပ်ဟု နှော၊ ကံဟော ဝါကျတွင်။
- ၃။ အစ ၂-သွယ်၊ သူတုတ်ချယ်၊ အလယ်-၂ လုံး၊ သင့်
တုတ်သုံး၊ အဆုံး ၂-ချက်၊ ငါ့အတုတ်၊ မှတ်ချက်
ကံနှင့်ယှဉ်။

ဝိဘတ်။ ။ တေ-အန္တေ၊ သေ-ဇေ၊ ဇေ-မေ။
 ဂစ္ဆိယတေဒဂစ္ဆိယန္တေ။ ဂစ္ဆိယသေဒဂစ္ဆိယဇေ။
 ဂစ္ဆိယေ-ဂစ္ဆိယာမေ။

ကြည့်ရှုရန်

ကတ္တားဟောဝါကျ၌ “ ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ ” ဟု ကတ္တား၌ ပဌမာ
 ဝိဘတ်၊ ကံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ပြခဲ့၏။ ဤကံဟောဝါကျ၌ ထိုသို့ မရှိ
 စေရပဲ ကတ္တား၌ “ ပုရိသေန ” ဟု တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ကံ၌ “ မဂ္ဂေါ ”
 ဟု ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ရှိစေရမည်။

ကြိယာ၌လည်း ကတ္တားဟောတုန်းက “ ဂစ္ဆတိ-သွား၏ ” ဟု
 ပေးခဲ့၏။ ဤ ကံဟော ဝါကျ၌ “ အပ် ” ဟု အပိုနှော၍ “ ဂစ္ဆိ-
 ယတေ-သွားအပ်၏ ” ဟု အနက်ပေးရသည်။

တေ-အန္တေ စသော အာချာတ် ဝိဘတ်များလည်း ကတ္တားဟော
 ဝါကျ၌ ကတ္တားနှင့် ယှဉ်ရသကဲ့သို့ ဤ ကံဟောဝါကျ၌ ကံနှင့် ယှဉ်
 ရသည်။ ထို့ကြောင့်-တေ-အန္တေ အစ ၂-သွယ်ကို သူ့အတုတ်၊ သေ-
 ဇေ အလယ် ၂-လုံးကို သင့်အတုတ်၊ ဇေ-မေ အဆုံး ၂-ချက်ကို ငါ့
 အတုတ်သုံးရာ၌ ကံပုဒ်ကို ကြည့်၍ သုံးရသည်။ နောက်၌ လာမည့်
 သင်ခန်း ပုံစံများကို ကြည့်ပါ။

ကံဟောဝါကျ ပုံစံ

- ၁။ ပုရိသေန မဂ္ဂေါ ဂစ္ဆိယတေ။
- ၂။ ပုရိသေန မဂ္ဂါ ဂစ္ဆိယန္တေ။
- ၃။ ပုရိသေန တံ ဂစ္ဆိယသေ။
- ၄။ ပုရိသေန တုမေ ဂစ္ဆိယော။
- ၅။ ပုရိသေန အဟံ ဂစ္ဆိယေ။
- ၆။ ပုရိသေန အယံ ဂစ္ဆိယာမေ။

- ၁။ ပုရိသေန-ယောကျ်ားသည်၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းကို၊ ဂစ္ဆိယတေ-
သွားအပ်၏။
- ၂။ မဂ္ဂါ-လမ်းတို့ကို၊ ဂစ္ဆိယန္တေ-သွားအပ်ကုန်၏။
- ၃။ တံ-သင် လမ်းကို၊ ဂစ္ဆိယသေ-သွားအပ်၏။
- ၄။ တုမေ-သင်လမ်းတို့ကို၊ ဂစ္ဆိယော-သွားအပ်ကုန်၏။
- ၅။ အဟံ-ငါလမ်းကို ဂစ္ဆိယေ-သွားအပ်၏။
- ၆။ အယံ-ငါလမ်းတို့ကို၊ ဂစ္ဆိယာမေ-သွားအပ်ကုန်၏။

ကြည့်ရှုရန်

အမှာ။ ။ ကံဟောဝါကျ၌ ကံနှင့် ကြိယာသာ ကေဝုစ်ချင်း ဗဟု
ဝုစ်ချင်း တူစေရသည်။ ကတ္တားကား ကေဝုစ် နေနေ၊
ဗဟုဝုစ်နေနေ နေနိုင်၏။ ကြိယာနှင့် ကံသာ သူဖြင့်
သူချင်း၊ သင်ဖြင့် သင်ချင်း၊ ငါဖြင့် ငါချင်း တူစေရသည်။
ကတ္တားကား သူ-သင်-ငါ ၃-မျိုးလုံး နေနိုင်သည်။
နောက်သင်ခန်းပုံစံများကိုကြည့်။

ကတ္တား ၆-မျိုး, ကံ ၁-မျိုး

၁။	ပုရိသေန	မဂ္ဂေါ	ဂစ္ဆိယတေ။
၂။	ပုရိသေဟိ	မဂ္ဂေါ	ဂစ္ဆိယတေ။
၃။	တယာ	မဂ္ဂေါ	ဂစ္ဆိယတေ။
၄။	တုမေဟိ	မဂ္ဂေါ	ဂစ္ဆိယတေ။
၅။	မယာ	မဂ္ဂေါ	ဂစ္ဆိယတေ။
၆။	အမေဟိ	မဂ္ဂေါ	ဂစ္ဆိယတေ။
	မဂ္ဂေါ	ဂစ္ဆိယန္တေ။
	တံ	ဂစ္ဆိယသေ။
	တုမေ	ဂစ္ဆိယဂေ။
	အဟံ	ဂစ္ဆိယေ။
	မယံ	ဂစ္ဆိယာမေ။

ကြည့်ရှုရန်

အမှာ။ ။ပုရိသေနစသော ကတ္တား ၆-မျိုးကို အလဲအလှယ် ထားနိုင်
 ဆော်လည်း ကံနှင့် ကြိယာတို့ကား “မဂ္ဂေါ .ဂစ္ဆိယတေ”
 ဟုသာ ထားရပုံကို ကြည့်၍ “မဂ္ဂေါ ဂစ္ဆိယန္တေ, တံ ဂစ္ဆိ-
 ယသေ, တုမေ ဂစ္ဆိယဂေ, အဟံ ဂစ္ဆိယေ, မယံ ဂစ္ဆိ-
 ယာမေ” တို့၌လည်း ပုရိသေန စသော ကတ္တား ၆-မျိုးတွင်
 အလိုရှိရာ ကတ္တားကို ထားနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။ နောက်၌
 လာမည့် အခန်းများ၌ ကတ္တားအမျိုးမျိုးထား၍ ပုံစံပြုပါ
 မည်။

လောကျင်္ဂဇနိက

- ၁။ ကညာယ ဘတ္တံ ပစ္စတေ။
- ၂။ ဗုဒ္ဓေန ဓမ္မော ဒေသီယတေ။
- ၃။ တယာ ဘတ္တာနိ ပစ္စန္ဓေ။
- ၄။ မယာ ဒါနေန ဘောဂါ လဗ္ဘန္ဓေ။
- ၅။ တုမ္ပေဟိ သီလေန သုခါနိ လဗ္ဘန္ဓေ။
- ၆။ သမဏေဟိ ဘာဝနာယ နိဗ္ဗာနံ ပါပီယတေ။
- ၇။ ပဏ္ဍိတေဟိ ဝိနာ ဗာလေဟိ ဝိဟာရေ အာဂစ္ဆိယတေ။
- ၈။ အမ္ပေဟိ သံဃဿ ဒါနာနိ ဒီယန္တေ။
- ၉။ သိဿေဟိ အာစရိယဿ ဆတ္တံ ဓာရိယတေ။
- ၁၀။ ဗုဒ္ဓေန ဒေဝမနုဿာနံ ဓမ္မော ဒေသီယတေ။
- ၁၁။ သိဿေဟိ အာစရိယတော သိပ္ပံ ဥဂ္ဂယုတေ။
- ၁၂။ ဗုဒ္ဓေန သတ္တာနံ အတ္ထာယ ဓမ္မော ဒေသီယတေ။
- ၁၃။ မယာ ပိဏ္ဍာယ ဂါမော ဂစ္ဆိယတေ။
- ၁၄။ ပုရိသေဟိ အာဂန္တုကာနံ ဘတ္တံ ဒီယတေ။

အမှာ။ ပြုအပ်ခဲ့သော ကတ္ထုပါကျမ်းများမှ ယူ၍ ကမ္မဝါကျ ပြုလုပ် ထား၏။ ပစ္စ-ချက်အပ်။ လဗ္ဘ-ရအပ်။ ဒေသီယ-ဟောအပ်။ ပါပီယ-ရောက်အပ်။ ဒီယ-ပေးအပ်။ ဓာရိယ-ခံဆောင်းအပ်။ ဥဂ္ဂယု-သင်ယူအပ်။ တံ-တုမ္ပေ-အဟံ-မယံဟူသော ကံများကို ထည့်သွင်း၍ “ပစ္စသေ၊ ပစ္စဂေ၊ ပစ္စေ၊ ပစ္စာမ္ပေ” စသော ကြံယာတို့ကို စည်းကမ်းကျအောင် ထားတတ်ပါစေ။

ပါဠိစိရန်

- (က) သတ္တိသမီးသည်သင်(ထမင်း)ကို ချက်အပ်၏။
- (ခ) မြတ်စွာဘုရားတို့သည် ငါ (တရား)တို့ကို ဟောအပ်ကုန်၏။
- (ဂ) သင်တို့သည် ဒါနကြောင့် ငါ (စည်းစိမ်)ကို ရအပ်၏။
- (ဃ) ငါတို့သည် သီလကြောင့် သင်(သူခ)တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။
- (င) ကိုရင်သည် ဘာဝနာကြောင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်အပ်၏။
- (စ) ငါတို့သည် လူမိုက်တို့နှင့် ခွဲ၍ ကျောင်းသို့ လာအပ်၏။
- (ဆ) သင်သည် သံဃာအား အလှူတို့ကို လှူအပ်ကုန်၏။
- (ဇ) ဆရာသည် ဘပည့်အား ထီးကို မဆောင်းအပ်။
- (ဈ) မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါတို့အား သင်(တရား)ကို ဟောအပ်၏။
- (ည) သင်(တပည့်) တို့သည် ဆရာ့ထံမှ ငါ(အစာတို)ကို သင်ယူအပ်၏။
- (ဋ) ငါတို့သည် ဆွမ်းအလှူငှါ သင်(ရွာ)သို့ သွားအပ်၏။
- (ဌ) သင်တို့သည် ဧည့်သည်ဖို့ ငါ(ထမင်း)ကို ချက်အပ်၏။
- (ဍ) စေတနာရမင်းသည် ကြည့်နေစဉ် ဇူဇကောပုဏ္ဏားသည် ကလေးတို့ကို ဆောင်ယူအပ်ကုန်၏။
- (ဎ) ရဟန်းတို့သည် ဆွမ်းစားကုန်ပြီးသော် ယောက်ျားသည် ရွာသို့ ပြန်လာအပ်၏။

အနက်ပေါင်းချုပ်

- [ဆောင်] ၁။ သည့်-ပဌမာ၊ ပုဒ်တွေ့ရာ၊ ရံခါ ကို-သို့ ပေး။
 ၂။ ဒုတိယာပြိုင်၊ တိုင်တိုင်-ပတ်လုံး၊ ခွဲ-စွာ သုံးလျက်၊
 ရှိလည်းဖက်၊ အနက် မျိုးစုံပေး။

- ၁။ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗုဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့ ပဌမာဝိဘတ်ဆုံးသော ပုဒ်များ၌ “ဘုရားသည်၊ ကား၊ က” ဟု ပေးရသော်လည်း ပြခဲ့သော ကံဟော ပါကျများ၌ “မဂ္ဂေါ-လမ်းကို၊ ဂါမော-ရွာသို့၊ ဂစ္ဆိယတေ-သွားအပ်၏” ဟု တရံတခါ “ကို-သို့” လည်း ပေးရသည်။
- ၂။ ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိရာ၌ “မဂ္ဂံ-လမ်းကို၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏” ကဲ့သို့ “ကို-သို့” ပေးရိုးတည်း။ တရံတခါ၌ကား “မာသံ-တလပတ်လုံး၊ ယောဇနံ-တယူဇနာတိုင်တိုင်၊ ဧကံ သမယံ-တပါးသော အခါ၌ဟု၎င်း၊ အခါ တပါး၌” ဟု၎င်း ပေးရ၏။

ကြိယာဝိသေသန အနက်ပေးရာ၌ “ဧကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ၊ သုခံ-ချမ်းသာစွာ၊ ကာယပ္ပစာလကံ-ကိုယ်ကို လှုပ်၍ လှုပ်၍” ဟု၎င်း ပေးရ၏။ ထို့ပြင်-“သုခံ-ချမ်းချမ်းသာသာ၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းဆင်းရဲရဲ၊ ဧကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ်အောင်၊ သမံ-ညီညီညွတ်ညွတ်၊ ဝိသမံ-မညီမညွတ်” ဟုလည်း ပေးနိုင်ပါသည်။

၃။ တတိယာဖြင့်၊ သည်းကြောင့်-နှင့် ဝယ်၊
အားဖြင့် သဖြင့်၊ ခွဲလည်း ဆင့်၊ အသင့်
ကြည့်၍ပေး။

၄။ စတုတ္ထိမှာ၊ အားနှင့်ငှါ၊ ရံခါ “ဖို့” လည်း ပေး။

၃။ တတိယာဝိဘတ်၏အနက်ကို “ပါဒေဒန-ခြေဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ-သွား
၏၊ ပုရိသေန-ယောက်ျားသည်၊ ဂစ္ဆိယတေ-သွားအပ်၏၊
ဒါနေန-ဒါနကြောင့်၊ ဘောဂဝါ-စည်းစိမ်ရှိ၏။ သံသေန-
သံသာနှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ ဂေါတ္တေန-အနွယ်အားဖြင့်” ဟု
ပုံစံပြခဲ့ပြီ။

ထိုအနက်များအပြင် “သမေန-ညီညွတ်သဖြင့်၊ ဓာဝတိ-ပြေး၏၊
ဟတ္တေန-လက်ဖြင့်၊ ကုဏီ-ကောက်သူ၊ ဧတာဟေန-ဘရက်ချင်းဖြင့်၊
ပါယာသိ-အရောက်သွားပြီ၊ တေန သမယေန-ထိုအခါ၌” ဟူသော
အနက်များကိုလည်း သင့်သလို ပေးရသေး၏။

၄။ စတုတ္ထိဝိဘတ်၏ အနက်ကို “သံသထ-အား၊ ဒေတိ-လှူ၏၊
အတ္ထာယ-အကျိုးငှါ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ အာဂန္တုကာနံ-ညွှန်သည်
တို့ဖို့ (ညွှန်သည်တို့ အကျိုးငှါ=ညွှန်သည်တို့အတွက်)၊ ဘတ္တံ-
ထမင်း” ဟု ပုံစံပြခဲ့ပြီ။ [“ဖို့” ဟူသော အနက်၊ “အတွက်”
ဟူသော အနက်သည် “၏+အကျိုးငှါ” ဟူသော အနက်နှင့်
အဓိပ္ပာယ် အတူပင် ဖြစ်၏။

၅။ ပဉ္စမိတုက်၊ တော-လည်း ဖက်၍၊ အောက်-ထက်
ကြောင့်ပါ၊ တောသက်ရာ၊ ရံခါအားဖြင့်ပေး။

၆။ ဆဋ္ဌိဖြင့် ဆို၊ သည်-ကို-တွင်-ထက်၊ စဉ်လည်းဖက်၊
အနက်လျော်ရာပေး။

၅။ ပဉ္စမိဝိဘတ်၏ အနက်ကို “ဂါမာ-ရွာမှ” ဟူသော အနက်
အပြင် “သီလသွာ-သီလအောက်၊ ဒါနံ-ဒါနည်၊ ဟိနံ-ညံ၏၊
ဒါနသွာ-ဒါနထက်၊ သီလံ-သီလသည်၊ ပဏိတံ-မြတ်၏”
ဟူသော “အောက်-ထက်” အနက်၊ “ကသွာ-အဘယ့်ကြောင့်၊
ယသွာ-အကြောင့်ကြောင့်” စသော “ကြောင့်” ဟူသော အနက်
လည်း ပေးနိုင်၏။

ပဉ္စမိဝိဘတ်၏ အစား “တော” ပစ္စည်းသက်၍ “ဒါနတော-ဒါနမှ၊
ဒါနအောက်၊ ဒါနထက်၊ ဒါနကြောင့်” ဟူသော အနက်များပေးနိုင်၏။
“အနိစ္စတော-အနိစ္စအားဖြင့်၊ ဝါ-အနိစ္စဟူ၍” ဟူသော အနက်လည်း
ပေးနိုင်၏။

၆။ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်အတွက် “ပုရိသဿ-၏” ဟူသော အနက်အပြင်
“ဂါမဿ-ရွာသည်၊ ပူဇိတံ-ပူဇော်အပ်၏၊ ဗာလာနံ-လူမိုက်
တို့ကို၊ အသေဝနာ-မပေါင်းခြင်း၊ ဂါဝိနံ-နှားမတို့တွင်၊
ကဏှာ-နှားနက်မ၊ ဓမ္မာနံ- တရားတို့ထက်၊ ပဝရံ- မြတ်၏၊
ဒါရကဿ- သူငယ်သည်၊ ရုဒတော-ငိုစဉ်” ဟူသော အနက်
များလည်း ပေးနိုင်၏။

၇။ သတ္တမိဆို၊ သည်-ကို ရှိလင်း၊ စဉ်-သော် ဆင့်၍၊ တွင်-
ဖြင့်-ကြောင့်-ကို၊ သို့လည်းဆို၊ ထိုထို သင့်ရာပေး။

၇။ သတ္တမိဝိဘတ်အတွက် “၇” ဟူသော အနက်အပြင် “ဘိက္ခုသု-
တို့သည်+ဘုတ္တေသု-ဆွမ်းစားကုန်ပြီးသော်၊ ဘိက္ခုသု-တို့ကို+
ဘောဇီယမာနေသု- ဆွမ်းကျွေးအပ်ကုန်သော်” ဟု ရှေ့က
“သည်- ကို” ရှိရာ၌ နောက်က “သော်” ဟူသော အနက်ကို
ပေးနိုင်၏။

“ဒါရဇက- သူငယ်သည်+ရဒန္တ-ငိုနေစဉ်၊ ဓမ္မေ-ကရားကို+ဒေသီ-
ယမာနေ- ဟောအပ်စဉ်” ဟု ရှေ့က “သည်- ကို” ရှိရာ၌ နောက်က
“စဉ်” ဟူသော အနက်ကိုလည်း ပေးနိုင်၏။

“ဂါဝိသု-နွားမတို့တွင်+ကဏ္ဍာ-နွားနက်မ၊ ဟတ္ထေသု- လက်တို့ဖြင့်၊
ပိဏ္ဍာယ-ဆွမ်းအလို့ငှါ၊ စရန္တိ-ယုဉ်းလည်ကြကုန်၏၊ စမ္မေသု- အရေတို့
ကြောင့်၊ ဟညဟေ-သတ်အပ်၏၊ ဘိက္ခုသု- ရဟန်းတို့ကို၊ အဘိဝါဒေန္တိ-
ရှိခိုးကုန်၏၊ သာဝတ္ထိယံ-သာဝတ္ထိသို့၊ ဂမိဿာမိ-သွားမည်လို့ (သွား
မလို့)” ဟူသော အနက်များ ပေးနိုင်၏။

မှတ်ချက်။ ။ စဉ်-ဟု ပေးရသောအနက်ကို အနာဒရိယ (မလေးစား
အပ်သော) အနက်ဟု ခေါ်၏။ သူ၏နောက်က ပဗ္ဗဇိ
စသော ကြိယာကို အနာဒရ(မလေးစားခြင်းအနက်)ဟု
ခေါ်၏။ သော် ဟု ပေးရသော အနက်ကို လဟ္မဏ (မှတ်
သားကြောင်း)ဟု ခေါ်၏။ သူ၏ နောက်က ကြိယာကို
လက္ခ(မှတ်သားအပ်)ဟု ခေါ်၏။ အဓိပ္ပာယ် အကျယ်ကို
အထက် သဒ္ဒါကျမ်းများ၌ သိရလတံ့။

ပါဠိသီက္ခ

၈။ ကြ-သ-ဓိ-ဓါ၊ ဒါ-ဟိံ-ဟန္တံ၊ ဟိဉ္ဇနံ-ဟံ၊ ဒါစနံ-ဒါနိ၊
ရဟံ-ရုနာ၊ တေလေရာဝယ်၌-သာ များများ၊ သို့-စသား၊
နည်းပါး လျော်အောင်ပေး။

၉။ အနက်သွင်းလှယ်၊ အကျဉ်းခြယ်၊ ပျင်းဖွယ် မရှိသေး။

၈။ ယတြ၊ ယတ္ထ-အကြင် အရပ်၌၊ သဗ္ဗဓိ-အလုံးစုံသော အရပ်၌၊
ဣဓ-ဤဘဝ၌၊ ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ ယဟိံ-အကြင် အရပ်၌၊
ကုဒါစနံ-တရံတဆစ်၌၊ ကဟံ-အဘယ်အရပ်၌၊ အရုနာ-ယခု
အခါ၌။

ဤသို့ ကြ စသော ပစ္စည်းများဝယ် “၌”ဟူသော အနက်သာ
များများ ပေးရ၏။ တရံတခါ၌ “ကုဟိံ-အဘယ်သို့+ဂစ္ဆသိ-သွားမည်
လို့နည်း၊ ယတြ (ယသွာ) - အကြင်အကြောင့်၊ ယတြ (ယော) - အကြင်
သူသည်” စသော အနက်များလည်း ပေးရပါသေး၏။ သို့သော် ထို
အနက်များကား နည်းနည်းပါးပါးသာ ရှိသည်။

၉။ ဤ ပြန်သော လင်္ကာကို ကြေအောင် ကျက်၍ ပုံစံများကို
လည်း ကြည့်ပါ။ ဤမျှလောက် ကျက်ရ၊ ကြည့်ရရုံဖြင့် ပျင်းရိ
ငြီးငွေ့ဖွယ်လည်း မရှိသေး။ အထက် ပါဠိတော်များကို သင်ယူ
ရာ၌ကား လွန်စွာ ကျေးဇူးများပါလိမ့်မည်။

ဒုယိယအခန်း ပြီး၏။

တကိယ အခန်း

အနာဂတ် အာချာတ်ဝိဘတ်

- ၁။ သတိ၊ သန္တိ၊ သာသိ၊ သာယ၊ သာမိ၊ သာမ။
- ၂။ ဘဝိသတိ၊ ဘဝိသန္တိ၊ ဘဝိသသိ၊ ဘဝိသထ၊
ဘဝိသာမိ၊ ဘဝိသာမ။
- ၃။ ဂမိသတိ၊ ဂမိသန္တိ၊ ဂမိသသိ၊ ဂမိသထ။
ဂမိသာမိ၊ ဂမိသာမ။
- ၄။ ဟေသတိ၊ ဟေသန္တိ၊ ဟေသသိ၊ ဟေသထ။
ဟေသာမိ၊ ဟေသာမ။

အနာဂတ- မလာသေး၊ မဖြစ်သေး၊ [မဖြစ်သေးသော=ဖြစ်ဖို့ရန်
သေချာသော ကြိယာနှင့် နောင်အခါကို "အနာဂတ်" ဟု ခေါ်၏။
ထိုအနာဂတ် အနက်ကို "လတံ၊ လိမ္မံမည်" ဟု၎င်း၊ တချို့နေရာ၌
"အံ" ဟု၎င်း မြန်မာ ပြန်ကြ၏။]

ဘဝိသတိ၊ ဟေသတိ - ဖြစ်လတံ (ဖြစ်လိမ္မံအံ) ဖြစ်လိမ္မံမည်၊
ဂမိသတိ - သွားလတံ၊ နိက္ခမိသတိ-ထွက်လတံ၊ ဒဿတိ- ပေးလတံ၊
ဒဿာမ-ပေးကုန်အံ။ [ဝက္ခတိ-ဆိုလတံ၊ ဟေတိ၊ ဟေဟိတိ၊ ဟော-
ဟိတိ-ဖြစ်လတံ။]

ပုံစံများကို ပြခဲ့သော ပုံစံအတိုင်း အနာဂတ် ကြိယာ လဲ၍ ထုတ်ပြု
ကြပါလေ။ ဤ၌ အနည်းငယ် ထုတ်ပြုပါအံ့။ "အစ ၂-သွယ် သူ့
တုက်ချယ်" စသော အသုံးကိုလည်း သတ်ပြုပါ။

အနာဂတ် ပုံစံများ

- ၁။ အနာဂတေ မေတ္တေသျှာ နာမ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိယံ ဘိ။
- ၂။ ဝသိဿသိနု တံ ဣမသ္မိံ ဝိဟာရေ ဣမံ တေမာသံ။
- ၃။ နာ-ဟံ ဝသိဿာမိ ဣမသ္မိံ ဝိဟာရေ ဣမံ တေမာသံ။
- ၄။ အဟံ ဒါရကေန သဒ္ဓိံ မော်တော်ယာနေန မန္တလေး နဂရံ ဂမိဿာမိ။
- ၅။ မယံ ဣမသ္မိံ ဝိဟာရေ သံဃဿ ဣမာနိ စိဝရာနိ ဒဿာမ။
- ၆။ တုမေ ဣမသ္မာ ဝိဟာရေ နိက္ခမိဿထ။
- ၇။ မယံ မန္တလေးနဂရတော ရန်ကုန်နဂရံ ဂမိဿာမ။
- ၈။ ဣဒံ စိဝရံ မမ သန္တကံ ဧဟဿဘိ။
- ၉။ ဒါရိကာ ကသ္မာ သံဃဿ အတ္ထာယ ဘတ္တံ န ပစိဿတိ။

ပါဠိစီရန်

- (ဇ) သူတို့သည် နောင်အခါ၌ လူမှိုက်များ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်။
- (ခ) သတ္တဝါတို့သည် အပါယ်သို့ ရောက်ကြလိမ့်မည်။
- (ဂ) ငါတို့သည် လေယာဉ်ပျံဖြင့် ရန်ကုန်မြို့သို့ သွားကြစို့။
- (ဃ) လူတို့သည် သံဃာအား အလှူပေးကြလိမ့်မည် ဖဟုတ်။
- (င) သင်တို့သည် မန္တလေးမြို့မှ စစ်ကိုင်းမြို့သို့ သင်္ဘောဖြင့် သွားရကုန်လတံ့။ (သွားကြရလိမ့်မည်။)
- (စ) ဤသင်္ကန်းသည် ရဟန်း၏ ဥစ္စာ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။
- (ဆ) ငါသည် ဤကျောင်းတိုက်၌ ဤ ၃-လ ပတ်လုံး နေပါမည်။

ကံဟော ဝါကျများ

- ၁။ မယာ ဒါရကေဟိ သဒ္ဓိံ မော်တော်ယာနေန မန္တလေးနဂရံ ဂစ္ဆိယိဿတေ။
- ၂။ တယာ ဣမသ္မိံ ဝိဟာရေ ဘိက္ခုသံသဿ ဣမာနိ စိဝရာနိ ဒီယိဿန္တေ။
- ၃။ အမေဟိ မန္တလေးနဂရတော အမရပူဇနဂရံ အဂ္ဂိသုသေန အာဂမိယိဿတေ။
- ၄။ ဒါရိကာယ ကသ္မာ သံသဿ အတ္ထာယ ဘတ္တံ န ပစ္စိဿတေ။

- (က) ယောကျ်ားသည် သတို့သမီးနှင့်အတူ စစ်ကိုင်းမြို့သို့ သွားအပ်လတံ့။
- (ခ) သင်တို့သည် မန္တလေးမြို့မှ စစ်ကိုင်းတောင်သို့ လှေဖြင့် လာအပ်လတံ့။
- (ဂ) သင်သည် ထမင်းကို ချက်အပ်လတံ့။
- (ဃ) ငါသည် သင်(လမ်း)ကို သွားအပ်လတံ့။
- (င) သင်သည် ငါ(ထမင်း) တို့ကို ချက်အပ်ကုန်လတံ့။

ကြည့်ရှုရန်

ဂစ္ဆိယိဿတေ- သွားအပ်လတံ့၊ ပစ္စိဿတေ- ချက်အပ်လတံ့၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် “အပ်” ဟူသော အနက်ထည့်၍ ပေးပါ။ ပြခဲ့ပြီးသော ပုံစံများကိုပင် အနာဂတ် ကံဟောကြံယာဖြင့် လဲလှယ်၍ ပါဠိ အစီခိုင်းနိုင်ပါသည်။

အတိတ်အာချေတိဘတ်

ဤ၊ ဥ၊ ဩ၊ ဣ၊ ဣ၊ မှာ။

ဤ။ အဘဝိ၊ ဘဝိ၊ အဘဝိ၊ ဘဝိ။

ဥ။ အဘဝံ၊ ဘဝံ၊ အဘဝိံသု၊ ဘဝိံသု။

ဩ။ အဘဝေါ၊ ဘဝေါ၊ အဘဝိ၊ ဘဝိ။

ဣ။ အဘဝိတ္ထ၊ ဘဝိတ္ထ၊ အဘဝုတ္ထ၊ ဘဝုတ္ထ။

ဣ။ အဘဝိံ၊ ဘဝိံ။

မှာ။ အဘဝိမှာ၊ ဘဝိမှာ၊ အဘဝိမှ၊ ဘဝိမှ။

ကြည့်ရှုရန်

အတိတ်-ဖြစ်ပြီးသော (လွန်ခဲ့ပြီးသော) ကြိယာ အကြောင်းအရာကို “အတိတ်=အတိတ်” ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “အဘဝိ၊ဘဝိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဖြစ်ခဲ့သည်၊ ဖြစ်လေသည်” ဟု မြန်မာပြန်ရ၏။

အဂမီ(အဂမာသိ)သွားပြီ၊ သွားခဲ့သည်၊ သွားလေသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဖြစ်ခဲ့သည်၊ ဖြစ်လေသည်။ [အဟောသုံး-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်၊ ဖြစ်ကြလေသည်။]

အဒါသိ-ပေးပြီ (လှူပြီ)၊ ပေးခဲ့သည်၊ ပေးလေသည်။ [အဒံသု-ပေး(လှူ) ကုန်ပြီ။] ဤသို့စသည်ဖြင့် အတိတ်ကြိယာပုဒ်များ နေပုံသည် အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံပင် ရှိ၏။

ပြခဲ့သော ပုံစံများကိုပင် အတိတ်ကြိယာလဲလှယ်၍ ပုံစံပြုကြပါလေ။ သို့သော် ခက်ခဲသော ကြိယာကို မပြပဲ လွယ်နိုင်သမျှ လွယ်ကူသော ကြိယာ ကိုသာ ပြုကြပါ။ ဤ၌ တချို့ပုံစံများကို ပြပါအံ့။

အတိတ် ကတ္တာဟော ဝါကျများ

- ၁။ ဂေါတမော နာမ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ အဟောသိ။
- ၂။ အဟံ ဣမသ္မိံ ဝိဟာဓေ ဣမံ တေမာသံ အဝသိ။
- ၃။ မယံ စာယာ သဟ နာဝါယ စစ်ကိုင်းပဗ္ဗတံ အဂမိမှာ။
- ၄။ တုမေ ဗုဒ္ဓသာသနေ သံဃဿ စိဝရံ အဒတ္ထ။
- ၅။ တုမေ ကုစော ဣမံ နဂရံ ကေန အဂမိတ္ထ။
- ၆။ မယံ ရန်ကုန်နဂရတော ဣမံ မန္တလေးနဂရံ အဂ္ဂိရထေန အဂမိမှာ။
- ၇။ ဣမသ္မိံ နဂရေ သံဃဿ မဟာဝိဟာရေ အဟောသိ။
- ၈။ အဟောသု အတိတမဒ္ဒါနံ အရဟန္တေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ။

အတိတ် ကံဟော ဝါကျများ

- ၁။ အမေဟိ ဒါရိကာဟိ သဟ နာဝါယ စစ်ကိုင်းပဗ္ဗတော ဂစ္ဆိယိတ္ထ။
- ၂။ တုမေဟိ ဗုဒ္ဓသာသနေ သံဃဿ စိဝရံ ဒိယိတ္ထ။
- ၃။ မယာ မန္တလေးနဂရတော ရန်ကုန်နဂရံ ဝါယုယာနေ အဂမိယိတ္ထ။

ကြည့်ရှုရန်

အတိတ် - လွန်လေပြီးသော၊ အဒ္ဓါနံ- ကာလ၌၊ အရဟန္တေ- ပူဇော် အထူးကို ခံတော်မူထိုက် ကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ-ဘုရားရှင် တို့သည်၊ [ဤ၌ မပြုအပ်သော အာချာဟ် ဝိဘတ်များကို သဒ္ဓါကျမ်းကို လေ့လာသောအခါ သိရပါလိမ့်မည်။]

ကတ္တုဝါကျစီပါ

- (က) မြတ်စွာဘုရားသည် ဝေဿန္တရာမည်သော မင်းဖြစ်ခဲ့ပြီ။
- (ခ) ငါတို့သည် မော်တော်ယာဉ်ဖြင့် စစ်ကိုင်းမြို့သို့ သွားခဲ့ကြပြီ။
- (ဂ) ငါသည် စစ်ကိုင်းတောင်၌ သံဃာတော်အား ဆွမ်းလှူခဲ့ပြီ။
- (ဃ) သင်သည် အယ်က ဘာနဲ့ လာခဲ့သနည်း။
- (င) ငါသည် မန္တလေးက မော်တော်ကားနဲ့ လာခဲ့ပါသည်။

ကမ္မဝါကျစီပါ

- (က) ငါသည် မီးရထားဖြင့် စစ်ကိုင်းသို့ သွားအပ်ပြီ။
- (ခ) သင်တို့သည် မန္တလေးမှ အမရပူရမြို့သို့ မော်တော်ကားဖြင့် လာအပ်ပြီ။

ကြည့်ရှုရန်

ကြိယာ အမျိုးမျိုး မထားတတ်သေးမီ တုမှ အမှ ဝါကျတွေကို သင်ပေး၍ မဖြစ်သေးပါ။ ကံဟော ဝါကျ သဘော သိရုံလောက်သာ သင်ပေးသင့်၏။ ထို့ကြောင့် နောက်ဝိဘတ်များ၌ ကံဟော ဝါကျကို မပြတော့ပါ။

ဂစ္ဆိယိတ္ထ-စသည်၌ အာ-ဝိဘတ်ကို-တ္ထ ပြုထားသည် ဟု မှတ်ပါ။ ပါဠိများ၌လည်း ကံဟော ဝါကျ၌ အာ-ကို ထွ-ပြုထားသည်သာ များပါသည်။

ပဉ္စမိ အာချာတ်ဝိဘတ်

တု၊ အန္တု၊ ဟိ၊ ထ၊ မိ၊ မ။

တံ၊ အန္တံ၊ သု၊ ဝေ၊ ဇ၊ အာမသေ။

ဘဝတု (ဘဝေ)، ဘဝန္တု၊ ဘဝါဟိ (ဘဝ)，ဘဝထံ၊
ဘဝါမိ (ဘဝေ)，ဘဝါမ။...ဘဝတံ၊ ဘဝန္တံ၊
ဘဝသု၊ ဘဝဝေ၊ ဘဝေ၊ ဘဝါမသေ။

ဘဝတု၊ ဘဝေ၊ ဘဝတံ-ဖြစ်စေသကည်း။ ဘဝ၊ ဘဝါဟိ၊ ဘဝသု-
ဖြစ်လော၊ ဘဝေ၊ ဘဝါမိ-ဖြစ်ရပါလိမ့်။ [ဤသို့ သင့်တော်သလို
အနက်ပေးရသည်။

ပဉ္စမိဝိဘတ် အနက်များ

၁။ စေခိုင်းသည်ခါ၊ လော-ချေပါ၊ ရံခါ ရမည်ပေး။

၁-ပုံစံ။ ။ ဂစ္ဆ အာရုသော တံ ဂါမံ။ [အာရုသော- ငါ့ရှင်၊ တံ-
သင်သည်၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ဂစ္ဆ-သွားလော၊ ဝါ-သွားချေ၊
ဝါ-သွားရမည်။] “သင် ရွာသွားလော၊ သင် ရွာသွား
စမ်းချေ၊ သင် ရွာသွားရမည်။ သင် ရွာသွားလေ ” ဟု
စေခိုင်းသော အာဏာရှင်၏ အလိုအားလျော်စွာ အမျိုး
မျိုး ဘာသာပြန်နိုင်သည်။ “အာဂစ္ဆာရုသော တံ ဝိဟာရံ”
ကို ပြန်မာပြန်ခိုင်းကြည့်ပါ။

- ၂။ တိုက်တွန်း တောင်းပန်၊ ပါသောခံ၊ ရုံး “တော်မူ” ပေး။
- ၃။ တောင်းသောအခါ၊ ကော်မူပါ၊ လျော်စွာ ပါလော ပေး။
- ၄။ ဆုတောင်းမှုကို၊ ရပါလိုချင်-လို-ပါရစေ ပေး။

၂-ပုံစံ။ ။ ဒေသေတု ဘန္တေ ဘဂဝါ ဓမ္မံ။ [ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတု-ဟောတော်မူပါ။] “မြတ်စွာဘုရား တရားဟောတော်မူပါ၊ အရှင်ဘုရား တရား ဟောပါလော ” စသည်ဖြင့် တိုက်တွန်း တောင်းပန်ရာ၌ ဘာသာပြန်နိုင်၏။

၃-ပုံစံ။ ။ တောင်းရမ်းသော အခါ၌ “ဒဒါဟိ မေ ဂါမဝရံ၊ [မေ-ကျွန်တော်မျိုးအား၊ ဂါမဝရံ-ရွာစားဆုကို ဒဒါဟိ-ပေးတော်မူပါ။] “ ကျွန်တော်အား ရွာစားဆု ပေးတော်မူပါ ” ဟု၎င်း၊ “တော်” မကည့်ပဲ” ဣမံ စိဝရံ မယံ ဒေဟိ=ဤ သင်္ကန်းကို တပည့်တော်အား ပေးပါလော=ပေးပါ” ဟု၎င်း ဆုံးစွဲရသည်။

၄-ပုံစံ။ ။ ဆုတောင်းသော အခါ၌ “ အယံ သုမနမာလာဝ ပိယာ ဟောမိ ဘပါဘဝေ။ [ဘဝါဘဝေ-ဘဝငယ်ကြီး၊ အသီးသီး၌ (ဘဝတိုင်း၌)၊ အယံ သုမနမာလာဝ-ဤ မြလေးပန်းကဲ့သို့၊ ပိယာ-ချစ်စရာ သတို့သမီးသည်၊ ဟောမိ-ဖြစ်ရပါလို၏၊ ဖြစ်ချင်၏၊ ဖြစ်လို၏၊ ဖြစ်ပါရစေ” ဟု အနက်ပေးနိုင်၏။]

၅။ မိမိအတွက်၊ တောင့်တချက်၊ အနက် “ရလို” ပေး။

၆။ သူများအတွက်တာ၊ တောင့်တရာ၊ ပါစေသတည်း ပေး။

၅-ပုံစံ။ ။ မိမိအတွက် တစုံတခုသော အကျိုးကို တောင့်တရာ၌ “ရလို” ထည့်၍ ပေးရ၏။ ပုံစံကား- “အဟံ အဝေရော ဟောမိ၊ အဗျာဗဇ္ဈော ဟောမိ၊ အနိဿော ဟောမိ၊ သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရာမိ” တည်း။

အဟံ-ငါသည်၊ အဝေရော-ဘေးရန်မရှိသူသည်၊ ဟောမိ-ဖြစ်ရပါလို့၏၊ အဗျာဗဇ္ဈော-စိတ်ဆင်းရဲခြင်း မရှိသူသည်၊ ဟောမိ-၏၊ အနိဿော-ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း မရှိသူသည်၊ ဟောမိ ၏၊ သုခိ-ကိုယ်စိတ် ၂-ဖြာ ချမ်းသာခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတော့-၍၊) အတ္တာနံ-ငါ၏ကိုယ်ကို၊ ပရိဟရာမိ-အသက်ဆုံးတိုင် ဆောင်နိုင်ရပါလို့၏။

၆-ပုံစံ။ ။ သူများအတွက် တောင့်တရာ၌ကား “ပါစေသတည်း” ဟု ထည့်ရ၏။ ပုံစံကား- “သဗ္ဗေ သတ္တာ အဝေရော ဟောန္တု၊ အဗျာဗဇ္ဈော ဟောန္တု၊ အနိဿော ဟောန္တု၊ သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု” တည်း။

သဗ္ဗေ-ခပ်သိမ်းကုန်သော၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊ အဝေရော-ဘေးရန် မရှိသူတို့သည်၊ ဟောန္တု-ဖြစ်ကြပါစေသတည်း။ အဗျာဗဇ္ဈော-စိတ်ဆင်းရဲခြင်း မရှိသူတို့သည်၊ ဟောန္တု-သတည်း၊ အနိဿော-ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း မရှိသူတို့သည်၊ ဟောန္တု-သတည်း၊ သုခိ-ကိုယ်စိတ် ၂-ဖြာ ချမ်းသာခြင်း ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတော့-ဖြစ်၍၊) အတ္တာနံ-သူတို့၏ ကိုယ်ကို၊ ပရိဟရန္တု-အသက်ဆုံးတိုင် ဆောင်နိုင်ကြပါစေသတည်း။

၇။ ကျိန်ဆဲရာဝယ်၊ ဒေါသခြယ်၊ စေဟယ်-သတည်းပေး။

၈။ ကျိန်စာဆိုငြား၊ ပါစေသား၊ စကား“စေရဲ့”ပေး။

၉။ ချင်းချင်း ဆက်သွယ်၊ မေးရာဝယ်၊ မှတ်ဖွယ် “မှာလော”
ပေး။

၇-ပုံစံ။ ။ သူများကို ကျိန်ဆဲသောအခါ “အယံ ဝသလော-ဤ အယုတ်ကောင်သည်၊ မရတု-သေပါစေဟယ်၊ ဝါ-သေပါ စေသတည်း” ဟု ပေးရသည်။

၈-ပုံစံ။ ။ သူတပါးက မိမိကို စွပ်စွဲ၍ မဟုတ်ကြောင်း ကျိန်စာ ဆိုရာ၌... ယာ-အကြင် သူမသည်၊ တေ-သင်၏၊ အဓမ္မ-သရက် သီးတို့ကို၊ အဝါဟရိ-ခိုးယူပြီ၊ သာ-ထို သရက်သီးခိုး သူမ သည်၊ ဧကိကာ-တယောက်ထည်း၊ သယနေ- အိပ်ရာ၌၊ သေတု-အိပ်ရပါစေသား။ [ဤသို့ ကျိန်၍ စကားပြောရာ ၌ကား— “ဘုရားစူးရပါစေရဲ့၊ မိုးကြိုးပစ်ရစေရဲ့” ဟု “စေရဲ့” ထည့်၍ ပြောကြသည်။]

၉-ပုံစံ။ ။ မေးလိုရာ ၂-ခုကို အချင်းချင်း ဆက်သွယ်၍ မေးရာ၌— ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ အဘိဓမ္မံ ဝါ-အဘိဓမ္မာကို မှုလည်း၊ သုဏောမိ ကိံ နု-နာရမ္မာပါလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ဝိနယံ ဝါ-ဝိနည်းကို မှုလည်း၊ သုဏောမိ ကိံ နု-နာရမ္မာပါလော၊ ဤသို့ “မှာလော” ဟု ထည့်ရသည်။ [စကားပြောရာ၌ကား— “အဘိဓမ္မာကို အရင် သင်ရမှာပါလား၊ ဝိနည်းကို အရင် သင်ရမှာပါလား” ဟု ပြောရသည်။]

၁၀။ စီမံရာဆီ၊ လော-ရမည်၊ ၂-လီ သင့်အောင်ပေး။

၁၁။ ဖိတ်မန်ခေါ်ရာ၊ တော်မူပါ၊ လျော်စွာ ကြည့်၍ပေး။

၁၂။ ပင့်ဖိတ်ရာလည်း၊ ၎င်းနည်း၊ အပြီးမှတ်၍ပေး။

၁၀-ပုံစံ။ ။တစုံတယောက်က “ကုသိုလ်ကို ဘယ်လို ပြုရမှာပါနည်း”ဟု မေးလာ၍ ဖြစ်စေ၊ မမေးပဲ မိမိက စီမံလို၍ ဖြစ်စေ ပြောဆိုရာ၌...ဝေံ ပုညံ ကရောတု ဘော။[ဘော-အမောင်၊ ပုညံ-ကောင်းမှုကို၊ ဝေံ-ဤကဲ့သို့ (သည်ပုံ သည်နည်း)၊ ကရောတု-ပြုလော၊ ဝါ- ပြုရမည်”ဟု ပေးရ၏။]

၁၁-ပုံစံ။ ။“ကြပါ၊ လာပါ၊ ထိုင်ပါ”စသည်ဖြင့် ဖိတ်မန် ခေါ်ယူရာ၌ “အာဂစ္ဆတု ဘဝံ-အရှင် လာတော်မူပါ၊ ဧတ္ထ နိသိဒတု=ဤနေရာ၌ ထိုင်တော်မူပါ”ဟု “တော်မူပါ” ထည့်ရ၏။ (“ကြပါ၊ ထိုင်ပါ”ဟုလို့။)

၁၂-ပုံစံ။ ။ဆွမ်းစား ပင့်ခြင်းကဲ့သို့သော ပင့်ဖိတ် ရာ၌လည်း— [ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သွာတနာယ-နက်ဖန် ဖြစ်လတံ့သော ကောင်းမှု ပီတိပါမောဇ္ဇ အကျိုးငှါ၊ (နက်ဖန် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းငှါ၊) မေ-တပည့်တော်၏၊ ဘတ္တံ-ဆွမ်းကို၊ အဓိဂါသေတု- လက်ခံတော်မူပါ၊ ဤသို့ ပေးရသည်။ “တပည့်တော် အိမ်သို့ ဆွမ်းစား ကြွတော်မူပါ”ဟု လျှောက်ခြင်းမျိုးတည်း။]

ပါဠိသိက္ခာ

တတိယ

ပါဠိစီရန်

ငါ့ရှင်....သင်သည် ထမင်း ချက်လေ။
 ငါ့ရှင် သာမဏေ....သင်သည် တရား ဟောလိုက်လေ။
 အရှင်ဘုရား....တပည့်တော်အား သင်္ကန်း ပေးပါလော့။
 ငါသည် ဘဝတိုင်း ဗညာဓိ ဖြစ်ရပါလို၏။
 ငါသည် ဘဝတိုင်း လူမိုက် မဖြစ်ရပါလို။
 ငါ၏ ဆရာသည် ဘေးရန် မရှိသူ ဖြစ်ပါစေသတည်း။
 ဒီ အယုတ်ကောင်သည် ငရဲ၌ ကျက်ပါစေဟယ်။
 ငါသည် ငရဲ၌ ကျက်ရပါစေသား။
 အို ဆရာ....ပါဠိသိက္ခာကို သင်ရမှာပါလား၊ သို့မဟုတ်
 ဝိနည်းကို သင်ရမှာပါလား။
 အို ကိုရင်....သင်သည် ဆွမ်းကို ဒီလို စားလော့။
 အို ဆရာ....ကြွပါ ကြွပါ၊ ဒီမှာ ထိုင်ပါ။
 အရှင်ဘုရား....နက်ဖန် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးဖို့ လက်ခံပါ။

ပဉ္စမိဝိဘတ်၏
 အနက်မျိုးစုံ ပြီး၏။

သတ္တမိ အာချာတ်ဝိဘတ်

- ၁။ ယျေ၊ ယျေျံ၊ ယျေျာသိ၊ ယျေျာထ၊ ယျေျာမိ၊ ယျေျာမ၊
ထေ၊ ရံ၊ ထော၊ ယျေျာဂေါ၊ ယျေျံ၊ ယျေျာမေ။
- ၂။ ဘဝေယျံ၊ ဘဝေ၊ ဘဝေယျံ၊ ဘဝေယျာသိ၊ ဘဝေ၊
ဘဝေယျာထ၊ ဘဝေယျာမိ၊ ဘဝေ၊ ဘဝေယျာမ။
- ၃။ ဘဝေယ၊ ဘဝေရံ၊ ဘဝေထော၊ ဘဝေယျာဂေါ၊
ဘဝေယျံ၊ ဘဝေ၊ ဘဝေယျာမေ။

ဘဝေယျံ၊ ဘဝေ-ဖြစ်ရုဏ်၊ ဖြစ်လောကရုဏ်၊ ဘဝေ၊ ဘဝေယျံ-
ဖြစ်ရုပါလိဏ်၊ သဝေ၊ ဘဝေယျံ- အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ ဂစ္ဆေယျာသိ-
သွားလို သွားတော့ (ခွင့်ပြုခြင်း)၊ ဤသို့စသော အနက်များကို၎င်း၊
ပဉ္စမိဝိဘတ်၌ ပြအပ်သော အနက်များကို၎င်း သင့်တော်သလို သုံးစွဲ
နိုင်၏။

ဂစ္ဆေယျံ၊ ဂစ္ဆေ- သွားရုဏ်၊ ပဝေယျံ၊ ပဝေ-ချက်ရုဏ်၊
လဘေယျံ၊ လဘေ- ရုဏ်၊ သိယာ၊ အထ- ဖြစ်ရုဏ်၊ (ယျေျံဝိဘတ်)။
သိယံ၊ အထ- ဖြစ်ကုန်ရုဏ်၊ (ယျေျံဝိဘတ်)။ သဝေ အထထ-
အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ယျေျာထ ဝိဘတ်)။ သဝေ အထ- အကယ်၍
ဖြစ်အံ့၊ (ယျေျာမိဝိဘတ်)။

- ၁။ အယံ ကုမာရော ဗုဒ္ဓေါ ဘဝေယျံ။
- ၂။ ဘောဇ္ဇော ဒါရဏာ... တုမေ ပဏ္ဍိတာ ဘဝေယျာထ။
- ၃။ ဘန္တေ မယံ ဗာလာ န ဘဝေယျာမ။

၄။ အဟံ ဘဝါဘဝေ ပိယော ဘဝေယံ။

၅။ အာဝုသော တံ ဂါမံ ဂစ္ဆေယျာသိ။

၆။ ဧဟိ အာဝုသော.... ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ဂစ္ဆေယျာသိ။

၇။ သဗေ တုမေ ပုညံ ကရေယျာထ ပုညေန သုဂတိံ
ပါပုဏေယျာဒေ။

၈။ သဗေ အယံ ဒါရုတော ဗာဇလာ အဿ၊ နိရယံ ပါပုဏေယျ။

(က) ဤကလေးတို့ အလိမ္မာ ဖြစ်စရာရှိ၏။

(ခ) သင်တို့တို့ လူမိုက်များ မဟုတ်ကုန်ရာ။

(ဂ) ငါတို့သည် ဘဝဟိုင်း လူလိမ္မာများ ဖြစ်ကြရပါလိမ့်။

(ဃ) ငါ့ရှင်.... သင် ကျောင်းသို့ လာခဲ့ပါလော။

(င) ငါ့ရှင် လာသော မန္တလေးမြို့သို့ သွားချေလော။

(စ) ငါသည် အကယ်၍ လူမိုက်ဖြစ်အံ့၊ ငရဲသို့ ရောက်ရာ၏။

(ဆ) သင်တို့တို့ အကယ်၍ ကောင်းမှု ပြုကုန်အံ့၊ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ကုန်ရာ၏။ (ရောက်ကြစရာ ရှိ၏။)

(၁) ဘဝေယျ- ဖြစ်ရာ၏။ (၂) ဘဝေယျာထ- ဖြစ်ကြလော။

(၃) န ဘဝေယျာမ- မဖြစ်လိုကုန်။ (၄) ဘဝေယံ- ဖြစ်ရပါလိမ့်။

(၅) ဂစ္ဆေယျာသိ- သွားလော။ (၆) ဧဟိ- လာလော။

(၇) သဗေ ကရေယျာထ- အကယ်၍ ပြုကုန်အံ့၊ သုဂတိံ- သုဂတိသို့ (ကောင်းသော ဘဝသို့)။ ပါပုဏေယျာဒေ- ရောက်ကုန်ရာ၏။

ဘော-ကံ အနက်

တဗ္ဗ, အနိယ။ ။ ဟောတဗ္ဗံ, ဘဝိတဗ္ဗံ, ဘဝနိယံ-ဖြစ်ထိုက်၏၊
 ဖြစ်သင့်၏၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဂန္ထဗ္ဗံ, ဂမနိယံ-သွားအပ်၏၊ သွားသင့်၏၊
 သွားထိုက်၏၊ သွားရာ၏။ ကတ္တဗ္ဗံ, ကာတဗ္ဗံ, ကရဏိယံ- ပြုအပ်၏၊
 ပြုသင့်၏၊ ပြုထိုက်၏၊ ပြုရာ၏။ ဒဠဗ္ဗံ-မှတ်အပ်, မှတ်သင့်, မှတ်
 ထိုက်၏။ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိအပ်, သိသင့်, သိထိုက်၏။ ရမဏိယံ-
 မွေ့လျော်ထိုက်၏, မွေ့လျော်ဖွယ် ကောင်း၏, ပျော်စရာကောင်း၏။
 ယောတဗ္ဗံ, သဂနိယံ- နာယူအပ်, နာယူသင့်, နာယူထိုက်၏။
 ပစိတဗ္ဗံ- ချက်အပ်, ချက်သင့်, ချက်ထိုက်၏, ချက်စရာ (မီးဖုတ်စရာ)
 ရှိ၏။

လေ့ကျင့်ခန်း ပါဠိ

- ၁။ သဒ္ဓမဏေရေန နာမ ဒန္တေန ဘဝိတဗ္ဗံ, န အဒန္တေန။
- ၂။ မယာ မန္တလေးနဂရံ ဂန္ထဗ္ဗံ, န စစ်ကိုင်းပဗ္ဗတော။
- ၃။ တယာ ကုသလံ ကာတဗ္ဗံ, န အကုသလံ။
- ၄။ တုမေဟိ ဣဒံ သန္နိဋ္ဌာနံ ဒဠဗ္ဗံ, အညံ န ဝေဒိတဗ္ဗံ။
- ၅။ ဒေဝမနုဿေဟိ ဘဂဝတော ဇောတဝနံ ရမဏိယံ,
 မနုဿာနံ ဂါမော န ရမဏိယော။

ဒန္တေန- ယဉ်ကျေးသူသည်၊ ဣဒံ သန္နိဋ္ဌာနံ- ဤ အဆုံးအဖြတ်ကို၊
 အညံ- အခြား အဆုံးအဖြတ်ကို၊

ပါဠိစီရန်

- (က) ငါသည် ယဉ်ကျေးသူ ဖြစ်ထိုက်၏။
- (ခ) လူမိုက်သည် လူလိမ္မာ မဖြစ်ရာ။
- (ဂ) ရဟန်းတို့သည် ဆွမ်းအလို့ငှါ ရွာသို့ သွားထိုက်၏။
- (ဃ) လူတို့သည် နောင်အခါ၌ ချမ်းသာ အလို့ငှါ ကောင်းမှုကို ပြုထိုက်၏။
- (င) မြတ်စွာဘုရားသည် နတ် လူတို့အား တရားကို ဟောတော် မူထိုက်၏။
- (စ) ငါသည် ရွာသို့ ဤလမ်းဖြင့် သွားထိုက်၏။
- (ဆ) အကုသိုလ်ကို လူမိုက်တို့သည် ပြုထိုက်၏။ လူလိမ္မာတို့သည် မပြုထိုက်။
- (ဇ) ငါတို့၏ ကျောင်းတိုက်သည် ပျော်စရာကောင်း၏။ သင်တို့၏ ရွာသည် ပျော်စရာမကောင်း။
- (ဈ) တပည့်သည် ဆရာ၏ စကားကို နားထောင်ထိုက်၏။ လူမိုက်၏ စကားကို နားမထောင်ထိုက်။
- (ည) ရဟန်းသည် သပိတ်ကို မီးဖုတ်ထိုက်၏။ [ရဟန်းမှာ သပိတ် မီးဖုတ်စရာ ရှိ၏။]
- (ဋ) ငါတို့သည် ဤ အဆုံးအဖြတ်ကို မှတ်ထိုက်၏။
- (ဌ) ဆရာသည် တပည့်ကို သိထိုက်၏။

စာ-ပစ္စည်း။ ဘူတော-ဖြစ်ပြီ။ ဂတော-သွား၏၊ သွားပြီ၊
 ရောက်၏၊ ရောက်ပြီ။ ရတော- မွေ့လျော်၏။ အဘိရတော-
 အလွန်မွေ့လျော်၏၊ အလွန်ပျော်၏။ ဇာတော= ဖြစ်ပြီ၊ မွေးဖွားပြီ။
 မတော- သေပြီ။ ဌိတော- ရပ်နေ၏၊ တည်၏။ ပတ္တော- ရောက်ပြီ။
 ဘိန္နော-ကဲ့ပြီ၊ ခဲ့အပ်ပြီ။ ဆိန္နော-ပြတ်ပြီ၊ ဖြတ်အပ်ပြီ။ သင်္ကန္တော-
 ပြောင်းရွှေ့ပြီ။ ဝိပ္ပန္နော- လူထွက်ပြီ။ နိက္ခန္တော- ထွက်သွားပြီ။
 နိဋ္ဌိတော-ပြီးပြီ၊ ဆုံးပြီ။ ဝဿိ-မိုးလပတ်လုံး။ ဝုတ္တော (ဝုဋ္ဌော)-
 နေပြီ (နေပြီးပြီ)။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ ပုရိသော ဂါမံ ပါဒေန ဂတော။
- ၂။ အဟံ ဗုဒ္ဓသာသနေ ရတော။
- ၃။ မာတိတော ပုတ္တော ဇာတော။
- ၄။ ပုတ္တော မတော၊ ပုတ္တေ မတေ ပိတာ ရောဒတိ။
- ၅။ သာမဏေရော ဗုဒ္ဓသာသနေ န ရတော၊ ဝိပ္ပန္နော။

- (က) အချိန်ကာလသည် လွန်သွားပြီ။
- (ခ) သပိတ်သည် ကဲ့ပြီ။
- (ဂ) လူတို့သည် ပြောင်းရွှေ့ကြကုန်၏။
- (ဃ) ငါတို့သည် မိုးလပတ်လုံး နေပြီးကုန်ပြီ။

ကံဟော(တ)။ ကတော- ပြုအပ်၏၊ ပြုအပ်ပြီ။ ဟတော-
သတ်အပ်၏၊ (ပြီ)။ ပုရေက္ခတော- ရှေ့သွား ပြုအပ်၏၊ ရှေ့၌ ထား
အပ်၏။ ပရိဝုဒ္ဓတာ၊ ပရိဝါရိတော- ခြံရံအပ်၏၊ ဝန်းရံအပ်၏၊
ဝိုင်းအံ့အပ်၏။ ဒဇော- လောင်းအပ်၏။ ဒဋ္ဌော- ကိုက်အပ်၏။
အနုသိဋ္ဌော- သွန်သင်အပ်ပြီ (နည်းပေး လမ်းပြ ပြုအပ်ပြီ)။ ဒိဋ္ဌော-
မြင်အပ်ပြီ။ ဝုသိတံ- ကျင့်သုံးအပ်ပြီ။ ဆန္ဒာ- ဖုံးလွှမ်း (ဖုံးအုပ်)
အပ်ပြီ။ သုတော၊ သုတံ ကြွားအပ်၊ နာအပ်ပြီ။ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ။
လဒ္ဓေါ- ရအပ်ပြီ။ ပုဋ္ဌော- မေးအပ်ပြီ။ ယသဋ္ဌော- ချီးမွမ်းအပ်၏၊
(ပြီ)။ ဘုတ္တော- စားအပ်ပြီ။ ပီတံ- သောက်အပ်ပြီ။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ မယာ ပုညံ ကတံ၊ န ပါပံ။
 - ၂။ တယာ ပုရိယော ဟတော၊ မယာ န ဟတော။
 - ၃။ အာစရိယော သိဿဟိ ပုရေက္ခတော။
 - ၄။ ပုဋ္ဌေါ ဘိက္ခုသံဃေန ပရိဝါရိတော။
 - ၅။ အဂ္ဂိနာ နရော ဒဇော။
- (က) ငါသည် သတို့သမီးကို မြင်အပ်ပြီ။
 - (ခ) ငါသည် သိလကို ကျင့်သုံးအပ်ပြီ။
 - (ဂ) လူမှိုက်သည် မကောင်းမှုကို ဖုံးထားအပ်ပြီ။
 - (ဃ) ဆရာသည် ကိုယ့်ကို သွန်သင်အပ်ပြီ။

ခ-ပစ္စည်း။ ဒုက္ကရံ-ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်၏ (ခဲယဉ်းသဖြင့် ပြုအပ်၏) ပြုနိုင်ခဲ၏။ ဒုလ္လဘော၊ ဒုလ္လဘံ- ခဲယဉ်းစွာ (သဖြင့်) ရအပ်၏၊ ရနိုင်ခဲ၏။ ဒုဒ္ဒသံ- ခဲယဉ်းစွာ (သဖြင့်) မြင်အပ်၏၊ မြင်နိုင်ခဲ၏။ သုကရံ- လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်၏၊ ပြုလွယ်၏။ သုလဘံ- လွယ်ကူစွာ ရအပ်၏၊ ရလွယ်၏။ သုဒသံ- လွယ်ကူစွာ မြင်အပ်၏၊ မြင်လွယ်၏။

ထွေကျင့်ခန်း

- ၁။ ဗာလေန ပုညံ ဒုက္ကရံ၊ ပါပံ သုကရံ။
- ၂။ ပဏ္ဍိတေန ပါပံ ဒုက္ကရံ၊ ပုညံ သုကရံ။
- ၃။ လောကသ္မိံ မနုဿဘာဝေါ ဒုလ္လဘော၊ န သုလဘော။
- ၄။ ပရေသံ ဝဇ္ဇံ သုဒသံ၊ အတ္တနော ဝဇ္ဇံ ဒုဒ္ဒသံ။

- (က) ငါ့ရှင်.... လောက၌ လူအဖြစ် ရလွယ်၏လော။
- (ခ) လောက၌ လူအဖြစ် မရလွယ်ပါ အရှင်ဘုရား။
- (ဂ) ငါ့ရှင်.... လူမိုက်သည် ကောင်းမှုကို ပြုလွယ်သလော။
- (ဃ) လူမိုက်သည် ကောင်းမှုကို မပြုလွယ်ပါ အရှင်ဘုရား။
- (င) ငါ့ရှင်.... သူများရဲ့ အပြစ်ကို မမြင်လွယ်ဘူးလား။
- (စ) မှန်ပါ.... မြင်လွယ်ပါသည် အရှင်ဘုရား။
- (ဆ) ငါ့ရှင်.... ကိုယ့်အပြစ်ကို မြင်ခဲသည် မဟုတ်လော။

တဝေ, တုံပစ္စည်း။ ဂန္ထဝေ, ဂန္ထုဒ္ဓိ သွားခြင်းငှါ။ ကာတဝေ, ကာတုံ- ပြုခြင်းငှါ။ ဘဝိတုံ- ဖြစ်ခြင်းငှါ။ ဒဋ္ဌုဒ္ဓိမြင်ခြင်းငှါ။ ရမိတုံ- မွှေးလျော်ခြင်းငှါ။ ပစိတုံ- ချက်ခြင်းငှါ။ ပတ္တု- ဖောက်ခြင်းငှါ။ သောတုံ- နာခြင်းငှါ။ ဝသိတုံ- နေခြင်းငှါ။ ဆန္ဒိတုံ- ဖြတ်ခြင်းငှါ။ ဘိန္ဒိတုံ- ခဲ့ခြင်းငှါ။ ဝန္ဒိတုံ- ရှိခိုးခြင်းငှါ။ စရိတုံ- လှည့်လည်ခြင်းငှါ။ ['ခြင်းငှါ' အစား "ဖို့ရာ" လည်း ပေး။]

လောကျင့်ခန်း

- ၁။ ဒါရကော ပုညံ ကာတုံ ဝိဟာရံ ဂစ္ဆတိ။
 - ၂။ ဒါရိကာ ဓမ္မံ သောတုံ ဣစ္ဆတိ။
 - ၃။ တံ သိပ္ပံ သိက္ခိတုံ ဣစ္ဆသိ။
 - ၄။ မယံ ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒိတုံ ဝိဟာရံ ဂမိဿာမ။
 - ၅။ အာဝုဿော....ထေ, ပိဏ္ဏာယ စရိတုံ ဂါမံ ပဝိသိဿာမ။
- (က) သင်သည် တရား နာခြင်းငှါ အလိုမရှိ။
 - (ခ) ငါတို့သည် အတတ် သင်ခြင်းငှါ အလိုရှိပါကုန်၏။
 - (ဂ) သင်တို့သည် ဘုရားရှိခိုးခြင်းငှါ ကျောင်းသို့ ယာခွဲကြကုန်လော့။
 - (ဃ) ငါသည် မြို့သို့ သွားဖို့ရာ ထမင်း ချက်နေ၏။

တုန, တွာန, တွာ။ ဟုတွာ-ဖြစ်၍ (ဖြစ်ပြီး၍)။ ကာတုန, ကတွာန, ကတွာ-ပြု၍။ ဒတွာ-ပေး၍ (လှူ၍)။ သုတွာန, သုတွာ-ကြား၍, နာ၍။ ဂန္ဓုန, ဂန္ဓုာန, ဂန္ဓုာ-သွား၍။ ဘုတွာန, ဘုတွာ-စား၍။ ပစိတုန, ပစိတွာန, ပစိတွာ-ချက်၍။ ဝန္ဓိတွာန, ဝန္ဓိတွာ-ရှိခိုး၍။ [၍-ဟု ပေးသမျှ၌ ထိုကိစ္စက ပြုပြီးဖြစ်လျှင် “ပြီး၍” ဟု ပေးပါ။]

လောကျင့်ခန်း

- ၀။ မနုဿာ ဒါနံ ဒတွာ သဂ္ဂံ ပါပုဏိဿန္တိ။
- ၁။ သာမဏေရာ သီလံ သမာဒိယိတွာ သုဂတိံ ဂစ္ဆိဿန္တိ။
- ၂။ ဒါရကာ သိပ္ပံ သိက္ခိတွာ ပဏ္ဍိတာ ဘဝိဿန္တိ။
- ၃။ အဟံ ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဓိတွာ ပိဏ္ဍာယ ဂါမံ ပစိသိတုံ ဂမိဿာမိ။
- ၄။ ဗာလာ ပါပံ ကတွာန နိရဇယ ပစ္စိဿန္တိ။

- (က) သတို့သမီးသည် ထမင်း ချက်ပြီး၍ စား၏။
- (ခ) ငါသည် ထမင်း စားပြီး၍ အိပ်တော့အံ့။
- (ဂ) သင်တို့သည် အိပ်ပြီး၍ အတတ်ကို သင်ကြလော။
- (ဃ) ကိုရင်တို့သည် ဆွမ်းခံ လှည့်လည်ပြီး၍ ကျောင်းသို့ လာကြလိမ့်မည်။
- (င) ကလေးသည် ကျောင်း၌နေ၍ စာအံလိမ့်မည်။
- (စ) သင်တို့သည် ဘုရား ရှိခိုးပြီး၍ (ပြီးမှ) အိပ်ကြလော။

မာန၊ အန္တ။ ဘဝမာနော၊ ဘဝန္တော-ဖြစ်လသော်၊ ဖြစ်စဉ်။
 သမာနော၊ သန္တော-ဖြစ်လသော် (ဖြစ်စဉ်)။ ဂစ္ဆမာနော၊ ဂစ္ဆ-
 န္တော သွားလသော် သွားစဉ်။ ပစမာနော၊ ပစန္တော-ချက်လသော်၊
 ချက်စဉ်။ ကရောန္တော-ပြုလသော်၊ (ပြုစဉ်)။ ဝိယာရန္တော-နေလ
 သော်၊ (နေစဉ်)။ ဝန္ဓမာနော၊ ဝန္ဓန္တော-ရှိခိုးလသော်။ [လသော်
 ဟု ပေးရာ၌ “လတ်သော်” ဟု လည်း ပေးကြ၏။ စဉ်-ဟု ပေးရာ၌
 “တုန်း၊ခိုက်၊တုန်းက”ဟု လည်း ပေးနိုင်၏။

- ၁။ တံ ဂါမံ ဂစ္ဆန္တော ပိဏ္ဏံ လဘိဿသိ။
- ၂။ အဟံ ပိဏ္ဏံ လဘမာနော ဘုဉ္ဇိဿာမိ။
- ၃။ ဒါရိကာ ဘတ္တံ ပစမာနာ ဗုဒ္ဓံ စိတ္တေန ဝန္ဓတိ။
- ၄။ ဒါရဏော ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇမာနော သယိတုံ ဣစ္ဆတိ။
- ၅။ အာစရိယော အမရပုရနဂရေ မဟာဂန္ဓာရာမေ ဝိဟရန္တော ဣမံ
 ပါဠိသိက္ခံ လိခတိ။

- (က) ငါသည် ကလေး ဖြစ်တုန်းက ဤကျောင်း၌နေ၏။
- (ခ) သင်သည် အတတ်ကို သင်ယူစဉ် ဆရာ၏စကားကို နားထောင်
 ပါလော။
- (ဂ) လိမ္မာ သူသည် ကောင်းမှုပြုလသော် နိဗ္ဗာန်ရောက်ဖို့ ပြု၏။
- (ဃ) ငါသည် မန္တလေးမြို့ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ တိုက်၌ နေစဉ် ပါဠိ
 သိက္ခာကို သင်ယူခဲ့ပြီ။

စ, စေဝ။ ဝါကျတခု၌ စ-တခုတည်းလည်းရှိတတ်၏။ စ-၂-ခု ၃-ခု စသည်လည်း ရှိတတ်၏။ ၂-ခု, ၃-ခု စသည်ရှိရာ၌ ရှေ့ဆုံးမှာ “စေဝ” ဟုလည်း တခါတလေ တွေ့ရတတ်၏။ တခုတည်း ရှိရာ၌ “လည်း” ဟု ပေး။ ၂-ခု, ၃-ခု ရှိရာ၌ “လည်းကောင်း=၎င်း” ဟု အလို ရှိသလိုပေး။

[ဆောင်] စေဝနှင့် စ၊ စုဏ္ဏိယများ၊ ရှေ့မှာစေဝ၊ နောက်မှာ စ၊ ဂါထာ ဟူကာ မမြဲကြ။

- ၁။ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သော စ (ထိုဘုရားသည်လည်း) ဓမ္မံ ဒေသေတိ တံ ဓမ္မံ ဒေဝါစေဝ မနုဿာ စ သုဏန္တိ။
 - ၂။ ဗဟူ ဒေဝါမနုဿာ စ၊ မင်္ဂလာနိ အစိန္တယံ။
 - ၃။ အဟံ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ သံသဉ္စ သရဏံ ဂတော။
 - ၄။ အသေဝနာ စ ဗာလာနံ၊ ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ။ ပူဇာ စ ပူဇနိယာနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလ မုတ္တမံ။
- (က) ငါသည် ဘုရားကို၎င်း၊ တရားကို၎င်း၊ သံဃာကို၎င်း ရှိခိုး၏။
- (ခ) များစွာကုန်သော နတ်တို့သည်၎င်း၊ လူတို့သည်၎င်း ဘုရားကို ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ကြကုန်၏။
- (ဂ) လူမိုက်တို့ကို မှီဝဲ (ပေါင်းသင်း) ခြင်းသည်၎င်း၊ လူလိမ္မာ တို့ကို မမှီဝဲ (မပေါင်းသင်း) ခြင်းသည်၎င်း၊ ပူဇော်ထိုက်သူ တို့ကို မပူဇော်ခြင်း သည်၎င်း ဤ သုံးပါးသည် အမင်္ဂလာ သာတည်း။ [အပူဇာ-မပူဇော်ခြင်း၊ အဝမင်္ဂလံ-အမင်္ဂလာ။]

ပိ, အပိ။ စ သဒ္ဓါက္ခဲသို့ “လည်း, လည်းကောင်း=၎င်း” ဟု ပေးရသော ပိ, အပိ သဒ္ဓါများလည်း ရှိသေး၏။ ထို “လည်း, လည်းကောင်း=၎င်း” အနက်တို့သည် တခုနှင့်တခု ရောနှော ပေါင်း ဆည်းခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ မြန်မာလို “သူလည်း, သူလဲ သွား၏” ဟု ဆိုရာ၌ “သူ့ရောသွား၏=သူပါသွား၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

၁။ ဗာလော ဒါနံ န ဒေတိ သီလံပိ (သီလကိုလည်း) န ရက္ခတိ။

၂။ အဟံ ဗုဒ္ဓံ ပိ, ဓမ္မံပိ, သံဃံပိ သရဏံ ဂတော။ [ဘုရားကို၎င်း, တရားကို၎င်း, သံဃာကို၎င်း” ဟု ပေး။]

ထို ပိ, အပိတို့သည် တရံဟင်္ဂါ မြောက်ပင့်ခြင်း အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ [သမ္ဘာဝနာ အနက်ဟု ခေါ်၏။]

၃။ ဗုဒ္ဓေါပိ တံဓမ္မံ ဥတုာ ဗုဒ္ဓဘာဝံ ဂတော။ [ဘုရားသော်မှလည်း (ဘုရားတောင်မှ) ထိုတရားကို သိ၍ (သိမှ) ဘုရား အဖြစ်သို့ ရောက်ရသည်။ “တရားတော်ဟာ ဘယ်လောက် မြင့်မြတ်သလဲ” ဟူလို။ ဤ၌ ဘုရားကိုလည်း မြောက်, တရားကိုလည်း မြောက် သည်။]

၄။ အပိ ဒိဗ္ဗေသု ကာမေသု ရတိံ သော နာမိဂစ္ဆတိ။ [နတ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်သော ကာမ တို့၌ သော်မှလည်း (နတ်ကာမတောင်မှ) သူသည် မွေ့လျော်ခြင်းကို မရ။ “လူ့ ကာမ လောက်တော့ ဘာ ပြောစရာ ရှိတော့မလဲ” ဟူလို။ ဤ၌ နတ်ကာမကို၎င်း၊ ထို ကာမဂုဏ်၌ မပျော်သူကို၎င်း မြောက်သည်။]

အခန်း]

ပိ, အပိ, ဝါ, မာ, ဝေ

၇၇

တရံတခါ (ဂရဟာ-ဟု ခေါ်အပ်သော) နှိပ်ခြင်း အနက်ကို လည်း ဟောသေး၏။

၅။ သာမိကေန ရှူးရှူးထိ ဥဿာဟိယမာနော သုနခေါပိ ခံသတိ။
[သခင်က ရှူးရှူးလို့ အားတက်စေအပ်သည်ရှိသော် ခွေးသော် မှလည်း (ခွေးတောင်မှ) ကိုက်တတ်သေး၏။ “သင်တို့ဟာ အား တက်အောင် ပြောပေးပါလျက် ဘာကြောင့် အားမတက်ကြ သလဲ” ဟုလို့။]

၆။ သာရထိနာ ပါဇိယမာနော ဂေါဏောပိ ဥဇုမဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ။
[လှည်းမောင်းသူက မောင်းပေးအပ်သည် ရှိသော် နွားသော် မှလည်း လမ်းမှန်ကို သွားသေး၏။ “သင်တို့ဟာ ဆရာက ဆုံးမ နေပါလျက် ဘာကြောင့် ပြောပြော မလုပ်ကြသလဲ” ဟုလို့။]

ဤ၌ ခွေး နွားတို့ကို၎င်း၊ အားတက်သရော မရှိသူ ပြောပြော မလုပ်သူများကို၎င်း နှိပ်သည်။

ဝါသဒ္ဓါ။ ။ ဝါ သဒ္ဓါသည် တရံတခါ (စ-ပိ သဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့) “လည်း၊ ၎င်း” ဟု ပေးရသော သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟော၏။

၁။ ရာဇတော ဝါ စောရတော ဝါ အာရက္ခံ ဂဏုန္တု။ [မင်းဘေး မှ၎င်း၊ ခိုးသူဘေးမှ၎င်း အစောင့်အရှောက်ကို ယူကြပါကုန်။]

တရံတခါ တွဲဖက် ၂-ခု ၃-ခု စသည်တွင် စာခုခုသာ ရသော “ဝိကပ်” အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ အနက်ကို “သော်လည်း” ဟု ပေးကြ၏။

၂။ ဣဒံ ဘတ္တံ အမှောက် ဒွိန္ဒံ န ပဟောတိ၊ တံဝါ ဘုဉ္ဇသယျ၊ အဟံ ဝါ ဘုဉ္ဇိဿာမိ။ [ဤထမင်းသည် ငါတို့ ၂-ယောက်အား မလောက်၊ သင်သော်လည်း စားပါ၊ သင် မစားလျှင် ငါသော်လည်း စားလိမ့်မည်။]

ဝေသဒ္ဓါ။ ။ဝေသဒ္ဓါသည် တွဲဖက် ၂-ခုရှိလျှင် အခြားတခုကို ကန့်ကွက်၏။ အနက်ကို “သာလျှင်” ဟု ပေးရ၏။ ကန့်ကွက်စရာမရှိလျှင် မိမိအနက်ကို မြဲစေ၏။ အနက်ကို “ပင်လျှင်” ဟု ပေးရသည်။

သစေ ဣဒံ ဘတ္တံ အမှောက် ဒွိန္ဒံ န ပဟောတိ၊ တံမာ ဘုဉ္ဇာဟိ၊ အဟမေဝ ဘုဉ္ဇိဿာမိ။ [ဤထမင်းသည် ငါတို့ ၂-ယောက်အား အကယ်၍ မလောက်အံ့။ (ထိုသို့ မလောက်လျှင်) သင် မစားနှင့်၊ ငါသာ စားမည်။]

မာသဒ္ဓါ။ မာသဒ္ဓါသည်(န)သဒ္ဓါကဲ့သို့တားမြစ်ခြင်း ပတိသေဓ အနက်ကို ဟော၏။

မာ တေ ဘဝန္တန္တရာယာ။ [တေ-သင့်အား၊ အန္တာရာယာ-အန္တရာယ် တို့သည်၊ မာ ဘဝန္တု-မဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း။]

အခန်း]

ပေါင်းပုံ၊ ကန့်ပုံ

၇၉

အကျဉ်းမှတ်ဖွယ်

စ-ပိ-ဝါတို့သည် သဘောတူမှု ပေါင်းနိုင်၊ စုစည်းနိုင်ကြ၏။
ဥပမာ-ဟင်းချင်း သဘောတူလျှင် ပေါင်း၍ဖြစ်၏။ လူချင်း သဘော
တူလျှင် စု၍ လုံးစည်း၍ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ဝေ သဒ္ဒါက ကန့်ကွက်ရာ၌လည်း ဂုဏ်တု ဂုဏ်ပြိုင် တူနေမှသာ
ကန့်ကွက်၏။ မတူလျှင် ကန့်ကွက်နေဖို့ မလို။ ထို့ကြောင့် ပေါင်းရာ
ဆည်းရာ၌၎င်း၊ ကန့်ကွက်ရာ၌၎င်း ကတ္တားချင်းချင်း စသည်သာ
ပေါင်းရ ဆည်းရ ကန့်ကွက်ရသည်။

[ဆောင်] စ-ပိနှင့် ဝါ၊ ပေါင်းဆည်းရာနှင့်၊ သဒ္ဒါဝေ၊ ကန့်သမျှမှာ၊
ကတ္တားချင်းချင်း၊ ကံချင်းချင်း၊ မယွင်းမှန်အောင်ရေး။

မြောက်ပင့်သော သမ္ဘာဝနာ ပိ-အပိတို့သည် အမြတ်ဟော အများ
ဟော ပုဒ်နောင် နေ၏။ နှိပ်ချသော ဂရဟာ ပိ-အပိတို့ကား ယုတ်နိမ့်
သော အနက်၊ နည်းပါးသော အနက်ကို ဟောသော ပုဒ်နောင်နေ
သည်။

[ဆောင်] အမြတ်အများ၊ ပုဒ်နောင်ထား၊ ပိကား သမ္ဘာဝနာ၊ မြောက်
ပင့်ရာ။
အနည်း အယုတ်၊ ပုဒ်နောင်ထုတ်၊ ပိယုတ် ဂရဟာ၊ နှိပ်
ချကာ။

တတိယအခန်း ပြီး၏။
မူလတန်း ပါဠိသိက္ခာ ပြီး၏။

ပါဠိသိက္ခာ

အမှာ။ ။ပါဠိ ဘာသာသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ပိဋကတော်လာ
 ဘာသာတရပ်ဖြစ်၍ အကုန်အစင် နှံ့စပ်အောင် မညွှန်ပြ
 နိုင်ပါ။ ပါဠိ လေ့လာမည့် စာသင်သားတို့ အခြေခံ ရရှိမှု
 သာ ညွှန်ပြထားပါသည်။

ဤမျှလောက်ကို အခြေခံ၍ မူလတန်းသဒ္ဒါကိုလည်း အတော်ကြေ
 အောင် လေ့လာပြီးသော စာသင်သားတို့သည် ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ
 ကို၎င်း၊ အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော်၊ ဝိနည်းပါဠိတော် (မဟာဝါကစ၍)၎င်း
 သင်ယူရပါမူ ဆရာ့အကူအညီဖြင့် သင်ယူနိုင်လောက်ပါပြီ။

ထို့ကြောင့် ဤပါဠိသိက္ခာကို တခေါက်တည်းဖြင့် မကြေသေးသော
 စာသင်သားတို့အား ၂-ခေါက်ပြန်၍ ချသင့်ပါ၏။ သင်ပုန်းကြီး မင်္ဂလ
 သုတ် တက်တုန်းက ကြေသလို ကြေကြေညက်ညက် ရလေ အကျိုး
 များလေ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ယံ ဗုဒ္ဓေါ ဘာသတေ ဝါစံ၊ ဓမ္မံ နိဗ္ဗာနပတ္တိယာ။
 ဒုက္ခဿန္တကိရိယာယ၊ သာ ဝေ ဝါစာနမုတ္တမာ။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ခြင်း၊ ဒုက္ခ၏အဆုံးကို ပြုခြင်းငှါ
 တရားတော်ဖြစ်သော အကြင် စကားတော်ကို ဟောမိန့်တော်မူ၏။
 ထိုစကားတော်သည် စင်စစ်ကေန အမှန်အားဖြင့် စကားတို့တွင် အမြတ်
 ဆုံး ဖြစ်ပါသတည်း။

ဝင်္ဂီသသံယုတ် ပါဠိတော်

မူလတန်းသဒ္ဒါ

ဤ မူလတန်း သဒ္ဒါ၌ (က) နာမ်ဂိုဏ်းကျဉ်း၊ (ခ) အာချာတ်
ဂိုဏ်းကျဉ်း၊ (ဂ) သန္တိကျဉ်း၊ (စ) သမာသ်ကျဉ်း၊ (င) တံဒွိတ်
ကျဉ်း၊ (စ) ကိတ်ကျဉ်းဟု ၆-ခန်းခွဲ၍ ယား၏။ ထို့ကြောင့် ထို
၆-ခန်းလုံးကိုပင် ပြုထားသော အစဉ်အတိုင်း နာမ်ဂိုဏ်းမှ စ၍ သင်
ကြရပါမည်။ [သဒ္ဒါကျမ်းတို့က နာမ်အခန်း အာချာတ်အခန်းတို့ကို
နာမ်ဂိုဏ်း၊ အာချာတ်ဂိုဏ်းဖြင့်၎င်း၊ ကာရက အခန်းကို ပါဠိသိက္ခာ
ဖြင့်၎င်း နားလည်စေပါသည်။]

ဤ သဒ္ဒါ အကျဉ်းသည် အလွန် လွယ်ကူလှသဖြင့် တချို့က
“ကလေး ကစားသလို မလေးမစား စီစဉ်ထားသည်” ဟု ယူဆကောင်း
ယူဆကြမိလိမ့်မည်။ သို့သော် ပါဠိကို စ၍ ယင်ယူသော ကလေး
များအတွက် “ပါဠိ နားလည်ရုံမျှကို ရည်ရွယ်၍ စီစဉ်ထားပေသည်”
ဟု သတိပြုမိသောအခါ ခွင့်ပြု ကျေနပ်ကြလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်
ပါသည်။

အခြေစါး၊ ဆင်ဦးစဉ်၊ ချနည်းမကျယ်၊ ဓိပ္ပာယ်ကောင်းစွာ၊ လိုရုံ
သာဖြင့်၊ အပ်ရာ မသည်း၊ နားထွင်းနည်းသို့၊ ညံ့ဖြည်း မွေ့မွေ့၊
တရွေ့ရွေ့လျှင်၊ တနေ့ တထူး၊ ကျေးဇူး ချဲ့ထွင်၊ ကျမ်းရိုးငင်လျက်၊
(အရှင် မဟာရဋ္ဌသာရ။)

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

နာမ်ဂိုဏ်းအကျဉ်း

နာမ်ဂိုဏ်း အကျဉ်း (ကျက်မှတ်ရန်)

ဝိဘတ်။ သိ၊ ယော။ အံ၊ ယော။ နာ၊ ဟိ။ သ၊ နံ။ သွာ၊ ဟိ။
သ၊ နံ။ သ္မိံ၊ သု။

သိ၊ ယော- (ပ) ပဌမာဝိဘတ်။ အံ၊ ယော- (ဒု) ဒုတိယာ
ဝိဘတ်။ နာ၊ ဟိ- (တ) တတိယာဝိဘတ်။ သ၊ နံ- (စ) စတုတ္ထ
ဝိဘတ်။ သွာ၊ ဟိ- (မိ) ပဉ္စမိဝိဘတ်။ သ၊ နံ- (ဆ) ဆဋ္ဌိဝိဘတ်။
သ္မိံ၊ သု- (သ) သတ္တမိ ဝိဘတ်။ (အာ) အာလုပ်ဝိဘတ်။

၁။ သည်-ကား က ပဌမာဝိတ္တာ၊
ကို-သို့စ ဒုတိယာ မတာ။
သည်- ဖြင့်- နှင့်-ကြောင့်စ တတိယာ။
အား-ငှါ စ စတုတ္ထိ မတာ။

၂။ မှ- ကြောင့်- အောက်- ထက် ပဉ္စမိ မေဝ၊
၏-တိုင်-သည်-ကို ဆဋ္ဌိ မတာ။
သတ္တမိမှာ ဌ်တိုင်-ကြောင့်စ၊
ခေါ်- ထူးသမျှ အာလုပ်နာ။

ကြည့်ရန်

ပဌမာ ဝိဘတ်ကို အနက်ပေးရာ၌ လင်္ကာ သံပေါက်ကို ကြည့်၍
“ပုရိသော- ယောကျ်ားသည်၊ ယောကျ်ားကား၊ ယောကျ်ားက၊
ပုရိသာ- ယောကျ်ားတို့သည်၊ တို့ကား၊ တို့က” ဟု အနက်ပေးခိုင်း
ပါ။

မူလစာနန်းသစ္စာ

ဒုတိယာဝိဘတ်၌ “ပုရိသံ- ယောကျ်ားကို၊ ယောကျ်ားသို့၊ ပုရိသေး-
တို့ကို၊ တို့သို့” ဟု အနက်ပေးခိုင်းပါ။

တတိယာဝိဘတ်၌ “ပုရိသေန- ယောကျ်ားသည်၊ ဖြင့်၊ နှင့်၊ ကြောင့်-၊
ပုရိသေဟိ- တို့သည်၊ တို့ဖြင့်၊ တို့နှင့်၊ တို့ကြောင့်” ဟု အနက်ပေး
ခိုင်းပါ။

စတုတ္ထိဝိဘတ်၌ “ပုရိသဿ- ယောကျ်ားအား၊ ယောကျ်ားအလို့ငှါ၊
ပုရိသာနံ- တို့အား၊ တို့အလို့ငှါ” ဟု ပေးပါစေ။

ပဉ္စမိဝိဘတ်၌ “ပုရိသသ္မာ- ယောကျ်ားမှ၊ ကြောင့်၊ အောက်၊ ထက်၊
ပုရိသေဟိ- ယောကျ်ားတို့မှ၊ တို့ကြောင့်၊ တို့အောက်၊ တို့ထက်” ဟု
အပေးခိုင်းပါ။

ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၌ “ပုရိသဿ-ယောကျ်ား၏၊ တွင်၊ သည်၊ ကို၊ ပုရိသာနံ-
တို့၏၊ တို့တွင်၊ တို့သည်၊ တို့ကို” ဟု အနက်ပေးခိုင်းပါ။

သတ္တမိဝိဘတ်၌ “ပုရိသသ္မိ- ယောကျ်ား၌၊ တွင်၊ ကြောင့်၊ ပုရိသေသု-
တို့၌၊ တို့တွင်၊ တို့ကြောင့်” ဟု အနက်ပေးခိုင်းပါ။

ဘော ပုရိသ- အို ယောကျ်ား။ ဘောဇ္ဇော ပုရိသာ-အို...ယောကျ်ား
တို့၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခေတိသမ္ပု ထူးသမ္ပုတို့ကို အာလပန (အာလုပ်
အနက်) ဟု မှတ်ပါ။

အမှာ။ ။ ဤ အနက်များသည် အသုံးများသော အနက်များ
တည်း။ ထူးသော တချို့အနက်များကို ပါဠိသိက္ခာ၌
ပြထားပါသည်။

မူလတန်းသဒ္ဒါ

၁။ ပုရိသဒဒိကိုဏ်း (ပုံလိန်)

ပုရိသော- ယောကျ်ား။

(အရကျက်ရန်)

ဝိဘတ်	ကေဝုဇ်	ဗဟုဝုဇ်
ပ	ပုရိသော	ပုရိသာ
အာ	ဘော ပုရိသ, ပုရိသာ	ဘောန္တော ပုရိသာ
ဒု	ပုရိသံ	ပုရိသေ
တ	ပုရိသေန	ပုရိသေဟိ, ပုရိသေဘိ
စ	ပုရိသဿ	ပုရိသာနံ
မိ	ပုရိသသ္မာ, ပုရိသမ္မာ, ပုရိသာ	ပုရိသေဟိ, ပုရိသေဘိ
ဆ	ပုရိသဿ	ပုရိသာနံ
သ	ပုရိသသ္မိ, ပုရိသမ္မိ, ပုရိသေ	ပုရိသေသု။

ဗုဒ္ဓေါ, ဓမ္မော, သံဃော, ဒေဝေါ (နတ်), မနုဿော (လူ) ဤပုဒ်များကိုလည်း ပုရိသောကဲ့သို့ (စာအုပ်ကြည့်၍) ရုပ်စဉ်ခိုင်းပါ။ အတော်ကြေသောအခါ၌ကား စာအုပ်မကြည့်ပဲလည်း အစဉ်ခိုင်းပါ။ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အနက်ပေးလည်း ခိုင်းပါ။

နာမ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

၂။ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း (နပုံလိန်)

စိတ္တံ-စိတ်။

(အရ ကျက်ရန်)

ဝိဘတ်	ကေဝုစံ	ဗဟုဝုစံ
ပ	စိတ္တံ	စိတ္တာ, စိတ္တာနိ
အာ	ဘော စိတ္တံ, စိတ္တာ	ဘဝန္တာနိ စိတ္တာ, စိတ္တာနိ
ဒု	စိတ္တံ	စိတ္တေ, စိတ္တာနိ
တ	စိတ္တေန	စိတ္တေဟိ, စိတ္တေဘိ
စ	စိတ္တဿ	စိတ္တာနံ
မိ	စိတ္တဿ, စိတ္တမ္ပာ, စိတ္တာ	စိတ္တေဟိ, စိတ္တေဘိ
ဆ	စိတ္တဿ	စိတ္တာနံ
သ	စိတ္တသ္မိံ, စိတ္တမ္ပိ, စိတ္တေ	စိတ္တေသု။

ကုလံ-အမျိုး၊ ကုသလံ-ကုသိုလ်၊ ပုညံ-ကောင်းမှု၊ သုခံ-ချမ်းသာ၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲ၊ အကုသလံ- အကုသိုလ်၊ အပုညံ- မကောင်းမှု၊ ပါပံ- မကောင်းမှု၊ ဤပုဒ်များကိုလည်း (စာအုပ်ကြည့်၍၎င်း၊ မကြည့်ပါ၎င်း) ရှုပ်စဉ်ခိုင်း အနက်ပေးခိုင်းပါ။

မူလတန်းသဒ္ဒါ

၃။ ကညာဒိဂိုဏ်း (ဣတ္ထိလိန်)

ကညာ-သတို့သမီး။

(အရကျက်ရန်)

ဝိဘတ်	ကေဝုဇ်	ဗဟုဝုဇ်
ပ	ကညာ	ကညာ, ကညာယော
အာ	ဘောတိ ကညေ	ဘောတိယော ကညာ, ကညာယော
ဒု	ကညံ	ကညာ, ကညာယော
တ	ကညာယ	ကညာဟိ, ကညာဘိ
စ	ကညာယ	ကညာနံ
မိ	ကညာယ	ကညာဟိ, ကညာဘိ
ဆ	ကညာယ	ကညာနံ
သ	ကညာယ, ကညာယံ	ကညာသု။

ပညာ-ညာဏ်ပညာ၊ ပုစ္ဆာ-အမေး၊ သိက္ခာ-အကျင့်(သိက္ခာ)၊ ဘိက္ခာ-ထမင်း(ဆွမ်း)၊ ဝါစာ-စကား၊ ဂါထာ-ဂါထာ၊ ဤပုဒ်များကိုလည်း (စာအုပ်ကြည့်၍၎င်း၊ မကြည့်ပဲ၎င်း) ရုပ်စဉ်ခိုင်းပါ။ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အနက်ပေးလည်း ခိုင်းပါ။

နာမ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

၄။ မနောဂိုဏ်း

မနော-စိတ်။

[အရ မကျက်နိုင်လျှင် အတော်နှုတ်တက်အောင် ဖတ်။]

ပ	မနံ၊ မနော	မနာ၊ မနာနိ
အာ	ဘော မန၊ မနာ	ဘဝန္တာနိ မနာ၊ မနာနိ
ဒု	မနံ၊ မနော	မနေ၊ မနာနိ
တ	မနေန၊ မနသာ	မနေဟိ၊ မနေဘိ
စ	မနဿ၊ မနသော	မနာနံ
မိ	မနသ္မာ၊ မနမ္မာ၊ မနာ	မနေဟိ၊ မနေဘိ
ဆ	မနဿ၊ မနသော	မနာနံ
သ	မနသ္မိံ၊ မနမ္မိံ၊ မနေ၊ မနသိ	မနေသု။

ဝစော-စကား၊ ဝယော-အရွယ်၊ တေဇော-တန်ခိုး၊ တပေါ-
 အကျင့်၊ တမော-အမှိုက်မှောင်၊ ယသော-အခြွေအရံ၊ အယော- သံ၊
 ပယော ရေ (နို့ရည်)၊ သိရော-ဦးခေါင်း၊ ဆန္ဒော-ဆန္ဒ၊ သရော-အသံ၊
 ဥရော-ရင်ဘတ်၊ ရဟော- ဆိတ်ကွယ်ရာ၊ အဟော-နေ့၊ ရက်၊ ဤ
 ပုဒ်များကိုလည်း (စာအုပ် ကြည့်၍၎င်း၊ မကြည့်ပဲ၎င်း) ရုပ်စဉ်ခိုင်းပါ။
 [အနက်ပေးတတ်လောက်ပြီဖြစ်၍ အနက်ပေးခိုင်းဖို့ မလိုပါ။]

မူလစာနိဒါန

၅။ ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း (ပုံ-နပုံ)

ဂုဏဝါ- ဂုဏ်ရှိသူ။

[အရ မကျက်နိုင်လျှင် အတော်နှုတ်တက်အောင် ဖတ်။]

ပ	ဂုဏဝါ, ဂုဏဝန္တော	ဂုဏဝန္တာ, ဂုဏဝန္တော
ဆာ	ဘောဂုဏဝံ, ဂုဏဝ, ဂုဏဝါ	ဘောန္တော ဂုဏဝန္တာ, ဂုဏဝန္တော
ဒု	ဂုဏဝံ, ဂုဏဝန္တံ	ဂုဏဝန္တေ
တ	ဂုဏဝတာ, ဂုဏဝန္တေန	ဂုဏဝန္တေဟိ, ဂုဏဝန္တေဘိ
စ	ဂုဏဝဿ, ဂုဏဝတော, ဂုဏဝန္တဿ	ဂုဏဝတံ, ဂုဏဝန္တာနံ
မီ	ဂုဏဝတာ, ဂုဏဝန္တသ္မာ, ဂုဏဝန္တမ္မာ, ဂုဏဝန္တာ	ဂုဏဝန္တေဟိ, ဂုဏဝန္တေဘိ
ဆ	ဂုဏဝဿ, ဂုဏဝတော, ဂုဏဝန္တဿ	ဂုဏဝတံ, ဂုဏဝန္တာနံ
သ	ဂုဏဝတိ, ဂုဏဝန္တသ္မိံ, ဂုဏဝန္တမ္ပိ, ဂုဏဝန္တေ	ဂုဏဝန္တေသု။

ဘဂဝါ-ဘုရား၊ ဟိမဝါ-ဟိမဝန္တာတောင်၊ စန္ဒိမာ-လ၊ တ္ထောဝါ-
ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိ၏၊ ယာဝါ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိ၏၊
တာဝါ- ထိုမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိ၏၊ ဤပုဒ်များကိုလည်း ရုပ်စဉ်
ခိုင်းပါ။

နာမ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

၆။ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း (ပုံ-နပုံ)

ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တော- သွားသူ။

【အရ မကျက်နိုင်လျှင် နှုတ်တက်အောင် ဖတ်ပါ။】

စ	စစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တော	ဂစ္ဆန္တာ၊ ဂစ္ဆန္တော
ဆာ	ဘော ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆိံ	ဘောန္တော၊ ဂစ္ဆန္တာ၊ ဂစ္ဆန္တော
ဒု	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တိ	ဂစ္ဆန္တိ
တ	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တော	ဂစ္ဆန္တောဟိ၊ ဂစ္ဆန္တောသိ
စ	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တော၊ ဂစ္ဆန္တော	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တာနံ
မ	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တော၊ ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တာ	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တောသိ
ဆ	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တော၊ ဂစ္ဆိံ	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တာနံ
သ	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆိံ	ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆိံ

စာဝံ၊ ဘဝန္တော- ဖြစ်သူ (ကြီးပွားသူ)၊ အရဟံ၊ အရဟန္တော- ပူဇော်ထိုက်သူ၊ မဟံ၊ မဟန္တော- ကြီးမြတ်သူ၊ ကရံ၊ ကရောန္တော- ပြုသူ၊ သံ၊ သန္တော- ဖြစ်သူ (သူတော်ကောင်း)၊ ဤပုဒ်များ၌ အနည်းငယ် ထူး၏။ သို့သော် စာအုပ်ကြည့်၍ ဂစ္ဆိံ၊ ဂစ္ဆန္တောအတိုင်းသာ ရုပ်စဉ်ခိုင်းပါဦး။

၉၀

မူလတန်းသဒ္ဒါ

၇။ ပုမာဒိဂိုဏ်း (ပုလ္လိန်)

ပုမာ-ယောကျ်ား (အထီး)။

[အတော် နှုတ်တက်အောင် ဖတ်။]

ဝ	ပုမာ, ပုမော	ပုမာနော, ပုမာ
အာ	ဟောပုမံ, ပုမ, ပုမာ	ဘောဇ္ဇော ပုမာနော, ပုမာ
ဒု	ပုမာနံ, ပုမံ	ပုမာနေ, ပုမေ
တ	ပုမုနာ, ပုမာနာ, ပုမေန	ပုမာနေဟိ, ဘိ, ပုမေဟိ, ဘိ
စ	ပုမုနော, ပုမဏ	ပုမာနံ
မိ	ပုမုနာ, ပုမသ္မာ, မ္မာ, ပုမာ	ပုမာနေဟိ, ဘိ, ပုမေဟိ, ဘိ
ဆ	ပုမုနော, ပုမဿ	ပုမာနံ
သ	ပုမာနေ, ပုမသ္မိ, မိ, ပုမေ	ပုမာနေသု, ပုမေသု, ပုမာသု။

ယုဝါ- လုလင်ပျို၊ အဒ္ဒါ- အခွံ (ခရီး, ကာလ)၊ ဤပုဒ်များလည်း အနည်းငယ်သာ ရုပ်စဉ်ထူး၏။

၈။ ရာဇာဒိဂိုဏ်း (ပုလ္လိန်)

ရာဇာ-မင်း (ရှင်ဘုရင်)။

ဝ	ရာဇာ	ရာဇာနော
အာ	ဘော ရာဇ, ရာဇာ	ဘောဇ္ဇော ရာဇာနော
ဒု	ရာဇာနံ, ရာဇံ	ရာဇာနော
တ	ရညာ, ရာဇိနာ, ရာဇေန	ရာဇဟိ, ရာဇဘိ, ရာဇေဟိ, ဘိ
စ	ရညော, ရာဇိနော	ရညံ, ရာဇုနံ, ရာဇာနံ

နာမ်ကိုက်ကျဉ်း

မိ	ရညာ	ရာဇူဟိံ, ရာဇူဘိ, ရာဇေဟိံ, ဘိ
ဆ	ရညော, ရာဇိနော	ရညံ, ရာဇိနံ, ရာဇာနံ
သ	ရညေ, ရာဇိနိ	ရာဇေသု, ရာဇေသု။

ပြဟွာ-ပြဟွာ

ဗ	ပြဟွာ	ပြဟွာနော
အာ	ဟေပြဟေ	ဘောဇ္ဇော ပြဟွာနော
ဒု	ပြဟွာနံ, ပြဟွံ	ပြဟွာနော
တ	ပြဟွာနာ	ပြဟေဟိံ, ပြဟေဘိ
စ	ပြဟွာနော, ပြဟွာဿ	ပြဟွာနံ, ပြဟွာနံ
မိ	ပြဟွာနာ	ပြဟေဟိံ, ပြဟေဘိ
ဆ	ပြဟွာနော, ပြဟွာဿ	ပြဟွာနံ, ပြဟွာနံ
သ	ပြဟွာနိ	ပြဟေသု။

အတ္တစ- ကိုယ်, အတ္တ - စိတ်။

ပ	အတ္တာ	အတ္တာနော
အာ	ဘော အတ္တ, အတ္တာ	ဘောဇ္ဇော အတ္တာနော
ဒု	အတ္တာနံ, အတ္တံ	အတ္တာနော
တ	အတ္တာနာ, အတ္တေန	အတ္တနေဟိံ, အတ္တနေဘိ
စ	အတ္တာနော	အတ္တာနံ
မိ	အတ္တာနာ	အတ္တနေဟိံ, အတ္တနေဘိ
ဆ	အတ္တာနော	အတ္တာနံ
သ	အတ္တာနိ	အတ္တနေသု, အတ္တနေသု။

၉။ သတ္တဝါဒိဂိုဏ်း (ပုံလိန်-ဣတ္ထိလိန်)

[[အရ မကျက်နိုင်လျှင် အတော် နှုတ်တက်အောင် ဖတ်။]]

သတ္တာ- ဆရာ။

ပ	သတ္တာ	သတ္တာရော
အာ	ဘော သတ္ထ၊ သတ္တာ	ဘောန္တော ဝတ္တာရော
ဒု	သတ္တာရံ	သတ္တာရော
တု	သတ္တာရာ၊ သတ္တုနာ	သတ္တာရေဟိ၊ ဘိ၊ သတ္တုဟိ၊ ဘိ
စ	သတ္ထု၊ သတ္ထုနော၊ သတ္ထုဿ	သတ္တာရာနံ၊ သတ္တာနံ၊ သတ္တုနံ
မိ	သတ္တာရာ	သတ္တာရေဟိ၊ ဘိ၊ သတ္တုဟိ၊ ဘိ
ဆ	သတ္ထု၊ သတ္ထုနော၊ သတ္ထုဿ	သတ္တာရာနံ၊ သတ္တာနံ၊ သတ္တုနံ
ဓ	သတ္ထရိ	သတ္တာရေသု၊ သတ္တုသု။

ကတ္ထု- ပြုတတ်သူ၊ ဘတ္ထု အရှင်၊ သခင်၊ လင်၊ ဝတ္ထု- ပြောဆိုသူ၊
နတ္ထု- မြေး၊ ဓာတု- ဓာတ်၊ ဤပုဒ်များကိုလည်း ရုပ်စဉ်ပါစေ။ ပိတု-
အဘ၊ ဘာတု- အကို၊ ဤပုဒ်တို့ကား အနည်းငယ် ထူး၏။ နာမ်ဂိုဏ်း
အကျယ်ကျယ် သိရလတံ့။

နာမ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

မာတာ-အမိ

စ	မာတာ	မာတရော
အစ	ဘောတိ မစစ၊ မစတာ	ဘောတိယော မာစာရော
ဒု	မာတရံ	မာတရော
တ	မာတရာ၊ မာတုယာ၊ မတျာ	မစစာရေဟိ၊ ဘိ၊မာတူဟိ၊ဘိ
စ	မာတု၊ မာတုဿ၊ မာတုယာ၊ မတျာ	မာတရာနံ၊ မာတာနံ၊မာတူနံ
မိ	မာတရာ၊ မာတုယာ၊ မတျာ	မာစာရေဟိ၊ ဘိ၊မာတူဟိ၊ဘိ
ဆ	မာတု၊ မာတုဿ၊ မာတုယာ၊ မတျာ	မစစာရနံ၊ မစစာနံ၊မာတူနံ
ဆ	မာတရိ၊ မာတုယာ၊ မတျာ၊ မာတုယံ၊ မတျံ	မစစာရေသု၊ မာတူသု။

ဓိတု-သမီး၊ ဤပုဂံလည်း မာတုနှင့် အနည်းငယ်သာ ရုပ်ထူး၏။
 နောင်ခါ သိရလတံ့။.... [ရှေးဦး၊ သင်ခါစ၌ အရေးအသား အရွတ်
 အဖတ် မှန်ကန်ဖို့ ပီသဖို့ အရေးကြီးပါသည်။ ထိုအချက်များကို ဂရု
 စိုက်၍ သင်ပြကြပါ။]

၁၀။ ရတ္တဒီဂိုဏ်း (၃-လိန်)

ရတ္တိ-ညဉ့်

[အရ မကျက်နိုင်လျှင် အတော်နှုတ်တက်အောင် ဖတ်]

ပ	ရတ္တိ	ရတ္တိ၊ ရတ္တိယော၊ ရတျာ
အာ	ဘောတိ ရတ္တိ	ဘောတိယော ရတ္တိ၊ ရတ္တိယော၊ ရတျာ
ဒု	ရတ္တိ	ရတ္တိ၊ ရတ္တိယော ,ရတျာ
တ	ရတ္တိယာ၊ ရတျာ	ရတ္တိဟိ၊ ရဟိဘိ၊ ရတ္တိတ္တိ ရတ္တိဘိ
စ	ရတ္တိယာ၊ ရတျာ	ရတ္တိနံ၊ ရတ္တိနံ
မိ	ရတ္တိယာ၊ ရတျာ	ရတ္တိဟိ၊ ရတ္တိဘိ၊ ရတ္တိဟိ၊ရတ္တိဘိ
ဆ	ရတ္တိယာ၊ ရတျာ	ရတ္တိနံ၊ ရတ္တိနံ
သ	ရတ္တိယာ၊ရတျာ၊ ရတ္တိယံ၊ ရတံ၊ ရတ္တော	ရတ္တိသု၊ရတ္တိသု

မတိ-သိခြင်း၊ဘူမိ-မြေ၊ ပါဠိ- ပါဠိ၊ ဤပုဒ်များ၌၎င်း၊ ယာဂု-ယာဂု (ဆံပြုတ်)၊ ဓာတု-ဓာတ်သဘော၊ ဤပုဒ်များ၌၎င်း ရတျာ ရတံ၊ ရတ္တောတို့ကဲ့သို့ ရုပ်များ မပါစေပဲ ရုပ်စဉ်ပါစေ။ ဝဇူ-ချွေးမ၊ ဇမ္ဗူ-သပြေပင်၊ စသည်တို့၌ အနည်းငယ်သာ ထူး၏။ နာမ်ဂိုဏ်း အကျယ်ကျယ်မှ သိရလတံ့။

နာမ်ကိုက်ကျဉ်း

အင်္ဂါ-မိး။

ပ	အင်္ဂါ, အင်္ဂါနိ	အင်္ဂါ, အင်္ဂါယော
အာ	ဘော အင်္ဂါ	ဘောဇ္ဇော အင်္ဂါ, အင်္ဂါယော
ဒု	အင်္ဂါ	အင်္ဂါ, အင်္ဂါယော
တ	အင်္ဂါနာ	အင်္ဂါဟိ, ဘိ, အင်္ဂါဟိ, ဘိ
စ	အင်္ဂါဿ, အင်္ဂါနော	အင်္ဂါနံ, အင်္ဂါနံ
မိ	အင်္ဂါသ္မာ, မှာ, အင်္ဂါနာ	အင်္ဂါဟိ, ဘိ, အင်္ဂါဟိ, ဘိ
ဆ	အင်္ဂါဿ, အင်္ဂါနော	အင်္ဂါနံ, အင်္ဂါနံ
သ	အင်္ဂါသ္မိ, အင်္ဂါမိ	အင်္ဂါသု, အင်္ဂါသု။

အာဒိ-အစ၊ ပါဏိ-လက်၊ အင်္ဂါနိရုပ်မျိုး မပါစေပဲ အစဉ်ခိုင်းပါ။ အဋ္ဌိ-အရိုး၊ ဤပုဒ်ကား နပုလ္လန်ဖြစ်၍ “အဋ္ဌယော” ဟုမရှိပဲ “အဋ္ဌိနိ” ဟု ရှိရ၏။

ဒဏ္ဍိ-ဒုတ်ရှိသု။

ပ	ဒဏ္ဍိ	ဒဏ္ဍိ, ဒဏ္ဍိနော
အာ	ဘော ဒဏ္ဍိ	ဘောဇ္ဇော ဒဏ္ဍိ, ဒဏ္ဍိနော
ဒု	ဒဏ္ဍိ, ဒဏ္ဍိနံ	ဒဏ္ဍိ, ဒဏ္ဍိနော
တ	ဒဏ္ဍိနာ	ဒဏ္ဍိဟိ, ဘိ
စ	ဒဏ္ဍိဿ, ဒဏ္ဍိနော	ဒဏ္ဍိနံ
မိ	ဒဏ္ဍိသ္မာ, မှာ, ဒဏ္ဍိနာ	ဒဏ္ဍိဟိ, ဘိ
ဆ	ဒဏ္ဍိဿ, ဒဏ္ဍိနော	ဒဏ္ဍိနံ
သ	ဒဏ္ဍိသ္မိ, မိ, ဒဏ္ဍိနိ	ဒဏ္ဍိသု။

ဟတ္ထိ-ဆင်၊ သာ-မိ-အရှင် (သခင်)၊ ယောဂီ-အားထုတ်ခြင်းရှိသူ၊ ဧကိ-ဧကါရှိသူ၊ ဤပုဒ်များကိုလည်း အစဉ်ခိုင်းပါ။

မူလတန်းသဒ္ဒါ

ဘိက္ခု - ရဟန်း။

ပ	ဘိက္ခု	ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုဝေါ
အာ	ဘော ဘိက္ခု ဘောန္တော	ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုဝေ၊ ဘိက္ခုဝေါ
ဒု	ဘိက္ခု	ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုဝေါ
ဓ	ဘိက္ခုနာ	ဘိက္ခုဟိ၊ ဘိ၊ ဘိက္ခုဟိ၊ ဘိ
စ	ဘိက္ခုဿ၊ ဘိက္ခုနော	ဘိက္ခုနံ၊ ဘိက္ခုနံ
မိ	ဘိက္ခုသ္မာ၊ မှာ၊ ဘိက္ခုနာ	ဘိက္ခုဟိ၊ ဘိ၊ ဘိက္ခုဟိ၊ ဘိ
ဆ	ဘိက္ခုဿ၊ ဘိက္ခုနော	ဘိက္ခုနံ၊ ဘိက္ခုနံ
သ	ဘိက္ခုသ္မိံ၊ ဘိက္ခုမ္မိံ	ဘိက္ခုသု၊ ဘိက္ခုသု။

ဂုဗ္ဗ-ဆရာ၊ ဟေတု-အကြောင်း၊ ဇန္တု-သတ္တဝါတို့ကိုလည်း အစဉ်
 မိုင်းပါ။ (အနည်းငယ် ထူးသည်ကို နောင်ခါ သိရလတ်)။

သယမ္ဘူ - ဘုရား။

ပ	သယမ္ဘူ	သယမ္ဘူ၊ သယမ္ဘူဝေါ
အာ	ဘော သယမ္ဘူ	ဘောန္တော သယမ္ဘူ၊ သယမ္ဘူဝေါ
ဒု	သယမ္ဘူ	သယမ္ဘူ၊ သယမ္ဘူဝေါ
ဓ	သယမ္ဘူနာ	သယမ္ဘူဟိ၊ သယမ္ဘူဘိ
စ	သယမ္ဘူဿ၊ သယမ္ဘူနော	သယမ္ဘူနံ
မိ	သယမ္ဘူသ္မာ၊ မှာ၊ သယမ္ဘူနာ	သယမ္ဘူဟိ၊ သယမ္ဘူဘိ
ဆ	သယမ္ဘူဿ၊ သယမ္ဘူနော	သယမ္ဘူနံ
သ	သယမ္ဘူသ္မိံ၊ သယမ္ဘူမ္မိံ	သယမ္ဘူသု။

နာမ်ကိုက်ကျဉ်း

ဂေါ-နွား (အထီး-အမ)။

ပ	ဂေါ	ဂါဝေါ, ဂဝေါ
အာ	ဟေ ဂေါ	ဘောဇ္ဇော, ဂါဝေါ, ဂဝေါ
ဒု	ဂဝံ, ဂါဝံ, ဂါဝံ	ဂါဝေါ, ဂပေါ
တ	ဂါဝေန, ဂဝေန	ဂေါဟိံ, ဂေါဘိ
စ	ဂါဝဿ, ဂဝဿ	ဂဝံ, ဂေါနံ, ဂုန္နံ
မိ	ဂါဝသ္မာ, မှာ, ဂါဝါ, ဂဝသ္မာ, မှာ, ဂဝါ	ဂေါဟိံ, ဂေါဘိ
ဆ	ဂါဝဿ, ဂဝဿ	ဂဝံ, ဂေါနံ, ဂုန္နံ
သ	ဂါဝသ္မိံ, မှိ, ဂါဝေ ဂဝသ္မိံ, မှိ, ဂဝေ	ဂါဝေသု, ဂဝေသု, ဂေါသု။

၁၁။ နဒါဒိကိုက် (ဣတ္ထိလိန်)
နဒိ-မြစ်။

ပ	နဒိ	နဒိ, နဒိယော, နဒ္ဓော
အာ	ဘောတိ နဒိ	ဘေ တိယော နဒိ, နဒိယော, နဒ္ဓော
ဒု	နဒိံ, နဒိယံ	နဒိ, နဒိယော, နဒ္ဓော
တ	နဒိယာ, နဒ္ဓော	နဒိဟိံ, နဒိဘိ
စ	နဒိယာ, နဒ္ဓော	နဒိနံ
မိ	နဒိယာ, နဒ္ဓော	နဒိဟိံ, နဒိဘိ
ဆ	နဒိယာ, နဒ္ဓော	နဒိနံ
သ	နဒိယာ, နဒိယံ, နဒ္ဓံ	နဒိသု။

ဣတ္ထိ, နာရီ-မိန်းမ၊ ဘောတိ-ရှင်မ၊ ဂါဝိ-နွားမ၊ ဂဟပတာနိ-အိမ်
ရှင်မ၊ ဘိက္ခုနီ-ရဟန်းမ၊ ဤပုဒ်များကိုလည်း ဇော, ဇော, ဇံ, မပါပဲ စဉ်ပါ။
မဂ္ဂိသိက္ခာ-၇

၉၈

မူလတန်းသဒ္ဒါ

၁၃။ သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း

သဗ္ဗော-အလုံးစုံ။ (ပုလ္လိန်)

(အရကျက်ရန်)

ပ	သဗ္ဗော	သဗ္ဗေ
အာ	ဘော သဗ္ဗ, သဗ္ဗာ	ဘောန္တော သဗ္ဗေ
ဒု	သဗ္ဗံ	သဗ္ဗေ
တ	သဗ္ဗေန	သဗ္ဗေဟိံ, သဗ္ဗေဘိ
စ	သဗ္ဗဿ	သဗ္ဗေသံ, သဗ္ဗေသာနံ
မိ	သဗ္ဗသ္မာ, သဗ္ဗမ္မာ	သဗ္ဗေဟိံ, သဗ္ဗေဘိ
ဆ	သဗ္ဗဿ	သဗ္ဗေသံ, သဗ္ဗေသာနံ
သ	သဗ္ဗသ္မိံ, သဗ္ဗမ္မိ	သဗ္ဗေသု။

နပုလ္လိန် (အရကျက်ပါ)

ပ	သဗ္ဗံ	သဗ္ဗာနိ
အာ	ဘော သဗ္ဗ, သဗ္ဗာ	ဘဝန္တောနိ သဗ္ဗာနိ
ဒု	သဗ္ဗံ	သဗ္ဗာနိ

တတိယာဝိဘတ်မှစ၍ ပုလ္လိန်အတိုင်း ရုပ်စဉ်လေ။

ဣတ္ထိလိန် (အရကျက်ပါ)

ပ	သဗ္ဗာ	သဗ္ဗာ, သဗ္ဗာယော
အာ	ဘောတိ သဗ္ဗေ	ဘောတိယော သဗ္ဗာ, သဗ္ဗာယော
ဒု	သဗ္ဗံ	သဗ္ဗာ, သဗ္ဗာယော

နာမ်ကိုက်ကျဉ်း

တ	သဗ္ဗာယ	သဗ္ဗာဟိ၊ သဗ္ဗာဘိ
စ	သဗ္ဗာယ၊ သဗ္ဗဿာ	သဗ္ဗာသံ၊ သဗ္ဗာသာနံ
မိ	သဗ္ဗာယ	သဗ္ဗာဟိ၊ သဗ္ဗာဘိ
ဆ	သဗ္ဗာယ၊ သဗ္ဗဿာ	သဗ္ဗာသံ၊ သဗ္ဗာသာနံ
လ	သဗ္ဗာယံ၊ သဗ္ဗဿံ	သဗ္ဗာသု။

အမှာ။ ။ ယ-စသော သဗ္ဗနာမ်ပုဂံများ၌ အလုပ်မရှိ။ ယသဒ္ဓါ ရုပ်စဉ်ဟန်မှပင် လိန် ၃-ပါး၌ သဗ္ဗသဒ္ဓါနှင့် တူ၏။ တ သဒ္ဓါ ပုလ္လိန် ရုပ်စဉ်ဟန်ကား....

[နှုတ်တက်ရုံ မတ်ပါ။]

သော-ထိုသူ။ (ပုလ္လိန်)

ပ	သော	နေ၊ တေ
ဒု	နံ၊ တံ	နေ၊ တေ
တ	နေန၊ တေန	နေဟိ၊ နေဘိ၊ တေဟိ၊ တေဘိ
စ	နဿ၊ အဿ၊ တဿ	နေသံ၊ နေသာနံ၊ တေသံ၊ တေသာနံ
မိ	နသ္မာ၊ အသ္မာ၊ တသ္မာ၊ နမ္မာ၊ တမ္မာ	နေဟိ၊ နေဘိ၊ တေဟိ၊ တေဘိ
ဆ	နဿ၊ အဿ၊ တဿ	နေသံ၊ နေသာနံ၊ တေသံ၊ တေသာနံ
လ	နသ္မိံ၊ အသ္မိံ၊ တသ္မိံ၊ နမ္မိံ၊ တမ္မိံ	နေသု၊ တေသု။

နပုလ္လိန်၌ “နံ၊ တံ-နာနိ၊ တာနိ၊ နံ၊ တံ နာနိ၊ တာနိ၊ နေန၊ တေန-
နေဟိ၊ နေဘိ” စသည်ဖြင့် ပုလ္လိန်နှင့် ရုပ်စဉ်တူ၏။

ဣတ္ထိလိန်

ဗ	ဓာ	နာ, နာယော, တာ, တာယော
ဒု	နံ, တံ	နာ, နာယော, တာ, တာယော
တ	နာယ, တာယ, တိဿာ, တဿာ, နဿာ, အဿာ	နာဟိ, နာဘိ, တာဟိ, တာဘိ
စ	တိဿာယ, တဿာယ, နဿာယ, အဿာယ, နာယ, တာယ,	နာသံ, နာသာနံ, တာသံ, တာသာနံ
မိ	နာယ, တာယ, တိဿံ, တဿံ, နဿံ, အဿံ,	နာဟိ, နာဘိ, တာဟိ, တာဘိ နာသံ, နာသာနံ
ဆ	တိဿာယ, တဿာယ, နဿာယ, အဿာယ, နာယ, တာယ	တာသံ, တာသာနံ
သ	တိဿံ, တာသံ, နသံ, အဿံ, နာယံ, တာယံ	နာသု, တာသု။

ဧဝော-အဲဒီသု။ (ပုလ္လိန်)

ဗ	ဧဝော	ဧတေ
ဒု	ဧတံ	ဧတေ
တ	ဧတေန	ဧတေဟိ, ဧတေဘိ
စ	ဧတဿ	ဧတေသံ, ဧတေသာနံ
မိ	ဧတသ္မာ, ဧတမ္မာ	ဧတေဟိ, ဧတေဘိ
ဆ	ဧတဿ	ဧတေသံ, ဧတေသာနံ
သ	ဧတသ္မိံ, ဧတမ္မိ	ဧတေသု။

နပုလ္လိန်၌— “ဧတံ-ဧတာနိ၊ ဧတံ-ဧတာနိ၊ ဧတေန” ... စသည်ဖြင့် ပုလ္လိန်အတိုင်း စဉ်လေ။

နာမ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

ဣတ္ထိလိနံ

ပ	သော	တော, တောယော
ဒု	တေံ	တော, တောယော
တ	တောယ	တောဟိံ, တောဘိ
စ	တောယ, တေိဿာ,	တောသံ, တောသာနံ
	တေိဿာယ	
မိ	ကောယ	ကောဟိံ, ကောဘိ
ဆ	တောယ, တေိဿာ,	တောသံ, တောသာနံ
	တေိဿာယ	
သ	တောယံ, တေိဿံ	တောသု။

အယံ-ဤသု။ (ပုလိနံ)

ပ	အယံ	ဣမေ
ဒု	ဣမံ	ဣမေ
တ	အနေန, ဣမိနာ	ဣမေဟိံ, ဣမေဘိ, ဟေိံ, ဘေိံ
စ	ဣမဿ, အဿ	ဣမေသံ, ဣမေသာနံ, သေံ, သောနံ
မိ	ဣမသ္မာ, ဣမမ္မာ, အသ္မာ	ဣမေဟိံ, ဣမေဘိ, ဟေိံ, ဘေိံ
ဆ	ဣမဿ, အဿ	ဣမေသံ, ဣမေသာနံ, သေံ, သောနံ
သ	ဣမသ္မိံ, ဣမမ္မိံ, အသ္မိံ,	ဣမေသု, သေု။

နပုလိနံ—“ဣဒံ, ဣမံ၊ ဣမာနိ၊ ဣဒံ, ဣမံ၊ ဣမာနိ၊ အနေန, ဣမိနာ” စသည်ဖြင့် ပုလိနံအတိုင်း စဉ်လေ။

ဣတ္ထိလိနံ

ပ	အယ်	ဣမာ,ဣမာယော
ဒု	ဣမံ	ဣမာ, ဣမာယော
တ	ဣမာယ	ဣမာဟိ, ဣမာဘိ
စ	ဣမာယ, အဿာ, အဿာယ, ဣမိဿာ, ဣမိဿာယ	ဣမာသံ, ဣမာသာနံ
မိ	ဣမာယ	ဣမာဟိ,ဘိ
ဆ	ဣမာယ, အဿာ, အဿာယ, ဣမိဿာ, ဣမိဿာယ	ဣမာသံ, ဣမာသာနံ
သ	ဣမာယံ, အဿံ, ဣမိဿံ	ဣမာသု။

ကော-အဘယ်သူ။ (ပုလဲလိနံ)
[ရအောင် ကျက်ပါ။]

ပ	ကော	ကေ
ဒု	ကံ	ကေ
တ	ကေန	ကေဟိ, ကေဘိ
စ	ကဿ, ကိဿ	ကေသံ, ကေသာနံ
မိ	ကသ္မာ, ကမ္မာ	ကေဟိ, ကေဘိ
ဆ	ကဿ, ကိဿ	ကေသံ, ကေသာနံ
သ	ကသ္မိံ ကိသ္မိံ, ကမ္မိံ, ကိမ္မိံ	ကေသု။

နပုလဲလိနံ—“ကိံ-ကာနိ၊ကိံ-ကာနိ၊ကေန”စသည်ဖြင့် ပုလဲလိနံအတိုင်း
စဉ်လေ။

နာမ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

ဝ	ကၢ	ကၢ, ကၢယော
ဒု	ကံ	ကၢ, ကၢယော
တ	ကၢယ	ကၢဟိ, ကၢဘိ
စ	ကၢယ, ကၢဿာ	ကၢသံ, ကၢဿာနံ
မ	ကၢယ	ကၢဟိ, ကၢဘိ
ဆ	ကၢယ, ကၢဿာ	ကၢသံ, ကၢဿာနံ
သ	ကၢယံ, ကၢဿံ	ကၢသု။

ကော-တစ်၊ (တယောက် စသည်) ဤပုဒ်ကို သဗ္ဗသဒ္ဓါ အတိုင်း စာအုပ်ကြည့်၍ ကေတုစံချည်း ရုပ်စဉ်ပါစေ။

ဥဘော-၂-ယောက်တို့၊ ဤပုဒ်ကို အရ မကျွက်နိုင်လျှင် အောက်ပါ အတိုင်း ကြေအောင် ဖတ်ပါစေ။

ဥဘ သဒ္ဓါသည် ဗဟုဝုဏ်သာ ရှိ၏။ လိနိ ၃-ပါးလုံး ရုပ်စဉ်တူ၏။ ရုပ်စဉ်ဟန်ကား...ဥဘော, ဥဘော၊ ဥဘော, ဥဘော၊ ဥဘောဟိ, ဘိ, ဥဘောဟိ, ဘိ၊ ဥဘိန္နံ၊ ဥဘောဟိ, ဘိ, ဥဘိန္နံ၊ ဥဘောသု, ဥဘောသု။

ဒွိ စသော သင်္ချာတို့၌ ဗဟုဝုဏ်သာ ရှိ၏။ ဒွိသဒ္ဓါကား လိနိ ၃-ပါးလုံး ရုပ်စဉ်တူ၏။ ရုပ်စဉ်ဟန်ကား...ဒွေ, ဒုဝေ၊ ဒွေ, ဒုဝေ၊ ဒွိဟိ, ဒွိဘိ၊ ဒွိဟိ, ဒွိဘိ၊ ဒွိန္နံ, ဒွိဝိန္နံ၊ ဒွိဟိ, ဒွိဘိ, ဒွိဟိ, ဒွိဘိ၊ ဒွိန္နံ, ဒွိဝိန္နံ၊ ဒွိသု, ဒွိသု။

တယော-၃-ခုတို့။

တိသဒ္ဒါ ပုလ္လိန်ရုပ်စဉ် ဟန်ကား-တယော၊ တယော၊ တိဟိ၊ တိဘိ၊
တိဟိ၊ တိဘိ၊ တိဏ္ဍိ၊ တိဏ္ဍိ၊ တိဟိ၊ တိဘိ၊ တိဟိ၊ တိဘိ၊ တိဏ္ဍိ၊
တိဏ္ဍိ၊ တိသု၊ တိသု။

နပုလ္လိန်၌-တိဏ္ဍိ၊ တိဏ္ဍိ၊ တိဟိ၊ တိဘိ၊ တိဟိ၊ တိဘိ-စသည် စဉ်လေ။
ဣတ္ထိလိန်၌-ဘိသော၊ တိသော၊ တိဟိ၊ တိဘိ၊ တိဟိ၊ တိဘိ၊ တိဏ္ဍိ-
စသည် စဉ်ရာ၏။

စတ္တာဇော-၄ ခုတို့။

စတုသဒ္ဒါပုလ္လိန် ရုပ်စဉ်ဟန်ကား-စတ္တာဇော၊ စတ္တာဇော၊ စတုဟိ၊
စတုဘိ၊ စတုဟိ၊ ဘိ၊ စတုဗ္ဗိ၊ စတုဏ္ဍိ၊ စတုဟိ၊ ဘိ၊ စတုဟိ၊ ဘိ၊ စတုဗ္ဗိ၊
စတုဏ္ဍိ၊ စတုသု၊ စတုသု။

နပုလ္လိန်၌-စတ္တာရိ၊ စတ္တာရိ၊ စတုဟိ-စသည် စဉ်လေ။ ဣတ္ထိလိန်၌-စတ-
သော၊ စတသော၊ စတုဟိ၊ စတုဘိ၊ စတုဟိ၊ စတုဘိ၊ စတုဗ္ဗိ၊ စတဏ္ဍိ-
စသည် စဉ်ရာ၏။

ပဉ္စ-၀ါးခုတို့။

ပဉ္စ စသော သဒ္ဒါတို့ဝယ် လိန် ၃-ပါးလုံး၌ပင် ရုပ်စဉ်တူ၏။ ပဉ္စ၊
ပဉ္စ၊ ပဉ္စဟိ၊ ပဉ္စဘိ၊ ပဉ္စဏ္ဍိ၊ ပဉ္စဟိ၊ ပဉ္စဘိ၊ ပဉ္စဏ္ဍိ၊ ပဉ္စသု။

ဆ-ခြောက်ခုတို့၊ သတ္တ-ခုနစ်တို့၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ခုတို့၊ နဝ-ကိုးခုတို့၊ ဒသ-
ဆယ်ခုတို့၊ ကောဒသ-တဆယ့်ဟခုတို့။ ဤပုဒ်များကိုလည်း ပဉ္စအတိုင်း
ရုပ်စဉ်ပါစေ။

နာမ်ဂိုဏ်းအကျဉ်း

တုမှ-သင်။ [အရကျက်ပါ]

ပ	တံ့, တုဝံ	တုမှေ, ဝေ
ဒု	တံ, တဝံ, တုဝံ, တံ့	တုမှေ, တုမှာကံ, ဝေ
တ	တယာ, တုယာ, တေ	တုမှေဟိ, တုမှေဘိ, ဝေ
စ	တဝ, တုယံ, တုမံ, တေ	တုမှာကံ, တုမံ, ဝေ
မိ	တယာ, တုယာ	တုမှေဟိ, တုမှေဘိ
ဆ	တာ, တုယံ, တုမံ, တေ	တုမှာကံ, တုမံ, ဝေ
သ	တယိ, တုယိ	တုမှေသု။

အမှ-ငါ။ [အရကျက်ပါ]

ပ	အဟံ	မယံ, အမှေ, နော
ဒု	မံ, မမံ	အမှေ, အမှာကံ, နော
တ	မယာ, မေ	အမှေဟိ, အမှေဘိ, နော
စ	မမ, မယံ, အမှံ, မမံ, မေ	အမှာကံ, အသွာကံ, အမှံ, နော
မိ	မယာ	အမှေဟိ, အမှေဘိ
ဆ	မမ, မယံ, အမှံ, မမံ, မေ	အမှာကံ, အသွာကံ, အမှံ, နော
သ	မယိ	အမှေသု, အသွေသု။

နာမ်ဂိုဏ်းအကျဉ်း ပြီး၏။

အာချာတ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

ဘူဝါဒိဂိုဏ်း

ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်

ကတ္ထုရုပ်စဉ်

တိ

ဘဝတိ, ဘုဝေ

အတ္ထိ

ဘဝတ္ထိ

သိ

ဘဝသိ

ထ

ဘဝထ

မိ

ဘဝမိ, ဘဝေ

မ

ဘဝမ

တေ

ဘဝတေ

အန္တေ

ဘဝန္တေ

သေ

ဘဝသေ

ရေ

ဘဝရေ

ေ

ဘဝေ

မေ

ဘဝါမေ။

ကမ္မရုပ်စဉ်ဟန်ကား....

တေ

အဘိဘူယတေ

အန္တေ

အဘိဘူယန္တေ, အဘိဘူယရေ

သေ

အဘိဘူယသေ

ရေ

အဘိဘူယရေ

ေ

အဘိဘူယေ

မေ

အဘိဘူယာမေ

အာချာတ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

ပဉ္စမိဝိဘတ်

တု
 အန္တု
 ဟိ
 ထ
 မိ
 မ
 တံ
 အန္တံ
 သု
 ဝှေ
 ဝေ
 အာမသေ

ကတ္တုရုပ်စဉ်

ဘဝတု, ဘဝေ
 ဘဝန္တု
 ဘဝါဟိ, ဘဝ
 ဘဝထ
 ဘဝါမိ, ဘဝေ
 ဘဝါမ
 ဘဝတံ
 ဘဝန္တံ
 ဘဝသု
 ဘဝဝှေ
 ဘဝေ
 ဘဝါမသေ။

သတ္တမိဝိဘတ်

ယျ
 ယျံ
 ယျာသိ
 ယျာထ
 ယျာမိ
 ယျာမ

ကတ္တုရုပ်စဉ်

ဘဝယျ, ဘဝေ
 ဘဝယျံ
 ဘဝယျာသိ, ဘဝေ
 ဘဝယျာထ
 ဘဝယျာမိ, ဘဝေ
 ဘဝယျာမ

၅၀၈

မူလတန်းသဒ္ဒါ

ထေ

ရံ

ထေ့

ယျော့

ယံ

ယျော့မေ့

ဘဝေထ

ဘဝေရံ

ဘဝေထေ့

ဘဝေယျော့

ဘဝေယံ, ဘဝေ

ဘဝေယျော့မေ့။

ပရောက္ခာရိဘတ်

အ

ဥ

ဇ

ဈ

အ

ဇ

ဈ

ရေ

ထေ့

ညော့

ညံ

ညော့မေ့

ကတ္ထုရုပ်စဉ်

ဗဘူဝ

ဗဘူဥ

ဗဘူဇ

ဗဘူဈ

ဗဘူအ

ဗဘူဇ

ဗဘူဈ

ဗဘူရေ

ဗဘူထေ့

ဗဘူညော့

ဗဘူညံ

ဗဘူညော့မေ့။

အာချာတ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

ဟိယျတ္တနိဝိဘတ်

ကတ္တုရုပ်စဉ်

အာ	အဘဝါ, ဘဝါ, အဘဝ, ဘဝ
ဥ	အဘဝု, ဘဝု, အဘဝု, ဘဝု
ဩ	အဘဝေါ, ဘဝေါ, အဘဝ, ဘဝ, အဘဝိ, ဘဝိ
တ္ထ	အဘဝတ္ထ, ဘဝတ္ထ, အဘဝထ, ဘဝထ
အ	အဘဝ, ဘဝ
မှာ	အဘဝမှာ, ဘဝမှာ, အဘဝမှ, ဘဝမှ
တ္ထ	အဘဝတ္ထ, ဘဝတ္ထ
တ္ထိ	အဘဝတ္ထိ, ဘဝတ္ထိ
သေ	အဘဝသေ, ဘဝသေ
ဝံ	အဘဝံ, ဘဝံ
ဝိ	အဘဝိ, ဘဝိ
မှသေ	အဘဝမှသေ, ဘဝမှသေ။

အဇ္ဇတနိဝိဘတ်

ကတ္တုရုပ်စဉ်

ဣ	အဘဝိ, ဘဝိ, အဘဝိ, ဘဝိ
ဥ	အဘဝံ, ဘဝံ, အဘဝိံသု, ဘဝိံသု, အဘဝံသု, ဘဝံသု
ဩ	အဘဝေါ, ဘဝေါ, အဘဝ, ဘဝ, အဘဝိ, ဘဝိ
တ္ထ	အဘဝိတ္ထ, ဘဝိတ္ထ, အဘဝုတ္ထ, ဘဝုတ္ထ
ဝိ	အဘဝိ, ဘဝိ
မှာ	အဘဝိမှာ, ဘဝိမှာ, အဘဝိမှ, ဘဝိမှ, အဘဝုမှာ, ဘဝုမှာ, အဘဝမှ, ဘဝမှ

မူလတန်းသဒ္ဒါ

အာ	အဘဝါ, ဘဝါ, အဘဝိတ္ထ, ဘဝိတ္ထ
ဥ	အဘဝု, ဘဝု, အဘဝု, ဘဝု
သေ	အဘဝိသေ, ဘဝိသေ
ဝံ	အဘဝိဝံ, ဘဝိဝံ
အ	အဘဝ, ဘဝ, အဘဝံ, ဘဝံ
မေ့	အဘဝိမေ့, ဘဝိမေ့။

ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်

ကတ္တုရုပ်စဉ်

ဿတိ	ဘဝိဿတိ
ဿန္တိ	ဘဝိဿန္တိ, ဘဝိဿရေ
ဿသိ	ဘဝိဿသိ
ဿထ	ဘဝိဿထ
ဿာမိ	ဘဝိဿာမိ
ဿာမ	ဘဝိဿာမ
ဿတေ	ဘဝိဿတေ
ဿန္တေ	ဘဝိဿန္တေ, ဘဝိဿရေ
ဿသေ	ဘဝိဿသေ
ဿဓေ	ဘဝိဿဓေ
ဿံ	ဘဝိဿံ
ဿာမေ့	ဘဝိဿာမေ့။

အာချာတ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

ကာလုံတိပတ္တိဝိဘတ်

ကတ္တုရုပ်စဉ်

သာ	အတဝိသာ၊ တဝိသာ၊ အတဝိဿ၊ တဝိဿ
သံသု	အတဝိသံသု၊ တဝိသံသု
ဿေ	အတဝိဿေ၊ တဝိဿေ၊ အတဝိဿ၊ တဝိဿ
ဿထ	အတဝိဿထ၊ တဝိဿထ
သိံ	အတဝိသိံ၊ တဝိသိံ
ဿာမ္မာ	အတဝိဿာမ္မာ၊ တဝိဿာမ္မာ၊ အတဝိဿာမ္မ၊ တဝိဿာမ္မ
ဿထ	အတဝိဿထ၊ တဝိဿထ
သိံသု	အတဝိသိံသု၊ တဝိသိံသု
ဿဇေ	အတဝိဿဇေ၊ တဝိဿဇေ
ဿဇေ	အတဝိဿဇေ၊ တဝိဿဇေ
သိံ	အတဝိသိံ၊ တဝိသိံ
ဿာမ္မာဇေ	အတဝိဿာမ္မာဇေ၊ တဝိဿာမ္မာဇေ။

[နောက်ဂိုဏ်းများကို အကျယ် လေ့လာမှ သိရလတံ့။]

အာချာတ်ဂိုဏ်းကျဉ်း

ပြီး၏။

သဒ္ဒါကျမ်း

နာမည်မှည့်ခန်း

[ဆောင်] ၁။ (အ)စ-(အံ)ဆုံး၊ လေးဆယ့်တလုံး၊
ခေါ်ထုံး“အက္ခရာ”မည်။

အ	အာ,	ဣ	ဤ,	ဥ	ဦ,	ဧ	ဩ
က	ခ	ဂ	ဃ	င	စ	ဆ	ဇ
ဇ	ဆ	ဇ	ဈ	ဍ	ဎ	ဏ	တ
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	ဃ	မ	ယ	ရ
လ	ဝ	သ	ဟ	ဋ	ဌ	ဍ	ဎ

၁။ အ-အစ အံ-အဆုံး ၄၁-လုံးကို “အက္ခရာ”ဟု ခေါ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နောက်နောက် လက်ပိုဒ်များ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဆရာက ပြောပြပါ။ [ဥ, ဌ တို့ကို ဤ ရေးပြသည့်အတိုင်း ရှိပါစေ။... “ည, ဋ” ဟု ရေးလျှင် ည ၂-လုံးတို့, ဋ+ဋ အတိုဟု မှတ်ပါ။...ခ, ဆ, ဌ, ထ, ဖ, ဤငါးလုံးနှင့် စ, ဈ, စ, ဓ, ဘ ဤ ငါးလုံးကို .ခပ်ပြင်းပြင်း ရွတ် ပါစေ၊ ဆရာက ရွတ်ပြပါ။]

သန္တိအကျမ်း

- [ဆောင်] ၂။ (အ) စ (သြ) ဆုံး၊ ရှေ့ရှစ်လုံး၊ ခေါ်ထုံး
 “သရ” မည်။
- ၃။ အ ထူ ဥ ဆို၊ သုံးလုံးကို၊ သံတို “ရဿ” မည်။
- ၄။ အာ ဤ ဦး၊ ဩငါးထွေး၊ သံရှေ့ “ဒီဃ” မည်။
- ၅။ (က) စ (အံ) ဆုံး၊ သုံးဆယ့်သုံး၊ ခေါ်ထုံး “ဗျည်း”
 လည်း မည်။
- ၆။ (က) စ (မ) ဆုံး၊ နှစ်ဆယ့်ငါးလုံး၊ ခေါ်ထုံး
 “ဝဂ်” ဆည်းမည်။
- ၇။ ကဝဂ်-စဝဂ်၊ ဋ-တ-ဝဂ်နှင့်၊ ဝဂ် ငါး ငါး တခု
 တွင်း၊ ပါဝင် ၅-လုံးစီ။
- ၈။ အံဉ္စိပါဝင်၊ သေးသေးတင်၊ ခေါ်တွင် “နိဂ္ဂဟိတ်”
 မည်။
- ၉။ သရ ရေးနည်း၊ ဗျည်း ရေးနည်း၊ အသီးသီး
 မှတ်ရမည်။

၃။ ရဿ-အတို၊ အ-ထူ-ဥ ကို ရွတ်သောအခါ အသံ တိုသော
 ကြောင့် ထို သုံးလုံးကို “ရဿ” ဟု နာမည်ခေါ်ရသည်။

၄။ ဒီဃ-အရှည်။ အာ-စကသာ ၅-လုံးကို ရွတ်သောအခါ အသံ
 ရှည်ရှည် ရွတ်ရသောကြောင့် “ဒီဃ” ဟု ခေါ်ရသည်။

၆။ ဝဂ်-အစု၊ ငါးလုံးစီ စုရသောကြောင့် က-စသော ၅-လုံးကို
 “ကဝဂ်” စ-စသော ၅-လုံးကို “စဝဂ်” စာမည်ဖြင့် ခေါ်ရသည်။

သရ ဗျည်းတို့ ရေးနည်း အမျိုးမျိုးပုံစံ

သရ သက်သက်ပုံ	အ	အာ	အိ	အျ	အု	အွ	ဧ	ဥ	ဉ	ည	ဋ	ဌ
ဗျည်းနှင့် တွဲရမည့် သရပုံ	၊	-ါ-ာ	ိ	ိ	ု	ု	ါ	ါ	ါ	ါ	-ာ	ေ-ါ
ဗျည်းသက်သက်ပုံ	က်	ှ	ှ	ယ်	ှ	ှ	ှ	ှ	ှ	ှ	ှ	ှ
သရနှင့်ဗျည်းတို့ အမှန်တွဲရမည့်ပုံ	က၊	ကေ	ကေ	ကေ	ကေ	ကေ	ကေ	ကေ	ကေ	ကေ	ကေ	ကေ
ရေးရိုးအတိုင်း သရ ဗျည်း ဖွဲ့ပုံ	က ၊	ကေ ၊	ကိ ၊	ကိ ၊	ကု ၊	ကု ၊	ကါ ၊	ကါ ၊	ကါ ၊	ကါ ၊	ကေ ၊	ကေ ၊

သန္တိဏကျဉ်း

သရသန္တိခန်း

[ဆောင်] ၁။ ရှေ့ နောက်သရ၊ တွေ့မြင်က၊ ရှေ့သရကို ချေ။

ပုဒ်စပ်

ပုဒ်ဖြတ်

လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော

လောက+အဂ္ဂပုဂ္ဂလော

တိဏိမာနိ

တိဏိ+ဏမာနိ

နေဝဟေတံ

နေဟိ+တေ

မာတုဗဋ္ဌာနံ

မာတု+ဗဋ္ဌာနံ

သမေတာယသ္မာ

သမေတု+အာယသ္မာ

သဗ္ဗေ

သဗ္ဗေ+ေ

တယသ္မု

တယော+အသ္မု

အသန္တေ

အသန္တော+တေ

၁။ လောက—၌ ကဝယ် အ သရ+အဂ္ဂ-၌ အ သရ ရှိ၏။ ဤ သို့ရှေ့ သရ နောက်သရ ရှိရာ၌ ရှေ့သရကို ချေပါ။

ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပုံ။ ။လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလောကို “လောက+အဂ္ဂ ပုဂ္ဂလော” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ရှေ့ က၌ အသရကိုချေ၊ (က) ဗျည်းကို နောက် (အ) သို့ကပ်၊ လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလော ပြီး၏။ ဤသို့ ဆို၍ ပုဒ်တိုင်းမှာ ရုပ် တွက်ပါစေ။

သင်နည်းမှတ်ချက်။ ။ဤ သဒ္ဒါကျဉ်း၌ လင်္ကာ သံပေါက်လောက်သာ အရကျက်ရန် ဖြစ်၏။ များစွာသော ပုံစံတို့ကား နှုတ် တက်ရုံ အခေါက်ခေါက် ဖတ်ထားဖို့သာ ဖြစ်သည်။ စာသင်ရာ၌ ၂-စုခွဲပြီး လျှင် တစုကို စာအုပ်ကြည့်၍ ပုဒ်စပ်ကို၊ တစုကို စာအုပ်မကြည့်ပဲ ပုဒ်ဖြတ်ကို (သံချပ်ထိုးသလို) သံပြိုင် အဆိုခိုင်းပါ။

[ဆောင်] ၂။ မတူ ရုပ်သွင်၊ ရံခါလျှင်၊ နောက်တွင် သရချေ။

ပုဒ်ဝပ်	ပုဒ်ဖြတ်
ယထာဒါနိ	ယထာ+ဣဒါနိ
သညာတံ	သညာ+ဣတံ
ဆာယာဝ	ဆာယာ+ဣဝ
ကထာဝ	ကထာ+ဝေ
ဣတိပိ	ဣတိ+အပိ
အထမဏီသိ	အထမဏီ+အသိ
စက္ခုန္ဒြိယံ	စက္ခု+ဣန္ဒြိယံ
အကတညူသိ	အကတညူ+အသိ
ဝဇ္ဇေဟံ	ဝဇ္ဇေ+အဟံ
သောဟံ	သော+အဟံ
စတ္တာရောဓမ	စတ္တာရော+ဣဓမ
ပါတောဝ	ပါတော+ဝေ

၂။ ရှေ့ပုဒ် အဆုံးသရနှင့် နောက်ပုဒ် အစ သရသည် (ယထာ+ဣဒါနိနှင့် အနှင့် ဣကံသံ) ပုံသဏ္ဍာန်ချင်း မတူလျှင် တစ်ခုတစ်ခု နောက်သရကိုလည်း ချေရ၏။

ရုပ်တူကံ။ ။ယထာဒါနိကံ “ယထာ+ဣဒါနိ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ နောက်ဣသရကိုချေ၊ ယထာဒါနိ ပြီး၏။ ဤသို့ဆို၍ ရုပ်တူကံ ပါစေ။

မာနိအကျဉ်း

[ဆောင်] ၃။ ရွှေရို သရ၊ ချေပြီးမှလျှင်၊ နောက်က ထူဝက်၊
ပြေရန်၊ ဥဝက် သြချိပြု။

ပုဒ်စပ်	ပုဒ်ဖြတ်
ဗန္ဓုထေဝ	ဗန္ဓုထ+ထူဝ
ဥပေက္ခတိ	ဥပ+ထူက္ခတိ
ဥပေတော	ဥပ+ထူတော
အဝေဓု	အဝ+ထူဓု
ဇိနရိတံ	ဇိန+ထူရိတံ
နောပေတိ	န+ဥပေတိ
ကောနသတံ	ကော+ဥနသတံ
ဝါမောရူ	ဝါမ+ဥရူ
ဝေါဒကံ	ဝိ+ဥဒကံ
အဇောဝ	အတိ+ထူဝ

၃။ ရွှေသရ ချေပြီးလျှင် တချို့ရုပ်များ၌ နောက်က ထူဝက်ကို ပြေ၊
ဥဝက်ကို သြပြု။ [ထူဤကို ထူဝက်၊ ဥဥိုကို ဥဝက်ဟု ခေါ်၏။]

ရုပ်တို့ကံ။ ။ဗန္ဓုထေဝကို “ဗန္ဓုထ+ထူဝ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သာဉ်
အသရကိုချေ နောက်ထူကို ပြေ၊ သံဗျည်းကို သို့ကပ်၊ ဗန္ဓု-
ထေဝ ပြီး၏။ နောပေတိကို “န+ဥပေတိ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ နှစ်
အသရကိုချေ၊ နောက် ဥကို သြပြု၊ နှ် ဗျည်းကို သြ သို့ကပ်၊
နောပေတိ ပြီး၏။ ဤသို့ စသည့်ဖြင့် ရုပ်တို့ကပ်ပါစေ။

[ဆောင်] ၄။ ရွှေရှိ သရ၊ ချေပြီးမှလျှင်၊ နောက်က ရသာ၊
တချို့မှာ၊ ဆိုင်ရာ ဒီသပြေ။

ပုဒ်စပ်	ပုဒ်ဖြတ်
ဗုဒ္ဓါနုဿတိ	ဗုဒ္ဓ+အနုဿတိ
သာတ္ထိကာ	သ+အတ္ထိကာ
ပညဝါဿ	ပညဝါ+အဿ
ယာနိဓဘူတာနိ	ယာနိ+ဣဓ ဘူတာနိ
အတိတော	အတိ+ဣတော
ဗဟုပကာရံ	ဗဟု+ဥပကာရံ
ယောပိယံ	ယောပိ+အယံ
သဇာယံ	သဇေ+အယံ
အပ္ပဿုတာယံ	အပ္ပဿုတော+အယံ
သဒ္ဓိဓ	သဒ္ဓါ+ဣဓ
တထူဇမံ	တထာ+ဥဇမံ

၄။ ဗုဒ္ဓ+အနုဿတိကဲ့သို့ ရွှေ ဒွင်္ဂါသော သရကိုချေ၊ ထိုသို့ ချေ
ပြီးသောအခါ အနုဋ္ဌိ (အ) သရကဲ့သို့ နောက်ရှိ ရသာသရကို ဆိုင်ရာ
ဒီသပြေ။ [အ-ကို အာပြေ၊ ဣကို ဤပြေ၊ ဥကို ဥပြေခြင်းသည် ဆိုင်ရာ
ပြေခြင်းပင်တည်း။]

ရုပ်တူကံ။ ။ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို “ဗုဒ္ဓ+အနုဿတိ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ရွှေ ဒွင်္ဂါ
(အ) သရကိုချေ၊ နောက် အ-ကို အာဒီသပြေ၊ ဒွံဗျည်းကို နောက်
အာသို့ကပ်၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ပြီး၏။ ဤသို့ဆို၍ နောက်ရုပ်များ
ကိုလည်း တွက်ပါစေ။

သဒ္ဒါအကျဉ်း

[ဆောင်] ၅။ နောက်ရှိ သရ၊ ချေပြီးမှလျှင်၊ ရှေ့က ရထား၊
တချို့မှာ၊ ဆိုင်ရာ ဒီသပြေ။

ပုဒ်စပ်

ပုဒ်ဖြတ်

လောကဿာတိ

လောကဿ+ဣတိ

ဝိတိပတန္တိ

ဝိ+အတိပတန္တိ

ဝိတိနာမေန္တိ

ဝိ+အတိနာမေန္တိ

သံသာဋီပိ=သံသာဋီ+အပိ

ဝိဇ္ဇူဝ=ဝိဇ္ဇူ+ဣဝ

ကိ သူဓ=ကိ သု+ဣဓ

သာဓုတိ=သာဓု+ဣတိ

၅။ နောက် သရကိုချေ၍ ရှေ့ သရကို ဆိုင်ရာ ဒီသပြေ။

ရုပ်တွက်။ ။ လောကဿာတိကို “လောကဿ+ဣတိ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊
နောက် ဣသရကိုချေ၊ ရှေ့သ၌ အဲ ကို အာဒီသပြေ၊ လောကဿာတိ
ပြီး၏။ နောက်ရုပ်များကိုလည်း တွက်ပါစေ။

[ဆောင်] ၆။ ကပ်ဖွယ် မသွေ၊ နောက်ရှိနေမှု၊ မေ-တေ-
ယေ-ကေ၊ ဗဗ္ဗတေ၊ ကေ ယချို့ပြေ။

မ္ပာယံ=မေ+အယံ

တျာဟံ=တေ+အဟံ။

တျဿ=တေ+အဿ

ဗဗ္ဗတျာဟံ=ဗဗ္ဗတေ+အဟံ၊

ယျဿ=ယေ+အဿ

ကျဿ=ကေ+အဿ။

၆။ နောက်ပုဒ်၌ ကပ်စရာ သရရှိလျှင် မေ-စသည်တို့၏ ကေ(ယံ)ပြေ၊
မ္ပာယံကို “မေ+အယံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ မေ၏ ကေ(ယံ)ပြေ၊ အယံ၌
အ-ကိုလည်း အာဒီသပြေ၊ ယံကို အာသိကပ်၊ မ်ကို ယာသိကပ်၊
မ္ပာယံ ပြီး၏။ နောက်ရုပ်များကိုလည်း တွက်ပါစေ။

[ဆောင်] ၇။ ကပ်ဖွယ် သရ၊ နောက်ရှိမှပင်၊ က-ခ-ယနသ၊
တ-စ-ညဩ၊ များဥရော၊ မှတ်လော“ဝ”ချို့ပြု။

ယာဝတကုဿ	ယာဝတကော+အဿ
*ကုတ္တော	ကော+အတ္တော
အထခဿ	အထခေါ+အဿ
ယှာဟံ	ယော+အဟံ
သုဿ	သော+အဿ
အန္ဒဒ္ဒမာသံ	အနု+အဒ္ဒမာသံ
သုဂတံ	သု+အာဂတံ
စက္ခုပဂီတံ	စက္ခု+အာပဂီတံ
ဗဟုဗာဓော	ဗဟု+အာဗာဓော
နုတ္တော=နုတု+ဝေ	ဝဇ္ဇတ္ထ=ဂတ္ထု+တ္ထေ

၇။ နောက်ပုဒ်၌ ကပ်ဖွယ် သရရှိလျှင် က-စသည်တို့၏ ဩကို၎င်း၊
ဥကို၎င်း ဝ် ဗျည်းပြု။

ရုပ်တုကံ။ ။ယာဝတကုဿကို “ယာဝ တကော+အဿ” ဟု ပုဒ်
ဖြတ်၊ ရှေ့ကော၏ ဩကို(ဝ်)ပြု၊ ဝ်ကို အ သို့ကပ်၊ ကကိုလည်း
ဝ သို့ကပ်၊ ယာဝ တကုဿ ပြီး၏။ အန္ဒဒ္ဒမာသံကို “အနု+အဒ္ဒ-
မာသံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ (ဝ်)ပြု၊ ဝ်ကို အ သို့ကပ်၊ န်ကိုလည်း ဝ သို့
ကပ်၊ အန္ဒဒ္ဒမာသံ ပြီး၏။ နောက်ရုပ်များကိုလည်း တွက်ပါစေ။
[* “ကုတ္တော” ကို “ကု+အတ္တော” ဟုလည်း ပုဒ်ဖြတ်ရ၏။
၁-နံပဂီတံသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရချေ။]

သဒ္ဒါအကျဉ်း

[ဆောင်] ၈၈ နောက်ပုဒ်ကို ကြည့်၊ သရရှိက၊ အတိ-ပတိ၊
ဣတိ၌ ပါ၊ တိသဒ္ဒါ၊ ရံခါ စ ကိုပြု။

ပုဒ်စပ်	ပုဒ်ဖြတ်
အစွန္တံ	အတိ+အန္တံ
အစောဒါတာ	အတိ+သြဒါတာ
မစ္စယော	ပတိ+အယော
ပစ္စာဟရတိ	ပတိ+အာဟရတိ
ပစ္စေတိ=တိ+တေ	ဣစ္စယ=ဣတိ+အယ
ဣစ္စေတံ=ဣတိ+တေ	ဣစ္စဒိ=ဣတိ+အဒိ

၈။ နောက်ပုဒ်၌ သရရှိလျှင် အတိ-ပတိ ဣတိသဒ္ဒါ တို့၏ တိကိုစမှည့်ပြု။
ရုပ်တွက်။ ။အစွန္တံကို “အတိ+အန္တံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တိကို (စ)ပြု၊ စကို
အသ္မိကပ်၊ စ ဒွေဘော်လာ၊ အစွန္တံပြီး၏။ နောက်ရုပ်များကိုလည်း
တွက်ပါစေ။

[ဆောင်] ၉၈ နောက်၌ သရ၊ ရှိတုံကမ္မ၊ ကေနောက်ရှိ၊ ဣဓ
သဒ္ဒါ၊ ခကိုသာ၊ ရံခါ ဒဒွေပြု။

ကေမိဒါဟံ	ကေ+ဣဓ+အဟံ
----------	-----------

၉။ ဣဓနောက်၌ အဟံကဲ့သို့ သရရှိလျှင် ကေ+ဣဓ+အဟံ ကေ၏
နောက်၌ ရှိသော ဣဓသဒ္ဒါ၏ ခကို ဒပြု။

ရုပ်တွက်။ ။ကေမိဒါဟံကို “ကေ+ဣဓ+အဟံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ခကို
ဒပြု၊ ကံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မ်) ပြု၊ နောက် ဣ သ္မိကပ်၊ အဟံ၌ အ-ကို
အာဒိသပြု၊ ဒ၏ အ-ကို ချေ၍ ဒ-ကို နောက် အာသ္မိကပ် ပြီး၏။

[ဆောင်] ၁၀။ နောက်၌ သရ၊ မရှိကြလည်း၊ ခကို ဟ ပြု၊
တကိုလည်း ဣ၊ ကကို ခနှင့်၊ ပစောက် ဖရေး၊
၀ နှစ်ထွေး၊ ဗ ဒွေး စသည်ပြု။

ပုဒ်စပ်

ပုဒ်ဖြတ်

သာဟုဒဿနံ

သာဓု+ဒဿနံ

ဒုက္ကဋ်

ဒုက္ကတံ

နိက္ခမတိ

နိ+ကမတိ

နိပတ္တိ

နိ+ပတ္တိ

နိဗ္ဗာနံ

နိ+ဝါနံ

နိစ္ဆယော

နိ+စယော

၁၀။ နောက်၌ သရ မရှိသော်လည်း ခကို ဟ၊ တကို ဣ-စသည် ပြုသေး၏။

ရုပ်တူကံ။ သာဟုဒဿနံကို သာဓု + ဒဿနံဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ခကို ဟပြု၊ သာဟုဒဿနံ ပြီး၏။ “ဒုက္ကဋ်၊ ဒု+ကတံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ တကို ဣပြု၊ နိ+ကမတိ၌ ကကို ခပြု၊ က တလုံးလာ၊ နိက္ခမတိ ပြီး၏။ နိ+ပတ္တိ၌ ပကို ဖပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ပြီး၏။ နိ+ဝါနံ၌ ဝ ဒွေဘော်လာ၊ ဝ ၂-လုံးကို ဗ ၂-လုံးပြု၊ ပြီး၏။ နိ+စယော၌ စကို ဆပြု၊ စ ဒွေဘော်လာ၊ နိစ္ဆယော ပြီး၏။

သဒ္ဒါအကျဉ်း

[ဆောင်] ၁၁။ နောက်၌ သရ၊ ရှိတုံကမ္မ၊ ရှေ့မှ ဣဝဏ်၊
တချို့မှန်၊ ရံဖန် ယကို ပြု။

ပုဒ်စပ်

ပုဒ်ဖြတ်

ဝုတျဿ

ဝုတ္တိ+အဿ

ဝိတျာနုဘူယတေ

ဝိတ္တိ+ နုဘူယတေ

ဗျာကတော

ဝိ+အာကတော

ဗျာကာသိ

ဝိ+အကာသိ

ဗျဉ္ဇနံ

ဝိ+အဉ္ဇနံ

နဒ္ဒာသန္ဓော

နဒီ+အာသန္ဓော

ဒါသျာဟံ

ဒါသိ+အဟံ

၁၁။ နောက်၌ သရရှိလျှင် ရှေ့က ဣဝဏ်ကို တရံတခါ(ယ) ပြု။
[ဣန္ဒြိယဉ္ဇကို “ဣဝဏ်” ဟု ခေါ်၏။]

ရုပ်တူကံ။ ။ ဝုတျဿကို “ဝုတ္တိ+အဿ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တွိ၏
ဣကို (ယံ) ပြု၊ ယံကို အ သို့ကပ်၊ တွကို ယသို့ကပ်၊ တ တလုံး
ချေ၊ ဝုတျဿ ပြီး၏။ နောက်ပုဒ်များ၌ ဝိ အာကတော စသည်
ဝယ် ဣကို ယ ပြုပြီးနောက် ဝကို ဗပြု၊ နဒီ၌ ဣကို (ယံ) ပြု၊
ဒါသိ၌ ဣကို (ယံ) ပြု၊ နောက် အဟံ၌ အ-ကို ဒီသပြု ဆို၍
ရုပ်တူကံပါစေ။

မူလတန်းသင်ခန်း

ပျဉ်နသန္တိခန်း

[ဆောင်] ၁၂။ ဆန်းလည်း ကောင်းဖွယ်၊ ရွတ်၍ လွယ်ဖို့၊
အကယ်တိတိ၊ နောက်ပျဉ်းရှိမူ၊ ရှေ့ရှိ ရထား၊
ချိုဒိသ၊ ဒိသ-ရထားပြု။

မုနိစရေ

မုနိ+စရေ

ခန္တိပရမံ

ခန္တိ+ပရမံ

ဘောဝါဒိနာမ

ဘောဝါဒိ+နာမ

၁၂။ ဂါထာစီရာ၌ ဆန်းတဲ့အောင် (ကောင်းအောင်) ရွတ်ဆိုရာ၌
ချောမောအောင် ရှေ့ပုဒ်၌ရှိသော ရထားကို ဒိသပြုနိုင်၊ ဒိသကိုလည်း
ရထားပြုနိုင်၏။ ရုပ်တုက်-မုနိစရေကို “မုနိ+စရေ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊
နိ၏ ဣကို ဤဒိသပြု၊ မုနိစရ ပြီး၏။ ခန္တိပရမံကိုလည်း တုက်ပါ။
ဘောဝါဒိ+နာမ၌ ဒိ၏ ဤကို ဣရထားပြု၊ ဘောဝါဒိနာမပြီး၏။

[ဆောင်] ၁၃။ သောနှင့် သော၊ အဆုံး သြကို၊ မှတ်လေစ
ချေကာ၊ ထိုကြေရာ၊ အ-လာရလေသည်။

သ သီလဝါ

သော+သီလဝါ

သေ ဓမ္မော

သော+ဓမ္မော

သေ အတ္ထော

သော+အတ္ထော

၁၃။ သောနှင့် သောတို့၏ အဆုံးသြကိုချေ၍ ထိုကြေရာ၌ (အ)
လာရ၏။ ရုပ်တုက်- သသီလဝါကို “သော+သီလဝါ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊
သော၏ သြကိုချေ၊ ထို ကြေရာ၌ (အ) လာ၊ သသီလဝါ ပြီး၏။
နောက်ရုပ် များကိုလည်း တုက်ပါစေ။

သဒ္ဒါစာအုပ်

- [ဆောင်] ၁၄။ ရဿ သုံးဖြာ၊ အာဒိဿာနောက်၊ ထောက်ရှိအက္ခရာ၊
တလုံးမှာသော်၊ နှစ်လုံးမြှော်၊ ဒွေဘော်ဆို၍ ပြု။
- ၁၅။ ဝဂ်ဒုတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ရှိက ပ-ဆ ပြု။
- ၁၆။ ကြွင်းသည် အက္ခရာ၊ ရှိလေရာ၊ မကွာတူအောင်ပြု။

၁၄။ ရဿ ၃-လုံးနောက်၌၎င်း၊ အာဒိဿာနောက်၌၎င်း ထောက်
နေ(ရှိနေ)သော အက္ခရာတလုံးကို ၂-လုံးဖြစ်အောင် “ဒွေဘော်လာ”
ဟု ဆို၍ ပြုရသည်။ [ဒွိ= ၂-လုံးတို့၏+ဘာဝ (ဘော်)=အဖြစ်”ဟူသည်
နောက်ထပ် တလုံးလာခြင်းတည်း။]

၁၅။ ထိုသို့ ဒွေဘော်ပြုရာ၌ ဝဂ်ဘု တခု၏ ဒုတိယ(ခ-ဆ-ဌ-ထ-ဖ)
အက္ခရာရှိလျှင် ပဌမ (က, ခ, ဋ, တ, ပ)အက္ခရာ ဒွေဘော်လာရ၏။ စတုတ္ထ
(ဆ-ဈ-ဓ-ဇ-ဘ)အက္ခရာရှိလျှင် တတိယ (ဂ-ဇ-ဋ-ဒ-ဗ) အက္ခရာ ဒွေ
ဘော် လာရသည်။

၁၆။ ကြွင်းသော အက္ခရာများ ရှိရာ၌ကား ရှိသော အက္ခရာနှင့်
တူအောင် ဒွေဘော် လာရ၏။ ဥပမာ—က ရှိလျှင် က ဒွေဘော်လာ၊
ဂ ရှိလျှင် ဂ ဒွေဘော်လာ၊ စ ရှိလျှင် စ ဒွေဘော်လာ ဤသို့ စသည်
ဖြင့် သိပါ။

မူလတန်းဆဒ္ဒါ

ပုံစံများ

ဣဓပ္ပမာဒေါ

ဣဓ+ပမာဒေါ

ပက္ကမော

ပ+ကမော

ဝိပ္ပယုတ္တော

ဝိ+ပယုတ္တော

သုပ္ပဋိပဇ္ဇော

သု+ပဋိပဇ္ဇော

အက္ကမော

အာ+ကမော [အာကိုလည်း
ရဿပူ။]

ရူပက္ခန္ဓော

ရူပ+ခန္ဓော

နိစ္ဆယော

နိ+စယော

စဇ္ဈာနပ္ပလော

စ+ဇ္ဈာနပ္ပလော

ယတြဋ္ဌိတံ

ယတြ+ဋ္ဌိတံ

ယသတ္ထေရော

ယသ+ထေရော

နိဒ္ဒနော

နိ+ဒနော

ဈာနပ္ပလော

ဈာန+ပလော

နိဗ္ဗယံ

နိ+ဘယံ

အက္ခာတော

အာ+ခါတော [ရဿလည်းပူ။]

ရုပ်တွက်။ ။ဣဓပ္ပမာဒေါကို“ဣဓ+ပမာဒေါ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပံဒွေ
ဘော်လာ၊ ဣဓပ္ပမာဒေါ ပြီး၏။ အာ+ကမော၌ က ဒွေဘော်လာ၊
အာကို အ-ရဿပူ၊ ပြီး၏။ ရူပ+ခန္ဓော၌ က ဒွေဘော်လာ၊ ရူပက္ခ-
န္ဓောပြီး၏။ ဤသို့ဆို၍ ရုပ်တွက်ပါစေ။

သန္တိအကျဉ်း

နိဂ္ဂဟိတသန္တိခန်း

[ဆောင်] ၁၇။ ဝဂ် အက္ခရာ၊ နှောင်းလျက်ပါမူ၊ ရှေ့မှာ
နိဂ္ဂဟိ၊ နှောင်းဝဂ်၏၊ ပြုဘိ ဝဂ္ဂန္တ။

ပုဒ်စပ်

ပုဒ်ဖြတ်

ဝေခေါ်

ဝေံ+ခေါ်

တကာရုဏိကံ

တံ+ကာရုဏိကံ

ဓမ္မဉ္စရေ

ဓမ္မံ+စရေ

တဏှာနံ

တံ+ဌာနံ

တန္တိစ္စုတံ

တံ+နိစ္စုတံ

စိရပုဝါသိ

စိရံ+ပဝါသိ

၁၇။ တဝဂ် တဝဂ်၏ အဆုံးဖြစ်သော “ဝ-ဉ္စ-ဏ-န-မ” ငါးလုံး
ကို “ဝဂ္ဂန္တ” ဟု ခေါ်၏။ [ဝဂ္ဂ+အန္တ၊ ဝဂ္ဂ=ဝဂ်၏+အန္တ=အဆုံး။]
နောက်၌ ဝဂ် အက္ခရာ နှောင်းလျှင် ရှေ့ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဆိုင်ရာဝဂ်၏ အဆုံး
ဖြစ်သော ဝဂ္ဂန္တပြု။

ရုပ်တူကံ။ ဝေခေါ်ကို “ဝေံ+ခေါ်” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဝံ၏ နိဂ္ဂဟိတ်ကို
(င်)ပြု၊ င်-ဗျည်းကို နောက် ခေါ်သို့ကပ်၊ ဝေခေါ် ပြီး၏။
တန္တိစ္စုတံ အထိ ဤအတိုင်း တွက်။ စိရံ+ပဝါသိ ၌ ရ၏ နိဂ္ဂဟိတ်
ကို (မ်)ပြု၊ မ်ဗျည်းကို နောက် ပသို့ကပ်၊ မ ကို ပ ပြု ပြီး၏။

[ဆောင်] ၁၈။ ရှေ့နိဂ္ဂဟိတ၊ တချို့ မျက်၊ ဝေနှင့် ဟိ၊ နိပါတ်ဒ္ဒိမှ၊
နှင့် ဟ၊ နှောင်းယ ဥပြုရာ။

ပစ္စတ္တညေဝ=ပစ္စတ္တံ+ဝေ။ တညေဝ=တံ+ဝေ။
တဉ္စိ=တံ+ဟိ။ ဝေဉ္စိ=ဝေံ+ဟိ။

၁၈။ နောက်၌ ဝေ ဖြစ်စေ၊ ဟိနိပါတ်ဖြစ်စေရှိလျှင် ရှေ့နိဂ္ဂ
ဟိတ်ကို ဥပြု။

ရှုပ်တုက်။ ။ ပစ္စတ္တညေဝကို “ပစ္စတ္တံ+ဝေ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တွံ၏
နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဥပြု၊ ဥဗျည်းကို နောက်သို့ကပ်၊ ဥဒ္ဒေဘော်လာ၊
ပစ္စတ္တညေဝ ပြီး၏။ တံ+ဟိ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဥပြု၊ ဥဗျည်းကို ဟိသို့
ကပ်၊ တဉ္စိ ပြီး၏။

[ဆောင်] ၁၉။ သံမှာဗိန္ဒု၊ မှတ်ရှုတဖန်၊ သဗ္ဗနာမ်ယ၊ နှောင်းက
ဗိန္ဒု၊ ဤ ၂-ခုမှာ၊ နှောင်း ယပါ၊ ရံဝါ ဥကိုပြု။

သညောဂေါ	သံ+ယောဂေါ
သညုတ္တံ	သံ+ယုတ္တံ
ယညဒေဝ	ယံ+ယဒေဝ

၁၉။ သံ၌ရှိသော ဗိန္ဒုကို၎င်း၊ သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်းမှ ယ အက္ခရာနောက်
၌ရှိသော ဗိန္ဒုကို၎င်း နောက် ယဗျည်းနှင့်တကွ ဥပြု။

ရှုပ်တုက်။ ။ သညောဂေါကို “သံ+ယောဂေါ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သံ၏
နိဂ္ဂဟိတ်ကို ယဗျည်းနှင့်တကွ ဥပြု၊ ဥဒ္ဒေဘော်လာ၊ ပြီး၏။ ယံ+
ယဒေဝ၌ ယံ၏ နိဂ္ဂဟိတ်ကို နောက် ယဗျည်းနှင့်တကွ ဥပြု၊ ဥ
ဒ္ဒေဘော်လာ၊ ပြီး၏။

သဒ္ဒါအကျဉ်း

[ဆောင်] ၂၀။ နောက်၌ သရ၊ ရှိတုံကမ္မ၊ ရှေ့မှန်ဂ္ဂဟိ၊ လျော်စွာ
ကြည့်၊ ပြုဘိ မနှင့် ဒ။

တမဟံ = တံ+အဟံ။ ယမာဟု = ယံ+အာဟု
ယဒနိစ္စံ = ယံ+အနိစ္စံ။ တေဒဝေါစ = တေံ+အဝေါစ

၂၀။ နောက်၌ သရရှိလျှင် ရှေ့မှန်ဂ္ဂဟိတ်ကို (မ်, ဒ်) တခုခုပြု။

ရုပ်တူကံ။ ။ တမဟံကို “တံ+အဟံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တံ၏ နိဂ္ဂဟိတ်ကို
(မ်) ပြု၊ မ်ဗျည်းကို နောက် အ-သို့ကပ်၊ တမဟံ ပြီး၏။ ယံ+အနိစ္စံ၌
ယံ၏ နိဂ္ဂဟိတ်ကို (ဒ်) ပြု၊ ဒ်ဗျည်းကို နောက် အ-သို့ကပ်၊ ပြီး၏။

အာဂမသဒ္ဒါ

[ဆောင်] ၂၁။ ကပ်ဖွယ်သရ၊ ရှိတုံကမ္မ၊ ယ-ဝ-မ-ဒ၊ န-တ-
ရနှင့်၊ လ-ဂ ကိုးထွေး၊ ဗျည်းချည်ပေး၊ လာလေ
သင့်ရာရှု။

နယိမဿ = န+ဣမဿ ဝုဒိက္ခတိ = ဥ+ဒိက္ခတိ
လဟုမေဿတိ လဟု+ဧဿတိ
သမ္ပဒညာ = သမ္ပာ+အညာ ယသ္မာတိဟ = ယသ္မာ+ဣဟ
သပ္ပိ ရေဝ = သပ္ပိ+ဝေ ဆဋ္ဌဘိညာ = ဆ+အဘိညာ

၂၁။ နောက်၌ ကပ်စရာ သရ ရှိလျှင် ယဗျည်း စသော အက္ခရာဇု-လုံး
လာ၏။ ယ စသည်၌ သရ မပါစေရာ၊ ဗျည်းချည်းလာစေရသည်။

ရုပ်တူကံ။ ။ နယိမဿကို “န+ဣမဿ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ န နောင် ယဗျည်း
လာ၊ နယိမဿ ပြီး၏။ ဂ ဗျည်းလာရာ ပုံစံကို နောက်သုတ်၌ တွေ့လတံ့။
[ဆဋ္ဌဘိညာ၌ “လ=ဋ္ဌ” သဘောတူသောကြောင့် ဋ ဗျည်းလာ။]
ပါဠိသိက္ခာ-၉

[ဆောင်] ၂၂။ ဗျည်းနှောင်း လေရာ၊ တချို့မှာ၊ ဩစါ
လာအောင်ပြု။

အတိပ္ပဂေါခေါ
ပရောသတံ
ပရောသဟံသံ
ပရောပဏ္ဏာသံ

အတိပ္ပ+ခေါ
ပရ+သတံ
ပရ+သဟံသံ
ပရ+ပဏ္ဏာသံ

၁၂။ နောက်က ဗျည်းနှောင်းလျှင် ဩသရပါ လာ၏။

ရှုပ်တွက်။ ။ အတိပ္ပဂေါခေါကို “အတိပ္ပ+ခေါ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ နောက်
ခ ဗျည်းကြောင့် ဩလာ၊ ရှေ့သုတ်ဖြင့် ဂဗျည်းလာ၊ အတိပ္ပဂေါခေါ
ပြီး၏။ ပရ+သတံ၌ သ ဗျည်း၏ ရှေ့၌ ဩသရလာ၊ ရ၏ အ-
နောက် ဩသိကပ်၊ ပရောသတံ ပြီး၏။

[ဆောင်] ၂၃။ ရွတ်၍ကောင်းမှု၊ အကြောင်းပြုကာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်
သာ၊ လာအောင် တချို့ပြု။

စက္ခု ဥဒပါဒိ
အဝံသိရော
ယာဝဉ္ဇိဓံ
အဏုထူလာနိ

စက္ခု+ဥဒပါဒိ
အဝ+သိရော
ယာဝ+စ+ဣဓ
အဏု+ထူလာနိ

၂၃။ ရွတ်ဆို၍ ချောမော ကောင်းမှုနှင့်အောင် တရံတခါ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။

ရှုပ်တွက်။ ။ စက္ခုဥဒပါဒိကို “စက္ခု+ဥဒပါဒိ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ကျနောက်
၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ စက္ခု ဥဒပါဒိ ပြီး၏။ ယာဝ+စ+ဣဓံ ဝနောက်
နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဥပြု၊ စသိကပ်၊ ဉ္ဇိ အသရကိုချေ၊ ဣ
သိကပ်၊ ပြီး၏။

သဒ္ဒါစာကျမ်း

နိဂ္ဂဟိတလောပသဒ္ဒါ

[ဆောင်] ၂၄။ ရွတ်လွယ်စေကြောင်း၊ ဆန်းလည်း ကောင်းဖို့၊
သရနှောင်းစေ၊ ဗျည်းနှောင်းစေ၊ ချေလေနိဂ္ဂဟိတ်စု။

စာသဟံ

ဝိဒ္ဓနဂ္ဂံ

အဒါသဟံ

တထာဂတဟံ

ဝေဟံ

ကျာဟံ

အရိယသစ္စာနဒဿနံ

ဗုဒ္ဓါနိဿာသနံ

သဒရတ္ထော

စိရပ္ပဝါသိ

ဂန္ထိကာမော

တသံ+အဟံ

ဝိဒ္ဓနံ+အဂ္ဂံ

အဒါသိ+အဟံ

တထာဂတံ+အဟံ

ဝေ+အဟံ

ကိ+အဟံ

အရိယသစ္စာနံ+ဒဿနံ

ဗုဒ္ဓါနံ+သာသနံ

သံ+ရတ္ထော

စိရံ+ပဝါသိ

ဂန္ထိ+ကာမော

၂၄။ ရွတ်၍ လွယ်ကူ ချောမောအောင် ဖြစ်စေ၊ ဂါထာ စီရင်၍
ဆန်းကောင်းအောင် ဖြစ်စေ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေနိုင်၏။

ရုပ်တုက်။ ။ တာသဟံကို “တသံ+အဟံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သံ၏
နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေ၊ နောက် အ ကို အာဒိသပြု၊ တာသဟံ ပြီး၏။
နောက်ရုပ်များကိုလည်း ဆရာက တွက်ပြပါ။ စိရံ+ပဝါသိ၌ ရံ၏
နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေ၊ ပ ဒွေဘော်လာ၊ စိရပ္ပဝါသိ ပြီး၏။ [ရွှေ၌ တမျိုး
တွက်ပြခဲ့သေး၏။]

[ဆောင်] ၂၅။ နိဂ္ဂဟိတ်မှ၊ နောက်၌ကျသည်၊ ဣဝ-ဣတိ၊ ဣဒါနိ
နှင့်၊ အသိ-ဝေ၊ အပိစလတ်၊ သရမှတ်၊ ဝိကပ်
ချေဖျက်ပြု။

ပုဒ်စပ်

ပုဒ်ဖြတ်

ကိန္တိ
အဘိနန္ဒါန္တိ
ဥတ္တတံ
စက္ကံ
ကလိန္ဒာနိ
ကိုဒါနိ
တံသိ
ဣဒံပိ
ဥတ္တရိပိ
ဒါတံပိ
သဒိသံဝ

ကိ + ဣတိ
အဘိနန္ဒါ + ဣတိ
ဥတ္တတံ + ဣဝ
စက္ကံ + ဣဝ
ကလိ + ဣဒါနိ
ကို + ဣဒါနိ
တံ + အသိ
ဣဒံ + အပိ
ဥတ္တရိ + အပိ
ဒါတံ + အပိ
သဒိသံ + ဝေ

၂၅။ နိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်၌ ကျရောက်သော ဣဝ စသည်တို့၏ သရ
ကိုချေ။ ရုပ်တူက-ကိန္တိကို “ကိ + ဣတိ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဣသရကိုချေ။
ကိန္တိ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂ-သုတ်ဖြင့် (နိ)ပြု၊ နိ ဗျည်းကို နောက်တံသိကပ်၊
ကိန္တိပြီး၏။ ကျန် ရုပ်များကိုလည်း တွက်ပြပါ။

သန္တိအကျဉ်း

[ဆောင်] ၂၆။ သရတလုံး၊ ဗျည်း ၂-၃ မျှ၊ တွဲယှဉ်ကမ္မ၊
သံယောဂဆို၊ ထိုကို တသီး၊ အတူဗျည်းတွင်၊
တလုံးလျှင်၊ အစဉ် ချေဖျက်လေ။

ပုဒ်စပ်

ပုဒ်ဖြတ်

ဝေံသ

ဝေံ+အဿ

ပုပ္ဖံသာ

ပုပ္ဖံ+အဿာ

အဂျာဂါရံ

အဂ္ဂိ+အာဂါရံ

ဝုတျဿ

ဝုတ္တိ+အဿ

၂၆။ သရ တလုံး၌ ဗျည်း ၂-လုံး ၃-လုံး တွဲယှဉ် နေသည်ကို “သံယောဂ=သံယုဂ်” ဟု ခေါ်၏။ [သံယောဂ=ယှဉ်တွဲခြင်း။] ထိုဗျည်း တို့တွင် (ဥပမာ-ဿဗျည်း ၂-လုံးသည် သဘောတူ၏) ထိုသဘောတူ ဗျည်း ၂-လုံးရှိလျှင် တလုံးကိုချေ။

ရှုပ်ကွက်။ ။ဝေံသကို “ဝေံ+အဿ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ် နောက်က အသရကို ရှေ့သုတ်ဖြင့် ချေ၊ ဿဗျည်း ၂-လုံးတွင် တလုံးကို ဤ သုတ် ဖြင့် ချေ၊ ဝေံသ ပြီး၏။

အဂ္ဂိ+အာဂါရံ၌ ဂ္ဂိ၏ ဣကို ၁၁-သုတ်ဖြင့် (ယ်) ပြု၊ ယ် ဗျည်းကို အာ သို့ကပ်၊ ဂ္ဂ ဗျည်းကို ယာ သို့ကပ်၊ ဂ္ဂ ၂-လုံးတွင် တလုံးကို ဤ သုတ်ဖြင့်ချေ၊ ဝုတ္တိ+အဿကို ၁၁-သုတ်၌ တွက်ပြခဲ့ပြီ။

အာဒေသသန္တိ

[ဆောင်] ၂၇။ နှောင်းလျက် တိတိ သရရှိက၊ အဘိ အပ္ပ၊
အဓိပြု၊ အဇ္ဈ ဖြစ်အောင်ပြု။

အတ္ထုဒိရိတံ	အဘိ+ဥဒိရိတံ
အပ္ပက္ခာနံ	အဘိ+အက္ခာနံ
အပ္ပဂ္ဂတော	အဘိ+ဥဂ္ဂတော
အဇ္ဈောကာသော	အဓိ+ဩကာသော
အဇ္ဈာဂမာ	အဓိ+အာဂမာ
အဇ္ဈုပဂတော	အဓိ+ဥပဂတော

၂၇။ နောက်၌ သရရှိလျှင် အဘိကို အပ္ပ၊ အဓိကို အဇ္ဈပြု။
 ရုပ်တူကံ။ ။အတ္ထုဒိရိတံကို “အဘိ+ဥဒိရိတံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အဘိကို
 အပ္ပပြု၊ ဗ္ဗ၏ အသရကိုချေ၊ နောက် ဥသ္မိကပ်၊ အတ္ထုဒိရိတံ ပြီး၏။
 အဓိ+ဩကာသော၌ အဓိကို အဇ္ဈပြု၊ ဇ္ဈ၏ အသရကိုချေ၊ နောက်
 ဩသ္မိကပ်၊ ပြီး၏။

[ဆောင်] ၂၈။ ရံတခါရှိ၊ ပုဒ် ပတိ၊ ပဋိဖြစ်အောင်ပြု။

ပဋိဂ္ဂိ	ပတိ+အဂ္ဂိ
ပဋိဟညတိ	ပတိ+ဟညတိ
ပဋိရူပဒေသဝါသောစ	ပတိ+ရူပဒေသဝါသောစ

၂၈။ ပတိသည် မူလပုဒ်တည်း၊ ထိုပတိကို တရံတခါ၌ ပဋိပြု။
 ရုပ်တူကံ။ ။ပဋိဂ္ဂိကို “ပတိ+အဂ္ဂိ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပတိကို ပဋိပြု၊ တိ၏
 ဣကိုချေ၊ နောက် အသ္မိကပ်၊ ပြီး၏။

[ဆောင်] ၂၉။ ဗျည်းနှောင်းလေက၊ ချို၊ အဝ၊ သြ-မျှ ဖြစ်အောင်ပြု။

သြနဒ္ဒေါ
သြဝဒတိ

အဝ + နဒ္ဒေါ
အဝ + ဝဒတိ

၂၉။ ဗျည်းနှောင်းလျှင် တချို့ အဝကို သြပြု။
ရုပ်တွက်။ ။ သြနဒ္ဒေါကို “အဝ + နဒ္ဒေါ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အဝကို သြပြု၊
သြနဒ္ဒေါ ပြီး၏။

ဥပသာရနိပါတ်

၃၀။ ပ-ပရာ ဟု၊ နိ နိ ဥ၊ သံ-ဒု ဝိ အဝ။

၃၁။ အနု ပရိ၊ အဘိ-မိ၊ ပတိ သု-အာပြု။

၃၂။ အတိ အပ၊ အပိမျှနှင့်၊ ဥပ တသွယ်၊ ပေါင်း နှစ်ဆယ်၊
မှတ်ဖွယ် ဥပသာရ။

၃၃။ စ ဝါ ဟေ အဟေ၊ ရေ အရေ၊ သုဝေ သေ့ အဇ္ဇေ။

၃၄။ ယထာ တထာ၊ ယာဝတာ၊ ယာဝါ တာဝ ပြု။

၃၅။ ဥပရိ-အန္တော၊ တိရော သြရံ၊ ပါရံ ဟေဋ္ဌာ၊ စသည်မှာ၊
များစွာ နိပါတ။

ပြုအပ်ခဲ့သော ပ-ပရာ စသည်ကား ဥပသာရ ၂၀-တည်း။ ထို ၂၀-ကို လင်္ကာအတိုင်း ဆရာက ရေတွက်ပြပါ။ နိပါတ်ပုဒ်တို့ကား အလွန် များ၏။ စ၊ ဝါ၊ ဟေ၊ အဟေ၊ ရေ၊ အရေ၊ သုဝေ၊ သေ့၊ အဇ္ဇေ၊ ယထာ၊ တထာ စသည်ဖြင့် လင်္ကာကြည့်၍ ပြောပြပါ။

သဒ္ဒါအကျဉ်း ပြီး၏။

သမာဿအကျဉ်း

[ဆောင်] ၁။ နဂိုသော်ကား၊ ပုဒ်တွေများလည်း၊ တပီးပုဒ်ဖြစ်၊
တနက်ဖြစ်အောင်၊ ကျစ်လစ် ပေါင်းစပ်၊ ချုံးချဉ်း
အပ်၊ သမာဿ ခေါ်ကြရာ။

၂။ ဗျ-ကမ်-ဒိ-တပ်၊ ဗ-ဒွန္တတ်၊ ခြောက်ရပ် သမာဿ။

သမာဿအပြား။ ။ပုဒ် ၂-ပီးကိုဖြစ်စေ၊ ၃-ပုဒ် ၄-ပုဒ် စသော
ပုဒ်အများကို ဖြစ်စေ၊ တနက်ထည်း တဝိဘတ်ထည်း တပုဒ်ထည်း
ဖြစ်အောင် ချုံးမှု ချဉ်းကပ် စပ်ထားမှုကို “သမာဿ” ဟု ခေါ်၏။
ထို သမာဿသည် အဗျယိဘော၊ ကမ္မဓာရည်း၊ ဒိဂ္ဂ၊ တပျုရိသ်၊
ဗဟုဗ္ဗိဟိ၊ ဒွန် ဟု ပေါ်ပြား၏။

က။ အဗျယိဘောသမာဿ

[ဆောင်] ၃။ ဥပသာရ၊ နိပါတ်ကို၊ အဗျယဆိုဘိ၊ ထို၏
အနက်၊ ပြဋ္ဌာန်းလျက်ပေ၊ ရှေ့ကနေ၊
ခေါ်လေ အဗျယိဘော။

၃။ ဥပသာရနိပါတ်ပုဒ်များကို “အဗျယ” ဟု ခေါ်၏။ ဥပနဂရံဉ္စ
ဥပ တပုဒ်၊ နဂရံ တပုဒ် ဟု ၂-ပုဒ်ရှိ၏။ ဥပသည် ဥပသာရ
ပုဒ်တည်း။ ထိုဥပသာရပုဒ်သည် ရှေ့က နေ၏။ “ဥပ=အနီး+

နဂရ=မြို့” ဟု ၂-နက်ရှိရာ၌လည်း “ဥပ နဂရံ=မြို့အနီး” ဟု ဥပပုဒ်၏ အနက်က ပြဋ္ဌာန်းလျက် လိုရင်းဖြစ်လျက် ရှိ၏။

နဂိုက ၂-ပုဒ် ဖြစ်သော်လည်း ဥပနဂရံဟု သမာဿ်စပ်ထား သောအခါ တဝိဘတ်ဆုံးသော တပုဒ်ထည်းသာ ဖြစ်တော့၏။ နဂိုက ၂-နက် ရှိသော်လည်း မြို့အနက်က ပဓာန မဟုတ်။ မြို့၏ အနီး ဆိုတဲ့ အနီးအနက်သာ ပဓာန ရတော့၏။ ထိုသို့ တပုဒ်ထည်း ဖြစ်၍ တနက်ထည်းသာ ရသောကြောင့်လည်း “သမာဿ်” ဟု ခေါ်ရ၏။ ဥပ-ဟူသော အဗျယပုဒ်လည်း ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ဥပနဂရံကို အဗျယိဘောသမာဿ်ဟု ခေါ်ရသည်။

သင်နည်းမှတ်ချက်။ ။ လင်္ကာမျှလောက်ကိုသာ နှုတ်တက် အရ ကျက် ပါ။ ပုံစံများသည် အရကျက်ဖို့ မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် များများ ထုတ်ပြထားပါသည်။ ပဌမရက်၌ ပုဒ်အနက် မှန်အောင် အားလုံး ရွတ်ဆို၍ ဖတ်ပါစေ။ နောက်ရက်၌ စာသင်သားများကို ၂-စု ခွဲပါ။ တစုက စာအုပ်ကြည့်၍ “ဥပနဂရံ” ဟု သံပြိုင်ရွတ်ပါ။ နောက်တစုက စာအုပ်မကြည့်ပဲ “မြို့၏+အနီး=မြို့အနီး” ဟု သံပြိုင် ရွတ်ပါ။ အပြန်အလှန် တစုက “မြို့၏အနီး=မြို့အနီး” ဟု မြန်မာလို ရွတ်လျှင် အခြားတစုက “ဥပနဂရံ” ဟု ပါဠိလို ရွတ်ပါစေ။ ပျော်ပျော်နှင့် စာတတ်လွယ်သော သင်နည်း ဖြစ်ကြောင်းကို ကောင်းကောင်းသိလျှင် ကိုယ်တိုင်လည်း ပို့ချကြပါ။

ပုံစံများ

ဥပနဂရံ၊ မြို့၏+အနီး (မြို့အနီး)။

နိဒ္ဒရထံ၊ ပူပန်မှု၏+မရှိခြင်း (ပူပန်မှု မရှိခြင်း)။

အနုရထံ၊ ရထား၏+နောက် (ရထားနောက်)။

အနုဝါတံ၊ လေအား+အလျော် (လေစုန်)။

အနုသောတံ၊ ရေအယဉ်အား+အလျော် (ရေစုန်)။

ပဋိဝါတံ၊ လေ၏+ဆန့်ကျင်ဘက် (လေဆန်)။

ပဋိသောတံ၊ ရေအယဉ်၏+ဆန့်ကျင်ဘက် (ရေဆန်)။

ပစ္စုတ္တံ (ပတိ+အတ္တံ)၊ မိမိ မိမိ၊ အသီးအသီး၊ ကိုယ်စီကိုယ်စီ။

အာကုမာရံ၊ သတ္တိသားတိုင်အောင်။

အာပါဏကောဋိကံ၊ အသက် အစွန့်တိုင်အောင် (အသက်ဆုံးသည့် တိုင်အောင်)။

သုဘိက္ခံ၊ ထမင်း၏+ပြည့်စုံခြင်း (သာယာဝပြောခြင်း၊ အစာ ပေါ်ခြင်း)။

ဒုဗ္ဗိက္ခံ၊ ထမင်း၏+မရှိခြင်း (ငတ်မွတ် ခေါင်းပါးခြင်း၊ အစာ ရှားခြင်း)။

ယထာဝုစုံ၊ အကြင်အကြင် ကြီးသူတို့ (ကြီးစဉ် ငယ်လိုက်)။

ယထာသတ္တိ၊ အကြင်အကြင် သတ္တိရှိတိုင်း (သတ္တိရှိသလောက်)။

ယထာဗလံ၊ အကြင် အကြင် အားစွမ်းရှိတိုင်း (အားစွမ်း ရှိ သလောက်)။

ယထာက္ကမံ၊ အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း (အစဉ်အားလျော်စွာ)။
ယာဝဇီဝံ-ယာဝတာယုကံ၊ အသက်အပိုင်းအခြားအတိုင်း (အသက်
ရှည်သမျှ)။

ယာဝဇတ္တံ (ယာဝ + အတ္တံ)၊ အလိုရှိတိုင်း (အလိုရှိသလောက်)။

တိရောပဗ္ဗတံ၊ တောင်၏ တဘက် (တောင့်ဟိုဘက်)။

အန္တောပါသာဒံ၊ ပြာသာဒ်၏ + အတွင်း (ပြာသာဒ်ထဲ)။

အန္တောဝဿံ၊ ဝါ၏ + အတွင်း (ဝါတွင်း၊ မိုးတွင်း)။

ဗဟိနဂရံ၊ မြို့၏ + အပ (မြို့ပ၊ မြို့ပြင်ဘက်)။

ဥပရိပါသာဒံ၊ ပြာသာဒ် + အထက် (ပြာသာဒ်ထက်)။

ဟောဋ္ဌာမဉ္ဇံ၊ ညောင်စောင်း၏ + အောက် (ညောင်စောင်းအောက်)။

ပုရောဘတ္တံ၊ ထမင်းစားရာ ကာလ၏ + ရှေ့ (နံနက်အခါ)။

ပစ္စာဘတ္တံ၊ ထမင်းစားရာ ကာလ၏ + နောက် (နေလွဲအခါ)။

ဩရဂဂံ၊ ဂင်္ဂါမြစ်၏ + ဤဘက်ကမ်း။

ပါရဂဂံ၊ ဂင်္ဂါမြစ်၏ + ဟိုဘက်ကမ်း။

သ မက္ခိကံ၊ ယင်ကောင်နှင့်တကွ (ယင်ကောင်ပါ မကျန်)။

အဗျယိဘောသမာသ် ပြီး၏။

ခ။ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်

[သေဘင်] ပဒနုဓ်ဆူ၊ အရတူ၊ မှတ်ယူ ကမ္မဓာရယ။

၄။ “မဟာန္တော-မြတ်သော+ပုရိသော-ယောကျ်ား” ဟူရာ၌ မြတ် သူလည်း ယောကျ်ား၊ ယောကျ်ားလည်း မြတ်သူ၊ ဤသို့ ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ် အရ တူသော သမာသ်ကို “ကမ္မဓာရည်း” ဟု ခေါ်၏။ မဟာန္တော+ပုရိသောဟု ၂-ဝိဘတ်ဆုံးသော ၂-ပုဒ်ဖြစ်ရာမှ “မဟာ ပုရိသော” ဟု တဝိဘတ်ဆုံးသော တပုဒ်ထည်းဖြစ်၍ “ယောကျ်ား မြတ်” ဟု တနက်ထည်း ရသောကြောင့် သမာသ်လည်း ဖြစ်သည်။

ပုံစံများ

- မဟာပုရိသော၊ မြတ်သော ယောကျ်ား (ယောကျ်ားမြတ်)။
- မဟာဗ္ဗလံ၊ ကြီးသောအား (အားကြီး)။
- သန္တပုရိသော (သပုရိသော)၊ ချီးမွမ်းအပ်သော ယောကျ်ား (သူတော်ကောင်း)။
- နီလပ္ပလံ၊ ညိုသောကြာ (ကြာညို)။
- ဗြာဟ္မဏဒါရိကာ၊ ပုဏ္ဏားသူငယ်မ (ပုဏ္ဏားမငယ်)။
- ခတ္တိယကညာ၊ မင်းမျိုး သတို့သမီး (မင်းသမီး)။
- သာရိပုတ္တတ္ထေရာ၊ သာရိပုတြာထေရ်။
- သုမေဓပဏ္ဍိတော၊ သုမေဓာ ပညာရှိ (သုမေဓာ သုဓမ္မိန်)။
- သိတုဏှံ၊ အေးလည်းအေး ပူလည်းပူသော အစာ။
- ပုဒ္ဂါဒိစ္စော၊ နေမင်းနှင့် တူကော်မူသော ဘုရား (ဘုရား တည်း ဟူသော နေမင်း)။

ဓမ္မသညာ၊ တရားဟု ဖြစ်သော သညာ။
 ဓမ္မသင်္ခါတော၊ တရားဟု ဆိုအပ်၏။
 ဓမ္မသမ္ပတော၊ တရားဟု သမုတ်အပ်၏။
 ပါဏသညာ၊ သတ္တဝါဟု ဖြစ်သော သညာ။
 အနိစ္စသညာ၊ အနိစ္စဟု ဖြစ်သောသညာ။
 ဓိတုသညာ၊ သမီးဟု ဖြစ်သောသညာ (သမီးအမှတ်)။
 အတ္တဒိဋ္ဌိ၊ အတ္တဟု ဖြစ်သောအယူ။
 သဒ္ဓါဓနံ၊ သဒ္ဓါသာလျှင် ဥစ္စာ။
 စက္ခုန္ဓိယံ၊ စက္ခုလည်ပင် ဣန္ဒြေ။
 ရူပါရမဏံ၊ အဆင်းလည်ပင် အာရုံ။
 အပြာဟူဏော၊ ပုဏ္ဏားစစ် မဟုတ် (ပုဏ္ဏားတု)။
 အကုသလံ၊ အကုသိုလ် (ကုသိုလ်မဟုတ်၊ ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်)။
 အကတု၊ မပြုမူ၍ (မပြုပဲ)။
 ကဒန္တံ (ကဒ်+အန္တံ)၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်အစာ။
 ကာလဝဏံ၊ နည်းသော ဆား။
 ပါဝစနံ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော စကားကော်။
 သုဂဇ္ဇော၊ ကောင်းသော အနံ့။
 သုဂတိ၊ ကောင်းသောဂတိ (ကောင်းသော+ရောက်အပ်သောဘဝ)။
 ဒုဂ္ဂတိ၊ မကောင်းသော+ဂတိ (ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသုရကာယ်)။

ကမ္မဓာရည်းသမာဿ ပြီး၏။

၈။ ဒိဂုသမာသ်

[ဆောင်] ၅။ ကမ္မဓာရယ၊ သမာသပင်၊ ရှေ့က သင်္ချာ၊
ရှိုလေရာ၊ ဆင့်ကာ ဒိဂု ခေါ်။

၅။ “ကော+ပုဂ္ဂလော-တယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ရှေ့ပုဒ်နှင့်
နောက်ပုဒ် အရတူသောကြောင့် ကမ္မဓာရည်း အမည်ရသော
သမာသ်သည်ပင် ကောကဲ့သို့ သင်္ချာပုဒ် ရှေ့ရှိသောအခါ ဒိဂု
သမာသ်ဟု တဆင့်ထပ်၍ နာမည်ခေါ်ရသည်။

ပုံစံများ

- ကောပုဂ္ဂလော၊ တယောက်ထည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်။
- ဒိရတ္တံ၊ ၅-ညွှန်း။ (တိရတ္တံ၊ ၃-ညွှန်း။)
- တိလောကံ၊ ၃-ပါးသော လောက (၃-လောက)။
- စတုဿစွံ၊ ၄-ပါးသော သစ္စာ (သစ္စာ ၄-ပါး)။
- ပဉ္စသီလံ၊ ၅-ပါးသော သီလ (၅-ပါးသီလ)။
- ပဉ္စသိက္ခာပဒံ၊ ၅-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်။
- ဆဋ္ဌာယတနံ (ဆ+အာယတနံ)၊ ၆-ပါးသော အာယတန။
- သက္ကာဟံ၊ ခုနစ်ရက် (၇)ရက်။
- သတ္တဂေါဒါဝရံ၊ ၇-စင်းသော ဂေါဒါဝရီမြစ်။
- နဝလောကုတ္တရံ၊ ၉-ပါးသော လောကုတ္တရာ။
- သတယောဇနံ၊ တရာသော ယူဇနာ (ယူဇနာ တရာ)။
- ဒသ သဟဿ စက္ကဝါဠာနိ၊ တသောင်းသော စကြဝဠာတို့။

ဒိဂုသမာသ် ပြီး၏။

ဆ။ တပျုရိသ်သမာဿ်

[ဆောင်] ၆။ အံ စသည်ကျေ၊ ရှေ့ပုဒ်နေ၊ နောက်ကျေ ပဌမာ။
၇။ တပျုရိသ၊ နောက်ပုဒ်ရ၊ မှတ်ကြ အမြဲသာ။

၆, ၇။ ရှေ့ပုဒ်၌ အံဝိဘတ် စသော ဝိဘတ်ကျေ၍ နောက်ပုဒ်၌ ပဌမာ ဝိဘတ်ကျေသော သမာဿ်သည် တပျုရိသ် သမာဿ်မည်၏။ ထို တပျုရိသ်၌ နောက်ပုဒ်အနက်သာ ပဓာန ရ၏။ [ဘူမိ + ဂတောမ္ ဘူမိဂတော ဖြစ်ရာ၌ ဘူမိ ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ဝယ် အံဝိဘတ်ကျေ၏။ ထို ကျေသော ဝိဘတ်ကိုကြည့်၍ ဒုတိယာတပျုရိသ်၊ တတိယာ တပျုရိသ် စသည်ဖြင့် သိပါလေ။

ဒုတိယာဝိဘတ်ကျေပုံ

- (က) ဘူမိဂတော၊ မြေသို့ သွားသူ။
သုခပုတ္တော၊ ချမ်းသာသို့ ရောက်သူ။

တတိယာကျေပုံ

- (ခ) ဗုဒ္ဓဘာသိတော၊ ဘုရားသည် ဟောအပ်သော တရား။
သလ္လဝိဒ္ဓေါ၊ မြားဖြင့် ပစ်ခင်းအပ်သော သားကောင်။
သီလသမ္ပန္နော၊ သီလနှင့် ပြည့်စုံသူ။
ကျေနဝိသတိ၊ တခုဖြင့် ယုတ်လျော့သော နှစ်ဆယ်၊
ဝါ၊ ၁၉။ [ဧကေန + ဥုနာ + ဝိသတိ။]
အာဏရထော၊ မြင်းဖြင့် ကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထား
(မြင်းရထား)။ [အဿန + ယုတ္တော + ရထော။]

စတုတ္ထိကျေပုံ

(ဂ) ကထိနဒုဿံ၊ ကထိနံအလ္လိငှါ အပတ်။ ဝါ၊ ကထိနံလျာ အပတ်
(ကထိနံခင်းဖို့ အပတ်)။ [ကထိနဿ၊ ကထိနံ အလ္လိငှါ + ဒုဿံ၊
အပတ်။]

အာဂန္တုဟတတ္တံ၊ ဧည့်သည်တို့ အကျိုးငှါ ထမင်း
(ဧည့်သည်ကျေးဖို့ ထမင်း)။

ဗုဒ္ဓဒေယျံ၊ ဘုရားအား လှူသော ပန်း။

ပဉ္စမိကျေပုံ

(ဃ) မေထုနာပေတော၊ မေထုနံမူ ကင်းသူ။ [မေထုနာ +
အပေတော။]

နဂရနိဂ္ဂတော၊ မြို့မှ ထွက်သွားသူ။

ပိဏ္ဍပိတ ပတိက္ကန္တော၊ ဆွမ်းခံရာမှ ဖဲ့ခဲ့သည်။ [ဆွမ်းခံပြန်
လာသည်။]

စောရဘယံ၊ ခိုးသူမှ ကြောက်ခြင်း။

ဒုစ္စရိတဝိရတံ၊ ဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

ကမ္မဇံ၊ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်။ [ကမ္မတော + ဇေတံ။]

ဆဋ္ဌိကျေပုံ

(င) နုဇပုရိသော၊ မင်း၏ အချင်းယောက်ျား (မင်းခယောက်ျား)။

ရာဇပုတ္တော၊ မင်း၏သား (မင်းသား)။

ဗုဒ္ဓသာဝကော၊ ဘုရား၏ တပည့်။

ဒေဝရာဇာ၊ နတ်တို့၏ မင်း (နတ်မင်း)။

သတ္တမိကျေပုံ

(၈) ရူပသညာ၊ ရုပ်၌သညာ။

သံသာရဒုက္ခံ၊ သံသရာ၌ ဆင်းရဲ။

ဓမ္မရတော၊ တရား၌ မွေ့လျော်သူ။

စက္ခုဝိညာဏံ၊ စက္ခု၌ (မှီသော) ဝိညာဏံ။ [စက္ခုသွိ + နိဿိတံ + ဝိညာဏံ။]

ဝိကာလဘောဇနံ၊ နေလွဲအခါ၌ စားခြင်း။

ဣတ္ထိဓုတ္တော၊ မိန်းမတို့၌ ကြူးသူ (မိန်းမလိုက်စားသူ)။

ပဗ္ဗတဋ္ဌော၊ တောင်၌ တည်သူ။

ပကံဇံ၊ ညွှန်၌ဖြစ်သော ကြား။

တပျုရိသံသမာဿိ ပြီး၏။

၁။ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာဿိ

[ဆောင်] ၈။ သမာဿိပုဒ်တွင်၊ မပါဝင်ရာ၊ ထိုပဒ်၊ အညပဒ်ခေါ်။

၉။ ထို အညပုဒ်၊ အရထုတ်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိခေါ်။

၈-၉။ သမာဿိစပ်အပ်သော ပုဒ်ကို “သကပဒ=မိမိပုဒ်”ဟု ခေါ်၏။ ထိုသမာဿိစပ်အပ်သောပုဒ်တွင် မပါဝင်သော ပုဒ်ကို “အညပဒ (အညပုဒ်)”ဟု ခေါ်၏။ [အည=သမာဿိပုဒ်မှ တပါးသော + ပဒ=ပုဒ်။] ထို အညပုဒ်၏အနက်ကို ဟောသော သမာဿိသည် ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာဿိ မည်၏။

သဟ+ဝိဟက္ကေန၊ ၂-ပုဒ်သည် သမာသ်စပ်အပ်သော ပုဒ်တည်း။
 သဝိတက္ကော-ဟု သမာသ် ဖြစ်သောအခါ သဟ အနက်လည်း ပဓာန
 မဟုတ်၊ ဝိတက္ကေန အနက်လည်း ပဓာနမဟုတ်၊ ပြင်ဘက်က ဓမ္မောပုဒ်
 ၏ အနက်သာ ပဓာန ဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် “သဝိတက္ကော၊ ဝိတက်
 နှင့် တက္ကဖြစ်သောတရား” ဟု အနက်ပေးရသည်။

ပုံစံများ

- သဝိတက္ကော၊ ဝိတက်နှင့် တက္ကဖြစ်သော တရား။
- အာဂတ သမဏော၊ ရောက်လာကြသော ရဟန်းတို့ ရှိသော အာ
 ရာမံ=(ရဟန်းတို့ လာရောက်အပ်သော အာရာမံ)။
- ဇိတိန္ဒြိယော၊ အောင်အပ်ပြီးသော ဣန္ဒြေရှိသော ရဟန်း=(ဣန္ဒြေ
 တို့ကို အောင်ပြီးသောရဟန်း)။
- ဇိတမာရော၊ အောင်အပ်ပြီးသော မာရ်ရှိသော ဘုရား=(မာရ်ကို
 အောင်ပြီးသော ဘုရား)။
- ဒိန္နသုကော၊ ပေးအပ်သော အခွန်ရှိသောမင်း=(အခွန်ပေးရာမင်း)။
- နိဂ္ဂတဇနော၊ ထွက်ခွါသော လူတို့ရှိရာရွာ=(လူတို့ထွက်ခွါရာရွာ)။
- ဆိန္နဟတ္ထော၊ ပြတ်သော လက်ရှိသူ=(လက်ပြတ်ရှိသူ)။
- သမ္ပန္နသဿော၊ ပြည့်စုံသော ကောက်စပါးရှိရာ ဇနပုဒ်=(ကောက်
 စပါးတို့ပြည့်စုံရာ ဇနပုဒ်)။

ဗဟုဗိဟိသမာသ် ပြီး၏။

၈။ ဒွန်သမာဿိ

ဆောင်] ၁၀။ ၂-ပုဒ် ၃-ပုဒ်၊ စသည်ထုတ်ပေ၊ တွဲလေသမျှ၊
ပုဒ်နက်ရ၊ မှတ်ကြ ဒွန်သမာဿိ။

၁၁။ ကေဝုဇ်ချ၊ ဗဟုဝုဇ်ချ၊ နှစ်ဝ ရှိသည်မှတ်။

၁၀။ ၂-ပုဒ်တွဲတွဲ ၃-ပုဒ်စသည်တွဲတွဲ၊ တွဲသမျှ ပုဒ်အားလုံး၏
အနက်ကို(အတွဲလိုက်) ရသော သမာဿိသည် ဒွန်မည်၏။

၁၁။ “စက္ခုသောတံ” စသည်ဖြင့် ကေဝုဇ်ချရသော ဒွန်လည်း
ရှိ၏။ “သမဏဗြာဟ္မဏာ”ဟု ဗဟုဝုဇ်ချရသော ဒွန်လည်း ရှိ၏။

ပုံစံများ

စက္ခု သောတံ၊ မျက်စိ နား=(မျက်စိနှင့် နား)။

ဂီတ ဝါဒီတ္ထံ၊ သီဆို တီးမှုတ်ခြင်း။

ဖာလ ပါဇနံ၊ ထွန်သွား နှင်တံ။

ဟတ္ထိ အဿံ၊ ဆင်၊ မြင်း။

ခုံသ မကသံ၊ မှက်၊ ခြင်။

အဟိ နကုလံ၊ မြေ၊ မြေပါ။

သီလ ပညာဏံ၊ သီလ၊ ပညာ။

အဇေဋ္ဌဏံ၊ ဆိတ်၊ သိုး၊ (အဇေဋ္ဌကာ-ဟုလည်း ရှိ၏)။

သမဏဗြာဟ္မဏာ၊ ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့။

ဒွန်သမာဿိ ပြီး၏။

သမာဿိကကျမ်း ပြီးပြီ။

တဒ္ဒိတ်အကျဉ်း

[ဆောင်] ၁။ နာမ်ပုဒ်အများ၊ အနက်ထွားအောင်၊ စီးပွားကိုပြု၊
ပစ္စည်းစု၊ မှတ်ရှု တဒ္ဒိတ်ခေါ် ။

တဒ္ဒိတ်ခေါ်ရပုံ “တံ+ဟိတ” ပုဒ်မှ ဟကို ဝပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဒပြု၍ “တဒ္ဒိတ” ပုဒ် ဖြစ်လာရသည်။ တေသံ၊ ထိုနာမ်ပုဒ် တို့၏+ဟိတံ၊ စီးပွားဖြစ်သော ပစ္စည်းသည်။ တဒ္ဒိတံ၊ တဒ္ဒိတ် မည်၏။ “ဝသိဋ္ဌော” ဟူသော နာမ်ပုဒ်သည် “ဝသိဋ္ဌ” မည်သော ရသေ့ တဦးကို ဟော၏။ ထို ဝသိဋ္ဌဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း သက်၍ “ဝါသိဋ္ဌော” ဟု ဖြစ်သောအခါ “ဝသိဋ္ဌ၏သား” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “၏+သား” ဟူသောအနက်သည် တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း ကြောင့် တိုးတက်လာသော အနက် (စီးပွား) တည်း။ ဤသို့လျှင် နာမ်ပုဒ်များနောင် တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းသက်လျှင် အနက်ဟမျိုး တိုးတက် လာသောကြောင့် တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းများကို “နာမ်ပုဒ်တို့၏ စီးပွား” ဟု ဆိုရပေသည်။

တဒ္ဒိတ်အပြား

[ဆောင်] ၂။ အပစ္စု-နေကတ်၊ အထွတ်သင်္ချာ၊ ဘာဝါဗျယ၊
ဤခြောက်ဝ၊ ပြားထ တဒ္ဒိတ်တည်း။

၂။ အပစ္စုတဒ္ဒိတ်၊ အနေကတ္တတဒ္ဒိတ်၊ အထွတ်တဒ္ဒိတ်၊ သင်္ချာ တဒ္ဒိတ်၊ ဘာဝတဒ္ဒိတ်၊ အဗျယတဒ္ဒိတ်အားဖြင့် ၆ မျိုးပြား၏။

၁။ အပစ္စတဒ္ဒိတ်

[ဆောင်] ၃။ သားနှင့် သမီး၊ မြေး မြစ်ကစ၊ ဆက်သမျှ၊ အပစ္စ အနက်ခေါ်။

၄။ ထိုအပစ္စ၊ အနက်ပြုဖို့၊ ကနှင့် ကာယန၊ ကာန ကေယျာ၊ ကိပီ ကိကော၊ ကိယော ကျ၊ ကဝ ကောရာ၊ ပစ္စည်းမှာ၊ လျော်စွာ သက်ရသည်။

၅။ ပစ္စည်း၌ က၊ ပါသမျှဝယ်၊ အစ သရာ၊ အ-ကို အာရေး၊ ဣဝဏ် တေည်း၊ ဩရေး ဥဝဏ်၊ လျော်ကန်အောင်၊ မှန်မှန်ပြုကာ၊ က ဗျည်းမှာ၊ မှန်စွာ ကျေရမည်။

၃။ ဝါသိဋ္ဌော၊ ဝသိဋ္ဌ၏ သား၊ မြေး၊ မြစ် စသည်။ ဝါသိဋ္ဌိ၊ ဝသိဋ္ဌ၏ သမီး၊ မြေးမ၊ မြစ်မ စသည်။ ဤသို့ သား သမီး မြေးမြစ် စသော အနက်များကို အပစ္စအနက် ဟု ခေါ်၏။ ထို အပစ္စအနက်၌ က-စသော ပစ္စည်းများ သက်ရသည်။

၄-၅။ က၊ ကာယန၊ ကာန၊ ကေယျ၊ ကိ၊ ကိက၊ ကိယ၊ ကျ၊ ကဝ၊ ကောရ ပစ္စည်းများတည်း။ ထိုပစ္စည်းများ၌ က အက္ခရာ ပါလျှင် ရှေ့ဆုံး သရကို “ဝုဒ္ဓိ” ခေါ်သော တိုးပွားမှု တမျိုး ပြုရ၏။ အ-ကို အာပြု၊ ဣဝဏ် (ဣ-ဤ) ကို ပြု၊ ဥဝဏ် (ဥ-ဥါ) ကို ဩပြုရသည်-ဟူလို။ ထို ကဗျည်းကိုလည်း ချေပစ်ရသည်။ ထိုအခါ “အ-အာယတန-အာန” စသည်တို့သာ ကျန်တော့၏။

ပုံစံများ

- (က) ဝါသိဋ္ဌော၊ ဝသိဋ္ဌ ရသေ့၏သား။ ဝါသိဋ္ဌိ၊ ဝသိဋ္ဌ ရသေ့၏သမီး။ [“ဝသိဋ္ဌာယ+အပစ္စံ” အနက်၌ ဣပစ္စည်း။]
- (ခ) ဝစ္ဆာယနော၊ ဝစ္ဆာနော၊ ဝစ္ဆရသေ့၏ သား။ ဝစ္ဆာယနိ၊ ဝစ္ဆာနိ၊ ဝစ္ဆရသေ့၏ သမီး။ ကစ္ဆာယနော၊ ကစ္ဆာနော၊ ကစ္ဆရသေ့၏ သား။ ကစ္ဆာယနိ၊ ကစ္ဆာနိ၊ ကစ္ဆရသေ့၏သမီး။ [“ဝစ္ဆာယ+အပစ္စံ” စသော အနက်၌ ဣာယန၊ ဣာန ပစ္စည်း။]
- (ဂ) ကတ္တိဏေယျော၊ ကတ္တိကာ၏သား။ ကတ္တိဏေယျီ၊ ကတ္တိကာ၏သမီး။ [“ကတ္တိကာယ+အပစ္စံ” အနက်၌ ဣယျပစ္စည်း။]
- (ဃ) ဒက္ခိ၊ ဒက္ခရသေ့၏ သား။ [“ဒက္ခာယ+အပစ္စံ” အနက်၌ ဣပစ္စည်း။]
- (င) သကျပုတ္တိကော၊ သကီဝင်မင်းသား၊ ဘုရား၏သား။ [သကျပုတ္တိယ+အပစ္စံ” အနက်၌ ဣပစ္စည်း။]
- (စ) သကျပုတ္တိယော၊ သကီဝင်မင်းသား၊ ဘုရား၏သား။ [ဣယပစ္စည်း။]
- (ဆ) ကောဏ္ဍညော၊ ကုဏ္ဍနိ၏သား။ [“ကုဏ္ဍနိယာ+အပစ္စံ” အနက်၌ ဣ။]
- (ဇ) ဩပဂဝေါ၊ ဥပဂု၏သား။ [“ ဥပဂုယ+အပစ္စံ” အနက်၌ ဣပစ္စည်း။]

(ဈ) ဝေဓဝေရော၊ မုဆိုးမ၏သား။ [“ဝိဓဝါယ+အပစ္စံ” အနက်၌
ဧကရပစ္စည်း။] သာမဏေရော၊ ဥပဇ္ဈာယ် ရဟန်း၏သား။
[“သမဏဿ+အပစ္စံ” အနက်၌ ဧကရ။] ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကို
“သမဏ”ဟု ဆိုလိုသည်။]

ရုပ်တုက်။ ။ “ဝသိဋ္ဌ”ဟု တည်း။ “ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ=ဝသိဋ္ဌ၏+သား”
ဟူသော အနက်၌ ဝသိဋ္ဌနောင် ဧကပစ္စည်းသက်၊ ဝ၏ အကို အာ
ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဣဗျည်းချေ၊ (ဝါသိဋ္ဌ+အ) ဋ္ဌ၏ အကိုချေ၊ နောက်
အသ္မိကပ် (ဝါသိဋ္ဌ)၊ သိဝိဘတ်သက်၍ သိကို သြပြု၊ ဝါသိဋ္ဌော
ပြီး၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရုပ်ပြီးပုံကို ဆရာက ပြောပြပါ။ [ကလေး
များကိုယ်တိုင် မတုက်ပါစေနှင့်။]

သင်နည်း။ ။ ရုပ် မတုက်စေပဲ စာသင်သားများကို ၂-စုခွဲ၍ တစုက
“ဝါသိဋ္ဌော”ဟု ဆိုလျှင် နောက်တစုက “ဝသိဋ္ဌ၏သား”ဟု
မြန်မာလို ဆိုပါစေ၊ တစုက မြန်မာလိုဆိုလျှင် နောက်တစုက
ပါဠိလို ဆိုပါစေ။

၂။ အနေကတ္ထတဒ္ဒိတ် ပဌမပိုင်း

[ဆောင်] ၆။ သံသဋ္ဌနှင့်၊ ဇရတိ စသည်၊ အနက်မှီ၊ သက်ပြီ
ဏိက တဲ့။

၆။ သံသဋ္ဌ၊ ရောနှောအပ်။ တရတိ၊ ကူး၏။ ဤသို့ စသော
အနက်များ၌ ဧကပစ္စည်း သက်၏။ ဤ ဧကပစ္စည်း၏ အနက်တွေ
ကား အလွန်များ၏။ ပုံစံ၌ သတိပြုပါလေ။

ပုံစံများ

- (က) တေလိကံ၊ နှမ်းဖြင့် ရောအပ်သော တောဇဉ်။ [“တိလေန+သံသဋ္ဌ”အနက်၌ ဖော်ပြသည်။]
- (ခ) နာဝိကော၊ လှေဖြင့်ကူးကတ်သူ (လှေသူကြီး)။ [“နာဝါယ+တရတိ”အနက်၌ ဖော်ပြသည်။]
- (ဂ) သာကဋ္ဌိကော၊ လှည်းဖြင့် လှည့်လည်(သွားလာ)သူ။ [“သက္ကဋ္ဌေန+တရတိ”အနက်၌ ဖော်ပြသည်။]
- (ဃ) သိသိကော၊ ဦးခေါင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်သူ (ခေါင်းရွက်ကူလီ)။ [“သိသေန+ပဟတိ”အနက်၌ ဖော်ပြသည်။]
- (င) ပါရဒါရိကော၊ သူ့မယားကို သွားလာသူ။ [“ပါရဒါရိ+ဂစ္ဆတိ”အနက်၌ ဖော်ပြသည်။] ပထိကော၊ ခရီးကိုသွားသူ။ [“ပထံ+ဂစ္ဆတိ”အနက်၌ ဖော်ပြသည်။]
- (စ) အာဘိဓမ္မိယော၊ အဘိဓမ္မာကို သင်အံ့သူ။ ဝါ၊ အဘိဓမ္မာကို တတ်သိသူ။ [“အာဘိဓမ္မိ+အဓိဓတ၊ ဇာနာတိ ဝါ”အနက်၌ ဖော်ပြသည်။] ဝေဒနယိကော၊ ဝိနည်းကို သင်အံ့သူ။ ဝါ၊ ဝိနည်းကို တတ်သိသူ။ သုတ္တန္တိကော၊ သုတ္တန်ကို သင်အံ့သူ။ ဝါ၊ သုတ္တန်ကို တတ်သိသူ။ ဝေယျာကရုဏိကော၊ ပျာကရုဏ်းကို သင်အံ့သူ။ ဝါ၊ ပျာကရုဏ်းကို တတ်သိသူ။
- (ဆ) ကာယိကော၊ ကိုယ်ဖြင့် ပြုအပ်သော ပယောဂ။ [“ကာယေန+ကတော”အနက်၌ ဖော်ပြသည်။] ဝါစသိကံ၊ နှုတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော အမှု။ မာနသိကံ၊ စိတ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အမှု။

တဒ္ဒိတ်အကျဉ်း

- (၉) သာရိရိကာ၊ ကိုယ်၌ စုဝေးတည်နေသော ဝေဒနာ။ [“သရိရေ+သန္တိဓာနာ”အနက်၌ ကိတသက်။] ဝေဒယိကံ၊ ကိုယ်၌ တည်သော ဒုက္ခ။ မာနသိကံ၊ စိတ်၌ တည်သော ဒုက္ခ။
- (၁၀) ဒေါဝါရိကော၊ တံခါး၌ ယှဉ်သူ (တံခါးစောင့်၊ ဒရဝမ်)။ [“ဒ္ဓါရေ+နိယုတ္တော”] ဘဏ္ဍာဂါရိကော၊ ဘဏ္ဍာတိုက်၌ ယှဉ်သူ (ဘဏ္ဍာတိုက်စိုး)။
- (၁၁) ဝေဏိကော၊ စောင်းတီးခြင်း အတတ်ရှိသူ (စောင်းတီးတတ်သူ၊ စောင်းသွား)။ [“ဝိဏာ+အဿ+သိပ္ပံ”] ဝံသိကော၊ ပလ္လေမုတ်ခြင်း အတတ်ရှိသူ (ပလ္လေမုတ်တတ်သူ၊ နှံသွား)။
- (၁၂) ဧတလိကော၊ ဆီဘဏ္ဍာရှိသူ (ဆီဈောင်းသူ၊ ဆီကုန်သည်။) [“ဧတလံ+အဿ+ဘဏ္ဍံ”] ဂန္တိဓာသော၊ နံသာ ဘဏ္ဍာရှိသူ (နံသာသည်)။
- (၁၃) ဩရဗ္ဗိကော၊ သိုးကိုသတ်၍ အသက်မွေးသူ (သိုးသတ်သွား)။ [“ဥရဗ္ဗံ+ဟန္တာ...ဇီဝတိ” အနက်၌သက်။] မာဂဝိကော၊ သားကောင်ကို သတ်၍ အသက်မွေးသူ (သားမုဆိုး)။ မစ္ဆိကော၊ ငါးကိုသတ်၍ အသက်မွေးသူ (တံငါ)။ သာကုန်ကော၊ ငှက်ကိုသတ်၍ အသက်မွေးသူ (ငှက်မုဆိုး)။
- (၁၄) ဇာလိကော၊ ပိုက်ကုန်ဖြင့် သတ်အပ်သော ငါး။ [“ဇာလေန+ကတော”။]

- (စ) သုတ္တိကော၊ ချည်ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော သတ္တဝါ။ [“သုတ္တေန+ ဗန္ဓော”အနက်၌သက်။]
- (ဏ) ဝတ္တိကံ၊ အဝတ်ဖြင့် ဝယ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ။ [“ဝတ္တေန+ ကိတ်”] သာတိကံ၊ တရာဖြင့် ဝယ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ။
- (တ) အက္ခိကော၊ ကြေးအန်ဖြင့် ကစားသူ။ [“အက္ခေန+ ဒိပ္ပတိ” အနက်၌ သက်။] သာလာကိကော၊ စာရေးတံ (မဲ)ဖြင့် ကစားသူ (မဲချ၍၊ ထိဖွင့်၍ ကစားသူ)။
- (ထ) စာပိကော၊ လေးလက်နက် ရှိသူ။ [“စာပေါ+ အဿ+ အာ ဝုဓံ” အနက်၌သက်။]
- (ဒ) ဝါတိကော၊ လောနာရှိသူ။ [“ဝါတော + အဿ + အာဗာ ဓော”]။
- (ဓ) ဗုဒ္ဓိကော၊ ဘုရား၌ ကြည်ညိုသူ။ [“ဗုဒ္ဓေ+ ပသန္ဓော” အနက်၌ သက်။] ဓမ္မိကော၊ သံဃိကော။
- (န) ဗုဒ္ဓိကော၊ ဘုရား၏ဥစ္စာ။ [“ဗုဒ္ဓဿ+ သန္တကော”] ဓမ္မိကော၊ သံဃိကော။ ပုဂ္ဂလိကော၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာ။ [သံဃိကံ၊ သံဃာ ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော။ စိဝရံ၊ သင်္ကန်း။ သံဃဿ+ သန္တကံ။]
- (ပ) ကုမ္ဘိကံ၊ တကုမ္ဘ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဝတ္ထု။ [“ကုမ္ဘော+ အဿ+ ပရိမာဏံ”]
- (ဖ) ကုမ္ဘိကော၊ တကုမ္ဘ၏ အရ။ [“ကုမ္ဘဿ+ ရာသိ”] ဝါ၊ တကုမ္ဘထိုက်သောပစ္စည်း။ [“ကုမ္ဘံ+ အရဟတိ”]။

- (ဗ) ပံသုကူလိကော၊ ပံသကူသကံနိကို ဆောင်ခြင်း အလေ့ရှိသူ (ပံသကူစုတင်ဆောင်သူ)။ [“ပံသုကူလံ + သီလံ + ယဿ”။] အာရညိကော၊ တော၌နေခြင်း အလေ့ရှိသူ (အာရညကင် စုတင်ဆောင်သူ)။ သောသာနိကော၊ သုသာန်၌ နေခြင်း အလေ့ရှိသူ (သုသာန်စုတင်ဆောင်သူ)။
- (ဘ) အာပါယိကော၊ အပါယ်၌ ဖြစ်သူ။ [“အပါယေ + ဇာတော”] နေရယိကော၊ ငရဲ၌ ဖြစ်သူ။
- (မ) ရာဇဂဟိကော၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ မွေးဖွားသူ။ [“ရာဇဂဟေ + ဇာတော”ဏိက။] ဝါ၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ နေထိုင်သူ။ [“ရာဇဂဟေ + ဝသတိ”] သာဝတ္ထိကော၊ သာဝတ္ထိမြို့၌ နေသူ။ နာဂရိကော၊ မြို့၌နေသူ (မြို့သား)။ ဝါမိကော၊ ရွာ၌ နေသူ (ရွာသား)။
- (ဃ) လောကီကော၊ လောက၌ ထင်ရှားသော တရား။ [“လောကေ + ဝိဒိတော”။] လောကိယောဟုလည်း ရှိ၏။
- (ရ) မာတိကံ၊ အမိမ္မုလာသော ဥစ္စာ။ [“မာတိတော + အာဂတံ” ဏိက။] ပိတိကံ၊ အဘမ္မုလာသော ဥစ္စာ။ [မတ္တိကံ၊ ပေတ္တိကံ ဟုလည်း ရှိ၏။]
- (လ) စတုမဟာရာဇိကော၊ လေးယောက်သော နတ်မင်းကြီး၌ ဆည်းကပ်ခြင်းရှိသော နတ်တို့။ [“စတုမဟာရာဇေ + ဘတ္တိ + ဧတေသံ” အနက်၌ ဏိဏ ပစ္စည်းသက်။]

၁၅၆

မူလတန်းသဒ္ဒါ

ဒုတိယပိုင်း

အနေကတ္ထတဒ္ဒိတ်

[ဆောင်] ၇။ တေနရတ္တံ၊ ဣဒံ စသည်၊ အနက်မှီ၊ သက်ပြု
ဏ ပစ္စည်း။

၇။ တေန+ရတ္တံ၊ ထိုဖြင့် ဆိုးအပ်။ ဣဒံ၊ ဤဟာ။ (၀၇၊ ဥစ္စာ။)
ဤသို့ စသော အနက်များစွာတို့၌ ဏပစ္စည်း သက်၏။ အနက်ကို ပုံစံ
တို့၌ သိရလတံ။

ပုံစံများ

(က) ကာသာဝံ၊ ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ် (သက်န်း)။
[“ကာသာဝေန+ရတ္တံ” အနက်၌ ဏ ပစ္စည်း။] ကောသုမ္ဘိ၊
ဝတ်ပန်းဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ်။

(ခ) မဟိံသံ၊ ကျွဲ၏ ဥစ္စာ။ (အသား၊ အရေ၊ နို့ရည်၊ ထောပတ်)။
[“မဟိံသဿ+ဣဒံ” အနက်၌ ဏပစ္စည်း။]

ကစ္စာယနဿ၊ ကစ္စည်းဆရာတော်၏။ ဣဒံ၊ ဤဟာတည်း။ ဝ။
ဥစ္စာတည်း။ ကစ္စာယနံ၊ ကစ္စည်းဆရာတော်၏ ဥစ္စာ။ ဝါ၊ ကစ္စည်း
ကျမ်း။ သုဂတဿ+ဣဒံ+သောဂတံ၊ ဘုရား၏ ဥစ္စာ= (သာသနာ
တော်)။

(ဂ) ဩဗုဗ္ဗရံ၊ ရေသဖန်းပင်၏ အနီး၌ဖြစ်သော ဗိမာန် စသည်။
[“ဥဗုဗ္ဗရဿ+အဝိဒုဇေ+ဘဝံ” အနက်၌ သက်။]

တဒ္ဒိတ်အကျဉ်း

(ဆ) မာနသံ၊ စိတ်၌ဖြစ်သော သုခ။ [“မနသံ+ဘဝံ”ဏ။] ဩရ
သော၊ ရင်၌ဖြစ်သော သား။ [“ဥရသံ+ဘဝေါ” ဏ။] မေတ္တာ၊ မိတ်ဆွေ၌ဖြစ်သော ကရား။ [မိတ္တေ+ဘဝေါ”ဏ။]
ပေါရီ၊ မြို့၌ဖြစ်သော စကား။ [“ပုရေ+ဘဝေါ”ဏ။]

(င) မာထုရော၊ မထုရပြည်၌ မွေးဖွားသူ။ [“မထုရယံ+ဇာ
တော”ဏ။] ဝါ၊ မထုရပြည်မှ လာသူ။ [“မထုရယ+
အာဂတော”။] ဝါ၊ မထုရပြည်ဟူသော နေရာရှိသူ။
[“မထုရ+ အယ+နိဝါသော”] ဝါ၊ မထုရပြည်ကို
အစိုးရသောမင်း။ [“မထုရယ+ဣဿရော”။]

ဝေရဇော၊ ဝေရဇာမြို့၌ မွေးဖွားသူ။ ဝါ၊ ဝေရဇာမြို့၌ လာသူ။
ဝါ၊ ဝေရဇာမြို့ဟူသော နေရာရှိသူ။ နာဂရော၊ မြို့၌ မွေးဖွားသူ
(မြို့သား)။ ဝါ၊ မြို့မှလာသူ။ ဝါ၊ မြို့ဟူသော နေရာရှိသူ။ ဝါ၊
မြို့ကို အစိုးရသူ (မြို့ပိုင်)။ ဇာနပဒေါ၊ ဇနပုဒ်၌ မွေးဖွားသူ။
ဝါ၊ ဇနပုဒ်ကို အစိုးရသူ (နယ်ပိုင်)။

(စ) ကတ္တိကော၊ ကြတ္တိကာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောလ (တန်ဆောင်
မုန်းလ)။ မာဂသီရော၊ မိဂသီနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောလ
(နတ်ဗတင်လ)။ ဖုဿော၊ ဖုဿနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောလ
(ပြာသိုလ)။ မာဗော၊ မဗာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောလ
(တပို့တွဲလ)။

ဖဂ္ဂုနော၊ ဖဂ္ဂုနီနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောလ (တပေါင်းလ)။ စိတ္တော၊ စိတြ...လ (တန်ခူးလ)။ ဝေသာခေါ၊ ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောလ (ကဆုန်လ)။ ဇေဋ္ဌော၊ ဇေဋ္ဌ...လ (နယုန်လ)။ အာသဋ္ဌေ၊ အာသဋ္ဌိ...လ(ဝါဆိုလ)။ သာဝဏော၊ သရဝဏ်...လ (ဝါခေါင်လ)။ ပေါဋ္ဌပဒေါ--ပေါဋ္ဌပဒ...လ (တော်သလင်းလ)။ အာယုဇော၊ အာယုဇ...လ (သီတင်းကျွတ်လ)။ [“ကတ္တိကာယ+နိယုတ္တော=ကတ္တိကော”စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

(ဆ) ဝေယျာကရဏော၊ ဗျာကရုဏ်းကျမ်းကို သင်ယူသူ။ ဝါ၊ ဗျာကရုဏ်းကျမ်း တတ်သူ။ [“ဗျာကရုဏံ+အဓိတေတိ ဝေယျာကရဏော၊ ဗျာကရုဏံ+ဇာနာတိတိ ဝေယျာကရဏော”။]

(ဇ) ဝါသာတော၊ ဝသာတိမင်းတို့၏ နယ်ပယ်ဖြစ်သော အရပ်။ [“ဝသာတိနံ+ဝိသယော”။]

(ဈ) ဩဒုဗ္ဗဇော၊ ရေသဖန်းပင်ရှိသော အရပ်။ [“ဥဒုဗ္ဗဏု+အသ္မိ+သန္တိ”။]

(ည) ပေါရိသံ၊ တရပ် (တသူ) အတိုင်းအရှည်ရှိသော ရေ။ [“ပူရိသော+ပရိမာဏံ+အာယ၊ ထိုရေ၏ အတိုင်းအရှည်ကား ယောကျ်ားတယောက်၊ ဝါ၊ လူ့တရပ်”။]

[ဆောင်] ဂ။ ဇာတဒ္ဒိတ်၊ အရဟတိ-ဟိတံ၊ စ ရှိပြန်၊ သက်ရန်
ဏေယျ ဏေယျက။

ဂ။ ဇာတ၊ (ဖြစ်သူ၊ မွေးဖွားသူ။) ဝသတိ၊ (နေ၏။) အရဟတိ၊
(ထိုက်၏။) ဟိတံ၊ (စီးပွား။) ဤသို့စသော အနက် များ၌
ဏေယျပစ္စည်း ဏေယျကပစ္စည်း သက်၏။

ပုံစံများ

- (က) ဗာရာဏသေယျော၊ ဗာရာဏသေယျကော၊ ဗာရာဏသီ မြို့၌
မွေးဖွားသူ။ [ဗာရာဏသိယံ+ဇာတော။] ဗာရာဏသီမြို့၌နေသူ။
[ဗာရာဏသိယံ+ဝသတိ။] ဂင်္ဂေယျော၊ ဂင်္ဂါမြစ်၌ ဖြစ်သော
(နေသော) ငါး။ ကောလေယျော၊ အိမ်၌ဖြစ်သော (နေသော)
ခွေး။ [ကုလေ+ဇာတော၊ ဝသတိ ဝါ။]
- (ခ) ဒက္ခိဏေယျော၊ အလှူကို ခံထိုက်သူ။ ဝါ၊ အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်။
[“ဒက္ခိဏံ+အရဟတိ။”]
- (ဂ) ပါတေယျံ၊ လမ်း၏ စီးပွားဖြစ်သော ရိက္ခာ။ ဝါ၊ လမ်းစာ
ရိက္ခာ။ [ပထဿ+ဟိတံ။] ။ သာပတေယျံ၊ ဥစ္စာရှင်၏စီးပွား
ဖြစ်သော ဥစ္စာ။ [သဿ-ဥစ္စာ၏+ပတိ-အရှင်တည်း၊ သပတိ=
ဥစ္စာ၏ အရှင် (ဥစ္စာရှင်)။ သပတိဿ+ဟိတံ သာပတေယျံ]။
ပဒီပေယျံ၊ ဆိမ့်၏စီးပွားဖြစ်သော ဆိ။ [“ပဒီပဿ+ဟိတံ”။]

[ဆောင်] ၉။ ဇာတနိယုတ္တ၊ ကဒဿတ္ထိ၊ တမိ ဘဝေါ၊ စသည်
ဟော၊ မှတ်လော ဣမိယ ဣကသက်။

၉။ ဇာတ၊ နိယုတ္တ (ယှဉ်သည်)، တံ အဿတ္ထိ (သူ့မှာ ထိုဟာ
ရှိ၏)، တမိ ဘဝေါ (ထို၌ဖြစ်၏) စသော အနက်များ၌ ဣမ-ဣယ-
ဣကပစည်း သက်၏။

ပုံစံများ

- (က) ပစ္ဆိမော၊ နောက်၌ ဖြစ်သူ။ [ပစ္ဆိမ+ဇာတော။] ပစ္ဆိမာ၊
နောက်၌ ဖြစ်သော (နောင်လာနောက်သား၊ နောက်ပေါက်
ဖြစ်သော)။ ဇနတ၊ လူအပေါင်း။ အန္တိမော၊ အဆုံး၌ဖြစ်သူ။
ဟေဋ္ဌိမော၊ အောက်၌ဖြစ်သူ။
- (ခ) မနုဿဇာတိယော၊ လူဇာတ်၌ ဖြစ်သူ [မနုဿဇာတိယံ+ဇာ
တော]။ လောကိယော၊ လောက၌ ဖြစ်သူ။
- (ဂ) အန္တိမော၊ အန္တိယော၊ အန္တိကော၊ အဆုံး၌ ယှဉ်သူ။ [အန္တေ+
နိယုတ္တော]။ ပုတ္တိမော၊ ပုတ္တိယော၊ ပုတ္တိကော၊ သားရှိသူ။
[ပုတ္တော+အဿ+အတ္ထိ။]
- (ဃ) ပဉ္စဂဂိယော၊ ၅-ယောက် အစဉ်ဖြစ်သူ (၅-ယောက် အစုတွင်
ပါဝင်သူ)။ [ပဉ္စဂဂေ+ဘဝေါ+ပဉ္စဂဂိယော]။
ဆဗ္ဗဂိယော၊ ၆-ယောက်အစဉ်ဖြစ်သူ (ဆဗ္ဗဂိရဟန်း)။
- (င) ဥဒရိယံ၊ ဝမ်း၌ဖြစ်သော အစာသစ်။ [ဥဒရေ+ဘဝံ။]
အတ္တနိယံ၊ မိမိ၏ဥစ္စာ။ [အတ္တနော+ဣဒံ။]

[ဆောင်] ၁၀။ သာဓု ဟိတံ၊ ဘဝ စသည်၊ အနက်မှီ၊ သက်ပြီ
ယ-ကျ။

၁၀။ သာဓု၊ ကောင်း၏။ ဟိတံ၊ စီးပွား။ ဘဝ၊ ဖြစ်သည်။ ဇာဏ၊
မွေးဖွားသည်။ ဤသို့စသော အနက်၌ ယပစ္စည်း၊ ကျပစ္စည်းသက်၏။

ပုံစံများ

(က) ကမ္မညံ၊ အမှု၌ ကောင်းသောဝတ္ထု။ [ကမ္မနိ+သာဓု၊ ကျ။]
သတ္တံ၊ သဘင်၌ ကောင်းသော စကား။ [သဘာယံ+သာဓု၊
ကျ။] ပါရိသဇ္ဇော၊ ပရိသတ်၌ ကောင်းသော အခြေအရံ။
[ပရိသာယံ+သာဓု၊ ကျ။]

(ခ) မေတ္တံ၊ အဆီ၏ စီးပွားဖြစ်သော ထောပတ်။ [မေဇာယ+
ဟိတံ။] ပဇ္ဇံ၊ ခြေတို့၏ စီးပွားဖြစ်သော ခြေနယ်ဆီ။ [ပါဒါ
နံ+ဟိတံ၊ ကျ။] ရုက္ခာ၊ ရထား၏ စီးပွားဖြစ်သော လမ်း။
[ရထသ+ဟိတာ။] သာမညံ၊ ရဟန်းတို့၏ စီးပွား။ [သမ-
ဏာနံ+ဟိတံ။]

(ဂ) ဂမ္မော၊ ရွာ၌ဖြစ်သော အကျင့်။ [ဂါမေ+ဘဝေါ၊ ကျ။]
ကာဗျံ၊ ပညာရှိ၌ဖြစ်သော ကဗျာ။ [ကဝိမှီ+ဘဝံ၊ ကျ။]
အာရုပ္ပံ၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောစိတ်။ [အရူပေ+ဘဝံ၊ ကျ။]
ထညံ၊ နို့မှဖြစ်သော နို့ရည်။ [ထနုတော+ဇာတံ။]

[ဆောင်] ၁၁။ အနက် သမူဟ၊ ဟောပိပိ၊ ကဏ် - ဏ - တာ
တို့သက်။

၁၂။ တာပစ္စယ၊ ရံခါမ္ပ၊ သုတ္တနက်မှာ သက်။

၁၁-၁၂။ သမူဟ (အပေါင်း) အနက်ကို ဟောရာ၌ ကဏ်, ဏ, တာ
ပစ္စည်းသက်၏။ ထိုတွင် တာ ပစ္စည်းကား သုတ္တအနက်၌လည်းသက်၏။

မှတ်ချက်။ ။ သောယေဝ၊ ထို ပုဒ်၏ အနက်သည်ပင် + အတ္ထော၊
ပစ္စည်း၏ အနက်တည်း။ သုတ္တော၊ ထိုပုဒ်၏ အနက်
သည်ပင် ပစ္စည်း၏ အနက်။ [ရှေ့ပုဒ်၏ အနက်ကို
“သုတ္တ” ဟုခေါ်၏။ ပစ္စည်းအတွက် အနက်အထူးမရှိပဲ
ရှေ့ပုဒ်၏အနက်ကိုပင် တွဲဖက်၍ဟောသည်ကို “သုတ္တ”
အနက်၌ သက်သည်ဟု ဆိုသည်။ သုတ္တကို “သကတ္ထ = မိမိ
(မူလပုဒ်၏) အနက်” ဟုလည်း ခေါ်၏။]

(က) အဋ္ဌကော၊ ရှစ်ခုတို့၏ အပေါင်း။ [အဋ္ဌနံ + သမူဟော, ကဏ်။]
ဂါမတာ၊ ရွာတို့၏ အပေါင်း။ [ဂါမာနံ + သမူဟော။]
ဇနတာ၊ သတ္တဝါတို့၏ အပေါင်း (လူအပေါင်း)။

(ခ) ဒေဝတာ၊ နတ်။ [ဒေဝေါယေဝ + ဒေဝတာ။] ဤ၌ တာ
ပစ္စည်း အနက်ထူးမရှိ။ ဒေဝ ပုဒ်၏ အနက်ကိုပင် တာ ပစ္စည်းက
ဟောရသည်။

[ဆောင်] ၁၃။ ထိုတရားလျှင်၊ အများပင်ဟု၊ အနက်ရှု၊ “အလု”
ပစ္စည်းသက်။

၁၃။ အဘိဇ္ဈာ စသော ထိုတရား၏ များခြင်းအနက်၌ အာလု
ပစ္စည်း သက်၏။

(က) အဘိဇ္ဈာလု၊ များသော အဘိဇ္ဈာရှိသူ။ [အဘိဇ္ဈာ+အဿ+
ဗဟုလာ။] သီတာလု၊ များသော အချမ်းရှိသူ (အချမ်းမခံ
နိုင်သူ)။ [နောက်၌ က အက္ခရာလာလျှင် “အဘိဇ္ဈာလုကော”
စသည် ဖြစ်၏။]

[ဆောင်] ၁၄။ ပဋိဘာဂ၊ ကုစ္ဆိတနှင့်၊ နုကမ္မ-သညာ၊ စသည်မှာ၊
သက်ပါက ပစ္စည်း။

၁၄။ ပဋိဘာဂ(အတူ) ကုစ္ဆိတ (စက်ဆုပ်အပ်) အနုကမ္မ (သနား
ခြင်း) သညာ (အမည်) ဤသို့ စသော အနက်များ၌ က ပစ္စည်း
သက်၏။

(က) ဟတ္ထိကာ၊ ဆင်နှင့်တူသော အရုပ်တို့ (ဆင်ရုပ်တို့)။ အဿကာ၊
မြင်းရုပ်တို့။ ဂေါဏကာ၊ နွားရုပ်တို့။

(ခ) သမဏကော၊ စက်ဆုပ်အပ်သော ရဟန်း (ရဟန်းယုတ်)။
[ကုစ္ဆိတော+သမဏော။] မုဏ္ဍကော၊ စက်ဆုပ်အပ်သော
ကတုံး (ခေါင်းတုံး)။ [ကတုံးစုတ်။]

(ဂ) ပုတ္တဏော၊ သနားစဖွယ် သားငယ်။ [အနုကမ္မိတော+ပုတ္တော။]
ဘဋ္ဌကော၊ သူခစား (စာရင်းငှါး)။ [သညာအနက်၌ က
ပစ္စည်း။] ရထကော၊ ရထားငယ်။ [ခုဒ္ဒကော +ရထော။]
ခုဒ္ဒကအနက်၌ က ပစ္စည်း။

[ဆောင်] ၁၅။ ကိံ ယ တန့်၊ တေ နောက်မှာ၊ ပရိမာဏ၊
အနက်ပြု၊ တွက-ဝန္တုသက်။

၁၅။ ကိံ-ယ-တ-တေ တို့နောင် ပရိမာဏ (အတိုင်းအရှည်)
အနက်၌ တွကပစ္စည်း၊ ဝန္တု ပစ္စည်းသက်။

(က) ကိတ္တကံ၊ ဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသနည်း။ (ဘယ်လောက်
ရှိသနည်း။) [ကိံ + ပရိမာဏံ + ယသု]
ယတ္တကံ၊ အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည် (အကြင်မျှလောက်
များသည်)။

တတ္တကံ၊ ထိုမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည် (ထိုမျှလောက်များ
သည်)။ ဧတ္တကံ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည် (ဤမျှလောက်
များသည်)။

(ခ) ကိံဝါ၊ အဘယ်မျှလောက် အတိုင်းအရှည် ရှိသနည်း။ (“ကိံ +
ပရိမာဏံ + အသု” အနက်၌ ဝန္တုပစ္စည်း။) ယာဝါ၊ အကြင်မျှ
အတိုင်းအရှည် ရှိသည်။ တာဝါ၊ ထိုမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်။

မှတ်ချက်။ “ဝန္တု” နေရာ၌ “အာဝန္တု” ဟုလည်း ဆိုကြသေး၏။
[“အာဝတက” ပစ္စည်းသက်၌ “ယာဝတကော၊ တာဝ
တကော” ဟုလည်း ရှိသေး၏။]

တဒ္ဒိတ်အကျဉ်း

[ဆောင်] ၁၆။ ထိုဖြင့် ပြုအပ်၊ ဖြစ်ပေါ်လတ်ဆို၊ ထို ပကတိ၊ ရှိသည့်တချက်၊ သကတ်နက်၊ သက်လေ “ မယ ” တည်း။

၁၆။ ထိုဖြင့် ပြုအပ်-ဟူသောအနက်၊ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ဟူသော အနက်၊ ထို ပကတိ (အထည်ကိုယ်) ရှိ၏-ဟူသော အနက်၊ သုတ္တ (သကတ္ထ) အနက်တို့၌ မယပစ္စည်း သက်၏။

(က) သုဝဏ္ဏမယော၊ ရှေ့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ရထား။ [သုဝဏ္ဏန+ပကတော] ဝါ၊ ရှေ့အထည်ကိုယ်ရှိသော ရထား(ရှေ့ရထား)။ [သုဝဏ္ဏံ+ပကတိ+ပာသာတိ။]

(ခ) ဣဒ္ဓိမယံ၊ တန်ခိုးကြောင့်ဖြစ်သော သပိတ် သက်နိုး။ [ဣဒ္ဓိယာ+နိဗ္ဗတ္တံ။] မနောမယံ၊ ဈာန်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော တန်ခိုး။ [မနသာ+နိဗ္ဗတ္တံ။]

(ဂ) ဒါနမယံ၊ ဒါန။ [ဒါနမေဝ+ဒါနမယံ]။ သီလမယံ၊ သီလ။ ဘာဝနာမယံ၊ ဘာဝနာ။ [သုတ္တ အနက်၌ မယ ပစ္စည်း သက်။]

[ဤ တဒ္ဒိတ်၌ အနက်တမျိုးသစ်မက အနက်အများကို ဟောသောကြောင့် “ အနေကတ္ထ (များသောအနက် ရှိသော) တဒ္ဒိတ် ” ဟု ခေါ်သည်။]

အနေကတ္ထတဒ္ဒိတ် ပြီး၏။

၃။ ဘာဝတဒ္ဒိတ်

[ဆောင်] ၁၇။ ဘာဝဂုဏ်း၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊ အနက်မှာ၊ သက်ပါ
ဏျ-တ္တ-တာတည်း။

၁၇။ ဘာဝအနက်ကို “ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အနက်” ဟုလည်း
ခေါ်၏။ ထိုဘာဝအနက်၌ ဏျ-တ္တ-တာ ၃-ပစ္စည်း သက်၏။

(ဏျ) အာလသံ၊ အလသ သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ပျင်းရိသော
အမူအရာ ကြိယာ)။ [အလသဿ+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်ရာတည်း။] အာရောဂံ၊ အရောဂသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်ရာ (အနာကင်းခြင်းဂုဏ်)။ [အရောဂဿ+ဘာဝေါ။]

ကောသလ္လံ၊ ကုသလသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (တတ်သိနားလည်
ခြင်းဂုဏ်)။ ပဏ္ဍိတံ၊ ပဏ္ဍိတ သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ပညာဂုဏ်)။
ဗဟုဿတံ၊ ဗဟုဿတ သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အကြား အမြင်
ပျားခြင်းဂုဏ်)။ [ဗဟုဿတဿ+ဘာဝေါ]။ ဣဿရိယံ၊ အစိုးရသူ၏
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ရာထူးဂုဏ်)။ [ဣဿရဿ+ဘာဝေါ။]

(တ္တ-တာ) မနုဿတ္တံ၊ မနုဿတာ၊ မနုဿသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်ရာ (လူ့အဖြစ်)။ [မနုဿဿ+ဘာဝေါ။] ဒဏ္ဍိတ္တံ၊ ဒဏ္ဍိတာ၊
ဒဏ္ဍိသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ဒုတ်ရှိသူ၏အဖြစ်)။

[ဆောင်] ၁၈။ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊ အနက်မှာပင်၊ ဣဒ္ဓ-ဏေယျ၊
ဏနှင့် ကဏ်ပါ၊ ရံတခါ၊ လျော်စွာသက်နိုင်သည်။

၁၈။ ဘာဝ (ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ) အနက်မှာပင် ဣဒ္ဓ-ဏေယျ-
ဏ-ကဏ် ၄-ပစ္စည်း သက်နိုင်၏။

- (က) ဇာရတ္တနံ၊ ဇာရသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (လင်၏အဖြစ်)။
ဇာယတ္တနံ၊ ဇာယာသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (မယား၏
အဖြစ်)။
- (ခ) သောစေယံ၊ သုစိသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (စင်ကြယ်သူ၏
အဖြစ်)။ [“သုစိနော+ဘာဝေါ” ဏေယျပစ္စည်း။]
- (ဂ) ဝေသမံ၊ ဝိသမသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (မတူ ထူးခြား
ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်)။ [“ဝိသမဿ+ဘာဝေါ” ဏ ပစ္စည်း။]
ဂါရဝံ၊ ဂရုသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ရိုသေခြင်း)။
အဇ္ဇဝံ၊ ဥဇုသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ဖြောင့်မတ်ခြင်း)။
မဒ္ဒဝံ၊ မုဒုသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (နှူးညံ့ခြင်း)။
- (ဃ) ရာမဏီယကံ၊ ရမဏီကသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (မွေ့လျော်
ဖွယ်)။

[ဆောင်] ၁၉။ ကမ္မ-သကတ္ထ၊ အနက်ပြု၊ ဣ စသည်သက်။

၁၉။ ကမ္မ(အမ္မ=အလုပ်) သကတ္ထ(မိမိပုဒ်ရင်း အနက်) ဤအနက် များ၌ ဣပစ္စည်း သက်၏။ [သက+အတ္ထ=မိမိ နဂိုပုဒ်ရင်း၏ အနက် သာဖြစ်၍ ပစ္စည်းအတွက် အနက်အထူးမရှိခြင်းကို “သကတ္ထ”ဟုဆို၏။ ပြခဲ့သော ၁၂ နံပါတ်က သုတ္တနှင့် အတူတည်း။]

(က) ဝီရိယံ၊ ရဲရင့်သူတို့၏ အမ္မ။ [ဝီရောနံ+ကမ္မံ၊] (“ဝီရဿ+ဘာ ဝေါ”လည်း ဖြစ်နိုင်၏)။

ဘေသဇ္ဇံ၊ ဆေးဆရာ၏ အလုပ် (ဆေး)။ [“ဘိသဂ္ဂဿ+ကမ္မံ” ဟု ပြု၊ “ဘိသဂ္ဂဿ+ဘာဝေါ”လည်း ဖြစ်နိုင်၏။] သာဠေယံ၊ ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲသူ၏ အမ္မ။ [သာဠဿ+ကမ္မံ။]

(ခ) ယထာဘူတံ၊ အကြင်အကြင် ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း (ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ)။ [ယထာဘူတမေဝ+ယထာဘူတံ၊ သကတ္ထံ ဣ သက်။] ကာရုညံ၊ သနားခြင်း။ [ဓာရုဏာယေဝ+ကာရုညံ။] ပတ္တကလ္လံ၊ လျှောက်ပတ်သော အခါရှိသော ကံ။ [ပတ္တကာလံ ယေဝ+ပတ္တကလ္လံ။]

တဒ္ဒိတ်အကျဉ်း

ဝိသေသ တဒ္ဒိတ်

[ဤ တဒ္ဒိတ်လည်း အနောက်တ္ထတဒ္ဒိတ်တွင် ပါဝင်သည်။]

[ဆောင်] ၂၀။ တို့အောက် တို့ထက်၊ သာလွန်တက်မှု၊ အနက်
ဝိသေသ၊ ခေါ်ဆိုကြ၍၊ တရ တမ၊ ဣသိကနှင့်၊
ဣယ ဣဋ္ဌာ၊ ဤ ၅-ဖြာ၊ လျော်စွာ သက်ကြ
သည်။

၂၀။ သူတပါးထက် ထူးသည်ကို ဝိသေသဟု ဆို၏။ [အကောင်း
ထူးလျှင် “တို့ထက်” ဟု သုံးစွဲ၍၊ မကောင်း ထူးလျှင် “တို့အောက်” ဟု
သုံးစွဲရိုးပြုကြသည်။] ထို ဝိသေသအနက်၌ တရ-စသော ၅-ပစ္စည်း
သက်၏။

(က) ပါပတရော၊ ပါပတမော၊ ပါပိသိကော၊ ပါပိယော၊ ပါပိဋ္ဌော၊
အထူးသဖြင့် ယုတ်မာသူ။ [ပါပါနံ+ဝိသေသော=ယုတ်မာ
သူတို့အောက် ထူးသူ (အထူး ယုတ်မာသူ။) ပါပါနံ၏
နောက်၌ တရစသော ပစ္စည်းများ သက်။]

(ခ) ပဋုတရော၊ ပဋုတမော၊ ပဋိသိကော၊ ပဋိယော၊ ပဋိဋ္ဌော၊
အထူးသဖြင့် လိမ္မာသူ။ [ပဋုနံ+ဝိသေသော=လိမ္မာသူတို့ထက်
ထူးသူ။]

မှတ်ချက်။ ။ ကျမ်းဂန်တို့၌ “တရပစ္စည်း၏ အနက်ထက် တမပစ္စည်း
၏ အနက်သည် သာလွန်၏” ဟု ဆိုကြသည်။

၄။ အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်

[ဆောင်] ၂၁။ အဿ အတ္တိ၊ အနက်ရှိမှု၊ ဝိ-ဣလ-သ၊ ဝ-အာလ၊ သက်ကြရလေသည်။

၂၁။ “မေဓာ အဿ အတ္တိ=ထိုသူမှာ ပညာရှိ၏” ဟု အဿ အတ္တိ အနက်၌ ဝိ စသော ပစ္စည်းများ သက်၏။ ထို့ကြောင့် ဤတဒ္ဓိတ်ကို အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်ဟု ခေါ်၏။ [“ဂုဏော တသ္မိံ ဝိဇ္ဇတိတိ ဂုဏဝါ” ။ အဿ အတ္တိ လုံးဝမပါပဲ “ဝိဇ္ဇတိ-ရှိ၏” ဟု အတ္တိ၏ အနက်သာ ပါသောကြောင့် “အတ္တိ အတ္တ တဒ္ဓိတ်=အတ္တုတ္တတဒ္ဓိတ်” ဟု သိဟိဋ္ဌမူ ရှိသည်။]

- (က) မေဓာဝိ၊ ပညာရှိသူ။ [မေဓာ+အဿ+အတ္တိ၊ ဝိ ပစ္စည်း။] မေဓာဝိနိ၊ ပညာရှိမိန်းမ။ မေဓာဝိ၊ ပညာရှိအမျိုး။ မာယာဝိ၊ မာယာရှိသူ။
- (ခ) ပိစ္ဆိလော၊ အစေးရှိသော သစ်ပင်၊ [ပိစ္ဆံ+အဿ+အတ္တိ၊ ဣလ။] ဇဋ္ဌိလော၊ ဆံကျစ်ရှိသော ရသေ့။ တုဏ္ဏိလော၊ နှုတ်သီး ရှိသော ငှက်။
- (ဂ) သုမေဓသော၊ ကောင်းသော ပညာရှိသူ။ [သုမေဓာ+အဿ+အတ္တိ၊ သ။] လောမသော၊ အမွှေးရှိသူ။
- (ဃ) ကေသဝေါ၊ ကောင်းသော ဆံပင်ရှိသူ။ [“ကေသာ+အဿ+အတ္တိ” ဝါ။ ဝါစာလော၊ စကားရှိသူ (စကားများသူ)။ [“ဝါစာ+အဿ+အတ္တိ” အာလ။]

[ဆောင်] ၂၂။ တပ စသည်၊ နောက်၌ သိနှင့်၊ တလိ ဒဏှ၊
နောက် ဣက ဤ၊ မဇ္ဇာဒိနောက်၊ ရလည်းရောက်၊
မဖောက်သက်ကြသည်။

၂၂။ တပစသည်၏ နောက်၌ သိ ပစ္စည်းသက်၏။ ဒဏှစသည်၏
နောက်၌ ဣက-ဤပစ္စည်း သက်၏။ မဇ္ဇာသည်၏ နောက်၌ ရပစ္စည်း
သက်သည်။

(တ) တပသိ၊ အကျင့်ရှိသူ (ရသေ့)။ [“တပေါ+အသ+အတ္ထိ” –
သိပစ္စည်း၊ သဒ္ဓေဘော်လာ။] တပသိနိ၊ ရသေ့မ။
ယသသိ၊ အခြံအရံရှိသူ (အခြံအရံများသူ)။
တေဇသိ၊ တန်ခိုးရှိသူ (တန်ခိုးကြီးသူ)။

(ခ) ဒဏှိကော၊ ဒဏှိ၊ ဒုတ်ရှိသူ (ဒုတ်ကိုင်သူ)။ [ဣက၊ ဤ
ပစ္စည်း] သံသိ၊ ကိုဏ်းသံသာရှိသော ဆရာကြီး။ ဆတ္တိကော
ဆတ္တိ၊ ထီးရှိသူ (ထီးဆောင်းသူ)။ ဉာဏိကော၊ ဉာဏိ၊ ဉာဏ်
ရှိသူ (ဉာဏ်ကောင်းသူ)။

(ဂ) မဇ္ဇာရော၊ ချိုဆိမ့်သော အရသာရှိသော ထန်းလျက်။ [မဇ္ဇ+
အသ + အတ္ထိ၊ ရပစ္စည်း။] ကုဉ္ဇရော၊ မေးရှိသောဆင်။
နဂရော၊ သစ်ပင်ရှိသောအရပ်။ [နဂါ + တသ္မိ + အတ္ထိ။]
မုခရော၊ နုတ်ရှိသူ (နုတ်ကောင်း လျှာပါးနှင့် စကားများသူ)။

[ဆောင်] ၂၃။ ဂုဏာဒိနောက်၊ ဝန္တုရောက်၏၊ သတျာဒိဝယ်၊
မန္တုဆွယ်လော၊ တသွယ်သဒ္ဒါ၊ စသည်မှာလည်း
ဏပစ္စည်း၊ အသီးသီးသက်ကြသည်။

၂၄။ အာယု နောက်ရှု၊ သက်မန္တုဝယ်၊ ဥကိုအသ၊
ပြုတုံကမူ၊ အာယသ္မာ၊ ရုပ်ထူးမှာ၊ ရံဝါပြီး
ရသည်။

၂၃။ ဂုဏ-ဘဂ စသည်၏ နောက်၌ ဝန္တုပစ္စည်း၊ သတိစသည်၏
နောက်၌ မန္တု ပစ္စည်း၊ သဒ္ဒါ စသည်၏ နောက်၌ ဏ ပစ္စည်းသက်။

(က) ဂုဏဝါ၊ ဂုဏ်ရှိသူ၊ ဂုဏဝတိ၊ ဂုဏ်ရှိသော မိန်းမ။ [ဂုဏော+
အသ+အတ္ထိ]။ ဘဂဝါ၊ ဘုန်းတော် ရှိသောဘုရား။ (ဘုန်း
တော်ကြီးသောဘုရား။) ဘဂေါ+ယသ+အတ္ထိ။

(ခ) သတိမာ၊ သတိရှိသူ (သတိကောင်းသူ)။ မန္တုမာ၊ ဆွေမျိုး
ရှိသူ။ သတိမတိ၊ သတိရှိသောမိန်းမ။

(ဂ) သဒ္ဒေါ၊ သဒ္ဒါရှိသူ။ [သဒ္ဒေါ+ယသ+အတ္ထိ၊] ပညော၊ ပညာ
ရှိသူ။ တပသော၊ အကျင့်ရှိသော ရသေ့။ [တပေါ+ယသ+
အတ္ထိ။ တပနောင် ဏ ပစ္စည်း၊ တ၏ အ-ကို အာဝုဒ္ဓိ ပြု၊ သ်
ဗျည်းလာ။] တပသိ၊ ရသေ့မ။

အာယသ္မာ ၊ ရှည်သောအသက်ရှိသူ။ (သဒ္ဒါနက်)၊ အရှင် (ပေးရိုး
အနက်)၊ [အာယု+ယသ + အတ္ထိ။] အာယုနောက်၌ မန္တုပစ္စည်း
သက်၊ ဥ ကို အသ်ပြု။

အာယတ္တိတဒ္ဒိတ်ပြီး၏။

တဒ္ဒိတိအကျဉ်း

၅။ သင်္ချာတဒ္ဒိတိ

[ဆောင်] ၂၅။ အနက် ပူရဏ၊ ပြည့်ကြောင်းပြီမူ၊ မနှင့် ထ ဌာ၊
တိယပါ၊ လျော်စွာ သက်ကြသည်။

၂၅။ ပူရဏ (ပြည့်ကြောင်း) အနက်၌ မ-ထ-ဌ-တိယ ၄-ပစ္စည်း
သက်၏။ [တိယ၌ “တိယ” ဟုလည်း ရေးကြ၏။]

(က) ပဉ္စမော၊ ငါးခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း။ ဝါ၊ ငါးခုမြောက်။
[ပဉ္စံ+ပူရဏော၊ မ ပစ္စည်း။] ပဉ္စမာ၊ ပဉ္စမိ၊ ငါးခုတို့၏
ပြည့်ကြောင်းပါရမီ။ ပဉ္စမံ၊ ငါးခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်းစိတ်။
ဝါ၊ ငါးခုမြောက်စိတ်။

(ခ) စတုတ္ထော၊ လေးခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း။ ဝါ၊ ၄-ခုမြောက်။
[စတုဉ္စံ+ပူရဏော၊ ထ ပစ္စည်း။ တံ ဒွေဘော်လာ။] စတုတ္ထာ၊
စတုတ္ထိ၊ စတုတ္ထံ၊ လေးခုမြောက်။

(ဂ) ဆဋ္ဌော၊ ခြောက်ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း။ ဝါ၊ ၆-ခုမြောက်။
[ဋ ပစ္စည်း။ ဋံ ဒွေဘော်လာ။] ဆဋ္ဌာ၊ ဆဋ္ဌိ၊ ဆဋ္ဌံ။

(ဃ) ဒုတိယော (ဒုတိယော)၊ ၂-ခုတို့၏ပြည့်ကြောင်း။ ဒုတိယာ၊
ဒုတိယံ၊ နှစ်ခုမြောက်။ တတိယော (တတိယော)၊ ၃ ခုတို့၏
ပြည့်ကြောင်း။ တတိယာ၊ တတိယံ၊ ၃-ခုမြောက်။

အမှာ။ ။ နဂိုတခုရှိရာ၌ နောက်တခုတိုးလျှင် ထို တခုသည် ၂-ခု၏
ပြည့်ကြောင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဒုတိယော” အရ
၂-ခုလုံး မရပဲ နောက်တခုသာ ရ၏။ ထို တခုကိုပင်
“၂-ခုမြောက်” ဟုလည်း ဆိုရသည်။

သင်္ချာအစဉ်များ

ကော၊ တစ် (ဝ) (ကော၊ ကေ)။ ပဌမော၊ ပဌမ။ ဝါ၊ ရှေးဦးစွာ (ပဌမာ၊ ပဌမံ)။ ဒွေ ၂-ခုတို့။ ဒုတိယော၊ ၂-ခုမြောက်။ တယော၊ တိဿော၊ တိဏိ၊ ၃-ခုတို့။ တတိယော၊ ၃-မြောက်။ စတ္တာရော၊ စတဿော၊ စတ္တာရိ၊ ၄-ခုတို့။ စတုတ္ထော ၄-ခုမြောက်။ [စတုတ္ထာ၊ စတုတ္ထိ၊ စတုတ္ထံ။]

ပဉ္စ၊ ၅-ခုတို့။ ပဉ္စမော၊ ၅-ခုမြောက်။ [ပဉ္စမာ၊ ပဉ္စမိ၊ ပဉ္စမံ။] ဆ၊ ၆-ခုတို့။ ဆဋ္ဌော၊ ၆-ခုမြောက်။ [ဆဋ္ဌာ၊ ဆဋ္ဌိ၊ ဆဋ္ဌံ။] သတ္တ၊ ၇-ခုတို့။ သတ္တမော၊ ၇-ခုမြောက်။ [သတ္တမာ၊ သတ္တမိ၊ သတ္တမံ။] အဋ္ဌ၊ ၈-ခုတို့။ အဋ္ဌမော၊ ရှစ်ခုမြောက်။ နဝ၊ ၉-ခုတို့။ နဝမော၊ ၉-ခုမြောက်။ ဒသ၊ ဆယ်ခုတို့။ ဒသမော၊ ဆယ်ခုမြောက်။

ကောရသ၊ ကောဒသ၊ တဆယံတခုတို့။ ကောဒသမော။ ဒွါဒသ၊ ဒွါဒသမော၊ တေရသ၊ တေရသမော၊ စုဒ္ဒသ၊ စုဒ္ဒသမော၊ စတုဒ္ဒသော၊ ပန္နရသ၊ ပန္နရသမော၊ ပန္နရသော။ [ဣတ္ထိလိနံ၌ “ကောဒသိ၊ ဒွါဒသိ၊ တေရသိ၊ စတုဒ္ဒသိ၊ ပန္နရသိ” စသည် ဖြစ်၏။] သောဠသ၊ သောဠသမော၊ သတ္တရသ၊ သတ္တရသမော၊ အဋ္ဌာရသ၊ အဋ္ဌာရသမော၊ ကျေနဝိသတိ၊ တခုဖြင့် ယုတ်လျော့သော နှစ်ဆယ်။ ဝါ၊ ၁၉။ ကျေနဝိသတိမော၊ ၁၉-ခုမြောက်။

တဒ္ဒိတ်အကျဉ်း

ဝိသံ၊ ဝိသတိ၊ နှစ်ဆယ်။ ဝိသတိမော၊ နှစ်ဆယ်မြောက်။ တိသံ၊ တိသတိ၊ သုံးဆယ်။ စတ္တာလိသံ၊ လေးဆယ်။ ပညာသံ၊ ငါးဆယ်။ သဠိ၊ ခြောက်ဆယ်။ သတ္တတိ၊ သတ္တရိ၊ ခုနစ်ဆယ်။ အသိတိ၊ ရှစ်ဆယ်။ ကောသိတိ၊ ရှစ်ဆယ်တစ်။ ကေုနနုတိ၊ တခုယုတ် ကိုးဆယ်။ ဝါ၊ ဂဇ။ နုတိ၊ ကိုးဆယ်။ ကေုနသတိ၊ တခုယုတ် တရာ။ ဝါ၊ ဇဇ။

သတံ၊ တရာ။ သဟသံ၊ တထောင်။ ဒသသဟသံ၊ တသောင်း။ သတသဟသံ၊ တသိန်း။ [နိယုတံ၊ တသောင်း။ လက္ခံ၊ တသိန်း။] ဒသသတသဟသံ၊ တသန်း။ ကောဠိ၊ တကုဋေ။ ပကောဠိ၊ ပကုဋေ။ ကောဠိ ပကောဠိ၊ ကုဋေ ပကုဋေ။ အက္ခောဘိဏီ၊ အက္ခောဘိဏီ၊ အသင်္ချေယျံ၊ အသင်္ချေ။

- [ဆောင်] (က) ဒွိစ ဌာရသံ၊ သုံးလိန်မှတ်၊ မြဲလတ် ဗဟုဝုတ်။
 (ခ) ဝိသတျာဒိ၊ နုတိ၊ ဣတ္ထိ ကေဝုတ်။
 (ဂ) သတံ စအုံး၊ သင်္ချေဆုံး၊ နပုံး ကေဝုတ်။
 (ဃ) ကောဠိ သုံးလိ၊ ခေါ်ဘိဏီ၊ ဣတ္ထိ ကေဝုတ်။
 (င) အစုခဲပုံ၊ အားလုံးစုံ၊ မှတ်ကုန် ဗဟုဝုတ်။

(င) သတ တခု၊ ကောဠိ တခု မကပဲ သတ ၂-ခု စသည်၊ ကောဠိ ၂-ခု စသည်ဖြစ်၍ ၂-ခု ၃-ခု စသည် ကွဲပြားလျှင် “ဒွေ + သတာနိ၊ ဒွေ + ကောဠိယော၊ စတ္တာရိ + အသင်္ချေယျာနိ” စသည်ဖြင့် အားလုံး ဗဟုဝုတ်ဖြစ်ကြသည်။

သင်္ချာတဒ္ဒိတ် ပြီး၏။

၆။ အဗျယတဒ္ဒိတ်

[ဆောင်] ၂၆။ အကြိမ် အနက်၊ ကွတ္တံ သက်လော၊ အနက်အဖို့၊
အပြားတို့ပါ၊ ခြင်း အရာဝယ်၊ ဓာနှင့် ဇ္ဈ-သော၊
ထာ-ထံ နှာ၍၊ ထပ်လော ထတ္တော၊ ခုနစ်ဖြာ
သည်၊ မှန်စွာ အဗျယ ပစ္စည်းတည်း။

(က) ကေကွတ္တံ၊ တကြိမ်။ [ကော+ဝါရော] ဒွိကွတ္တံ၊ နှစ်ကြိမ်။
တိကွတ္တံ၊ ၃-ကြိမ်။ ဗဟုကွတ္တံ၊ အကြိမ်များစွာ။ ကတိကွတ္တံ၊
ဘယ်နှစ်ကြိမ်နည်း။ ဤသို့ အကြိမ် အနက်၌ ကွတ္တံပစ္စည်း
သက်၏။ [“ဒွေ ပါရေ ဒွိကွတ္တံ” စသည်ပြုပါ။]

(ခ) ကေဓာ၊ တပါးသော အဖို့ဖြင့်။ ပါ၊ တဖို့၊ တစု။ [ကေန+
ဝိဘာဂေန၊ ဝေဖန်အပ်သောအဖို့ (အစုအပုံ)ဖြင့်။] ဒွိဓာ-နှစ်
ပါး အပြားအားဖြင့် (နှစ်ပါးပြား၏)။

ကတိဓာ၊ ဘယ်လောက် ပြားသနည်း။ ဗဟုဓာ၊ များသော အပြား
အားဖြင့်။ [ဗဟုဟံ + ဝိဘာဂေဟိ=ဝေဖန်အပ်သော အပြားတို့ဖြင့်။]
ဤသို့ အပြား အဖို့ အစုအနက်၌ ဓာပစ္စည်းသက်၏။

(ဂ) ကေဇ္ဈ၊ တပေါင်းတည်း။ [ကော+ဝိဘာဂေါ။] ဒွေဇ္ဈ၊ နှစ်
ပါးအပြား။ ပါ၊ နှစ်ဖြာ။ [ဒွေ+ဝိဘာဂေါ။] ဤသို့ အပြား
အဖို့အစု အနက်၌ ဇ္ဈပစ္စည်းလည်း သက်၏။

(ဆ) သဗ္ဗသော၊ ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ [သဗ္ဗေန+
အာကာရေန။] ဝါ၊ ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်။ [သဗ္ဗေန+
ပကာရေန။]

ဥပါယသော၊ အကြောင်းအားဖြင့်၊ ဝါ၊ ဥပါယ် တံမဉ်အားဖြင့်။
ဌာနသော၊ တခဏခြင်း အားဖြင့်။ ယောနိသော၊ သင့်သော
အကြောင်း အားဖြင့်။ ဤသို့ “သော” ပစ္စည်းလည်းသက်၏။

(င) ယထာ၊ အကြင် အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ ဝါ၊ အကြင် အပြား
အားဖြင့်။ တထာ၊ ထိုအခြင်းအရာ (ထိုအပြား) အားဖြင့်။

အညထာ၊ တပါး (တခြား) သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ ဣတရ-
ထာ၊ ဆိုအပ်ပြီးမှ တပါး (တခြား) သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။
ဥဘယထာ၊ ၂-ပါး အပြားအားဖြင့်။ ဤသို့ ထာပစ္စည်းလည်းသက်၏။

(စ) ကထံ၊ အဘယ် အပြားအားဖြင့်။ [ကေန + ပကာရေန။] ဣတ္ထံ၊
ဤသို့သော အပြားသည်။ [အယံ+ပကာရေန။] ဤသို့ထံပစ္စည်း
လည်း သက်၏။

ယထတ္တာ၊ အကြင် သို့သော အပြားသည်။ တထတ္တာ၊ ထိုသို့သော
အပြားသည်။ ဤသို့ ထတ္တာပစ္စည်းလည်း သက်၏။

အဗျယတဒ္ဒိတ် ပြီး၏။

တဒ္ဒိတ်အကျဉ်း ပြီးပြီ။

ကိတ်အကျဉ်း

[ဆောင်] ဝ။ ကတ္တား တတ်ဆို၊ ကံအပ် ဆို၍၊ ကြောင်းကို
ကရုဏ၊ သမ္ပဒါနာ၊ အပါဒါတည့်၊ အဓိကရိုဏ်း၊
ဤ သုံးကိုဏ်းမှာ၊ ရာချည်းသာဟော၊ ခြင်း-ရာ
ဘော၊ မှတ်လော သာဓန အနက်ပြု။

သာဓန ၇-ပါး ကတ္တ၊ ကမ္မ၊ ကရုဏ၊ သမ္ပဒါန၊ အပါဒါန၊ အဓိ-
ကရုဏ၊ ဘာဝသာဓနအားဖြင့် သာဓန ၇-ပါးရှိ၏။
ကတ္တ၊သာဓနဟု ခေါ်အပ်သော ကတ္တားအနက် ပေးရာ၌ “တတ်”ဟု
ပေးရ၏။ “ကရုဏော၊ပြုတတ်သူ” စသည်တည်း။ ကမ္မသာဓန(ကံ)
အနက်ပေးရာ၌ “အပ်”ဟု ပေးရ၏။ “ကတော၊ ပြုအပ်၏” စသည်
တည်း။ ကရုဏသာဓန (ကရိုဏ်း) အနက်ပေးရာ၌ “ကြောင်း”ဟု
ပေးရ၏။ “ကရုဏံ၊ပြုကြောင်း” စသည်တည်း။

သမ္ပဒါနသာဓန (သမ္ပဒါနံ) အနက်ပေးရာ၌ “ရာ”ဟု ပေးရ၏။
“ဒါနိယော၊ပေးရာ” စသည်တည်း။ အပါဒါနသာဓန (အပါဒါနံ)
အနက်ပေးရာ၌လည်း “ရာ” ဟု ပေးရ၏။ “နိဂ္ဂတော၊ ထွက်ခွါခဲ့ရာ”
စသည်တည်း။ အဓိကရုဏသာဓန (အဓိကရုဏ) အနက်ပေးရာ၌လည်း
“ရာ”ဟုပင် ပေးရ၏။ “ဌာနံ၊ တည်ရာ” စသည်တည်း။ ဘာဝသာဓန
(ဘော) အနက်ပေးရာ၌ “ခြင်း”ဟု၎င်း၊ “ရာ” ဟု၎င်း ပေးရ၏။
“ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ခြင်း။ ဝါ၊ ဖြစ်ရာ၏” စသည်တည်း။

[ဆောင်] ၂။ ထိုသာနေ၊ အနက်ပြုဖို့၊ တဗ္ဗအနိယ၊ ကျ က နှင့်၊
အ တ တဝန္တ၊ တာဝိ တုပါယု ကိ မာန၊အန္တမ္ပ၊
သက်ပြုရတော့မည်။

တဗ္ဗ, အနိယ။ ။ကတ္တဗ္ဗံ, ကရဏီယံ၊ ပြုအပ်၏, ပြုထိုက်၏, ပြုသင့်၏,
ပြုနိုင်၏, ပြုရမည်, ပြုလေ, ပြုလော, ပြုချိန်တန်ပြီ, ပြုရာ၏။
[ကရ+တဗ္ဗ, အနိယ။] ကတ္တဗ္ဗော, ကရဏီယော, ကတ္တဗ္ဗာ,
ကရဏီယာ၊ ဂန္တဗ္ဗံ, ဂမနိယံ (ဂမု)၊ ပစိတဗ္ဗံ, ပစနိယံ (ပစ)၊
ဘဝိတဗ္ဗံ, ဘဝနိယံ၊ ဖြစ်ထိုက်၏, ဖြစ်ရာ၏။ [ဘူ+တဗ္ဗ, အနိယ။]

ကျ။ ။ကာရကော၊ ပြုတတ်သူ။ ကာရိကာ၊ ပြုတတ်သူမ။ ကာရကံ၊
ပြုတတ်သောအမျိုး။ [ကရောတိတိ ကာရကော·ကရ + ကျ။]
ဒါယကော ဒါယိကာ, ဒါယကံ [ဒါ + ကျ။] ပါစကော,
ပါစိကာ, ပါစကံ [ပစ + ကျ။]

ဥပါသကော၊ ရတနာ ၃-ပါးကို ဆည်းကပ်တတ်သူ။ ဥပါသိကာ၊
ရတနာ ၃-ပါးကို ဆည်းကပ်သော မိန်းမ။ ဥပါသကံ၊ ရတနာ
၃-ပါးကို ဆည်းကပ်သောအမျိုး။ [ဥပပုဗ္ဗ+အာသ။] နာယကော၊
ရွှေဆောင် အကြီးအကဲ။ နာယိကာ၊ ရွှေဆောင်မိန်းမ။ နာယကံ၊
ရွှေဆောင်အမျိုး [နိဓာတ်။]

ဏ။ ။ကုမ္ဘကာရော၊ အိုးကိုလုပ်သူ (အိုးထိန်းသည်)။ [ကုမ္ဘံ ကရော
တိတိ ကုမ္ဘကာရော၊ ကုမ္ဘံ+ကရ+ဏ။] မာလာကာရော၊ ပန်းကို
ပြုသူ (ပန်းသည်)။ ကာရော၊ ပြုခြင်း။ ဝါ၊ ပြုအပ်သော အလုပ်။

အ။ ။ တက္ကရော၊ ထိုအမှုကို ပြုသူ။ နိဿယော၊ မှီအပ်သော အရာ။
 [နိပုဗ္ဗ+သိ။] ဝိနယော၊ ဆုံးမရာ၊ ဆုံးမကြောင်း (သာသနာ)။
 [ဝိပုဗ္ဗ+နိ။] ခယော၊ ကုန်ရာ [ခိ။] ဇယော၊ အောင်ခြင်း၊
 နိုင်ခြင်း [ဇိ။] ပဘဝေါ၊ စ၍ ဖြစ်ခဲ့ရာအရပ် [ပပုဗ္ဗ+ဘူ။]
 သင်္ဂဟော၊ သိမ်းယူခြင်း [သံပုဗ္ဗ+ဂဟ။] နိဂ္ဂဟော နှိပ်ခြင်း။
 ပဂ္ဂဟော၊ ချီးမြှောက်ခြင်း။ အာဂမော၊ လာခြင်း။ ဝါ၊ လာ
 တတ်သော အက္ခရာ [အာပုဗ္ဗ+ဂမု။]

တ။ ။ ဂတော၊ သွားသည်၊ သွား၏၊ သွားသူ [ဂမု။] ဂတော၊
 ရောက်အပ်၏၊ သွားအပ်၏။ ဂာတော၊ ပြုအပ်၏။ ရတော၊
 မွေ့လျော်၏၊ ပျော်၏ [ရမု။] ဘုတ္တော၊ စားပြီ။ ဝါ၊ စားအပ်
 ပြီ [ဘုဇ။] ဘူတော၊ ဖြစ်ပြီ။ ဘာဝိတော၊ ဖြစ်စေအပ်၏၊ ပွား
 စေအပ်၏။ ကာရိတော၊ ပြုစေအပ်၏။ ယာစိတော၊ တောင်း
 အပ်၏။ နိတော၊ ဆောင်အပ်၏။ ဂိဘံ၊ သိဆိုခြင်း [ဂေ။] ဂတံ၊
 သွားခြင်း။ ဌိတံ၊ ရပ်ခြင်း။ [ဌာ။] ဇိတော၊ အောင်အပ်၏။
 ဉာတော၊ သိအပ်၏။

တဝန္တိ၊ တာဝိ။ ။ ဘုတ္တပါ၊ ဘုတ္တာဝိ၊ ကားပြီးသူ။ [ဘုဇ။] ဟုတဝါ၊
 ဟုတာဝိ၊ ပူဇော်ပြီးသူ။ ဝုသိတဝါ၊ ဝုသိတာဝိ၊ ကျင့်သုံးပြီးသူ။

တ။ ။ ကတ္တာ၊ ပြုတတ်သူ။ ဘတ္တာ၊ မွေးမြူတတ်သူ။ (အရှင်၊ လင်)။
 [ဘဇု။] ဇတ္တာ၊ ပြောဆိုတတ်သူ။ [ဗဗ။] နေတာ၊ ဆောင်
 တတ်သူ။ [နိ။] သောဟာ၊ နှစ်ယူတတ်သူ၊ ကြားတတ်သူ။ [သု။]
 သာဝေတာ၊ ကြားစေတတ်သူ။ [သု+ဇေ။] ဇာတာ၊ ဆောင်
 တတ်သူ။ [ဇာ။] ဒါဟာ၊ ပေးတတ်သူ။ [ဒါ။]

ယု။ ။နန္ဒနံ၊ နှစ်သက်ခြင်း။ ဝါ၊ နှစ်သက်အပ်သော ဝတ္ထု။ [နန္ဒ။]
 ဂဟဏံ၊ ယူခြင်း။ ဝါ၊ ယူအပ်သော ဝတ္ထု။ ဉာဏံ၊ သိတတ်သော
 ဉာဏ်။ ဝိညာဏံ၊ တမျိုးတဖုံ သိတတ်သော ဝိညာဉ်။ ဈာနံ၊
 စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုတတ်သော ဈာန်။ ပုရဏံ၊ ပြည့်ကြောင်း။ ဒါနံ၊
 ပေးအပ်သောပစ္စည်းဝတ္ထု။ ဝါ၊ ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာ။
 သမ္ပဒါနံ၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ပေးရာ။ [သံ+ပ+ဒါ။]
 အပါဒါနံ၊ ဖဲ၍ယူခဲ့ရာ။ [အပ+အာ+ဒါ။]

တသီလတ္ထယု။ ။သောသနော၊ ကြွေးကြော်ခြင်းအလေ့ရှိသူ။ ဘာ-
 သနော၊ ဆိုလေ့ရှိသူ။ ကောဓနော၊ စိတ်ဆိုးလေ့ရှိသူ။ စလနော၊
 တုန်လှုပ်လေ့ရှိသူ။ မဏ္ဍနော၊ တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသူ။ ဂေဟနော၊
 တင့်တယ်လေ့ရှိသူ။

ဏီ။ ။ဗြဟ္မစာရီ၊ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသူ။ ဗြဟ္မစာရိနီ၊
 မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသောမိန်းမ။ ဓမ္မစာရီ၊ တရားကို
 ကျင့်လေ့ရှိသူ။ [တ၊ ထို + သီလ၊ အလေ့ (အလေ့အလာဝါသနာ)။]

မာန၊ အန္တ။ ။ဂစ္ဆမာနော၊ ဂစ္ဆန္တော၊ သွားစဉ်၊ သွားလသော်။
 ဂစ္ဆိယမာနော၊ သွားအပ်စဉ်။ ကုရုမာနော၊ ကုဗ္ဗန္တော၊
 ကရောန္တော၊ ပြုစဉ်။ ကရိယမာနော၊ ပြုအပ်စဉ်။ ဘဝတိ၊
 ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မာန၊ အန္တပစ္စည်းဆုံးသော ပုဒ်ဟူသမျှ
 နောက်ကိရိယာ တခုခုနှင့် တွဲရသည်။

ကိတ်အကျဉ်း ပြီး၏။

အမှတ်။ ။ ပါဠိသိက္ခာနှင့် သဒ္ဓါကျမ်းကို သင်ယူ အပြီးတွင် ဆက်
လက်၍ အနက်ဉာဏ် အခြေခံဖြစ်စေရန်နှင့် ပါဠိအရေး
အဖတ် အပြော ကျမ်းကျင်ရန် ဤပါဠိဖတ်စာကို ဒုတိယပိုင်း
အဖြစ် ဖြည့်စွက် ထားပါသည်။

မူလတန်း ပါဠိဖတ်စာ

အရေးနှင့် အပြော လေ့ကျင့်ရန်

သင်ခန်း နံပါတ် (၁)

မဟောသကုမာရ ဝတ္ထု

- ၀။ ဗောဓိသတ္တော မဟောသကုမာရော အမရံ နာမ ကညံ
ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆန္တော ကေသ္မိံ ဌာနေ ဗဒရရက္ခံ ဒိသ္မာ
တဿ မူလေ နိသီဒိ။
- ၂။ အမရာ ဒေဝီ ဖလသမ္ပန္နံ ဗဒရရက္ခံ ဒိသ္မာ အာဟ-“သာမိ!
အဘိရုဟိတွာ ဗဒရဖလံ ဩစိနိတွာ ခါဒါဟိ၊ မယှိမ္မိ
ဒေဟီ”တိ။
- ၃။ “ဘဒ္ဒေ! အဟံ ကိလမာမိ၊ အဘိရုဟိတုံ န သက္ကောမိ၊
တုမေဝ အဘိရုဟာ”တိ။
- ၄။ အမရာ ဒေဝီ တဿ ဝစနံ သုတွာ အဘိရုယှ သာဓန္တရေ
နိသီဒိတွာ ဖလံ ဩစိနိ။
- ၅။ ဗောဓိသတ္တော အာဟ-“ဘဒ္ဒေ! ဖလံ မယှိ ဒေဟီ”တိ။
- ၆။ “ဥဏှဖလံ ခါဒိဿသိ ဥဒါဟု သီဟဖလံ?”။
- ၇။ “ဘဒ္ဒေ! ဥဏှဖလေန မေ အတ္ထော”။
- ၈။ အမရာ ဒေဝီ ဖလာနိ ဘူမိယံ ခိပိတွာ အာဟ-“သာမိ!
ခါဒါ”တိ။

၁၀၄

မူလတန်း ပါဠိဖတ်စာ

- ၉။ ဗောဓိသတ္တော ဖလာနိ ဂဟေတွာ ဓမ္မေန္တော ခါဒိတွာ ပုန အာဟ—“ဘဒ္ဒေ! သီတလံ မေ ဒေဟီ”တိ။
- ၁၀။ အမရာ ဒေဝီ ဗဒရပ္ပလာနိ တိဏဘူမိယာ ဥပရိ ခိပိတွာ အာဟ—“သာမိ! ခါဒါ”တိ။ ဗောဓိသတ္တော တံ ဂဟေတွာ ခါဒိ။

လောကျင့်ခန်း (က)

- ၁။ မောင်ဌေးသည် မောင်အေးကို ခေါ်၍ ကျောင်းတိုက်သို့ လာ၏။
- ၂။ သူသည် တနေရာ၌ အသီးနှင့် ပြည့်စုံသော သရက်ပင်ကို မြင်၍ ပြောသည်မှာ—“မောင်အေး....မင်း သရက်ပင်တက် ပြီး သရက်သီး ခဲစားပါလား၊ ငါ့လဲ ပေးပါ”။
- ၃။ “ငါ မတက်နိုင်ဘူး၊ မင်းသာ တက်ပါ”ဟု မောင်အေးက ပြောသည်။
- ၄။ မောင်ဌေးသည် သရက်ပင်ကို တက်၍ သစ်ကိုင်းကြား၌ ထိုင်လျက် သရက်သီးကို ဆွတ်ပြီးလျှင် ခဲစားလေသည်။
- ၅။ “မောင်ဌေး....ငါ့အား သရက်သီးကို ပေးပါဦး”ဟု မောင်အေးက တောင်းသည်။
- ၆။ မောင်ဌေးသည် သရက်သီးကိုဆွတ်၍ ချပြီးလျှင် “ခဲစားပါ မောင်အေး”ဟု ပြောလေသည်။

ဂါမဒါရက ဝတ္ထု

၇။ မောင်အေးသည် သရက်သီးကို ယူ၍ ခဲစားလေသည်။

၈။ ထို့နောက် မောင်ဌေးသည် သရက်ပင်မှ ဆင်း၍ နှစ်ယောက်လုံး အိမ်သို့ ပြန်သွားကြလေသည်။

[အမွ၊ သရက်၊ ။ဥဘောပိ၊ နှစ်ယောက်လုံး။ တတော ပရံ၊ ထို့နောက်။]

သင်ခန်း နံပါတ် (၂)

ဂါမဒါရက ဝတ္ထု

၁။ မောင်ဘ မောင်ဝ နာမကာ ဂါမဒါရကာ ဝိဟာရံ အာဝတ္ထန္တာ ဧကံ မဇုရုဖလံ စိဉ္စာရက္ခံ ဒိသ္မာ အာရုဟိံသု။

၂။ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော နာမ သာမဏေဇရာ နိဝါရတိ—“မာ အာရုဟထ၊ မာ အာရုဟထာ”တိ။

၃။ ဧေ ဧဝံ နိဝါရိယမာနာ ပိ အာရုဟန္တိ ယေဝ၊ မောင်ဝ ပန “အမေသု အာရုဟန္တေသု ကိံ ဘဝိဿတိ” တိ ပိ ဘဏတိ။

ကြည့်ရှုရန်

ဂါမဒါရကော၊ ရွာသားကလေး (ရွာထဲက အကောင်ကလေး)။ မဇုရုဖလံ ၊ ချိုသော အသီး ရှိသော။ စိဉ္စာ ၊ မန်ကျည်း။ နိဝါရတိ ၊ တားမြစ်၏။ အာရုဟန္တိယေဝ ၊ တက်မြဲ တက်ကြွသည်သာ။

- ၄။ သာမဏေရာ မဟာသဒ္ဓိံ ကတွာ ဘိက္ခုနံ အာရောစေသိ-
“ဣဓ ဘန္တေ! ဂါမဒါရကာ စိဉ္ဇာရက္ခံ အာရဟန္တိ”တိ။
- ၅။ အာယသ္မာ စက္ကပါလော တံ သဒ္ဓိံ သုတွာ ကုဒ္ဓေါ အာဟ-
“ထေ သာမဏေရာ!! လေဉ္ဇုနာ ပဟရိတွာ ပါတေထာ”တိ။
- ၆။ ဗဟူ သာမဏေရာ အာဂန္တော ပရိဝါရေတွာ လေဉ္ဇုဟိ
ပဟရိံ သု။
- ၇။ တေပိ ဒါရကာ ဘိတာ သိဃိံ သိဃိံ ဩရုယံ ဂါမာ-
ဘိမုခါ ပလာယိံ သု။
- ၈။ “ဧဝံ ခေါ အာဂုသော!! သမဂ္ဂကမ္ပံ နာမ ကလျာဏံ ဝါ
ပါပကံ ဝါ ယထိစ္ဆိတံ သမိဇ္ဈတိ ယေဝါ”တိ။

ကြည့်ရှုရန်

အမှေသု အာရဟန္တေသု ကိံ ဘဝိဿတိ၊ ကျုနိပိတို့ တက်တော့
ဘာဖြစ်မည်နည်း (ကျုနိပိတို့တက်တော့ ဘာဖြစ်မှာတုံး)။

ဣဓ ဘန္တေ၊ ဟောဗိမ္မာ ဘုရား။ ကုဒ္ဓေါ၊ အမျက်ထွက်သည်။
(စိတ်ဆိုးသည်)။ လေဉ္ဇု၊ ခဲ။ ပါတေ၊ ကျစေ (ချ)။
ဂါမာဘိမုခ (ဂါမ+အဘိမုခ) ၊ ရွာသို့ ရှေးရှုလျက် (ရွာဘက်
မျက်နှာပြုလျက်)။ သမဂ္ဂကမ္ပံ၊ ညီညွတ်သူတို့၏ အလုပ် (ညီညွတ်
စွာ လုပ်မှု)။ ကလျာဏံ ဝါ ပါပကံ ဝါ၊ ကောင်းသည် ဖြစ်စေ၊
မကောင်းသည်ဖြစ်စေ။ ဝါ၊ ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး။ ယထိစ္ဆိတံ
(ယထာ+ဣစ္ဆိတံ)၊ အလိုရှိတိုင်း။ သမိဇ္ဈတိ ယေဝါ၊ ပြည့်စုံမြဲတည်း။

လောကျင့်ခန်း (၁)

- ၁။ မြမြနှင့်လှလှ အမည်ရှိကုန်သော သူငယ်မတို့သည် ကျောင်းသို့ လာကြကုန်လသော် ပန်းပင်တို့ကို မြင်၍ ခူးကုန်၏။
- ၂။ ကိုရင် ဓမ္မရက္ခိတ က “မခူးကြနှင့်” ဟု တားမြစ်၏။
- ၃။ သူငယ်မတို့သည် ဒီလို တားမြစ်အပ် ကုန်သော်လည်း၊ ခူးမြ ခူးကြ၏။
- ၄။ ကိုရင် ဓမ္မရက္ခိတသည် ကိုရင် သံဃရက္ခိတကို ခေါ်၍ ခဲဖြင့် ပေါက်၏။
- ၅။ သူငယ်မတို့လည်း ကြောက်ကုန်သည် ဖြစ်၍ ကပျာကယာ ရွာသို့ ရွှေရွှေကုန်လျက် ပြေးကြလေ၏။
- ၆။ ထို့နောက် ထိုသူငယ်မတို့၏ အမိအဘတို့သည် ကျောင်းသို့ လာ၍ ဤအကြောင်းကို ဘုန်းကြီးအား လျှောက်၏။
- ၇။ ဘုန်းကြီးကား ကိုရင်တို့ကို ဘာမျှမပြော။

[တေ မတ္တံ၊ (တေံ+အတ္တံ)၊ ဤအကြောင်းကို။ န ကိဉ္စိ ပ ဒေတိ၊ ဘာကိုမျှ မပြော (ဘာမျှ မပြော)။ ထေရော၊ ထေရ် (ဘုန်းကြီး)။]

မူလတန်း ပါဠိဖတ်စာ

သင်ခန်း နံပါတ် (၃)

မဟောသဝပဏ္ဍိတ ဝတ္ထု

- ၁။ မဟောသဝ ပဏ္ဍိတော အတ္တနော အနုစ္စဝိက္ခံ ကုမာရိက္ခံ ပရိယေသမာနော အမရာဒေဝီ နာမ ပေါရာဏကသေဋ္ဌိ- ကုလဿ ဝိဘရံ ဒိသ္မာ တံ ဝိမံသိတုကာမော တဿာ ဂေဟေ ကတိပါဟံ ဝသိ။
- ၂။ အထ နံ ဝိမံသန္တော အာဟ-“ဘဒ္ဒေ! အခုနာလိက တဏှုလေ ဂဟေတွာ ပါတောဝ မယံ ယာဂုဉ္စ ပူပဉ္စ ဘတ္တဉ္စ ပစာဟိ”တိ။
- ၃။ အမရာဒေဝီ “သဒဉ္စ”တိ သမ္ပုဋ္ဌိစိတွာ တဏှုလေ ကောနေတွာ မူလတဏှုလေဟိ ဘတ္တံ၊ ဇ္ဈိမ တဏှုလေဟိ ယာဂုံ၊ ကဏဂေဟိ ပူပံ ပစိတွာ၊ ဗဒ္ဓမံ ယာဂုံ အဒါသိ။

ကြည့်ရှုရန်

အနုစ္စဝိက္ခံ၊ လျှောက်ပတ်သော (တော်သော)။ ပရိယေသ-
မာနော၊ ရှုလသော်။ ပေါရာဏကသေဋ္ဌိကုလံ၊ ရှေး၌ဖြစ်သော
သဌေးဟောင်း အမျိုး။ ဝိမံသ၊ စူးစမ်း။ ကတိပါဟံ (ကတိပိ+
အဟံ)၊ အနည်းငယ်လည်း ဖြစ်သောရက်ပတ်လုံး (နှစ်ရက် သုံးရက်
လောက်)။

အခုနာလိက တဏှုလံ၊ တစလယ်၏ ထက်ဝက်ဆန်။ (ဆနီ-
တလမယ်)။ ပါတောဝ၊ စောစော၌ပင်။ ပူပေါ၊ မုန့်။

- ၄။ သော တဿာ စိတ္တံ ဝိမံသိတုကာမော “ယာဂုံ ပစိတုံ အဇာနန္တိ ကိမတ္ထံ မေ တဏှုလေ နာသေသိ” တိ ဝတှာ ဘူမိယံ ပါတေသိ။
- ၅။ “သာမိ! သစေ ယာဂု န သုန္ဒရာ၊ ပူပံ ခါဒါ” တိ။
- ၆။ တမ္ပိ တထေဝ အကာသိ။
- ၇။ “သာမိ! သစေ ပူဇေါ န သုန္ဒရော၊ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇာ” တိ။
- ၈။ ဘတ္တံပိ တထေဝ ကတှာ ကုဒ္ဒေါဝိယ “ဂစ္ဆ ဒွါရေ နိသိဒါ” တိ အာဟ။
- ၉။ အမရာဒေဝီ ပန အကုဇ္ဈိတာဝ “သာရ သာမိ” တိ ဝတှာ ဂန္တော နိသိဒိ။

အဇာနန္တိ၊ မသိပါပဲ။ ပစိတုံ၊ ချက်နည်းကို။ သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆ၊ ဝန်ခံ။ ကောဋှ၊ ထောင်း။ မူလတဏှုလ၊ ဆန်ရင်း။ မဇ္ဈိမတဏှုလ၊ ဆန်လတ်။ ကဏက၊ ဆန်ကဲ့။ ကိမတ္ထံ(ကိ + အတ္ထံ)၊ အဘယ်အကျိုးငှါ။ နာသေသိ၊ ဖျက်ဆီးဘိသနည်း။ ကုဒ္ဒေါဝိယ၊ စိတ်ဆိုးသကဲ့သို့ (စိတ်ဆိုးဟန် ဆောင်၍)။

[ဆောင်] ကျိ-ချက်-ကြော်-ပြုတ်၊ ပေါင်း-ကင်-ဖုတ်၊ လှော်(ဟုတ်) အုံး-ကျပ်သင်။
ပစ ဓာတ်နက်၊ ယင်း ဆယ်ချက်၊ မှတ်လျက် ထားစေချင်။

လေ့ကျင့်ခန်း (၈)

- ၁။ ကိုရင် ဗုဒ္ဓရက္ခိတံ! ယာဂု ကျိခြင်းငှါ နားလည်ရဲ့လား?၊
(ယာဂု ကျိနည်း သိရဲ့လား၊ ယာဂု ကျိတတ်ရဲ့လား)။
- ၂။ မှန်ပါ ဘုရား....တပည့်တော် ယာဂု ကျိတတ်ပါသည်။
- ၃။ အကယ်၍ ယာဂု ကျိခြင်းငှါ နားလည်အံ့၊ (ယာဂု ကျိတတ်လျှင်) ကိုရင် ဓမ္မရက္ခိတံဖို့ ယာဂု ကျိလိုက်။
- ၄။ ကိုရင် ဓမ္မရက္ခိတံ နေမကောင်း နေတယ်၊ သူ ယာဂု ဆောက်ချင်လိမ့်မည်။
- ၅။ ကိုရင် ဓမ္မရက္ခိတံကိုလည်း စုံစမ်းလိုက်ဦး၊ “ယာဂု ဆောက်မလား” လို့။
- ၆။ ယာဂု ကျိယင် သံဃာဖို့ မေ့နှေးလည်း ကျိလိုက်၊ ဆွမ်းကို တော့ မေမောနန္ဒ ချက်လိမ့်မယ်။
- ၇။ ကိုရင် ဓမ္မရက္ခိတံ နေကောင်းပါပြီ၊ သူ ယာဂု ဆောက်တော့မည် မဟုတ်ပါ၊ ဆွမ်းကိုသာ စားလိမ့်မည်။

[ဂိလာနေခါ မကျန်းမာသူ (နေမကောင်းသူ)။
ကလ္လော၊ ကျန်းမာသူ၊ (နေကောင်းသူ)။]

သင်ခန်း နံပါတ် (၄)

သုမနာဒေဝီ ဝတ္ထု

၈။ သာဝတ္ထိယံ အနာထပိဏ္ဍိကဿ နာမ သေဋ္ဌိနော ဓိတာ သုမနာဒေဝီ နာမ အဟောသိ၊ သာ သကဒါဂါမိဖလံ ပတှာ ကုမာရိကာဝ ဟုတှာ ဂိလာနာ အဟောသိ၊ သာ မရုဏ- ကာလေ ပိဘရံ ဒဠုကာမာ ဟုတှာ မက္ကောသာပေသိ၊ သေဋ္ဌိ အာဂန္တာ အာဟ-

“ကိံ အမ္မ သုမနေ?”

“ကိံ တာဓာ ကနိဋ္ဌဘာတိကာတိ?”

“ဝိပလသိ အမ္မာတိ?”

“န ဝိလပါမိ ကနိဋ္ဌဘာတိကာ!”

“ဘာယသိ အမ္မ?”

“န ဘာယာမိ ကနိဋ္ဌဘာတိကာ!”

တ္ထေကံ တှော ကာလမကာသိ။

၂။ သေဋ္ဌိ ဓိတု သရီရကိစ္စံ ဟတှာ ရောဒန္တော သတ္ထု သန္တိကံ အာဂန္တာ တေ-မတ္ထံ အာရောဓေသိ၊ အထ နံ ဘဂဝါ အာဟ။

ကြည့်ရှုရန်

ကုမာရိကာ၊ အပ္ပါ၊ ပက္ကောသာပေ၊ ခေါ်စေ (အခေါ်ခိုင်း)။ ဝိပလသိ၊ ယောင်သလား (ကယောင်ကတမ်း ပြောတာလား)။ တ္ထေကံ၊ ဤမျှလောက်ကို။ ဝတှာ၊ ပြော၍။ ကာလော၊ သေခြင်း။ သရီရကိစ္စံ၊ ကိုယ်ကိစ္စ (သင်္ဂြိုဟ်ခြင်း ကိစ္စ)။

“န တေ ဂဟပတိ! ဓိတာ ဝိပလတိ၊ ကနိဋ္ဌတ္တာယေဝ
ကနိဋ္ဌဘာတိကာတိ တံ အာလပတိ၊ တံ ဟိ သောဘာ-
ပန္နော၊ တဝ ဓိဘာ ပန သကဒါဂါမိနိ”တိ။

“ဝေံ ဘန္တေ?”၊ “ဝေံ ဂဟပတိ!”။

“ဣဒါနိ ကုဟိ နိဗ္ဗတ္တာ ဘန္တေ?”။

“တုသိသာဘဝနေ ဂဟပတိ!”။

“ဘန္တေ! မမ ဓိဘာ ဣဓ ဉာတကာနံ အန္တရေ နန္ဒမာနာ
ဝိစရိတံ ဣတော ဂန္ဓာပိ နန္ဒနဋ္ဌာနေယော နိဗ္ဗတ္တာ”။

“အာမ ဂဟပတိ! အပ္ပမတ္တာ နာမ ဂဟဋ္ဌာ ဝါ ပဗ္ဗဇိတာ
ဝါ ဣဓ ဇောကေ စ ပရဇောကေ စ နန္ဒန္တိယောပ”

ဂါထာ

ဣဓ နန္ဒတိ ပေစ္စ နန္ဒတိ၊
ကတပုညော ဉာယတ္ထ နန္ဒတိ။
ပုညံ မေ ကတန္တိ နန္ဒတိ၊
ဘိယျော နန္ဒတိ သုဂတိံ ဂတော။

ကြည့်ရှုရန်

ဂဟပတိ၊ အိမ်ရှင် ဒါယကာ။ ကနိဋ္ဌတ္တာယေဝ၊ ငယ်သည်၏အဖြစ်
ကြောင့်ပင် (ငယ်လှုပ်)။ ဝေံ ဘန္တေ၊ သည်အတိုင်းပါပဲလား ဘုရား။
နန္ဒနဋ္ဌာနံ၊ နှစ်သက်ရာအရပ်။ ပေစ္စ၊ တမလွန်ဘဝ၌ (နောက်ဘဝ၌)။
ကတပုညော၊ ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသူ။ ဘိယျော၊ အလွန်
(တိုး၍သာလျှင်)။ ဂတော၊ ရောက်သည်။ သမာနော၊ ဖြစ်လသော်။

လေ့ကျင့်ခန်း (သ)

- ၁။ မင်း ငါ့မကြောက်ဘူးလား?။
- ၂။ နှင်လိုအကောင် ငါ့မကြောက်ဘူး။
- ၃။ မင်းကော ငါ့မကြောက်ဘူးလား?။
- ၄။ ငါလဲ မင်းကို ဘာလို့ ကြောက်ရမှာလဲ။
- ၅။ အစ်ကိုကြီး! ခင်ဗျားကို ကျွန်တော် ကြောက်ပါတယ်။
- ၆။ ညီငယ်! ငါ့ကို မင်း မကြောက်ပါနှင့်၊ မင်းရဲ့ ဆရာကိုသာ ကြောက်ပါ။
- ၇။ ညီငယ်! မင်း ငါ့စကားကို နှစ်သက်ခဲ့လား?။ (သဘောကျခဲ့လား)။
- ၈။ ဟုတ်ကဲ့ အစ်ကိုကြီး! အစ်ကိုကြီးရဲ့စကားကို နှစ်သက်ပါတယ်။ (သဘောကျပါတယ်)။
- ၉။ များစွာသော လူတို့သည် ရှေးကလဲ သေကြလေပြီ၊ အခုလဲ သေကြတုန်း၊ နောင်လဲ သေကြဦးမှာပဲ။
- ၁၀။ ငါ့ထက် ကြီးသူ၊ ငါ့အောက်လူ၊ ရွယ်တူသေကြ များလှပြီ။

[ဘာတာ၊ ဘာတိက၊ အစ်ကို၊ နောင်တော်။ ဇေဋ္ဌဘာတာ၊ ဇေဋ္ဌဘာတိက၊ အစ်ကိုကြီး၊ နောင်တော်ကြီး၊ မောင်ကြီး။ ကနိဋ္ဌဘာတာ၊ ကနိဋ္ဌဘာတိက၊ ညီငယ်၊ မောင်ငယ်။ မယာ၊ ငါ့ထက်၊ ငါ့အောက်။ ဝုဇော၊ ကြီးသူ။ သမော၊ တူသူ(ရွယ်တူ)။ နဝေ၊ ငါ့။ ငယ်သူ။ တာဒိသော၊ တုမှာဒိသော၊ သင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သူ (နှင်လိုအကောင်)။]

သင်ခန်း နံပါတ် (၅)

အစုပေါင်းသင်ခန်းစာ

- ၁။ အနာထပိဏ္ဍိကဿ သေဋ္ဌိနော ဂေဟေ ဥပေါသထဒိဝသေ
 သာယမာသံ န ဘုဒ္ဓန္တိ၊ သဗ္ဗေ ဥပေါသထိကာ ဟောန္တိ၊
 အန္တမသော ထနပယိနောပိ ဒါရကေ မုခံ ဝိက္ခာလေတွာ
 စတုမဓုရံ မုခေ ပက္ခိပါပေတွာ ဥပေါသထိကေ ကာရေထိ။
- ၂။ န စိရံ တံ ဂေဟံ သမ္ပတ္တော ဘတိကော ဥပေါသထဘာဝံ
 အဇာနန္တော ကမ္မဗုဒ္ဓဏတ္တာယ အရညံ ဝစ္ဆတ္ထိ၊ အထဿ
 ပတ္တောဒနံ ပစိ သူ။

ကြည့်ရှုရန်

သာယမာသော၊ ညနေစာ။ ဥပေါသထိကော၊ ဥပုသ်စောင့်သူ။
 ထနပယိ၊ နို့စို့သူငယ်၊ နို့စို့ကလေး။ အန္တမသော၊ အောက်ထစ်ဆုံး
 အပိုင်းအခြားဖြင့် (အယုတ်သဖြင့်)။ ဘတိကော၊ အစား(စာရင်းငှါး၊
 အခြေ အသက်မွေးသူ)။ ဥပေါသထဘာဝေါ၊ ဥပုသ်နေ့၏အဖြစ်
 (ဥပုသ်နေ့ဖြစ်ကြောင်း)။ ပတ္တောဒနော (ပတ္တ+သြဒနော)၊ တစလယ်
 ချက် ထမင်း)။ ပဓု၊ တိုးပွားစေ (ခူး)။ ဆာတော၊ ဆာသူ (အလွန်
 စားချင်သူ)။ သဟာသာ၊ အဆောတလျင်။ အဗာသုကံ၊ မချမ်းသာမှု
 (မကျန်းမာမှု)။ ဝိကလံ၊ ချိုယွင်းမှု။ ဥဋ္ဌဟ၊ တက်။ မိလခတ၊
 ညှိုးနှမ်း။

အစုပေါင်းသင်တန်း ဝတ္ထု

၃။ သော ဒိဝသံ အရညေ ကမ္မံ ကတော သာယံ အာဂန္တော
ဘတ္တံ ဝဇေတော ဒိယမာနံ ဆာတော-မှိတိ သဟသာ အဘူဉ္စိ-
တောဝ စိန္တေသိ-

“အညေသု ဒိဝသေသု ဣမသ္မိံ ဂေဟေ ‘ဘတ္တံ ဒေထ၊
ဗျဉ္စနံ ဒေထာ’တိ မဟာကောလာဟလော ဟောကိ၊ အဇ္ဇ
သဗ္ဗေ နိဿဒ္ဓါ နိပဇ္ဇိံ သု၊ မဟုမေဝ ဂေထာ ဘတ္တံ ဝဇ-
ယိံ သု၊ ကိံ နုခေါ တေ”တိ။

၄။ ဝေံ စိန္တေတော ပုစ္ဆိတော ကာရုဏံ ဥတော တံ ဘတ္တံ အဘူဉ္စိ-
တောဝ မုခံ ဝိက္ခာလေတော ဥပေါသထင်္ဂါနိ အဓိဋ္ဌဟန္တော
ဥပစုဥပေါသထကမ္မံ အကာသိ။

၅။ စာသ သကလဒိဝသံ ကမ္မံ ကတော ဆာဓာသ သရီရေ
ဝါတေ ကုပ္ပိံ သု။

၆။ သေဋ္ဌိ တံ ဗဝတ္ထိံ သုတော စတုမရရံ ဂါဟာပေတော စာသ
သန္တိကံ အာဂန္တော-

“ကိံ တေတေ”တိ ပုစ္ဆိ။

“သမ္မိံ ဝါတေ မေ ကုပ္ပိတာ”။

“တေန ဟိ ဥဋ္ဌာယ ဣဒံ ဘေသဇ္ဇံ ဝါဒါဟိ”။

“တုမေပိ ဝါဒထ သာမိံ”။

“အမှာကံ အဖာသုကံ နတ္ထိံ တံ ဝါဒါဟိ”။

“သာမိ! အဟံ ဥပေါသထံကမ္ပံ ကရောန္တောသကလံ
ကာတုံ နာသက္ခိံ၊ ဥပခုကမ္ပမ္ပိ မေ ဝိကလံ မာ
အဟောသိ”တိ န ဣစ္ဆိ။

“မာ ဝေံ ကရိ တာတာ”တိ ဝုစ္စမာနောပိ အနိစ္ဆိ-
တော အရုဏေ ဥဠဟန္တေ မိလာဟမာလာဝိယ ကာလံ
ကာတော နိဂြောဓမ္ပက္ခေ ဒေဝတာ ဟုတော နိဗ္ဗတ္တိ။

လေ့ကျင့်ခန်း (၄)

- ၀။ ငါ့ရှင်တို့!! သင်တို့သည် ဥပုသ်နေ့၌ ဥပုသ်သည်များ ဖြစ်ကြ
လော။
- ၂။ ငါတို့သည် ဥပုသ်နေ့၌ ဥပုသ်စောင့်ကြသည်။
- ၃။ မိန်းမတယောက်သည် နို့စို့သားငယ်ကို ချီ၍ လာ၏။
(ဗရိဂ္ဂဟေတော၊ ချီပေ့၍။)
- ၄။ သူဟာ နို့စို့ကလေးမ ဖြစ်သည်။
- ၅။ မင့် ပါးစပ် နံသည်၊ သွားပွတ်ကန်ဖြင့် ပွတ်တိုက်၍ ဆေး
လိုက်ပါ။
- ၆။ ဖါးစပ်ကို ဆေးပြိုးမှ ထမင်းစားပါ။
- ၇။ နို့စို့ကလေး၏ ခံတွင်း၌ စတုမဂ္ဂ ထည့်ပေးပါ။
- ၈။ စာရင်းငှါးသည် အလှုပ်လှုပ်ရန် တောသို့ သွား၏။
သူသည် ဥပုသ်နေ့မှန်း မသိရှာ၊ ပြန်လာသော် နေ့ထက်ဝက်
ဥပုသ် စောင့်၏။

ဝါသုလဒတ္တဒေဝီ ဝတ္ထု

- ၉။ ငါ့ဖို့ ထမင်း ကျက်ပလား?၊ ကျက်လျှင် ခူးလိုက်၊ ဆာလှပြီ။
- ၁၀။ မင်းတယောက်အတွက် ဆန် တစလယ် ချက်ထားသည်။ ငါ ခူးလိုက်ပါ့မယ်။
- ၁၁။ “ထမင်း ပေးကြပါ၊ ဟင်း ပေးကြပါ” ဟု ဆူညံနေသည်။
- ၁၂။ ထမင်းတပွဲ ပြင်သည်။ ငါ့အား မလောက်ဘူး၊ နေ့စက်ထပ် ခူးလိုက်ပါဦး။
- ၁၃။ ဒီလို မပြောပါနဲ့၊ မကောင်းပါဘူး။
- ၁၄။ အရက် မတက်သေးဘူးလား?။
- ၁၅။ ဖန်းတွေ ညှိုးကုန်ပြီ၊ မေ့ဖြင့် ဖျန်းလိုက်ပါ။

သင်ခန်း နံပါတ် (၆)

ဝါသုလဒတ္တဒေဝီ ဝတ္ထု

၁။ ကောသမ္ဗိယံ ဥစောနော နာမ ရာဇာ ရဇံ ကာရေတိ၊
 ဥဇ္ဇေနိယံ ပန စဏ္ဍပဇ္ဇောတော နာမ ရာဇာ အဟောသိ၊
 ဥစောနော ရာဇာ ဟတ္ထိကန္တံ နာမ သိပ္ပံ ဇာနာတိ၊ မန္တံ
 ပရိဝတ္ထေတွာ ဟတ္ထိကန္တဝိဏ္ဏံ ဝါဒေန္တော နာဓေ ပလာယေ-
 တိ ပိ ဂဏှာတိ ပိ၊ စဏ္ဍပဇ္ဇောတဿ ဝါသုလဒတ္တဒေဝီ နာမ
 ဝိတာ အတ္ထိ။

၂။ ကေသို့ သမယေ စက္ခုပဇ္ဇာတော ဥစောနံ ဟတ္ထိရူပကေန
ဝဉ္ဇေတွာ ဂဏှိတွာ-

“တံ မန္တံ ဒဿသိ၊ န ဒဿသိ” တိ ပုစ္ဆိ။

“ဒဿာမိ၊ ဂဟဏသမယေ ပန မံ ဝန္တိဿသိ”။

“ကျာ-ဟံ တံ ဝန္တိဿာမိ၊ န ဝန္တိဿာမိ”။

“အဟံ ပိ တေ န ဒဿာမိ”။

“ဝေံ သန္တေ ရာဇာဏံ တေ ကရိဿာမိ”။

“ကရောဟိ၊ သရီရဿ မေ ဣဿရော၊ န ပန စိတ္တဿ”။

“အညဿ ဝန္တိတွာ ဂဏှန္တဿ ဒဿသိ?”။

“အာမ မဟာရာဇ!”။

“တေန ဟိ အမှဒကံ ဃရေ ကော ခုဇ္ဇာ အတ္ထိ၊ တဿာ
အန္တောသာဏိယံ ဝန္တိတွာ နိသိန္နာယ တံ ဗဟိသာဏိယံ
ဌိတောဂ မန္တံ ဝါစေဟိ”။

“သဓရ မဟာရာဇ! ခုဇ္ဇာ ဝါ ဟောတု ပိဌသပ္ပိနိ ဝါ၊
ဝန္တိန္တိယာ ဒဿာမိ”။

၃။ စာတော ရာဇာ ဂန္တော ဝိတရံ ဝါသုလဒတ္တံ အာဟာ-

“အမ္မ! ကော သင်္ခကုဋ္ဌိ အနုဗ္ဗမန္တံ ဇာနာတိ၊ တံ အညံ
ဇာနာပေတုံ န သက္ကာ၊ တံ အန္တောသာဏိယံ နိသိဒ္ဓိတွာ
တံ ဝန္တိတွာ မန္တံ ဂဏှာ၊ သော ဗဟိသာဏိယံ ဌတွာ တုယံ
ဝါစေဿတိ” တိ။

ဝါသုလဒတ္တဒေဝိ ဝတ္ထု

၄။ ဥတေနော တဿာ အန္တောသဏိယံ ဝနိတော နိသိန္နာယ
ဗဟိ ဌိတော မန္တံ ဝါစေသိ၊ အထ နံ ကေဒိဝသံ ပုနပုနံ
ဝုစ္စာမာနံ ပိ မန္တပဒံ ဝတ္ထု အသက္ကာန္တိ အာဟု-

“ဟရေ ခုဇ္ဇေ! အတိပဟလောဋ္ဌကပေါလံ တာဝ မုခံ
ပေါထယိဿာမိ၊ ဧဝံ နာမ ဝဒေဟိ” တိ။

“ဟရေ ဒုဋ္ဌသင်္ခကုဋ္ဌိ! ကိံ ဝဒေသိ၊ ကိံ မာဒိသာ ခုဇ္ဇေနာမ
ဟောတိ” ။

၅။ သော သာဏိကဏ္ဍံ ဥက္ခိပိတော-

“ကာသိ တံ? ။

“ရညော ဝိတာ ဝါသုလဒတ္တာ နာမာ-ဟံ” ။

“ပိတာ တေ မယံ ကထေန္တော ‘ခုဇ္ဇာ’ တိ ကထေသိ” ။

“မယံ ပိ ကထေန္တော တံ သင်္ခကုဋ္ဌိံ ကတော ကထေသိ” ။

၆။ တတော ဗဒ္ဓာယ မန္တဂ္ဂဟဏံ ဝါ သိပ္ပဂ္ဂဟဏံ ဝါ နတ္ထိ၊
ရာဇဝိတာ ပိစာရံ ဝဉ္ဇေတွာ ကေ ဒွါရဉ္ဇေ ဟတ္ထိဝါဟနဉ္ဇ
ယာစိ။

၇။ ဥတေနောပိ တံ ဟတ္ထိဝါဟနံ အာရုယျ ရာဇဝိစာရံ အာဒါယ
ပလခယိတွာ အဂ္ဂမဟေသိဋ္ဌာနေ ထပေသိ။

လေ့ကျင့်ခန်း (၈)

- ၁။ ကိုရင် ဗုဒ္ဓရက္ခိတသည် ကိုရင် ဓမ္မရက္ခိတ၏ စာအုပ်ကို ညာပြီး ယူထား၏။
- ၂။ ကိုရင် ဓမ္မရက္ခိတသည် နောက်မှ ညာယူထားကြောင်း သိ၍ ပြန်တောင်း၏။
- ၃။ “ငါ့စာအုပ်ကို ပြန်ပေးမလား၊ မပေးဘူးလား?”။
- ၄။ “ဘာလို့ ပေးရမှာလဲ၊ မပေးဘူး”။
- ၅။ “မပေးလျှင် ဘုန်းကြီး လျှောက်ရလိမ့်မယ်”။
- ၆။ “လျှောက်လေ၊ ငါ့လဲ လျှောက်မှာပေါ့”။
- ၇။ “ကိုရင် ဗုဒ္ဓရက္ခိတ တပည့်တော် စာအုပ်ကို ညာပြီးယူထား ပါသည် ဘုရား”။
- ၈။ “ဟုတ်သလား ကိုရင် ဗုဒ္ဓရက္ခိတ!”။
- ၉။ “မဟုတ်ပါ၊ ထင်နိုးနှင့် လဲယူထားပါသည် ဘုရား”။
- ၁၀။ “မှန်မှန်ပြော၊ မလိမ်နှင့်”။
- ၁၁။ “မလိမ်ပါ ဘုရား”။
- ၁၂။ “ဘယ်သူ သိသလဲ?”။
- ၁၃။ “ကိုရင် သံသရက္ခိတ သိပါသည် ဘုရား”။

၁၄။ “သိသလား သံသရက္ခိတ!”။

၁၅။ “မသိပါ ဘုရား”။

၁၆။ “နှင်ဟာ မုသားပြောတယ်၊ ဒီပြင် ဘုန်းကြီးများဖြစ်လျှင် နှင့် ပါးချမှားပဲ၊ ငါကတော့ မချပါဘူး၊ ရေ ဒဏ်ပေး မယ်၊ သူ့စာအုပ် ပြန်ပေးလိုက်၊ သရဏဂုံလဲ ထပ်ယူ”။

[ဖေါ်တ္ထကော၊ စာအုပ်။ ။ ဂဟိတဘာဝေါ ၊ ယူအပ်သည်၏ အဖြစ် (ယူထားကြောင်း)။ ။ သစ္စံ ကိရု၊ မှန်ဘလား (ဟုတ် သလား)။ ။ ပရိဝတ္ထေတွာ၊ လဲ၍။ ။ မုသား၊ မုသား (မဟုတ် မမှန်သော စကား)။]

သင်ခန်း နံပါတ် (၇)

တာပသသဟာယက ဝတ္ထု

၁။ အတိတေ အလ္လကပ္ပရာဇေ စေဝ ဝေဠုဒီပကရာဇာ စ ဥဘော ဒဟရကာလတော ပဋ္ဌာယ သဟာယကာ ကော- စရိယကုလေ သိပ္ပံ ဂဏိတွာ ပိတူနံ အစ္စယေန ရာဇာနော အဟေသုံ။

ကြည့်ရှုရန်

ဒဟရကာလ၊ ငယ်ရွယ်သူ၏ အခါ (ကလေးဘဝ၊ ငယ်ရွယ်စဉ် အခါ)။ သဟာယကာ၊ သဟာယ်ချင်း (သူငယ်ချင်း)။ ကော- စရိယကုလံ၊ ထယောဂ်ထည်းသော ဆရာ့အိမ်။

၂။ အပရဘာဂေ ရဇ္ဇာနိ ပုတ္တဒါရဿ နိယာတေတွာ ဣသိ-
ပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိံ သု၊ ဝိသံ ဒိသု ပဗ္ဗတေသု ဝသိံ သု။

၃။ ဥပေါသထဒိဝသေ ပန အတ္တိဘာဝဿ ဇာနနာယ အဂ္ဂိံ
ဇာလေသု၊ အပရဘာဂေ ဝေဠုဒိပကတာမသော ကာလံ
ကတွာ မဟေသက္ခော ဒေဝရာဇေ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။

၄။ သော မမ သဟာယကံ ပဿိဿာမိတိ မဂ္ဂိကဝေသံ ဂဟေ-
တွာ အလ္လကပ္ပတာပသဿ သန္တိကံ အာဂန္နာ ကေမန္တံ
အဋ္ဌာသိ၊ အထ နံ သော အာဟ-

“ကုတော အာဂတော-သိ?” တိ။

“မဂ္ဂိကပုရိသော-ဟံ ဘန္တေ ဒုရကောဝ
အာဂတော-မိ”။

“ကိံ ပန ဘန္တေ! အယျော ဣမသ္မိံ ဌာနေ ကေကောဝ
ဝသတိ၊ အညောပိ ကောစိ အတ္တိ”။

“အတ္တိ မေ ကော သဟာယကော”။

ကြည့်ရှုရန်

အစ္စယေန၊ ကုယ်လွန်သဖြင့်။ ရဇ္ဇံ၊ တိုင်းပြည်။ နိယာတေ၊
အပ်နှင်း။ ဝိသံ၊ တသီးတခြားစီ။ အတ္တိဘာဝေါ၊ ရှိသည်၏
အဖြစ် (ရှိကြောင်း၊ ရှိမှန်း)။ ဇာလေ-တောက်စေ (ညှိထွန်း)။
မဟေသက္ခော၊ တန်ခိုးကြီးသော။

“ကုဟိံ သော?”။

“ကေသ္မိံ ပဗ္ဗတော ဝသတိ၊ ဥပေါသထဒိဝသော ပန အဂ္ဂိံ န
ဇာလေတိ၊ မတော ဘဂိဿတိ”တိ။

“ဝေံ ကန္တေ?”။

“ဝေ-မာဝုသော!”။

“အဟံ သော ဘန္တေ!”။

“ကုဟိံ နိဗ္ဗတ္တော-သိ?”။

“ဒေဝလောကေ ဘန္တေ!”။

“အပိနုခေါ အယျာနံ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဝသန္တာနံ ကောစိ
ဥပဒ္ဒခေါ အတ္ထိ?”။

“အာမ အဝုသော! ဟတ္ထိ နိဿာယ ကိလမာမိ”။

ကြည့်ရန်

မဂ္ဂိကဝေသော၊ ခရီးသွားသူ၏ အသွင် (ခရီးသွားသူ့ဟန်)။
မဂ္ဂိကပုရိသော၊ ခရီးသွားယောက်ျား။ ဥပဒ္ဒခေါ၊ ဘေးရန်။ အတ္ထိ
အပိ နုခေါ၊ ရှိပါသလော။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ ကိလမ၊ ပင်ပန်း။
သမ္ပဇ္ဇနဌာနံ၊ တံမြက်လှည်းရာအရပ်။ ဇဏ္ဍိ၊ မစင်။ ပံသု၊ မြေမှုန့်။
ဥဒ္ဓရာ၊ ထုတ်။ ဆဇ္ဇေ၊ စွန့်ပစ်။ သမံ၊ ညီညွတ်။ ပက္ကမ၊ ဖဲသွား။
ပုလာယနမန္တံ၊ ပြေးစေကြောင်းမန္တန်။

“ကိံ တေ ဘဏ္ဍေ! ဟတ္ထိံ ကဏ္ဍေန္တိ?” ။

“သမ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနေ လက္ခံံ ပါတေန္တိ၊ ပါဒေဟိ ဘူမိယံ ပဟရိတွာ ပံသု ဥဒ္ဓရန္တိ၊ သုဘ-ဟံ လက္ခံံ ဆဇ္ဇေန္တော ပံသု သမံ ကဏ္ဍေန္တော ကိလမေမိ” ။

“ကိံ ဖန တေသံ အနာဂမနံ ဣစ္ဆလ?” ။

“အာမာ-ဝုသော!” ။

“တေန ဟိ တေသံ အနာဂမနံ ကရိဿာမိ” တိ တာပသဿ ဟတ္ထိကန္တဝိဏဉ္ဇော ဟတ္ထိကန္တမန္တဉ္ဇ ဝတ္တာ ပက္ကမိ။

၅။ တာပသောပိ ဗလာယနမန္တံ ဝတ္တာ ပလာယနတန္တိံ ဗဟ-
ရိတွာ ဟတ္ထိနော ပလာယောတွာ ဝသတိ။

လှေကျင့်ခန်း (ဆ)

၁။ မင်းက ရသေ့လား၊ သို့မဟုတ် ရဟန်းလား? ။

၂။ တပည့်တော်က ရသေ့ မဟုတ်ပါ၊ ခရီးသွား ရဟန်းဖြစ်ပါ
သည်။

၃။ အဘယ်က လာသလဲ၊ ဘာလုပ် လာသလဲ? ။

၄။ အဝေးက လာခဲ့ပါတယ်၊ သူငယ်ချင်းကို တွေ့ချင်လို့ပါ။

၅။ မင်း သူငယ်ချင်းက ဘယ်မှာလဲ? ။

- ၆။ ဒီကျောင်းတိုက်မှာ နေပါတယ်။
- ၇။ နာမည် ဘယ်သူတဲ့လဲ?။
- ၈။ ကိုရင် ဗုဒ္ဓရက္ခိတပါ။
- ၉။ ငါ သူ့မမြင်ဘူး၊ ပြန်သွားဟန်တူတယ်၊ ဒီမှာ ရှိကြောင်း သိသလား?။
- ၁၀။ ဒီမှာ သူ့ရှိကြောင်း သိပါတယ်၊ ပြန်မည် မဟုတ်ပါ။
- ၁၁။ ဒါဖြင့် သူ့ကို ရှာပေးတော့ (ပရိယောဿ၊ ရှာလော့။)
- ၁၂။ မှန်ပါတုရား။

သင်ခန်း နံပါတ် (ဂ)

ပူရန္တပုရာဇ ဝတ္ထု

- ၁။ ကေးမွယ် ပူရန္တပုရဗျော ဒေဝီ ဂဗ္ဘိနိ ဟောတိ၊ သာ ရညာ သဒ္ဓိံ ဟေမန္တ ဗာလာတပံ တပမာနာ နိသိဒ္ဓိံ။
- ၂။ ဟတ္ထိလိင်္ဂသကုဏော ဆာသာသေန ဆာစန္ဒန္တော ရတ္တကမ္ပလံ ပါရုပိတော နိသိန္တိ ဒေဝီ ဒိသော “မိယပေသိ” တိ သညာယ ဝေဂေန ဩစာရိတော နပပဉ္စရေန အဂ္ဂဟေသိ။

ကြည့်ရှုရန်

ဂဗ္ဘိနိ၊ ကိုယ်ဝန်ရှိသူ။ ဟေမန္တ၊ ဆောင်းအခါ။ ဗာလာတပေ၊ နေစာ။ တပမာနာ၊ လှုံ။ ဟတ္ထိလိင်္ဂသကုဏော၊ ဆင်အသွင်ရှိသောငှက် (ငှက်ဆင်)။

၃။ တတော ဟိမဝန္တပူဒေသေ ဧကံ မဟာနိဂြောဓရက္ခံ နေတွာ
ဝိဋ္ဌပဗ္ဗန္တရေ ထပေသိ၊ အက ဒေဝီ ပါဏိသဒ္ဓဉ္စေဝ မုခသဒ္ဓဉ္စ
ကတွာ ပလာယေသိ၊ အရုက္ကုဂ္ဂမနဝေလာယဉ္စ ဂဗ္ဘဝုဋ္ဌာနံ
ဟောတိ။

၄။ အလ္လကပ္ပတာပသဿ ပိ ဧခါ တတော အဝိဒ္ဓရေ ဝသနဋ္ဌာနံ
ဟောတိ၊ သော သကုဏေဟိ ခါဒိတမံသာနံ အာဟရိတွာ
ကောဇေတွာ ရသံ ကတွာ ပိဝိဿာမိတိ တသ္မိံ ရုက္ခမူလေ
ပရိယောဂန္တော ဒါရကသဒ္ဓိ သုတွာ ဥလ္လောကေန္တော ဒေဝီ
ဒိဿာ ပုစ္ဆိ—

- “ကော-သ-တံ?” ။
- “မနုဿိ-တ္ထိ-မိ” ။
- “ကထံ အာဂတာ-သိ?” ။
- “သကုဏေန အာနိတာ-မိ” ။
- “ဩဇာဏဟိ” ။
- “ဇာတိသမ္ပေဒတော ဘာယာမိ အယျ!” ။

ကြည့်ရှုရန်

ရတ္တကမ္ပလံ၊ နိသော ကမ္ပလာ (သက္ကလက်နီ)။ မံသ ပေသိ၊
အသားတစ်။ နုခပဉ္စရော၊ ခြေသည်းခြိုင်။ ဝိဋ္ဌပဗ္ဗန္တရံ (ဝိဋ္ဌပ + ဗ္ဗန္တရံ)၊
အခွံ၊ အကြား။ ဂဗ္ဘဝုဋ္ဌာနံ၊ ကိုယ်ဝန်မှထခြင်း (သားဖွားခြင်း)။

“ကဒ-သိ တံ?”။

“ခတ္တိယာ-မိ”။

“အဟံ ပိ ခတ္တိယော ယေဝ”

“တေန ဟိ အာရုယျ ပုတ္တံ မေ သြတာရေဟိ”။

“အာမ ဘဂိနိ”။

“မာ မံ ဟဏ္ဍေန ဆုပိ”။

၅။ အပရဘာဂေ တာပသဿ သီလံ ဘိဇ္ဇိ။

ဒါရကော ပန တဿ သန္တိကေ ဟတ္ထိကန္တ ဝိဏဉ္ဇေဝ
ဟတ္ထိကန္တမန္တဉ္စ လဘိတူာ ဝယပတ္တကာလေ ပိတု
အစ္စယေန ကောသမ္ပိ ဂန္ဓာ ဥတေနော နာမ ဣဇာ
အဟောသိ။

ကြည့်ရှုရန်

ကောဠ၊ ထု၊ ထောင်း။ ကထံ၊ အဘယ်နည်းဖြင့်။ အာနိတာ၊
ဆောင်ယူအပ်သည်။ ဇာတိသမ္ဘေဒေါ၊ ဇာတ်ရောယှက်ခြင်း။ ခတ္တိယ၊
မင်းဇာတ်ရှိသူ။ သြတာရေ၊ ချ၊ ဆုပိ၊ ထိ၊ တို့။ ဝယပတ္တ-အရွယ်သို့
ရောက် (လူလားမြောက်)။

လေ့ကျင့်ခန်း (၉)

- ၁။ မင်းတို့ တိုင်းပြည်ဝယ် ဆောင်းအခါမှာ နေစာ မလုံကြဘူးလား?။
 - ၂။ ငါတို့ တိုင်းပြည်မှာလဲ ဆောင်းခါကျ နေစာ လုံကြတယ်။
 - ၃။ မင်းတို့ တိုင်းပြည်မှာ ငှက်ဆင် ရှိတယ်ဆို။
 - ၄။ ဟုတ်ကဲ့၊ ငှက်ဆင်တွေ ရှိကြပါတယ်။
 - ၅။ မင်းတို့ တိုင်းပြည်ဟာ ဟိမဝန္တာမှ ဝေးသလား?၊ နီးသလား?။
 - ၆။ ဟိမဝန္တာမှ မဝေးပါဘူး။
 - ၇။ ဒီ နိုင်ငံမှာတော့ မင်းရဲ့ နေရာဌာန ဘယ်မှာလဲ?။
 - ၈။ မန္တလေးမှာပါ။
 - ၉။ လက်ခုတ်သံနှင့် ပါးစပ် အော်သံကို ကြားရဲ့ မဟုတ်လား?။
 - ၁၀။ ဟုတ်ကဲ့ ကြားပါတယ်၊ ဘာသံတုံး?။
 - ၁၁။ စာကလေးတွေ ကောက်စပါးတို့ကို စားခြင်းငှါ လာကြတယ်၊ အဲဒီ စာကလေးတို့ကို ခြောက်တဲ့ အသံပဲ။
- [သမိပံ၊အနီး။ ဝိဟိ၊ ကောက်စပါး။ ။ဝန စစစကော၊ တေစစကလေး။ တာသနသဒ္ဓေါ၊ ခြောက်သံ။]

သင်ခန်း နံပါတ် (၉)

မာလုတ ဝတ္ထု

- ၁။ ဒွေ တိက္ခူ အရညာယတနေ ဝသာန္တိ၊ ဧကော ကာဠုတ္ထေရော နာမ၊ ဧကော ဇုဏှတ္ထေရော နာမ။
- ၂။ အထေ-ကဒိဝသံ သိတံ နိဿာယ တေသံ ဝိဝါဒေါ ဥဒပါဒိ။
“ဘန္တေ ဇုဏှ ! သိတံ နာမ ကာဠုပက္ခေ ဟောတိ။
တံ ပန ကဒါ ဟောတိတိ မညာမိ?”။
“အဟံ ပန သိတံ နာမ ဇုဏှပက္ခေ ဟောတိတိ မညာမိ”။
- ၃။ တေ ဥဘောပိ အတ္တမနာ ကဒံ သိန္နိတံ အသက္ကောန္တာ သတ္တာရံ ပုစ္ဆံ သု။
- ၄။ အထ သတ္တာ အာဟ-

ဂါထာ

“ကာဠုဝါ ယဒိဝါ ဇုဏှ၊
ယဒါ ဝါယတိ မာလုတော။
ဝါတဇာနိ ဟိ သိတာနိ၊
ဥဘော-တ္ထ မပ္ပဏုဇိတာ”တိ။

လေ့ကျင့်ခန်း (၅)

- ၁။ ငါ့ရှင် ! ငါတို့ နှစ်ပါးလုံး တောကျွန်းနုကြစို့။
- ၂။ သင့်မှာ ဘယ်အခါ၌ ချမ်းသာလဲ၊ လဆန်းမှာလား၊ လဆုတ် မှာလား?။

၂၁၀

မူလတန်း ပါဠိဖတ်စာ

- ၃။ သင်က ဘယ်လို ထင်သလဲ၊ ငါ့ကို မငြင်းမပါနှင့်။
- ၄။ မငြင်းမပါဘူး၊ အဟုတ်ကို လဆုတ်မှာ ချမ်းတယ်လို့ ထင်တယ်။
- ၅။ မဟုတ်ဘူး၊ လဆန်းဖြစ်ဖြစ်၊ လဆုတ်ဖြစ်ဖြစ်၊ လေလာတဲ့ အခါ ချမ်းတယ်။
- ၆။ သင် ရှုံးတယ်၊ ငါ နိုင်စာယ်။
- ၇။ မဟုတ်ဘူး၊ နှစ်ယောက်စလုံး ရှုံးတယ်။
- ၈။ မဟုတ်ဘူး၊ နှစ်ယောက်စလုံး နိုင်ဟယ်။

သင်ခန်းနံပါတ် (၁၀)

သောဘနာသောဘနဝိဝါဒ ဝတ္ထု

- ၀။ ဂင်္ဂါယမုနာနံ ယမာဂမဋ္ဌာနေ ဒွေ မဏ္ဍာ ဝသန္တိ၊ ဂင်္ဂေယျော စ ယာမုနေယျော စ။
- ၂။ ကေဒါ တေသံ သောဘနာ-သောဘနံ နိဿာယ ဝိဝါဒေါဟောတိ။
- ၃။ ဂင်္ဂေယျော အာဟ-
“အဟံ သောဘာမိ၊ တံ န သောဘသိ”တိ။
- ၄။ ယာမုနေယျော ပိ အာဟ-
“န တံ သောဘသိ၊ အဟမေဝ သောဘာမိ”တိ။

၅။ တေ ဂင်္ဂါတီရေ ကေံ ကစ္ဆပံ နိပန္နံ ဒိသ္မာ တဿ သန္တိကံ ဂန္ဓာ ပုစ္ဆိံသု—

“ကိံ နုခေါ သမ္မကစ္ဆပံ! ဂင်္ဂေယျော သောဘတိ၊ ဥဒါဟု ယမုနေယျော?” တိ။

၆။ အထ ကစ္ဆပေါ အာဟု—

“ဂင်္ဂေယျောပိ သောဘတိ၊ ယမုနေယျောပိ သောဘတိ၊ တုဗ္ဗေဟိ ပန ဒ္ဓိဟိ အဟာ-မေဝ အတိရေကတရံ သောဘာမိ” တိ။

ဂါထာ

သောဘတိ မစ္ဆော ဂင်္ဂေယျော၊
အထော သောဘတိ ယမုနော။
စတုပ္ပဒေါ-ယံ ပုရိသော၊ နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော၊
ဤသ-မာယတဂိဝေါ စ၊ သဗ္ဗေဝ အတိရေစတိ။

အနက်။ ။ ဂင်္ဂေယျော၊ ဂင်္ဂါမြစ်၌ပေါက်သော။ မစ္ဆော၊ ငါးသည်။ သောဘတိ၊ လှုပ်ပါပေ၏။ အထော၊ ထိုမှတပါး။ ယမုနေော၊ ယမုနာမြစ်၌ပေါက်သော။ မစ္ဆော၊ ငါးသည်။ သောဘတိ၊ လှုပ်ပါပေ၏။ စတုပ္ပဒေါ၊ ခြေလေးချောင်း ရှိသော။ နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော၊ ပညောင်ပင်ကဲ့သို့ ဝန်းဝိုင်းသော ကိုယ် ရှိသော။ ဤသ-မာယတဂိဝေါ စ၊ (ဤသံ+အာယတ+ဂိဝေါ+စ)၊ စဉ်းငယ်ရှည်သော လည်ပင်လည်းရှိသော။ အယံ ပုရိသော၊ ဤယောကျ်ားသည်။ ဝါ၊ ဤ မောင်ကိုယ် သည်။ သဗ္ဗေဝ၊ အလုံးစုံသော သင်တို့ကိုပင်။ အတိရေစတိ၊ သာ၍ လှုပ်ပါပေ၏။

၂၁၂

မူလတန်း ပါဠိဖတ်စာ

လေ့ကျင့်ခန်း (ည)

- ၁။ ဧရာဝတီနှင့် ချင်းတွင်းမြစ်တို့၏ ဆုံရာအရပ်၌ ဧရာဝတီမြစ်
ပေါက် ငါးနှင့် ချင်းတွင်းမြစ်ပေါက် ငါးဟု ငါးနှစ်ကောင်
နေကြ၏။
- ၂။ ဧရာဝမြစ်ကမ်း၌ လိပ်ကြီးတကောင် အိပ်နေ၏။
- ၃။ လိပ်သည် သူ့ကိုယ်သူ ငါးတို့ထက် သာ၍ လှ၏ဟု ထင်၏။
- ၄။ အမှန်မှာ ခြေလေးချောင်းရှိသော လိပ်ထက် ခြေမရှိသော
ငါးသည် ပို၍ လှသည်။
- ၅။ လောက၌ ကိုယ်ကိုယ်ကို အထင်ကြီးခြင်းသည် ထုံးစံလိုပဲ
ထင်ရသည်။
- ၆။ ဒါ့ကြောင့် ကိုယ်ချင်းစာပြီး အတင်မသေးလိုက်ပါနဲ့။

မူလတန်း ပါဠိဖတ်စာ ဒုတိယပိုင်း ပြီး၏။

ကျမ်းပြီးနိဂုံး

ကျမ်း ပြီး နိဂုံး

ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့် မူလတန်း သင်ခန်းစာအတွက် ရည်ရွယ်၍ စီစဉ်အပ်သော ပါဠိသိက္ခာနှင့် သဒ္ဒါအကျဉ်း စာစောင် ၂-ရပ်လုံး ပြီးဆုံးပေပြီ။ ဤသို့ အကျဉ်းဆုံး အလွယ်ဆုံးမှ စ၍ သင်ရသော နည်းသည် အတော် ရှေးကျသော အရှင် မဟာရုဋ္ဌသာရ စသော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ၏ သင်နည်းဖြစ်ရကား ဤနည်းအတိုင်းသာ ကောင်းစွာ စိုက်စိုက် လိုက်၍ကြည့်ဖြူ သင်ယူနိုင်ကြပါစေတည်း။

နိဂုံးချုပ်။ ။ အခြေပါဒ၊ သင်ဦးစဉ်၊ ချနည်းမကျယ်၊ ဓိပ္ပာယ်
 ကောင်းစွာ၊ လိုရုံသာဖြင့်၊ အပ်ရာမသည်း၊ နားထွင်း
 နည်းသို့၊ ညံ့ဖြည်းမွေ့မွေ့၊ တရွေ့ရွေ့လျှင်၊ တနေ့တထူး၊
 ကျေးဇူးချဲ့ထွင်၊ ကျမ်းရိုးငင်လျက်၊ သင်သင်အံအံ၊
 ကြံကြံကြည့်ကြည့်၊ ပညာဖြည့်ဟု၊ ကဝိထေရ်မြတ်၊
 မဟာရဋ္ဌတို့၊ သတ်မှတ်လက်သုံး၊ စာသင်ထုံးနှင့်၊ လုံးလုံး
 ညီမျှ၊ လမ်းစဉ်ကျအောင်၊ မူလတန်းဝယ်၊ ဆန်း-
 မကျယ်သာ၊ ကျမ်းငယ် ၂-စောင်၊ စတည်ထောင်သည်၊
 ခုနောင်လာတို့-သင်ဖွယ်ကို။ ။

မူလတန်း ပြီးပြီ။

အမှတ်

“ကထာသလ္လပသိက္ခာ” ကို စီစဉ်ပြီးပါလျက် အများအားဖြင့် ဂန္ဓာရုံတိုက်နှင့်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများသာ ဖြစ်သောကြောင့် မရိုက်နှိပ်တော့ဟု မူလရည်ရွယ်ချင်း ရှိသော်လည်း ကာသင်ငယ်တို့၏ ပိဋကနိကာယ် အလွယ်တကူ သင်ယူနိုင်သော ပါဠိသွားနည်း ဝါကျထားနည်း ပြည့်စုံလှသဖြင့် စာအုပ်ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပါက မိမိတို့ ကျောင်းတိုက်သာ မက သာသနာတော်တွင် များစွာ ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြောင်း မြင်တော်မူကြသော အခြားစာချဆရာတော်များ၏ တိုက်တွန်းချက်အရ မကြာမီ ပုံနှိပ်ဖြန့်ချိပါတော့မည်။

ဤ ပါဠိသိက္ခာ သင်ယူအပြီးတွင် ဆက်လက်လေ့လာပါက အလွန်သင့်လျော်ကြောင်း ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာကြီးများကိုလည်း မခက်မခဲလွယ်လင့်တကူ သွားနိုင် လာနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဤ “ကထာသလ္လပသိက္ခာ” ကျမ်းငယ်က ကြီးစားသင်ယူသူအတွက် ဝန်ခံပါလိမ့်မည်။

ကျမ်းစာများ

ဈေးမှန်ဖြင့် ရနိုင်သော ဌာနများ

- ၁။ ရန်ကုန်မြို့၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန စာအုပ်ရောင်းဌာန ကမ္ဘာအေး။
- ၂။ ရန်ကုန်မြို့။ ကုန်သွယ်ရေးဌာနအရောင်းဆိုင် (၁)၊ ပန်းဆိုးတန်း။
- ၃။ ဦးထိန်ဝင်း၊ ၁၀၇၊ စိန်ညွှန်းလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ၄။ ။ ၁၃၈၊ အနောက်ဖက်တန်း၊ ဗိုလ်ချုပ်ဈေး၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ၅။ ဒေါ်တင်တင်အေး၊ ပိဋကစာအုပ်ဆိုင်၊ ၁၄- ရွှေတိဂုံဘုရားဈေး၊ တောင်ဖက်မုခ်၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ၆။ ဟံသာဝတီစာအုပ်တိုက်၊ ၃၅၇၊ ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ၇။ မန္တလေးမြို့၊ ကုန်သွယ်ရေးအရောင်းဆိုင်၊ ဈေးချိုအနီး။
- ၈။ မန္တလေးမြို့၊ လှိုင်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၅၀၇၊ ၈၂ လမ်း။
- ၉။ ပဲခူးမြို့၊ မုံရွာရည်ဆေးလိပ်ရုံ၊ သနပွင်ကားလမ်း။
- ၁၀။ မြင်းခြံမြို့၊ ဦးရီ + ဒေါ်သန်း၊ ဘဘလမ်း။
- ၁၁။ တောင်ကြီးမြို့၊ ရွှေကျားပုံဆေးလိပ်ရုံ၊ ဦးစိန်တင့် + ဒေါ်ခင်သိန်း။

စ-ပ-ပ-က- ၂၁-၅-၈၈- ၅၀၀၂၊

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ-၏ ပြန်ထည်ခိုက်နှိပ်ပြီး ကျမ်းစာများ

၁။ ရတနာဒဂုဏ်ရည် (အထူး)	၁၃-ကျပ်
၂။ ကိုယ်ကျင့်အဘိဓမ္မာ	၁၂ -
၃။ အနာဂတ်သာသနာရေးကျမ်း (အထူးထုတ်) ကတ်ထူ	၂၀ -
၄။ ဗုဒ္ဓဘာသာသင်ခန်းစာ (အနာဂတ်သာသနာအထွက်)	၁၅ -
၅။ ဗုဒ္ဓါနုဿထိ ဘာဝနာ ၃-အုပ်တွဲ	၁၅ -
၆။ ရုပ်ပုံရှင်းကျင့်ဝတ်	၈ -
၇။ ပါတိပေဓိဘာသာသင်္ခိုကာ	၁၈ -
၈။ မွေစကြာနှင့် အနတ္တလက္ခဏသုတ်တရားတော်	၁၈ -
၉။ အဋ္ဌကထာအခြေပြု	၁၈ -
၁၀။ အင်္ဂုဏ်ဘာသာသင်္ခိုကာ	၄၀ -
၁၁။ သာသာသွေးနှင့် ဘာသာရေးပြဿနာများ စစ်တပ်တရားတော်	၁၀
၁၂။ ရူပသိဒ္ဓိဘာသာသင်္ခိုကာ	၂၇ -
၁၃။ အခြေပြု ပဋ္ဌာန်းတရားတော်	၂၅ -
၁၄။ သုရာဗျူဟစေတော်ကြီး	၃၀ -
၁၅။ ကထာဝလ္လပ	၇ -
၁၆။ နောက်ဆုံးဆယ်လ မြတ်ဗုဒ္ဓ	၈ -
၁၇။ အခြေပြုသဒ္ဓါ	၁၈ - ၂၀
၁၈။ သုတ်မဟာဝါဒဘာသာသင်္ခိုကာ (ပ) (ဒ)	၃၀ -
၁၉။ ဗုဒ္ဓဝင် အမေးအဖြေ	၆ -
၂၀။ ယမိုက်ဘာသာသင်္ခိုကာနှင့် မူလသင်္ခိုကာနိဿယ	၂၅ -
၂၁။ သူတော်ကောင်းလက္ခဏာ	၁/၅ဝါး
၂၂။ ကထာဝတ္ထု အဋ္ဌကထာဘာသာသင်္ခိုကာနှင့် မူလသင်္ခိုကာနိဿယ (ပ)	
၂၃။ ဖဋ္ဌာနအဋ္ဌကထာဘာသာသင်္ခိုကာနှင့် မူလသင်္ခိုကာနိဿယ	
၂၄။ ခုဒ္ဓသိက္ခာဘာသာသင်္ခိုကာ	
၂၅။ အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်	
၂၆။ တဇာဝသံသရာ	၄၀/-
၂၇။ ဓာတုကထာနှင့် ပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာဘာသာသင်္ခိုကာနှင့် မူလသင်္ခိုကာ ပါဠိတော်နိဿယ	
၂၈။ ကင်္ခါဘာသာသင်္ခိုကာ (ပ) (ဒ)	
၂၉။ ရူပသိဒ္ဓိဘာသာသင်္ခိုကာ (ဒ)	
၃၀။ ခြေစင်းမြှောက်တော်	၃၀/-